

2017

ÅRSRAPPORT

Sammen får vi ting til å skje

Innholdsfortegnelse

Om banken

Konsernsjefen har ordet	4
Sentrale mål og strategier	6
Til stede	8
Vår historie	9

Virksomheten

Organisering	11
Privatmarked	12
Næringsliv	15
Digital utvikling	18
SpareBank 1-alliansen	20
Menneskene - bankens største fortrinn	21

Samfunnsansvar

Samfunnsansvar	24

Styring og ledelse

Konsernledelsen	44
Styret	46
Tillitsvalgte	49
Eierstyring og selskapsledelse	51

MING

Egenkapitalbevis	63

Finansielle resultater

Styrets årsberetning	66
Resultatregnskap	85
Balanse	87
Endring i egenkapital	88
Kontantstrømoppstilling	91
Noter til regnskapet	92
Analyse av regnskapet (konsern)	184
Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5	189
Revisjonsberetning	190

Om banken

Konsernsjefen har ordet

Vi ruster SpareBank 1 SMN for fremtiden

2017 ble et godt år for SpareBank 1 SMN. 12 000 personkunder og 1 200 bedrifter ble i løpet av fjoråret nye kunder hos oss, og vi har styrket vår markedsandel fra et allerede høyt nivå. Det gjør oss både stolt og ydmyk. Resultatet ble målt i kroner det aller beste noensinne. Det har gjort det mulig å levere et solid utbytte til våre egenkapitalbeveiere og til å øke avsetningen til allmenntilgode formål. Dessuten er det hyggelig å fastslå at bankens egenkapitalbevis har hatt en god verdøkning gjennom 2017.

Bankens datterselskaper og tilknyttede selskaper har levert solide prestasjoner. To av disse, EiendomsMegler 1 Midt Norge og SpareBank 1 Markets har i løpet av året gjort investeringer i henholdsvis BN Bolig og kompetanse- og kapasitetsoppbygging som vi skal høste av i årene som kommer. SpareBank 1 Gruppen, og da spesielt forsikringsselskapene, har også i 2017 overtruffet forventningene vi har hatt.

Vi har i 2017 videreutviklet Midt-Norges ledende finanshus. Vår strategi er å sikre en høy andel av andre inntekter for på gjøre oss mindre sårbare for endringer i rentenetto. Vi er godt fornøyd med at nær halvparten av konsernets inntekter nå er provisjonsinntekter fra datterselskaper samt salgsprovisjoner i morbanken. Vi har også definert et mål om at halvparten av morbankens salg innen 2020 skal være digitalt salg. Dette underbygger konsernets robusthet.

Vel 50 prosent av de nær 1 500 ansatte i konsernet jobber utenfor morbanken. SpareBank 1 Regnskapshuset sysselsetter 400 ansatte, og vokser raskt gjennom stadige oppkjøp. SpareBank 1 Markets har snudd en negativ trend og går nå med overskudd. Med fjorårets tilvekst av et stort nytt team har vi etablert oss som et av de ledende meglerhusene. SpareBank 1 Finans Midt-Norge bidrar, med sine relativt få årsverk med gode resultater, og bygger spennende relasjoner til andre banker både innenfor og utenfor SpareBank 1-alliansen. EiendomsMegler 1 Midt-Norge beholder sin nummer én-posisjon i regionen og har ambisjon om økt markedsandel i et noe mer krevende boligmarked. En satsing på BN Bolig i Oslo der konsepter og tjenester leveres fra EiendomsMegler 1 Midt-Norge er en annen, spennende satsing med betydelig potensial. SpareBank 1 SMN Invest har vist god evne til å finne lønnsomme investeringer og har etter hvert bygd en portefølje med teknologibedrifter med spennende potensial.

SpareBank 1 SMN fremstår solid og robust. Denne posisjonen er det viktig at vi ivaretar gjennom de valgene vi skal ta fremover. Vi bruker stadig mer tid og penger på å forstå trender og bygge et fremtidsrettet finanshus. Der vi tidligere konkurrerte med tradisjonelle banker vi har kjent gjennom årtider, må vi nå ruste oss mot store teknologigiganter med hovedsete i Silicon Valley i California, eller i Hangzhou i Kina. Det store teknologiskiftet finansnæringen står overfor er ikke så ulikt det mediebransjen har opplevd de siste årene. Folks medievaner har endret seg dramatisk på kort tid, og har utfordret hele forretningsmodellen i mediehusene. I dag forsvinner mer enn halvparten av inntektene fra det norske annonsemarkedet til California, hovedsakelig til Google og Facebook.

Vi må regne med at den samme virkeligheten kan innhente vår bransje. Det er sannsynligvis bare et tidsspørsmål før giganter som Apple trykker på knappen og lanserer sin betalingsløsning i det norske markedet. Dette er en konkurranse vi vet kommer, og som vi har brukt store ressurser på å møte. VI startet året med å fusjonere SpareBank 1 Mobilbetaling (mCash) og Vipps. Med dette etablerte SpareBank 1

sammen med DNB en felles betalingsløsning der også de øvrige norske sparebankene valgte å delta som medeiere. Det er min bestemte oppfatning at samlingsen om Vipps som en stor norsk fintechsatsing er et av de aller viktigste strategiske grepene som er blitt tatt.

I november ble dette arbeidet ytterligere forsterket da vi tok initiativ til å fusjonere selskapene Vipps, BankAxept og BankID. I skrivende stund er denne fusjonen gjenstand for vurdering hos Konkurransetilsynet og Finanstilsynet. Vi forventer at fusjonen skal kunne gjennomføres før sommeren 2018. Norske banker og filialbankene i Norge bygger en viktig plattform for å møte tiltagende konkurranse innenfor betalingsområdet der bankene i første omgang møter konkurransen fra nye aktører. SpareBank 1 vil eie om lag 25 prosent av det fusjonerte selskapet, og det er en klar ambisjon at selskapet skal ha kraft og innovasjonsevne til å kunne konkurrere også i et internasjonalt marked.

I tillegg er det gjennom året gjennomført en rekke tiltak både i SpareBank 1 SMN og i SpareBank 1-alliansen som gjør meg overbevist om at vi tar de nødvendige grepene for å sikre vårt fortsatte relevans og lønnsomhet i en verden der bankenes rammevilkår endres dramatisk som følge av den sterke digitale utviklingen.

I løpet av 2017 har vi løftet oss betydelig på samfunnsansvar. Vi har blant annet forpliktet oss til å underbygge FNs bærekraftsmål gjennom å signere UN Global Compact, og vi har skjerpet våre krav til etikk, antikorrupsjon og bærekraft både til oss selv og de vi samarbeider med. En vesentlig del av arbeidet med samfunnsansvar er transparens og åpenhet, slik at omgivelsene skal kunne måle oss på det vi gjør. Vi rapporterer derfor i henhold til Global Reporting Initiative (GRI) fra og med denne årsrapporten.

SpareBank 1 SMN skal være en digital bank med personlig og lokal signatur. Vi skal tilby de beste digitale løsningene og samtidig opprettholde et bredt kontornett med dyktige rådgivere med høy lokalkunnskap. Denne strategien kan fremstå som dristig i en tid hvor de fleste hadde forventet at også vi skulle velge en kraftig reduksjon i antall kontor. I stedet har vi valgt å opprettholde alle lokasjoner, men til en lavere kostnad. Dette har vært en vellykket strategi som vi har valgt å gi et eget navn – fygitalt.

Jeg er overbevist om at denne strategien har bidratt til økte markedsandeler og forbedrede resultater. Vi har etablert et kanalsamspill som henter det beste ut av våre dyktige rådgivere og det beste ut av våre digitale løsninger. Jeg tror dette er en bærekraftig strategi også for kommende år.

Sentrale mål og strategier

Visjon og verdier

Vår nye visjon vedtatt i februar 2017 handler om å skape energi, resultater, endring og utvikling. Vi har derfor valgt "Sammen får vi ting til å skje" som vår visjon. Sammen står først, og det er ikke tilfeldig. Det vi ønsker å få til kan vi bare lykkes med sammen med andre. Med kolleger, kunder, leverandører, partnere og andre gode krefter lokalt og regionalt. Vi vil bygge relasjoner og være på lag. Får vi ting til å skje handler om at vi skaper energi, resultater, endring og utvikling. Det skjer ting når vi kommer på banen.

De nye verdiene våre er:

Helhjerta: Det er herlig å være sammen med engasjerte folk, og ingenting er mer inspirerende enn å jobbe med helhjerta kolleger. Det er puls, kraft og lidenskap i et helhjerta menneske – for ikke å snakke om en bank full av slike.

Ansvarlig: Integritet, troverdighet, tillit, vidsyn og kunnskap er alle viktige egenskaper. Vi har oppsummert dem i ett ord: Ansvarlig. Å være ansvarlig er å si ja når det er riktig og nei når det er nødvendig.

Likandes: Vi er positive og lett å like. Vi er jordnære og ujølete. Vi er hel ved og på kundens parti. Folk velger en bank de liker. En som er likandes.

Dyktig: Dyktige folk har beina på jorda og trenger ikke å slå om seg med storslagne ord og begreper. De utstråler profesjonalitet og kompetanse uten å skape kunstig avstand. Dyktige folk vinner kundenes tillit.

Strategisk ambisjon

SpareBank 1 SMN vil være et selvstendig, regionalt finanshus som utgjør et kraftsenter for å utvikle regionen. Vi skal være lønnsom og best på kundeopplevelser. SpareBank 1 SMN er ubestridt solid, og målet er en egenkapitalavkastning som plasserer banken blant de tre beste bankene i Norge. SpareBank 1 SMN skal styrke sin markedsposisjon spesielt i Trondheim, Molde og Ålesund – byer som vil få sterk befolkningsvekst i årene framover samt i markedet for små og mellomstore bedrifter.

Vår ambisjon er å forbli en selvstendig, regional og lønnsom bank som betyr mer for bedrifter og personer i vårt markedsområde enn hvilken som helst annen bank. SpareBank 1-alliansen er bankens strategiske fundament og gir grunnlag for SpareBank 1 SMN sine regionale forretningsstrategier og selvstendighet. SpareBank 1 SMN skal ha en aktiv rolle i utviklingen av SpareBank 1-alliansen som en ledende norsk finansgruppering.

Sentrale tema

SpareBank 1 SMN vil i perioden 2017-2020 iverksette konkrete prosjekt som skal bidra til å skape en effektiv, kundeorientert og framtidsrettet bank. Hovedtema som ligger til grunn er blant annet:

- Skape framtidens bank. Delprosjekter og tiltak som skal styrke bankens dominerende posisjon i regionen, øke salgskraften i alle kanaler samtidig som vi bygger en infrastruktur som sikrer kostnadseffektiv salg, distribusjon, produksjon og drift
- SpareBank 1- alliansen er bankens strategiske plattform for kostnadseffektiv drift, utvikling og innovasjon. SpareBank 1 SMN skal bidra til utvikling av lønnsomme produkselskaper i banksamarbeidet
- SpareBank 1 SMN skal være et kraftsenter for å bidra til regionens utvikling og til langsiktig verdiskaping. Aktivitetene spenner over et bredt sett av tiltak der banken samarbeider med privatpersoner, bedrifter, lag og foreninger

SpareBank 1 SMN vil i 2017 iverksette tiltak som skal bidra til å realisere bankens strategiske ambisjon. Utvikling av framtidens bank og framtidens distribusjonsmodell vil ha spesielt høy oppmerksomhet. Sikre at banken utvikler enkle og effektive løsninger for kundene i alle kanaler.

Finansielle mål

SpareBank 1 SMN skal være blant de best presterende bankene i Norge gjennom å være:

- **Kundeorientert:** Banken skal være best på kundeopplevelser og derigjennom styrke sin markedsposisjon
- **Lønnsom:** Banken skal ha en årlig egenkapitalavkastning på 12 prosent
- **Solid:** Banken skal ha en ren kjernekapitaldekning på 15 prosent
- **Effektiv:** Banken skal ha nullvekst i nominelle kostnader i morbanken fra 2014 til 2018
- **Utbytte:** Banken skal gi egenkapitalbeviserne omlag 50 prosent utbytte på sin rettmessige del av overskuddet

Til stede

Vi satser på en kombinasjon av dyktige rådgivere på mange steder, og enkle og gode digitale løsninger.

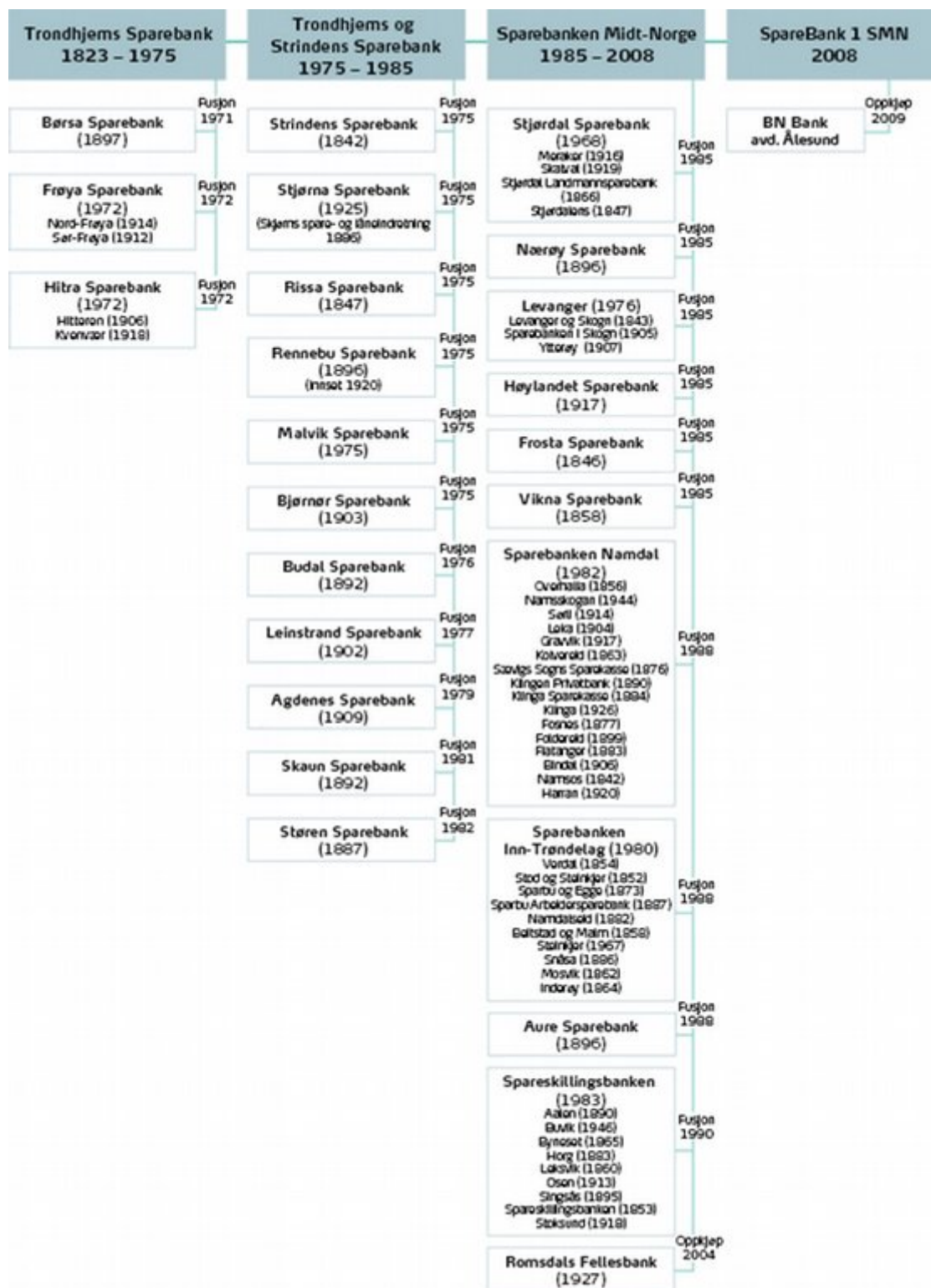

Nettbank	Mobilbank	smn.no	Vipps	Facebook	Direktebank
7.675.000 + 25.000*	25.300.000 + 4.600.000*	10.200.000 + 1.700.000*	100.000 **	64.000 + 4.000*	460.000 + 40.000*
innlogginger	innlogginger	besøk	brukere	følgere	henvendelser

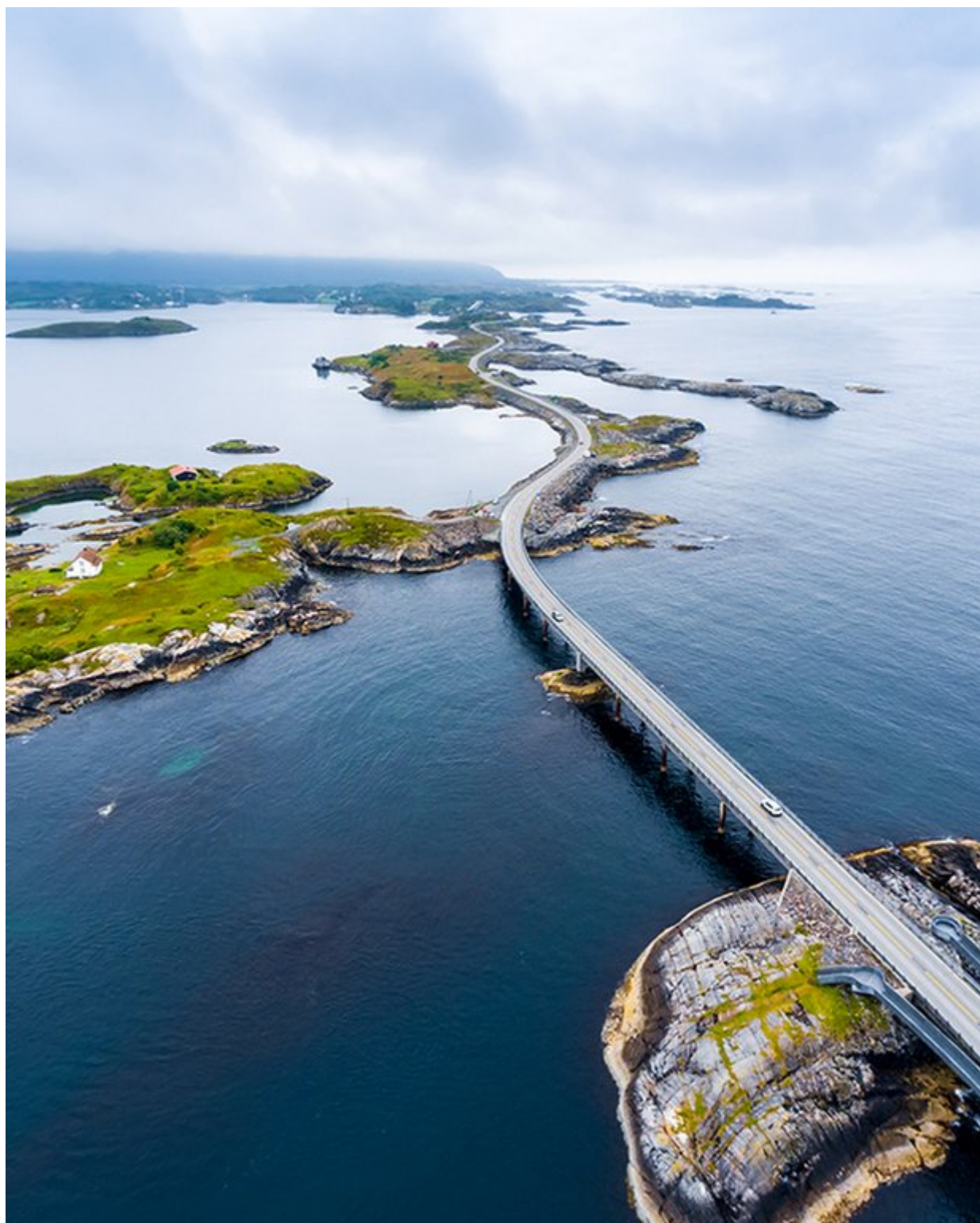
* Endring fra 2016 ** Erstatte mCash

Vår historie

De første kundene gikk inn døra i Trondhjems Sparebank i 1823. Opprinnelig hadde banken som mål å bekjempe fattigdom og gi vanlige folk mulighet for å spare. I dag er SpareBank 1 SMN en av landets største banker og et komplett finansvarehus.

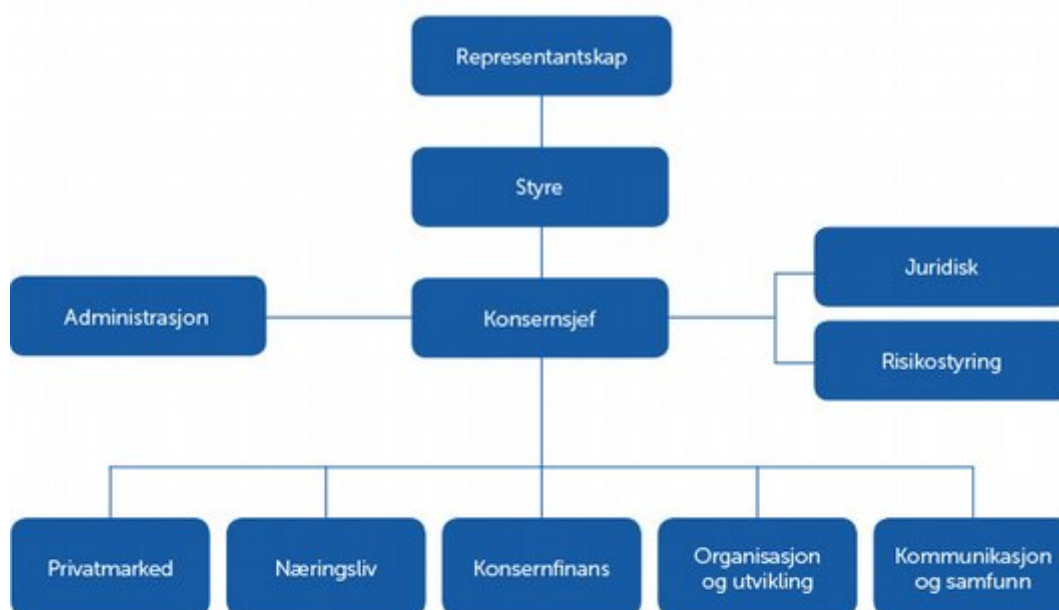
Virksomheten

Organisering

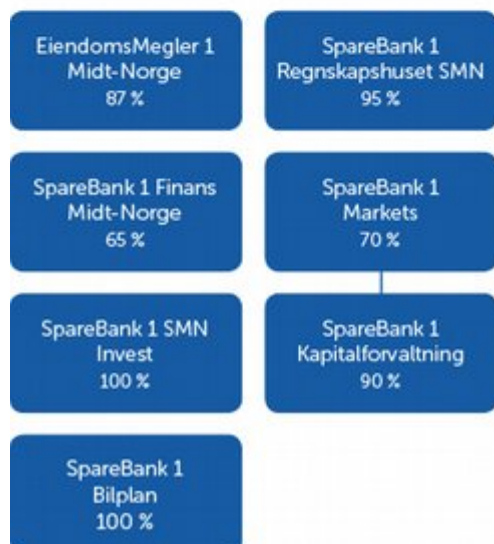
SpareBank 1 SMN er regionens ledende finanskonsern og en av seks eiere i SpareBank 1-alliansen. Hovedkontoret ligger i Trondheim og konsernet har med sine datterselskaper i overkant av 1 400 ansatte. SpareBank 1 SMN er en regional selvstendig sparebank med lokal forankring. Gjennom SpareBank 1-alliansen og egne datterselskaper har SpareBank 1 SMN sikret seg tilgang til konkurransedyktige produkter innen finansiering, sparing, forsikring, betaling samt eiendomsmegling, leasing, regnskapstjenester og kapitalmarkedstjenester. Bankens organisering bygger på følgende struktur:

Organisasjonsstruktur

Finanskonsernet SpareBank 1 SMN

Datterselskaper

Tilknyttede selskaper

Privatmarked

Forretningsområdet Privatmarked tilbyr rådgiving til personkunder, landbrukskunder, lag og foreninger og enkeltpersonforetak. Sammen med produktleverandører og datterselskaper tilbyr vi alle produkter som er viktig for å gjøre kundens økonomi enklere, tryggere og for å finne løsninger sammen med kunden. Rådgivingen tar utgangspunkt i kundens behov. Vi tror på at selv om produksjonsoppgaver og løsninger blir mer og mer digitale, så finnes det et stort og udekket behov for rådgiving for å bygge og trygge nåtid og framtid for alle forretningsområdets kundegrupper.

Vi har en ambisjon om å ha bransjens beste digitale løsninger for å gi kunder enkle dagligbanktjenester og mulighet til å dekke alle behov kunder måtte ha innenfor bank- og forsikringsfæren. Men vi ser fortsatt styrken i en desentral lokalisering som gir kunden mulighet til å møte oss for helhetlig rådgiving, og til å oppleve at vi er noe mer enn summen av våre produkter.

I tillegg til å følge bransjens normer og krav til god rådgivingsskikk skal vi som bank også bidra med kunnskap og innsikt som bringer stadig bedre og mer relevant service- og rådgivingsinnhold til våre kunder.

Vi kjennetegnes ved at vi med våre produkter dekker en stadig større andel av våre kunders behov for finansielle tjenester i en bransje hvor mange aktører fokuserer på salg av enkeltprodukter.

Kunder og markedsposisjon

SpareBank 1 SMN har gjennom 2017 styrket sin posisjon som den ledende aktøren innenfor alle privatmarked sine kundegrupper, og alle produktområder. Det har blitt gjennomført over 59.000 planlagte rådgivingsamtaler i 2017, og dette antallet forventes å vokse ytterligere videre fremover. Det er fremdeles positiv risikoutvikling i boliglånporteføljen.

Virksomheten har en sterk posisjon hos kundene, og har en meget god utvikling i kundetilfredshet. Samspillet med datterselskaper, næringslivsdivisjonen og LO er viktig for Privatmarked for å nå divisjonens mål om fortsatt økt aktivitet og vekst i antall kunder.

Finansiell utvikling

Samlet resultat før skatt for Privatmarked ble 1.132 millioner kroner.

Det er høy vekst i låneporteføljen, men med gjennomgående lav risiko. Vekstøkningen fra 2016 er i stor grad knyttet til nye lånekunder fra banker som har gjennomført strukturelle endringer, og ikke lenger tilbyr lokal rådgiving. Vi har i tillegg til rekordartet kundetilgang også opplevd en god utvikling i salget av breddeprodukter, og har positive forventninger til veksten i breddesalg også i 2018.

I tiden framover forventer vi større usikkerhet i boligmarkedet, og dette kan påvirke risiko i bransjen. Allerede i mars 2016 gjorde vi endringer i kredittpraksis for å stå godt rustet dersom det skulle komme en situasjon med utflåting eller fall i boligpriser. Gjennom å ha hatt en strengere kredittpolicy over tid enn det som er bransjenorm, mener vi derfor å stå godt rustet for den utflåtingen i boligpriser vi har sett mot slutten av 2017, og eventuelle reduksjoner i boligprisene framover. Regionen har en robust nærings sammensetning, og i tillegg har banken fokusert sin virksomhet Privatmarked mot mindre lån og boligfinansiering. Dette gir god risikospredning, og i kombinasjon med godt salg og god porteføljeutvikling på breddeprodukter gir det oss en solid basis for å tåle eventuelle negative skift i norsk økonomi.

Lokal og digital

Vi beveger oss stegvis fra å være en tradisjonell bank med digitale tjenester til en digital bank med personlig og lokal signatur.

Svein Tore Samdal, konserndirektør privatmarked

Kundene blir flere, kjøper mer og blir hos oss lenger

2017 ble nok et år som bekrefter at vår strategi passer godt inn mot de kundene vi ønsker å henvende oss mot. Vi beveger oss stegvis fra å være en tradisjonell bank med digitale tjenester til en digital bank med personlig og lokal signatur. Kundene stiller stadig flere krav til oss som bank og vi ser også at disse kravene endrer seg ut fra behov, situasjon og livsfase. Derfor tilbyr vi flere produkter og tjenester i flere kanaler enn noen gang. Kundeopplevelsen er vårt viktige hovedfokus og skal ivareta et bredt spekter av situasjoner. Dette handler om tilgjengelige og enkle muligheter for kjøp av produkter, en trygg etablering av nye produkter og tjenester, effektive digitale tjenester som gjør livet enkelt for bankkunden og familien i hverdagen samt kompetent rådgivning i de mer krevende spørsmål som dukker opp i kundens liv.

I 2017 har vi fortsatt den gode utviklingen på vekst. Med en utlånsvekst på over ti prosent endte vi godt over målet som ble satt for 2017, samtidig som veksten med risiko og kvalitet er godt innenfor det vi har målsatt. Vi oppnår også en god innskuddsvekst på 6,7 prosent. Innskuddsveksten er et resultat av høy aktivitet for å sikre at alle kunder har sine lønns- og brukskonti hos oss og et bevisst ønske fra mange nye lånekunder om også å ha oss som dagligbank.

Vi beholder vår lokale tilstedeværelse på 48 lokasjoner i vår region, samtidig som vi gradvis tilpasser vår kontorstruktur til en mer digital hverdag. Det betyr konkret en økning i rådgivning relatert til livshendelser og en nedgang i antall henvendelser relatert til dagligbank og service. Sistnevnte blir i større grad ivaretatt gjennom gode intuitive digitale løsninger, og da oftere og oftere i kundens mobilbank. I 2017 har vi også valgt å introdusere ANNE, vår digitale chatbot, som veileder og guider kunder i mange av deres daglige henvendelser til banken. Vi tror mulighetsrommet innenfor bruk av denne teknologien er uutforsket, og vil kunne gi et stort løft i kundeopplevelsen ved både å fremstå kompetent og tilgjengelig.

2017 ble et år der mCash fusjonerte med VIPPS. Dette har vært en god nyhet for alle våre lag- og foreningskunder som nå kan tilby en fleksibel betalingsløsning med svært mange brukere.

Året er også benyttet godt for å forberede ulike scenario som vil kunne bli virkelighet som en følge av PSD2. Dette skal vi ta en ledende rolle innenfor og fokusere på nye partner- og forretningsinitiativ som kommer alle våre kunder til gode.

2018 venter på oss. Nok et år i endringens tegn. Vi skal fortsette å gripe mulighetene og gi kundene bedre råd, gi ansatte mestring og en fantastisk jobbhverdag og eierne skal få utmerket avkastning.

Privatmarked	2017	2016
Innskudd	37,2 mrd	34,9 mrd
Utlån	103,1 mrd	93,8 mrd
Antall kunder	218.000	215.000
Antall årsverk	350	371
Resultat før skatt	1.127 mill	850 mill

Næringsliv

Forretningsområdet Næringsliv gir banken råd innen finansiering av investeringer og drift, betalingsformidling innland og utland, sikring av rente- og valutaforretninger, plassering av overskuddslikviditet samt forsikring av personer samt bygg og løsøre. Mye av virksomheten skjer i tett samhandling med Privatmarked, SpareBank 1 Markets samt datterselskaper og tilknyttede selskaper som tilbyr leasing, factoring og regnskap. Virksomheten er fysisk lokalisert i hele markedsområdet for å sikre nærhet til kundene kombinert med tilfredsstillende kompetansemiljøer.

Banken er IRB-godkjent og benytter avansert IRB-metode for beregning av kapitalkrav og kredittrisiko. Banken har gode kredittmodeller, prosesser og verktøy samt organisering av bransjekompetanse som sikrer god kunnskap og styring av låneporteføljen. Dette skal medvirke til at videre vekst skjer i tråd med bankens ansvar som regional markedsleder samtidig som den eksponerte risiko er i overensstemmelse med bankens kredittstrategi. Sammen med de andre alliansebankene legges det ned betydelige ressurser i stadig forbedring av kredittmodellene.

Kunder og markedsposisjon

Banken betjener ca. 21 000 næringslivskunder medregnet offentlig sektor. I 2017 ble det registrert ca. 1500 nye næringslivskunder. SpareBank 1 SMN har en markedsandel på rundt 35 prosent i bedriftsmarkedet i regionen. I tillegg betjener banken en rekke kunder innen forretningsområder som forsikring, kapitalmarked, leasing, factoring og regnskapsføring. Næringslivet i Trøndelag og på Nordvestlandet preges av et stort antall små og mellomstore bedrifter. Denne strukturen gir klare føringer for bankens organisering av virksomheten.

Kundesenter Bedrift er et sentralt forretningsområde i Næringsliv, som åpner for at bedriftskundene får god oppfølging og relevant rådgivning i valg av produkter og tjenester samt bruk av digitale tjenester. Kundetilfredshet (KTI) ble målt til all-time-high i 2017. I denne målingen inkluderes kompetanse, service, informasjon og initiativ.

Finansiell utvikling

Forretningsområdet Næringsliv økte inntektene med nær 20 millioner kroner til 1,2 milliarder i fjor. Inntektene genereres fra positiv utvikling innenfor alle forretningsområder, men spesielt fra økte innskuddsmarginer og økte garantiprovisjoner. Spesielt gledelig er det at inntektene fra forsikring (skade og liv) øker og at stadig flere bedrifter ser verdien av å samle sine finansielle tjenester hos en lokal leverandør som tilbyr lokal kompetanse på alle produktområder.

Vekst på utlån har vært lav og i tråd med kapitalplanen til banken, og endte på 1,5 prosent for året mens innskuddsveksten ble meget god med en økning på 19,5 prosent. Vi forventer lav utlånsvekst også i 2018, mens vi har ambisjoner om en innskuddsvekst på ca. fem prosent.

I takt med digitalisering av våre produkter og tjenester har vi tatt ned antall ansatte og derigjennom kostnadene på forretningsområdet. Det vil bli satt ytterligere fokus på digitalisering, effektivisering av prosesser og reduksjon av antall ansatte i 2018.

Oljeprisnedgangen har medført en vesentlig forverring av utsiktene til selskapene som jobber innenfor olje- og offshore, og forretningsenheten har derfor bokført tap på 320 millioner kroner i 2017. I all hovedsak er nedskrivningene relatert til en portefølje av offshore-service fartøyer. Det er liten smitteeffekt av lav oljepris til andre næringer og tap og mislighold på øvrige deler av porteføljen er svært lave.

Fortsetter satsingen på SMB

SpareBank 1 SMN har klare ambisjoner om å styrke posisjonen som den ledende banken for små og mellomstore bedrifter i Trøndelag og på Nordvestlandet.

Næringsliv jobber systematisk med rekruttering av nye kunder og alle kunderådgiverne har egne mål for kunderekuttering i 2018. Arbeid med kontinuerlig forbedring er sentralt for å frigi tid til kunderådgiverne slik at deres primære hovedoppgave blir å ivareta eksisterende kunder og rekruttere nye. I 2018 vil vi fortsette å fokusere på SMB-segmentet slik at konsentrasjoner mot enkelt næringer eller enkeltkunde grupperinger reduseres.

Løsningen ligger i nærhet til dyktige rådgivere i banken kombinert med utvikling av nye digitaliserte løsninger som gjør det enklere å utføre dagligbanktjenester og som frigjør tid og ressurser for god rådgivning og skreddersydde løsninger for kunden.

Banken har i samarbeid med SpareBank 1 Regnskapshuset utviklet nye digitale tjenester for næringslivet. Dette foregår i et innovasjonsmiljø i selskapet SMB Lab, og som har til hensikt å lansere konsepter, produkter og tjenester som til enhver tid er tilpasset behovene til små og mellomstore bedrifter og gjøre hverdagen enklere for disse.

Banken har mål om å redusere tapene i forhold til de nivåer vi har sett i 2017. Sammen med et lønnsomhetsforbedringsprogram for forretningsenheten, vil dette bedre resultatet og den risikojusterte avkastningen. Banken er fortsatt beredt til å ta nødvendige grep for å møte problemer som eventuelt måtte dukke opp innen olje og offshore. I tett samarbeid med kundene tilstreber banken å finne løsninger som ivaretar felles interesser under de til enhver tid rådende konjunkturer. Således vil forretningsområdet Næringsliv opprettholde kapasitet og kompetanse og på lang sikt vil være nær og dyktig med sine finansielle tjenester.

Selv om makrobildet er usikkert på overordnet nivå, er utfordringene ulik i de bransjene bankens kunder er eksponert i. Bankens publiserte også i 2017 et eget Konjunkturbarometer som tar pulsen på de viktigste

bransjene i regionen i tillegg til å lage prognoser for økonomisk vekst i våre tre fylker. Næringsliv legger stor vekt på å ha rådgivere med praktisk forretningsforståelse i viktige bransjer. Dette skjer i tett samarbeid med andre SpareBank 1-banker.

I 2017 har forretningsenheten hatt stort fokus på compliance og spesielt på anti-hvitvaskingsarbeid. Arbeidet har gitt gode resultater og enheten er måloppfyllende på sine ambisjoner ved utløpet av året. Videre har vi iverksatt et stort arbeid for å bygge en ny kundeflate som kombinerer informasjon fra bank og regnskap og som samtidig gir tredjeparter mulighet til å levere tjenester til våre kunder. Den nye kundeflaten vil bli gjort tilgjengelig i markedet i løpet av 2018, og vil muliggjøre økt digitalt salg og ikke minst distribusjon av nye produkter og tjenester.

Næringsliv	2017	2016
Innskudd	38,7 mrd	32,4 mrd
Utlån	39,5 mrd	38,9 mrd
Antall kunder	15.000	15.000
Antall årsverk	145	158
Resultat før skatt	632 mill	384 mill

Digital utvikling

Ved inngangen til 2018 står den norske finansbransjen foran store endringer. I løpet av året innføres betalingsdirektivet PSD2. Banken og SpareBank 1-alliansen har satt ambisiøse mål om å utnytte denne muligheten til å tilby bedre tjenester og tilføre mer verdi for eksisterende og nye kunder. Det betyr økte investeringer for å løfte bankens tjenester ut fra lukkede fagsystemer, til en åpen front der vi kan tilby banktjenester til både nye og eksisterende kunder. Dette kan skje gjennom bankens eksisterende kanaler, i nye egne flater og økosystem med flere samarbeidspartnere.

Mye av utviklingsarbeidet vil skje gjennom SpareBank 1-alliansen som har et sterkt utviklingsmiljø, men banken styrker også sitt interne team med ny kompetanse for mer kundenær innovasjon og utvikling.

Samtidig som eksterne samarbeidspartnere inviteres til å drive innovasjon basert på bankens produkter og tjenester og data. Vi samarbeider også tett med oppstartsselskaper, blant annet gjennom nærheten til inkubatoren F3 Finance for future som holder til i bankens hovedkontor.

Medarbeiderdrevet innovasjon – best til å bli bedre

Banken har i 2017 hatt sterkt fokus på involvering av medarbeidere i bankens forbedrings- og innovasjonsprosesser. Arbeidet har hatt som mål å skape bedre flyt i interne arbeidsprosesser, økt kvalitet og redusert leveransetid mot kunde og fjerne smertepunkter i digitale kjøps- og serviceløsninger.

I forkant av konsernsamlingen høsten 2017 ble i tillegg alle ansatte invitert i en storstilt idèkonkurranse kalt SMN konsernpitch 2017. Konkurransen resulterte i 120 godt dokumenterte og velbegrunnede ideer, der enkelte av idemakerne ble invitert med på en videreutvikling og protoyping.

Relevant kundekommunikasjon og digitalt salg

Banken tilbyr enkle og brukervennlige digitale løsninger for alle våre tjenester, og vi anslår at 50 prosent av alt salg skal skje digitalt i 2020. I fjor innførte banken et av markedets kraftigste verktøy for koordinering av relevant kundekommunikasjon i ulike kanaler. Riktig bruk av data og et velfungerende og effektivt kanalsamspill er avgjørende for å skape relevante initiativ og å øke salget i alle kanaler. Avanserte statistiske prediksjonsmodeller hever målrettingen betydelig.

Av totalt antall salg utgjorde digitale salg 24 prosent i 2017, som er en økning fra 19 prosent året før. Vi ser en klar tendens til at mange av våre kunder prefererer digital kanal der banken tilbyr gode løsninger. I år skal vi utvikle nye digitale løsninger for finansiering.

Banken har et nytt CRM-system på trappene, som sammen med avanserte statistiske modeller og kampanjestyringsverktøyet Adobe Campaign vil bidra til å forbedre og effektivisere kanalsamspillet, og bidra til økt salg og bedre kundeopplevelser.

Utvikling av effektive skytjenester og digitale assistenter

Banken har i 2017 jobbet aktivt med utredning av muligheter og risikoer ved å benytte sky som teknologisk plattform for nye IT-løsninger. I løpet av året er det lagt et godt grunnlag for å kunne ta i bruk eller plassere nye løsninger på en sikker måte hos utvalgte skyleverandører. Bruk av skyløsninger gir muligheter for raskere å kunne etablere nye løsninger eller tilpasse løsninger for å dekke nye behov.

Banken har jobbet målrettet med å ta i bruk RPA (Robotic Process Automation) for å digitalisere og effektivisere operasjonelle prosesser. RPA vil også være et satsingsområde i 2018. Utvikling av

sikkerhetsarkitektur og løsninger tilpasset en mer åpen forretningsmodell, er utfordringer som finansnæringen står overfor. SpareBank 1 SMN deltar i alliansens felles sikkerhetsstrategiarbeid for å adressere og ivareta de endringene denne utviklingen medfører.

New customer behaviour makes for increased digital sales

We estimate that 50 per cent of all sales will be digital in 2020.

Nelly S. Maske, executive director, Organisation and Development

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet.

Om SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1 Gruppen er morselskapet til åtte datterselskaper som alle utvikler og leverer produkter til alliansebankene som igjen tilbyr disse til kunder i sine lokalk markeder. Selskapet utvikler og leverer også produkter til LOs forbund og forbundsmedlemmer gjennom fordelsprogrammet LOfavør.

SpareBank 1 Gruppen er 100 prosent eid av SpareBank 1-banker og Landsorganisasjonen LO med følgende eierbrøker: SpareBank 1 SR-Bank (19,5 %), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %), SpareBank 1 SMN (19,5 %), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %), SpareBank 1 Østlandet (12,4 %), og Landsorganisasjonen og tilknyttede fagforbund (9,6 %).

SpareBank 1 Gruppen eier 100 prosent i følgende datterselskaper

SpareBank 1 Forsikring, SpareBank 1 Skadeforsikring, ODIN Forvaltning, Conecto, SpareBank 1 Factoring, SpareBank 1 Portefølje SpareBank 1 Spleis samt SpareBank 1 Medlemskort (eier 51 %).

Om SpareBank 1 Banksamarbeidet

SpareBank 1 Banksamarbeidet har det administrative ansvaret for samarbeidsprosesser og leveranser av tjenester til SpareBank 1-alliansen. Selskapet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene. Selskapet bidrar til felles aktiviteter som gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet eier og forvalter også alliansens immaterielle rettigheter under felles merkevarenavn SpareBank 1.

Menneskene - bankens største fortrinn

Bak de sterke regnskapstallene ligger gode konjunkturer og solid bankhåndverk. Men, bankens aller største fortrinn er og blir dyktige medarbeidere.

Menneskene

Teknologisk utvikling og endringer i kundefølelse, innebærer at banken må tilpasse seg en ny hverdag og rigge seg for fremtiden. Dette har også preget arbeidet med organisasjon og ledelse i 2017.

Omstilling, medarbeiderutvikling og rekruttering av ny kompetanse for å bygge fremtidens bank hadde høy prioritet i året som har gått. Ny visjon og nye verdier ble lansert i 2017. Verdiene skal bidra til å bygge en kultur hvor det er godt å jobbe og godt å være kunde.

Ved utgangen av 2017 hadde banken 595 årsverk.

Visjon og verdier

I januar 2017 ble ny visjon og nytt verdigrunnlag lansert. Dette var resultat av en grundig prosess preget av stor involvering og sterkt engasjement. Visjonen skal gi mening, retning og energi for menneskene som jobber i banken. Bankens nye visjon lyder: «Sammen får vi ting til å skje».

Bankens nye verdier er helhjerta, ansvarlig, likandes og dyktig. Verdiene skal bygge bankens identitet, og danne grunnlaget for en kultur hvor medarbeidere trives, og hver dag jobber for å skape resultater til det beste for kundene og banken.

Rekruttering og medarbeiderattraktivitet

SpareBank 1 SMN er blant regionens mest attraktive arbeidsgivere og opplever stor interesse når det søkes etter nye medarbeidere. I 2017 ble det rekruttert mange nye dyktige medarbeidere, som sammen med resten av organisasjonen blir viktige bidragsyttere i arbeidet med å tilpasse og utvikle banken i takt med de betydelige endringene den står overfor.

Banken arbeider målrettet mot høyskoler og universiteter for å bygge relasjoner til dyktige studenter. Det er mange søkere og stor interesse både for bankens mentorprogram for økonomistudenter og for bankens sommerprosjekt.

Omstilling

Endring i kundefølelse og teknologiske muligheter innebærer behov for tilpasning av organisasjonen. Digitalisering og automatisering av kunde- og produksjonsprosesser betyr at behovet for mennesker blir mindre i deler av virksomheten. Det er gjennomført målrettede omstillingsprosesser i deler av organisasjonen, og det ble inngått 39 sluttavtaler i 2017. Prosessene er ytterligere beskrevet i kapittelet om samfunnsansvar.

Medarbeiderutvikling

Lederne og medarbeiderne er bankens viktigste ressurser og en avgjørende differensieringsfaktor for at vi skal lykkes med å realisere mål og strategier. Derfor legger banken stor vekt på kompetanse- og ferdighetsutvikling. Det gjennomføres interne opplærings- og treningsaktiviteter i et betydelig omfang, og mange talentfulle ledere og medarbeidere tilbys muligheter for faglig og personlig utvikling gjennom eksterne kurs og utdanningsinstitusjoner. Bankens jobber kontinuerlig med å kartlegge kompetansebehov på kort og lang sikt for å sikre at vi kan tilby kundene våre rådgivning og tjenester av topp kvalitet.

VI har i 2017 gjennomført et pilotprosjekt med bruk av VR-teknologi i trening av våre kunderådgivere. Prosjektet videreføres i 2018 med fokus på trening av relasjonsferdigheter knyttet til kundedialog.

Ny pensjonsordning

Fra 1. januar 2017 var alle ansatte over på innskuddspensjon. Banken lukket sin ytelsespensjonsordning i 2008, men ved inngangen til 2016 hadde omtrent halvparten av de ansatte fortsatt ytelsespensjon. Etter en lang og grundig prosess med ansattes tillitsvalgte ble det besluttet at alle ansatte skulle overføres til innskuddspensjon. Banken besluttet også å øke satsene for innskuddspensjon med virkning fra 2017, til 7 prosent fra 0-7,1G og 15 prosent i intervallet 7,1-12G.

Helse, miljø og sikkerhet

Det jobbes målrettet med tiltak for å legge til rette for et godt arbeidsmiljø, og det brukes betydelige ressurser for å legge til rette for god helse gjennom fysisk aktivitet og trening. Programmet Bedre form stimulerer enkeltpersoner og avdelinger til trening gjennom konkurranser og premiering, subsidiering av medlemskap på treningssenter og treningsaktiviteter i forbindelse med jobb. Ansatte logger trening i en digital treningsdagbok, og andel ansatte som logget trening i 2017 var på 81 prosent.

Sykefraværet i 2017 var på 4,0 prosent, hvorav egenmeldt og legemeldt fravær utgjorde henholdsvis 0,8 prosent og 3,2 prosent.

Likestilling

SpareBank 1 SMN er opptatt av å gi kvinner og menn like muligheter for utvikling, lønn og karriere. Ved lønnsoppgjøret i 2017 ble det lagt føringer for å sikre at skjevheter i lønnsnivå mellom kvinner og menn utjevnes. Fordelingen i banken mellom kvinner og menn i 2017 var 51,2 prosent kvinner og 48,8 prosent menn. Andelen kvinnelige ledere var 41,8 prosent. Konsernledelsen består av seks personer, hvorav en er kvinne. Bankens fokus på mangfold og likestilling er beskrevet i detalj i kapittelet om samfunnsansvar.

Samfunn / sosiale forhold	2017	2016
Antall årsverk	595	630
Sykefravær	4 %	3,9 %
Andel kvinner	51,2 %	51,8 %
Andel kvinner i ledende stilling	41,8 %	41,2 %
Gjennomsnittsalder	46 år	46 år
Medarbeiderengasjement	83	N/A

Samfunnsansvar

Samfunnsansvar

SpareBank 1 SMN ønsker å bidra til samfunnets verdiskaping gjennom ansvarlig bankdrift som gir tillit hos folket.

De fire kjerneverdiene *helhjerta, ansvarlig, likandes og dyktig* er alle knyttet til arbeidet med samfunnsansvar. Det er likevel *ansvarlig* som utpeker seg som den viktigste rettesnoren for SpareBank 1 SMN sitt arbeid med samfunnsansvar.

Banken jobber med samfunnsansvar for å styrke konkurransekraften, redusere risiko, tiltrekke seg gode kunder, investorer og dyktige ansatte samt øke nyskapingen og bidra til å utvikle og påvirke regionen som konsernet er en del av. Slik skaper banken verdier på en ansvarlig og bærekraftig måte for alle interessenter. Ambisjonen er at SpareBank 1 SMN skal bruke samfunnsansvar som et konkurransefortrinn gjennom å integrere samfunnsansvar i all virksomhetsstyring og innarbeide det i alle interne styrende dokumenter, relevante policyer og retningslinjer.

Banken rapporterer for første gang bankens prestasjoner innen samfunnsansvar og bærekraft i henhold til den globalt anerkjente standarden til Global Reporting Initiative (GRI), i henhold til Core-kravet. Bankens vil årlig rapportere resultater innen samfunnsansvar i henhold til GRI-standardens sammen med årsrapporten.

Slik styres bærekraft

SpareBank 1 SMN utviklet i 2017 en ny strategi for samfunnsansvar. Strategien er bygget på bankens verdier, er forankret i konsernledelsen og vedtatt i styret. Styret var aktivt involvert i utviklingen av strategien, og en pådriver for å få den på plass.

Strategien gjelder for hele konsernet inkludert datterselskap, og skal revideres hvert annet år. Konserndirektørene er ansvarlige for at det enkelte fagområdet utvikler spesifikke, målbare, relevante og tidsbestemte tiltak som bidrar til å oppfylle målene i strategien for samfunnsansvar. Konserndirektør for kommunikasjon og samfunn er ansvarlig for å sammenstille dette i handlingsplaner. Konsernsjefen har det overordnede ansvaret for at planer og tiltak følges opp og gjennomføres.

Strategien beskriver konkrete mål innen temaene

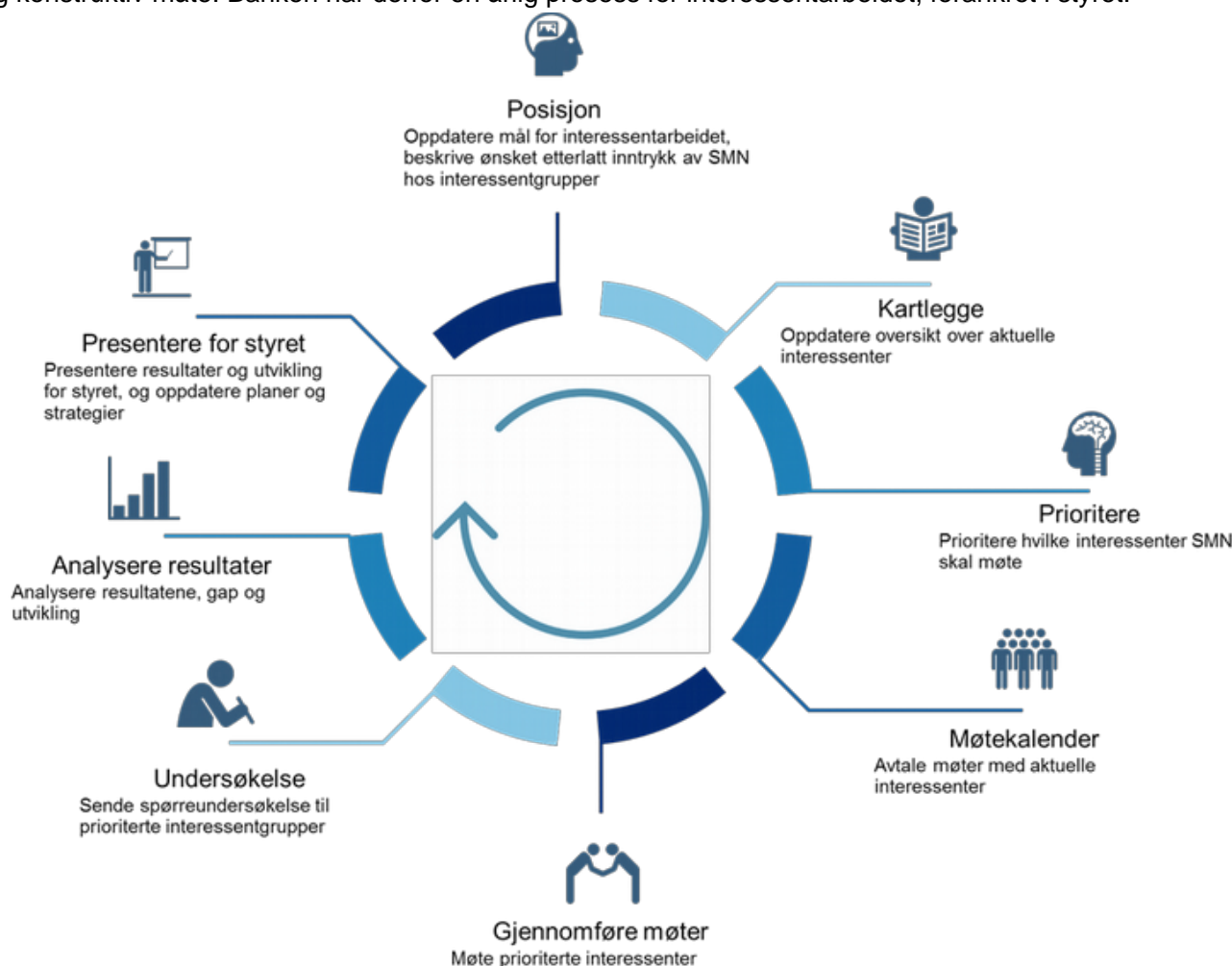
- Ansvarlige produkter og tjenester
- Kommunikasjon og åpenhet
- Etikk og antikorrupsjon
- Miljø og klima
- Medarbeidere og organisasjon

Utover det spesifikke ansvaret til konsernledelsen har alle ledere ansvar for å bidra til at arbeidet med bærekraftig utvikling og samfunnsansvar er relevant for konsernets virksomhet. Lederne har også ansvar for å gjennomføre vedtatte tiltak og sikre at alle medarbeidere innen eget ansvarsområde har kjennskap til disse.

Det gjennomføres en årlig internkontroll for å følge opp etterlevelsen av og kjennskapet til strategien. Resultatet av denne kontrollen rapporteres til styret.

Involverer interessenter (GRI 102-43)

SpareBank 1 SMNs strategi for samfunnsansvar definerer hvordan banken skal jobbe med interessentene. Banken forsøker kontinuerlig å identifisere og engasjere egne omgivelser, og integrere innspill i viktige beslutningsprosesser. Banken forsøker å møte krav og forventninger fra bankens interessenter på en åpen og konstruktiv måte. Banken har derfor en årlig prosess for interessentarbeidet, forankret i styret:

I arbeidet med interessenter skal SpareBank 1 SMN: (GRI 102-42)

1. Definere interessenter bredt og strategisk og søke muligheter
2. Prioritere interessenter etter hvilken verdi interessenten har for banken og hvilken interesse interessenten har for banken samt være åpen om hva banken vinner på interessentdialogen
3. Være åpen, tydelig, nysgjerrig og konstruktiv i dialogen med interessentene
4. Søke etter partnerskap og dele suksesshistorier med interessentene
5. Inkludere interessentenes synspunkter i selskapsstyringen

SpareBank 1 SMN har kontinuerlig dialog med en rekke interessenter, og i 2017 gjennomførte banken blant annet møter med kunder, investorer, ordfører, fylkesordfører, Forbrukerrådet, Finanstilsynet, Framtiden i våre hender, LO og Finans Norge for å diskutere bærekraftstema. (GRI 102-40)

Denne dialogen har spesielt løftet bankens policyutvikling på ansvarlige investeringer og ansvarlig kreditt, et tema som har vært gjenstand for flere diskusjoner med Finans Norge, Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender. (GRI 102-44)

SpareBank 1 SMN ønsker å fokusere på tema som er av høy viktighet både for bankens eksterne og interne interessenter, og bygge opp under bankens overordnede forretningsstrategi. Banken skal alltid inkludere interessentenes legitime forventninger i det strategiske arbeidet. Banken har gjennom interessentdialog identifisert vesentlige tema, og rapportert utvalgte indikatorer på disse samt forklart hvordan banken håndterer tema. Banken er en del av SpareBank 1-alliansen, og der vesentlige tema håndteres av alliansen beskriver rapporten hvordan alliansen håndterer det aktuelle tema. (GRI 102-46)

I vesentlighetsprosessen definerte banken følgende tema som spesielt vesentlige:

- Ansvarlige investeringer, negativ screening og eksklusjon og krav til finansielle leverandører
- Ansvarlig kreditt
- Ansvarlig markedsføring av produkter og tjenester og godt bankhåndverk
- Personvern og informasjonssikkerhet
- Utvikling av medarbeidere
- Mangfold og likestilling
- Etikk og anti-korrupsjon
- Økonomisk kriminalitet
- Lokal næringsutvikling
- Innovasjon og digitalisering

(GRI 102-47)

Rapportering av samfunnsansvar og bærekraft

SpareBank 1 SMN har brukt 2017 på å profesjonalisere bankens arbeid med samfunnsansvar. Rapporteringsprosessen har vært en viktig del av dette arbeidet. I tillegg til å få innspill fra eksterne interessenter, har samtlige av lederne, styret, de enkelte bankdirektørene og ledelsen i datterselskapene vært involvert.

Bankens fagansvarlige har hentet frem informasjon på hvert tema i rapporten og kapitlene er kvalitetssikret av bankens ledere på feltet.

Rapporten er godkjent av konsernledelsen og styret, og vedtatt av bankens øverste organ, Representantskapet, sammen med årsrapporten.

Banken rapporterer for første gang bankens prestasjoner innen samfunnsansvar og bærekraft i henhold til den globalt anerkjente standarden til Global Reporting Initiative (GRI), i henhold til Core-kravet. (GRI 102-54) Banken vil årlig rapportere resultater innen samfunnsansvar i henhold til GRI-standardene sammen med årsrapporten. (GRI 102-52)

Informasjonen gitt i rapporten er gitt så balansert og korrekt som mulig, og nøyaktig og tilgjengelig nok til å evaluere bankens prestasjoner på samfunnsansvar. Rapporten henviser til styringsdokumenter og gjør de offentlige dokumentene tilgjengelig gjennom referanser, for å gjøre det mulig for leser å hente ytterligere detaljer i den informasjonen rapporten tilbyr. Rapporten er publisert som en del av den vedtatte årsrapporten for å sikre aktuell informasjon. (GRI 102-46)

GRI-indeksen kan lastes ned fra vår nettside om samfunnsansvar.

Ansvarlige investeringer

En av bankens grunnleggende verdier er ansvarlighet. I dette ordet ligger det at banken har et utvidet ansvar for hvordan bankens handlinger påvirker nåtid og fremtid for miljø, mennesker, arbeidsplasser og forvaltning av verdier. Kapital er en viktig innsatsfaktorene i både etisk og uetisk virksomhet. Banken kanalisere bevisst kapital til etisk virksomhet og vekk fra uetisk virksomhet, for å bidra til å skape et bedre samfunn og for å senke risiko i egen kapitalforvaltning. I dialog med våre interessenter har banken identifisert aktivt eierskap, negativ screening og krav til finansielle leverandører som vesentlige tema vi skal ha kontroll på for å sikre ansvarlig kapitalforvaltning.

Det er spesielt viktig for oss som regionbank å ta ansvar for bærekraft i investeringer. Vi er forpliktet til å gjøre det vi kan for å støtte opp om FNs bærekraftsmål, og vi er opptatt av at selskaper vi investerer i eller låner penger til tar hensyn til tema som ansvarlig forvaltning av vannressurser, skog, mineraluthenting, ansvarlig oljeutvinning og foredling av petroleumsprodukter, og fiskeriressurser.

Banken har sitt bestemte geografiske nedslagsfelt i Trøndelag og Nordvestlandet. Den geografiske avgrensningen gjør at investeringer og utlån stort sett skjer i og til selskaper som er omfattet av norsk lov. Likevel har verdens globalisering og digitalisering endret konteksten banken operer i. Banken har derfor i 2017 gjennomgått et omfattende program for å strukturere bankens arbeid med ansvarlige investeringer.

Samtlige av SpareBank 1 SMNs direkteinvesteringer, datterselskaper og selskaper der banken har majoritetskontroll, er i dag underlagt ny policy av 2017 «Våre krav til bærekraft i utlån og egne eierposisjoner» samt «Våre prinsipper for etikk, samfunnsansvar, eierstyring og bærekraft i forvaltning». Policyene beskriver blant annet hvilke kriterier som ligger til grunn for positiv og negativ screening utover lovkrav (GRI FS11) samt bankens krav til eksterne forvaltere.

Banken følger opp ansvaret for kunders og bankens eierinteresser gjennom egne retningslinjer for å:

1. Ikke ta eierposisjoner eller yte lån til selskaper som ikke etterlever våre prinsipper, og medta forbehold om oppfølging og konsekvens ved avvik (covenants) i finansiering der selskapene driver i bransjer, land og regioner med spesielt høy risiko
2. Legge press på kundene og selskapene vi investerer i slik at de har gode rutiner og prosesser for å gjøre riktige etiske, miljømessige og bærekraftige valg, og for å påvirke selskaper de har eierposisjoner i gjennom aktiv eierstyring
3. Kreve dokumentasjon på at kunder har fulgt opp forhold som bryter våre prinsipper
4. Ta konsekvensen av avvik som ikke følges opp gjennom å ikke fornye eller forlenge lån, eller avvikle eierposisjoner.

Årlig, og første gang i april 2018 skal banken gjennomgå utviklingen i dokumentasjon på etterlevelse av hvitvaskingsregler, krav til åpenhet, etikk, samfunnsansvar, bærekraft og eierstyring hos alle selskaper der banken har eierposisjoner. Banken vil da også kontrollere nødvendige forbedringstiltak i rutiner og prosesser for oppfølging av eierposisjonene. Alle bankens ansatte skal årlig gjennomgå bankens policy for bærekraftige og etiske investeringer og være kjent med at banken i alle kredittsaker og investeringsbeslutninger i internasjonale selskaper eller risikobrancher forventer en redegjørelse for hvordan etterlevelse av bankens prinsipper er vurdert, og hvilke kontrolltiltak og sanksjonsmuligheter som er etablert ved brudd.

Banken har egne midler for likviditetsformål investert i obligasjoner. Dette utgjør om lag 19,7 milliarder kroner (GRI FS11) Andre eiendeler som derivater, fastrentelån, ansvarlige lån og egenkapitalinstrumenter utgjør 9,5 milliarder kroner (GRI FS11) Utover dette kommer bankens eierskap i datter- og gruppeselskap.

Investeringer hos SpareBank 1 SMN kan deles i tre kategorier:

- Egne direkteinvesteringer
- Investeringer gjort av forvaltningstjenester formidlet gjennom banken (Odin Forvaltning)
- Investeringer gjort av gavefondet og SpareBank 1 SMN Utvikling.

Banken støtter prinsippene i FN PRI – prinsipper for ansvarlig investering – i alle egne investeringer, og jobber for at prinsippene etterleves også i SpareBank 1 Gruppens selskaper.

Egne direkteinvesteringer

Datterselskap (og selskap med majoritetskontroll)

SpareBank 1 SMN kontrollerer EiendomsMegler 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Finans Midt-Norge, SpareBank 1 Regnskapshuset SMN, SpareBank 1 SMN Invest og SpareBank 1 Markets. SpareBank 1 Markets forvalter egne midler med en forvaltningskapital på ca. 2,2 milliarder kroner. Datterselskapet SpareBank 1 Kapitalforvaltning forvalter kapital på vegne av kunder og ca. seks milliarder kroner. (GRI FS11)

SpareBank 1 SMN Invest er bankens heleide datterselskap, og forvalter egen kapital på ca. 300 millioner kroner. (GRI FS11) SpareBank 1 SMN Invest opererer i teknologihovedstaden Trondheim, og gjennom SpareBank 1 SMN Invest fyller banken et ekstra behov i lokalsamfunnet, for lokal kapital til teknologi. SpareBank 1 SMN Invest investerer utelukkende i noterte aksjer og fond i bankens geografiske område.

I tillegg kommer selskapet inn og overtar aksjer ved konkurser og misligholdte låneengasjement for å beholde lokal næringsvirksomhet. Ved behov brukes eierposisjonen for å påvirke selskapet til å etterleve bankens prinsipper for bærekraft, etikk, eierstyring og sosialt ansvar. Bankens skal se en positiv utvikling i selskapets vilje til å etterleve bankens prinsipper for å kunne opprettholde eierposisjonen. Eierposisjoner i selskaper som bryter mot bankens prinsipper skal følges opp særskilt med halvårlig rapport til styret frem til posisjonen er avviklet. (FS10)

Selv om nye eierposter screenes etter bankens krav, har ikke eksisterende portefølje enda ikke vært gjennom en strukturert screeningprosess. (GRI FS11) En slik prosess er planlagt for 2018. Hva angår datterselskap som sådan har banken en kontinuerlig eierdialog med datterselskapene hvor banken også samhandler om sosiale eller miljømessige tema (GRI FS10)

SpareBank 1-alliansens selskap (uten majoritetskontroll)

SpareBank 1 SMN har eierandeler gjennom SpareBank 1-alliansen i Odin Forvaltning, SpareBank 1 Forsikring, SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 Næringskreditt, BN Bank og SpareBank 1 Gruppen.

Eierdialog rundt ansvarlige investeringer forenkles imidlertid her ettersom de andre eierne er sparebanker med liknende krav og forventninger som banken har, Bankene samhandler om sosiale og miljømessige tema med disse selskapene (GRI FS10), men alliansens selskap er ikke underlagt bankens egen policy.

Spare- og plasseringsutvalget i SpareBank 1 Gruppen gjør en kvalitetsvurdering av alle spare- og plasseringsprodukter som distribueres fra Gruppen. Utvalget er ansvarlig for en årlig revisjon av produktporteføljen. I 2018 vil utvalget innarbeide ESG-kriterier i revisjonen.

Odin Forvaltning

Odin Forvaltning er forpliktet til å følge FNs prinsipper for ansvarlig eierskap. Odin kombinerer ESG analyser i forbindelse med investeringer samt ekskludering av selskaper som produserer varer og tjenester som ikke er i samsvar med allment aksepterte etiske verdier. Odin har løpende screening med det anerkjente analyseselskapet Sustainalytics. Hos Odin er det forvaltere selv som har ansvar for integrering av samfunnsansvar og eierstyring i investeringsanalyser og investeringsbeslutninger. Odins produkter inngår i revisjonen til SpareBank 1 Gruppens spare- og plasseringsutvalg.

<https://odinfond.no/om-oss/ansvarlig-forvaltning/>

SpareBank 1 Forsikring

Alle utenom to av SpareBank 1 Forsikrings forvaltere har signert FNs prinsipper for ansvarlige investeringer. Selskapet benytter et bredt spekter av virkemidler for å sikre ansvarlig investering av i sin portefølje.

SpareBank 1 Forsikring beskriver egen policy

 [her](#).

Investeringer gjort av forvaltningstjenester formidlet gjennom banken

Odin Forvaltning leverer brorparten av bankens fondsprodukter. Det betyr også at brorparten av fond som banken tilbyr egne kunder følger Odin Forvaltnings policy for ansvarlige investeringer, beskrevet i forrige kapittel. Som distributør kan banken påvirke gjennom forhandlingsmakt overfor potensielle fondsleverandører samt gjennom en god og tett dialog med kundene. Banken kan ikke selv styre eierskap, men råder over flere virkemidler for å påvirke leverandører til å følge opp sine eierposisjoner så virksomhetene tar gode valg.

Privatmarked i SpareBank 1 SMN har ansvar for å følge opp fondsleverandører. Fra og med 2018 vil banken kontrollere i hvilken grad fondsleverandører følger bankens retningslinjer om negativ screening på sosiale og miljømessige kriterier. Arbeidet vil følges opp med kontinuerlige stikkprøver av produktene til forvalterne for å bekrefte etterlevelse. Per 31. desember 2017 har ikke dette arbeidet startet. (GRI FS11)

Konkret fungerer oppfølging av fondsforvaltere slik:

Konsekvens	SpareBank 1 kan ikke anbefale eller distribuere fond fra forvalteren	SpareBank 1 ber forvalteren om ytterligere dokumentasjon på tiltak og prosess for å opprettholde distribusjon og anbefaling	SpareBank 1 kan anbefale og distribuere forvalteren, og kan fremheve elementer ved selskapets arbeid med etikk og bærekraft	SpareBank 1 kan anbefale forvalteren, og bekrefte at den opererer i tråd med våre krav til etikk, samfunnsansvar og bærekraft
Beskrivelse	Følger ikke eksklusjonsliste eller eksklusjonsprosess minst på nivå med oljefondets eksklusjonsliste og/eller har mangler i dokumentasjon av screeningsprosess og rutine for tiltak ved identifikasjon og oppfølging av mulige avvik. Mangler strengere etiske krav og krav om bærekraft på enkeltområder og har ikke en strategi for etikk og bærekraft. Har satt ut forvaltning til underleverandører uten å innhente og dokumentere samsvarserklæring fra underliggende leverandører minst på nivå med SpareBank 1 sin egenerklæring, og kan ikke dokumentere egne kontrolltiltak og kvalitetssikring	Følger Oljefondets eksklusjonsliste og/eller strengere eksklusjonsprinsipper. Har egen strategi for bærekraft og ESG. Offentliggjør eksklusjonsliste, men har enkelte svakheter i rutine for identifikasjon og oppfølging av potensielle brudd	Har tydelig strategi for ESG og bærekraft. Har en tydelig og dokumentert prosess for identifikasjon og oppfølging av hendelser og avvik, og kan dokumentere at etiske retningslinjer gir praktisk konsekvens i forvaltning	Har strategier for ESG og bærekraft som omfatter alle områder i SpareBank 1 sine krav til etisk og bærekraftig forvaltning
Tiltak	Nydistribusjon av fond under distribusjon stoppes med to måneders varsel til forvalter og kunder. Hvis tiltak ikke er dokumentert gjennomført fra forvalter kontaktes alle kunder med fond kjøpt gjennom våre kanaler med tilbud om andre alternative produkter, og beskrivelse av svikt som er avdekket og vårt arbeid mot forvalter for å forbedre etterlevelse	Forvalter følges opp med sikte på å forbedre svakheter i prosess og strategi, og gis rimelig tid til utbedring	Forvalterens produkter kan fremheves i distribusjonskanaler som etiske eller bærekraftige valg med presisering av hvilke områder forvalter har en god strategi for etikk og bærekraft på. Vi følger opp forvalter for å videreutvikle strategien	Forvalterens produkter kan anbefales, og fremheves i distribusjonskanaler som etiske og bærekraftige valg

Hentet fra Våre prinsipper for etikk, samfunnsansvar, eierstyring og bærekraft i forvaltning.

Banken er opptatt av å forvalte sparing i fond på en bærekraftig måte. Det betyr at miljø, sosiale - og forretningsetiske forhold (ESG) er viktig for banken som ledd i kapitalforvaltningen. Bankens mål er å tilby et spekter av bærekraftige fond i løpet av 2018. Figuren under beskriver leverandørkjeden av fondsprodukter. ODIN og andre fondsforvaltere setter sammen fondsprodukter med investeringer i utvalgte selskap. Fondsproduktene formidles så til kunde gjennom banken.

Banken formidler kapitalforvaltning til en verdi av 5,95 milliarder kroner gjennom Odin Forvaltning og 4,5 milliarder gjennom andre fondstilbydere. Per 31. desember 2017 leverte banken fond fra tilbyderne Odin Forvaltning, DNB, Eika, Holberg, Skagen, Storebrand, Delphi, KLP og Alfred Berg. De viktigste produktene er Odin Aksje og kombinasjonsfond fra Odin. (GRI 102-9)

I løpet av 2017 har banken tatt inn forvalterne DNB, Eika, Holberg, Skagen, Storebrand, Delphi, KLP og Alfred Berg, og har ikke avsluttet noen forvaltningssamarbeid. (GRI 102-10)

Investeringer gjort av SpareBank 1 SMN Utvikling og gavefondet

Stiftelsen SpareBank 1 SMN Utvikling driver utelukkende formålstjenlige investeringer i prosjekter som skal bygge opp under positiv samfunnsutvikling. Tiltak som kommer allmennheten til gode. SpareBank 1 SMN Utvikling har eierposisjoner på 60 millioner kroner. (GRI FS11)

Gavefondet finansieres av bankens overskudd. Fondet prioriterer prosjekter innen innovasjon, næringsutvikling, kultur, idrett, miljø og humanitære formål. Fondets midler står på konto i banken, og gir ut ca 60 millioner kroner årlig fordelt forholdsvis likt mellom breddeidrett, kultur og næringsutvikling. (GRI 201-1 aii)

SpareBank 1 SMN Utvikling og gavefondet har som mål å utvikle et samfunnsregnskap med indikatorer i løpet av 2018.

Ansvarlig kreditt

Banken har ambisjoner om å være ledende på ansvarlig kreditt, og å sikre at banken ivaretar sin rolle som aktør og veileder for bankens kunder ut fra et regionalt og globalt perspektiv. Ansvarlig kreditt er viktig for å unngå at kundene påtar seg forpliktelser de ikke kan betjene, for å bidra til at banken støtter opp om et grønt skifte og for å gi kundene informasjon om bærekraftige og konkurransedyktige løsninger

Banken yter kreditt til både privatkunder og til næringskunder, og tilnærmingen til de to kundegruppene er litt forskjellig.

Privatkunder

SpareBank 1 SMNs kredittstrategi er vedtatt av styret. Grunnprinsippet om bærekraftige utlån på privatmarked er nedfelt i bankens overordnede strategi for bærekraft i utlån, og i bankens kredittpolitikk for privatkunder. Kravene er operasjonalisert gjennom en kredittåndbok som beskriver bankens spesifikke krav knyttet til arbeid mot hvitvasking og svart økonomi. Sammen med bankens produktpolitikk gir kredittåndboken begrensninger i ikke-bærekraftige utlån. Slik bidrar banken til at kundene ikke påtar seg for store gjeldsforpliktelser.

Banken fraråder også kunder å ta opp lån basert på lånets formål. Dette gjelder eksempelvis kunder som ønsker lån for å sende penger til ukjente, for å frigjøre lotterigevinster eller arv, eller andre typiske former for svindel.

Kreditsjef for personmarked har ansvaret for utvikling av produkter og tilhørende ivaretagelse av bærekraft. Banken har i 2017 vedtatt en strategi for samfunnsansvar hvor det er satt krav til utvikling av grønne produkter, og har kredittrutiner hvor sosialt ansvarlige utlån skal gis prioritet.

Banken har godt etablerte klagerutiner. Klageadgang er lett tilgjengelig for kunder, og alle saker behandles av egne klageansvarlige. De klageansvarlige gjør en særskilt gjennomgang av om bankens policy og rutiner er ivare tatt i hver sak. Banken har også kvartalsvis gjennomgang av læringspunkter fra klager i eget klageutvalg i banken. Her vurderes behov for å endre policy, rutiner, markedsføring og produkter. Styringssystem for produktområdene evalueres årlig, og er basert på klager og hendelser i forutgående år.

Sosialt bærekraftige banktjenester (GRI FS7)

Det er spesielt viktig for banken som regionbank å ta et sosialt ansvar i lokalsamfunnet. Banken er kjent for å gjøre dette gjennom investeringer og gavefond, men banken gjør det også gjennom spesielle sosiale produkter.

I et moderne samfunn er tilgang til grunnleggende banktjenester helt nødvendig. Likevel er det sosiale grupper i Trøndelag som av ulike årsaker faller utenfor slike tjenester. Derfor har banken utviklet produktet Kommunalt utbetalingskort. Kortet er et kontantkort, men fungerer som et normalt bankkort, og kan fylles på med penger i nettbank og direkte fra kommunale støtteordninger. Systemet kan utbetale stønad fra Nav til sosialklienter, asylsøkere og flyktninger. Det er mange innen denne gruppen som ikke får åpnet en ordinær bankkonto på grunn av at de ikke kan dokumentere sin identitet. Brukerne av kortet slipper tungvinte og stigmatiserende turer i banken for å ta ut kontanter, ofte sammen med støttekontakt som må bekrefte deres identitet. Kortet er også populært blant utenlandsstudenter. Banken utstedte 26.548 kommunale utbetalingskort i 2017, og 42 prosent av regionens flyktninger og asylsøkere har denne tjenesten gjennom banken.

Barn er også en gruppe som har og skal ha begrenset tilgang til banktjenester. Derfor har banken et eget bankkort for barn der banken selv tar ansvaret for reklamasjon og misbruk. Banken utstedte 10.000 slike kort i 2017.

Banken samarbeider med Husbanken om startlån. Startlån har lavere krav til egenkapital enn andre førstehjemslån og har i tillegg lave renter. Startlån ytes til sosiale grupper i en sårbar situasjon beskrevet her. I 2017 utstedte banken i alt 130 startlån til en verdi av 276 millioner kroner, hvilket utgjorde åtte prosent av nettovolum på førstehjemslån.

I samarbeid med boligbyggerlaget TOBB tilbyr banken Leie før eie. Mange har god nok inntekt til et boligkjøp, men har ikke nok egenkapital. Leie før eie gir fra seg verdistigningen av leiligheten til leietaker opp til 15 prosent av boligverdien (egenkapitalkravet) i leieperioden. Verdistigning inntil egenkapitalkravet tilfaller leietaker hvis leietaker velger å kjøpe leiligheten etter en stund. Slik har altså leietaker mulighet til å opparbeide tilstrekkelig egenkapital til å kjøpe leiligheten man leier, fra verdistigningen leiligheten har mens leietaker selv leier og bor i leiligheten. TOBB tar selv risikoen for et eventuelt boligprisfall. Banken solgte 182 slike tjenester i 2017 til en verdi av 0,5 milliarder kroner, hvilket utgjorde tre prosent av tilsvarende tjenester uten sosial profil.

SpareBank 1 SMNs retningslinjer er i tillegg innrettet slik at banken strekker seg langt for å finne andre løsninger enn tvangssalg av bolig, og har 60 prosent lavere andel tvangssalg enn markedsandel i regionen skulle tilsi. Videre gir banken betalingslettelser til ansatte rammet av konkurser i regionen. Banken ga 90 slike lettelser i 2017 til en verdi av 120.000 kroner.

Miljømessig bærekraftige banktjenester (GRI FS8)

Banken utvikler også tjenester med miljøprofil. I 2017 har banken grønne utlån til solcelleanlegg i samarbeid med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE). I 2017 utstedte banken åtte slike lån til en samlet verdi av 970.000 kroner. I 2018 lanserer banken også gunstig finansiering av solcelleanlegg med pant i bolig.

Banken har også en smartapp for miljøvennlig kjøring som premieres på bilforsikring. Banken solgte 2.515 slike tjenester i 2017, til en verdi av 16,4 millioner kroner, hvilket tilsvarer fem prosent av salget.

Næringskunder

Banken har i 2017 gitt det systematiske arbeidet med ansvarlig kreditt til næringsvirksomhet et betydelig løft. Styret har vedtatt ny kredittstrategi og nye krav til bærekraft i utlån: «Våre krav til bærekraft i utlån og egne eierposisjoner» banken har også utviklet en tilhørende rettledning for hvordan medarbeidere skal håndtere kredittsaker i praksis, hvordan de skal vurdere kravene og hvordan de skal implementere kravene i eget arbeid.

Alle som er involvert i kredittutlysning til næringsvirksomhet eller investeringsbeslutninger knyttet til bankens egen eller SpareBank 1-alliansens investeringsbeslutninger, skal kjenne bankens prinsipper. De er styrende for hva banken låner ut penger til. Prinsippene styrer også hvordan banken skal opptre og påvirke i felles investeringsbeslutninger der banken ikke selv har en dominerende posisjon.

Banken ønsker ikke å finansiere virksomheter eller prosjekter som ikke driver i tråd med bankens krav, og eksisterende næringskunder forventes å gjøre tiltak for å rette opp eventuelle forhold som bryter disse kravene. Banken er forpliktet av låneavtaler med eksisterende kunder, men manglende tiltak for etterlevelse av bankens krav medfører økt risiko som kan resultere i ny prissetting overfor låntaker. Banken har satt høye krav til bærekraft i alle utlån, men har foreløpig ingen særegne bærekraftige produkter for næringskunder, utover hva som tilbys i privatmarkedet. (GRI FS7 FS8)

I mindre kredittsaker benyttes standard kredittverktøy. Fra 2018 blir vurdering av bærekraft innarbeidet i selve kredittverktøyet gjennom egne kontrollpunkter knyttet til bærekraft. Fullmaktssystemet sikrer at dokumentasjon av bærekraftvurderinger kvalitetssikres. I kredittsaker som behandles av kredittutvalgene er det utarbeidet en egen mal for vurdering av bærekraft i utlån. Ved behandling i kredittutvalgene vil det også gjennomføres en kvalitetssikring av vurderingene.

Dokumentasjon av vurderinger rundt bærekraft inngår som tema i intern revisjon, med jevnlig gjennomgang av kvalitet i kredittbehandlingen. Kredittstrategi med tilhørende dokument Våre krav til bærekraft i utlån og egne eierposisjoner inngår i prosess for minimum årlig revidering.

Ansvarlig markedsføring av produkter og tjenester

Godt bankhåndverk innebærer at SpareBank 1 SMN opplyser kunden om hvordan man best innretter seg etter de finansielle produktene som er tilgjengelig. Banken går derfor aktivt ut og fronter viktige temaer knyttet til ansvarlig markedsføring av bankens produkter.

Det er SpareBank 1 SMNs strategi å belyse utfordringer knyttet til markedsføring. Dette gir nyttige diskusjoner og bidrar til forbedringer. Et eksempel her kan være bankens arbeid med god rådgiving rundt bruk av personlig kreditt og ansvarlige utlånspraksis, som banken i 2016 mottok Forbrukerrådets rose for.

SpareBank 1 SMNs produkter og tjenester samt materiale for merking og markedsføring, utvikles sentralt i SpareBank 1-alliansen. Spare- og plasseringsutvalget i SpareBank 1-alliansen gjør en kvalitetsvurdering av merking og markedsføring for banken. Bankens Markedsavdeling har det overordnede ansvaret for ansvarlig markedsføring. Banken har klageordning lett tilgjengelig for kundene på nett, gjennom et fast telefonnummer og til finansklagenemda. Banken har ikke mottatt klager på merking av produkter og tjenester. (GRI 417-2)

Før banken lanserer eller distribuerer produkter er de gjenstand for en omfattende konsekvensvurdering for målgruppen til produktet. Banken foretar en systematisk risikovurdering hvor banken innhenter uavhengige vurderinger knyttet til jus, etikk og forståelighet for målgruppen.

Når myndigheter åpner for nye finansielle tjenester medfølger både risiko for uetisk markedsføring og muligheter for god markedsføring. I 2017 har banken arbeidet spesielt for ansvarlig markedsføring av den nye ordningen med aksjesparekonto. Banken så at egen markedsføring ikke var i tråd med egne retningslinjer (GRI 417-3). Banken registrerte også at bransjen generelt brukte misledende ord som skattefradrag om ordningen. Banken tok til orde for å innføre veiledning med retningslinjer for markedsføring i bransjen og trakk frem veiledning og retningslinjer brukt for liknende produkter tidligere.

Personvern og informasjonssikkerhet

Banken forvalter store mengder kundeinformasjon, og for banken handler personvern om å sikre nødvendig konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet til alle personopplysninger som eies, behandles eller forvaltes av banken. Informasjonsmengden og mulighetene for bruk og misbruk øker stadig. Tilliten vi som bank er avhengig av - fra kunder, tilsynsmyndigheter og andre interessenter - vil i stadig større grad hvile på at kundedataen våre forvaltes på en trygg måte. I banken har vi derfor beskrevet bankens forpliktelser i detalj og offentliggjort forpliktelsene for bankens interessenter her: <https://www.sparebank1.no/nb/smn/om-oss/personvern.html>

Videre har banken egen policy og overordnede retningslinjer for personvern. Retningslinjene hjelper banken å følge opp kravene om behandling av personopplysninger, både i lys av i dagens personvernlovgivning, men også i EUs nye personvernforordning GDPR, som trer i kraft i mai 2018. Retningslinjene beskriver hvordan banken behandler personopplysninger, roller og ansvar innenfor personvern samt hvordan nødvendig dokumentasjon er tilgjengelig og oppdatert.

Banken ferdigstilte fase to i Prosjekt personopplysningsloven i 2017. Prosjektet forbedret etterlevelse av lovkrav. Gjennom prosjektet etablerte banken tydeligere rolle- og ansvarsbeskrivelser. I tillegg fikk banken på plass et mer robust internkontrollsystem med avvikshåndtering, kontroll- og oppfølgingsaktiviteter som gjør oss i stand til å forbedre våre styringssystem over tid.

Banken har utpekt et personvernombud som skal bistå konsernsjefen i arbeidet med å ivareta krav til behandling av personopplysninger. Personvernombudet fungerer som faglig rådgiver, og har ansvar knyttet til blant annet kontroll av etterlevelse, håndtering av avvik, risikovurdering samt meldinger til Datatilsynet ved eventuell uautorisert utlevering av personopplysninger.

Banken rapporterte ett tilfelle av brudd på behandling av personopplysninger til Datatilsynet i 2017. I tillegg har banken meldt inn ett tilfelle av utkontraktering til skytjeneste til Finanstilsynet. Banken har ikke mottatt klager på personvernbrudd. (GRI 418-1)

I 2017 er det gjennomført opplæring på ulike nivåer i organisasjonen, både gjennom e-læring og klasseromsundervisning.

Målet i 2018 er å fortsette arbeidet med å tette identifiserte gap samt sikre involvering, forankring og opplæring i organisasjonen. I tillegg jobbes det videre mot innføringen av GDPR både i banken og i Sparebank 1-alliansen. Datterselskapene gjennomfører også personvernprosjekt i 2018.

Informasjonssikkerhet

Utvikling av sikkerhetsarkitektur og løsninger tilpasset en mer åpen forretningsmodell er utfordringer som hele finansnæringen står overfor. SpareBank 1 SMN deltar derfor i alliansens felles sikkerhetsstrategiarbeid for å adressere og ivareta de endringene denne utviklingen medfører.

Policy for Informasjonssikkerhet i SpareBank 1-alliansen er det grunnleggende styringsdokumentet for all behandling av informasjon i alliansen, og den bygger på alliansens overordnede sikkerhetspolicy. Banken har en egen policy for utkontraktering av IT-tjenester samt en felles sikkerhetsstrategi som gjelder for hele alliansen. Viktige avgjørelser, som utkontrakteringer skal også styrebehandles. Avdeling for operativ informasjonssikkerhet i SpareBank 1-alliansen leverer SpareBank 1 SMNs tekniske løsninger, inkludert kontinuerlig overvåking av bankens systemer.

IKT-forskriften som følges opp av Finanstilsynet, ligger til grunn for mye av arbeidet med informasjonssikkerhet. SpareBank 1 SMN har både intern og eksterntrevisjon opp mot forhold regulert i IKT-forskriften og beste praksis for informasjonssikkerhet.

SpareBank 1 SMN har etablert en rekke tekniske sikringstiltak for informasjonssikkerhet, og opplæring og bevisstgjøring står sentralt. Bankens kompetanse- og holdningsprogram for informasjonssikkerhet Passopp styrker sikkerhetskulturen i hele organisasjonen, og er videreført også i 2017. Basert på internundersøkelser gjør banken analyser og prioriterer hvilke områder Passopp skal fokusere på i 2018.

Banken ønsker å bidra til at kundene opptrer trygt og lærer om informasjonssikkerhet. På smn.no finner kundene tips og råd for sikker bruk av banken.

Utvikling av medarbeidere

Bankmarkedet er i endring. Teknologiske fremskritt endrer kundenes atferd og muligheter, og banken opplever konkurranse fra nye aktører med nye forretningsmodeller. Omstilling, medarbeiderutvikling og rekruttering av ny kompetanse for å bygge fremtidens bank har høy prioritet. Konsernledelsen er tydelig på at ansatte vil være bankens viktigste ressurs og viktigste faktor for å kunne skille seg fra konkurrentene. Derfor legges det stor vekt på å utvikle kompetanse og ferdigheter. Det gjennomføres interne opplærings- og treningsaktiviteter i et betydelig omfang, og mange av bankens talentfulle ledere og medarbeidere tilbys muligheter for faglig og personlig utvikling gjennom eksterne kurs og utdanningsinstitusjoner

Å sikre at banken imøtekommer endringene i kundenes preferanser og atferd er en av bankens største utfordringer og samtidig den største muligheten. Å være en regional bank betyr at medarbeidere er tett på kundene, og fanger opp nye preferanser, krav og ønsker. Økt kommunikasjon med kundene på digitale flater må også holde den samme høye kvaliteten som tradisjonell rådgivning. Banken jobber kontinuerlig for å ivareta godt bankhåndverk også i digitale kanaler, og har fokus på å utvikle kunderådgiverne innen både privatrådgivning og bedriftsrådgivning.

Bankens intensjon er å følge kundenes livsreise. En reise som i perioder er trygg og rolig, men av og til også vanskelig og turbulent. Banken kan ofte ha en rolle i kundenes liv i turbulente perioder der vanskelige valg skal tas. Banken spiller en viktig rolle i store beslutningssituasjoner, som å kjøpe den første boligen, spare til pensjon, sikre arveoppgjør eller rådgi ved samlivsbrudd.

For næringskundene er banken en strategisk partner som tilrettelegger etablering, vekst, generasjonsskifter, innovasjon og nyskaping i regionen. Bankens samfunnsoppdrag er å legge til rette for økonomisk utvikling som grunnlag for vår felles velferd. Dette skal skje gjennom en sunn og bærekraftig vekst. Kompetansen til medarbeidere har stor innvirkning i relasjon til samfunnet, næringsliv og privatpersoner. Bankens ambisjon og mål er at god rådgivningsskikk skal sikre kvaliteten på rådgivning og kundebehandling, og skape forutsigbarhet og stabilitet, for alle interessenter.

Systemer for utvikling av medarbeidere

SpareBank 1-alliansen har en felles digital læringsplattform (LMS), som gjør kurs og treningsprogrammer tilgjengelig for medarbeidere. Bankens egne fagplaner og finansnæringens autorisasjonsordninger danner grunnlag for bankens målsetninger og ansvar for å utvikle medarbeidernes kompetanse. Sammen med god rådgivningsskikk danner bransjens rutiner og regler, og bankens personalhåndbok grunnlag for policyer, retningslinjer og forpliktelser. Banken er tilsluttet autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere som krever bestemte programmer for å utvikle bankens medarbeidere. Les mer om ordningen her. (GRI 404-2a)

Banken gjennomfører årlig talentutviklingsprogrammet Utviklingsorientert ledelse, i samarbeid med SpareBank 1-alliansen og BI. Ni av bankens medarbeidere startet dette programmet i 2017. (GRI 404-2a)

I 2017 utviklet banken også et omfattende videreutviklingsprogram for alle lederne. Programmet startet i januar/februar 2018 med en 360 graders evaluering av alle ledere. Programmet omfatter både fagsamlinger og individuell oppfølging av den enkelte leder basert på evalueringen og den enkeltes utviklingsplan. (GRI 404-2a)

Medarbeidersamtalene er et viktig instrument for å sikre oppfølging og utvikling av ansatte. Konsernets godtgjørelsespolitikk punkt 4.2.5 slår fast at alle medarbeidere årlig skal gjennomføre samtaler vedrørende egen utvikling og egne prestasjoner med sin nærmeste leder. Dette gjelder også medarbeidere som er ute i permisjon. (GRI 404-3)

Banken har i 2017 i tillegg jobbet med en ny prosess og nye verktøy for kompetanseutvikling og -styring. Prosjektet Ny arbeidshverdag skal sikre at banken, parallelt med utvikling og implementering av nye systemer og prosesser, utvikler riktig kompetanse. Alle bankens utviklingsprosjekt bruker de nye verktøyene, for å avdekke kompetansebehov og for å utvikle målrettede kompetansetiltak.

Omstilling

Det er store endringer i bransjen som skaper et stort behov for endring i bankens kompetanseprofil. Fremover vil banken ha behov for færre medarbeidere i produksjon, flere i digital utvikling og flere i digitalt salg, analyse og forretningsutvikling. Banken har derfor gjennomført en strukturert nedbemanning over flere år, og andelen ansatte som sluttet er derfor vesentlig høyere enn antallet nyansatte i 2017. Medarbeidere som blir berørt av endring, enten ved omorganisering av oppgaver eller reduksjon av kapasitet, får tilbud om sluttavtale. En del ansatte får også bygget ny kompetanse gjennom å delta i utviklingsprosjekter som kvalifiserer til andre oppgaver. De som slutter får økonomisk rådgivning, veivalgsamtaler og karriereveiledningsprogram med veletablerte eksterne tilbydere på feltet. (GRI 404-2b)

Banken avsluttet totalt 64 arbeidsforhold i 2017, 38 kvinner og 26 menn. Fordelt på alder var det 4 under 30 år, 24 mellom 30 og 50 år og 36 over 50 år. Total turnover med sluttpakker og pensjon var da samlet på 9,9 prosent. (GRI 401-1b) Samtidig har banken også sikret ny kompetanse. Banken ansatte i 2017 totalt 6 kvinner og 10 menn, hvor 9 var under 30 år og 7 mellom 30 og 50 år. (GRI 401-1a)

Mangfold og likestilling

SpareBank 1 SMN har som mål at bankens medarbeidere skal gjenspeile befolkningsstrukturen i regionen. Banken jobber aktivt med rekruttering og forfremmelser, for å fylle eventuelle gap og skjevheter i dette mangfoldet.

Banken opererer i den bransjen i Norge med størst lønnsforskjell mellom kvinner og menn med høyere utdanning. I desember 2017 slo SSB fast at innen finans- og forsikringsvirksomhet har kvinner i snitt 69 prosent av menns lønn. Banken er derfor spesielt opptatt av å gi kvinner og menn like muligheter for utvikling, lønn og karriere. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. Foreldrepermisjoner skal heller ikke påvirke mulighetene for hverken karriere- eller lønnsutvikling.

Konsernets godtgjørelsespolitikk slår fast at konsernet følger likelønnsprinsippet, det vil si at kvinner og menn skal lønnes likt for samme arbeid eller arbeid av lik verdi. Banken bruker det digitale verktøyet Faktorbasert Analyse av Kompetanse I Stilling (FAKIS), for å sikre at banken plasserer stillinger av lik verdi i samme lønnsramme. Ved lønnsoppgjøret i 2017 ble det lagt føringer for, og satt av midler til, å utjevne skjevheter i lønnsnivå mellom kvinner og menn. Internrevisor gjennomgår hvert år bankens rapport om etterlevelse av godtgjørelsespolitikken. Likelønnsprinsippet drøftes i tillegg med tillitsvalgte i forbindelse med det årlige lokale lønnsoppgjøret.

Banken er likevel ikke tilfreds med resultatene for etterlevelse av likelønnsprinsippet. Til tross for økt fokus flere år på rad, er det fremdeles for store lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Likelønn vil derfor fortsatt være i fokus i årene fremover.

Bankens lønnsforskjeller mellom kvinner og menn fordeler seg slik etter stillingskategori: (GRI 405-2)

Stillingskategori	Kvinnens andel av menns lønn
Mellomledelse	99 %
Operativ ledelse	89 %
Kunderådgivere kontor	85 %
Direktekanal kundesenter	93 %
Produksjon	99 %
Spesialister og støttefunksjoner	87 %
Forretningsutvikling og digitalisering	88 %

Mens banken har flest kvinner i operativ ledelse (12 kvinner og 5 menn) er det flest menn i mellomlederposisjoner (14 kvinner og 29 menn), og i konsernledelsen (1 kvinne og 5 menn). (GRI 405-1). Banken er bevisst utfordringen med kjønnsfordeling i lederstillinger og ønsker å øke kvinneandelen i lederstillinger på høyere nivå. Banken har hatt spesielt fokus på å øke andelen kvinnelige ledere de siste årene, men vil fortsatt prioritere å jobbe for en bedre fordeling i mellomledelse og konsernledelse.

Bankens nøkkeltall for mangfold fordeler seg slik: (GRI 405-1) (GRI 102-8)

Stillingskategori	Kvinner				Menn				Total
	under 30 år	30-50 år	over 50 år	Total	Under 30 år	30-50 år	Over 50 år	Total	
Ledelse		19	8	41 %	1	17	21	59 %	66
Kunderådgivere kontor	5	78	77	49 %	12	91	62	51 %	325
Direktekanal kundesenter	8	14	3	52 %	8	13	2	48 %	48
Produksjon	1	16	22	72 %		3	12	28 %	54
Spesialister og støttefunksjoner	2	32	30	53 %	2	34	21	47 %	121
Forretningsutvikling og digitalisering	1	8		43 %	2	9	1	57 %	21
Representantskapet		4	9	41 %		3	16	59 %	32
Styret			4	44 %			5	56 %	9
Fast ansettelse				324				311	635
Midlertidig ansettelse				10				5	15
Heltid fast ansettelse				300				303	603
Deltid fast ansettelse				24				8	32
Innleide*				26				52	78

*Omfatter forskjellige grupper som vikarer, tilkallingsvikarer, konsulenter i utviklingsprosjekter og mer perifere konsulenter fra leverandører som må ha tilgang til bankens systemer.

Tilfeller av diskriminering fanges opp av systemene for bankens etiske retningslinjer beskrevet i neste kapittel. Banken har ikke hatt registrerte tilfeller av diskriminering i 2017 (GRI 406-1). 84 prosent av medarbeidernes lønnsavtaler er kollektivt fremforhandlede avtaler som tariffavtale etc. (GRI 102-41)

Etikk og antikorrupsjon

SpareBank 1 SMN opererer i en næring med risiko for interne misligheter. Med bakgrunn i virksomhetens art og omfanget av verdier som forvaltes, vurderes den iboende risikoen for interne misligheter i bankvirksomhet som høy.

Interne misligheter kan oppstå i form av forsøk på infiltrasjon fra kriminelle miljøer, press fra ansatte og misligheter motivert ut fra egen vinning. Det er derfor viktig at banken har implementert både forebyggende og avdekkende kontroller knyttet til mislighetsrisiko. Banken må alltid ha dekkende og hensiktsmessige rutiner for arbeidsdeling, begrensninger og rammer i fullmakter, sikre dualkontroller, tilfredsstillende tilgangskontroller og gode rutiner for endringshåndtering i IT-systemene.

Etiske retningslinjer

Bankens etiske retningslinjer beskriver bankens holdninger og verdier ut fra fire overordnede prinsipper om taushetsplikt, økonomisk uavhengighet, lojalitet og personlig integritet. Bankens ansatte, forretningspartnere og tillitsvalgte skal være seg bevisst bankens etiske retningslinjer i dagligdagse beslutninger. Den enkelte leder plikter å gjøre sine medarbeidere kjent med de etiske retningslinjene og at temaet tas opp jevnlig i avdelingsmøter. Retningslinjene gjelder hele konsernet inkludert datterselskap og inngår som kontraktsmessige forhold til bankens leverandører.

Retningslinjene regulerer blant annet den enkelte medarbeiders forhold til kunder, leverandører, konkurrenter og omverden. Den enkelte medarbeider må unngå på noen måte å komme i et avhengighetsforhold til konsernets kunder og forretningsforbindelser, og alle skal ha et bevisst forhold til

forsøk på korrupsjon eller former for påvirkningshandel. De etiske retningslinjene er tydelige på nulltoleranse mot korrupsjon og medarbeidere skal ikke under noen omstendigheter motta gaver i form av penger eller pengebrev gjennom sitt arbeid.

Alle nyansatte skal gjennomgå de etiske retningslinjene som en del av introduksjonsprogrammet, og etikk er tema på faste samlinger for nyansatte. Bankens konsernledelse spesielt og ansatte generelt har fått trening i etikk og antikorrupsjon. I 2017 ble konsernets nye verdier lansert (helhjerta, ansvarlig, likandes og dyktig) og banken gjennomførte i den forbindelse implementeringsprosesser i alle avdelinger. Knyttet til verdien ansvarlig var etikk et hovedtema, og ulike case var tatt opp til diskusjon i avdelingene. (GRI 205-2)

Banken vedtok oppdaterte etiske retningslinjer i 2017. De etiske retningslinjer kan leses her .

Varslingsrutine

I tillegg til de etiske retningslinjene har banken etablert en egen varslingsrutine. Varslingsrutinene ivaretar kravene i arbeidsmiljøloven, for varsling av kritikkverdige forhold i virksomheten. Formålet med varslingsrutinen er å redusere risikoen for interne misligheter samt å ivareta arbeidstakers rett og plikt til å fremsette bekymringsmelding/varsling om kritikkverdige forhold.

I varslingsrutinen er det gitt eksempler på kritikkverdige forhold som kan være grunnlag for bekymringsmeldinger, og her nevnes kritikkverdige forhold relatert til for eksempel ukultur, korrupsjon, ulovligheter, økonomisk kriminalitet, uetisk eller skadelig aktivitet eller brudd på andre etiske normer.

Varslingsrutinen legger også til rette for at ansatte kan varsle til bankens eksterne varslingsmottak samt varsle anonymt dersom varsleren ønsker dette.

Banken gjennomfører årlig en organisasjonsundersøkelse. Undersøkelsen gir respondenten mulighet til å rapportere tilfeller av mobbing og trakassering i egen avdeling. Dersom det avdekkes slike tilfeller i noen avdelinger vil dette bli fulgt opp av HR-avdelingen.

Instruks for håndtering av interessekonflikter med kunder ble også revidert og godkjent av konsernstyret i 2017.

Oppfølging av kvalitetsavvik

Bankens rutine for oppfølging av kvalitetsavvik skal sikre identisk reaksjon, rapportering, arkivering og oppfølging av kritikkverdige forhold blant ansatte på tvers av forretningsområder.

Banken startet i 2017 en prosess for å etablere et nytt system for hendelsesrapportering i samarbeid med en ekstern leverandør. Det nye systemet vil bli implementert i første kvartal 2018. Systemet bidrar til en bedre oversikt over hendelser på alle områder samt en dokumentasjon på hvordan hendelsene er fulgt opp.

Sanksjonsutvalget har ansvar for avviksoppfølging. Utvalget består av konsernadvokat, kredittsjef næringsliv, kredittsjef personmarked, sikkerhetssjef og HR-sjef. Basert på internkontroll i forretningsområdene samt innmeldte og registrerte avvik for øvrig, skal sanksjoner vurderes. Utvalget har i utgangspunktet møter hvert kvartal, men akutte saker håndteres fortløpende.

Bankens styre, konsernledelse og samtlige medarbeidere har fått kommunisert bankens policy på antikorrupsjon og etiske retningslinjer. Det har derimot ikke vært på agendaen til representantskapet. Forretningspartnere har ikke fått bankens policy kommunisert spesifikt, men kontraktsvedlegg om samfunnsansvar følger alle leverandøravtaler, og gjelder hele SpareBank 1-alliansen. Les vedlegget her.

(GRI 205-2). Banken vurderer etiske problemstillinger når banken inngår avtaler med kunder. Banken har i noen tilfeller valgt ikke å etablere kundeforhold i eiendomsbransjen grunnet mistanke om sosial dumping. Dette styres av bankens policy for ansvarlig kreditt beskrevet i eget kapittel.

Banken reagerer konsekvent ved brudd med retningslinjer, og i 2017 utstedte banken tre skriftlige advarsler som følge av to interessekonflikter og ett tilfelle av seksuell trakassering. Banken har ikke hatt oppsigelser, rettsaker eller kontraktsbrudd som følger av korrupsjon eller brudd på etiske retningslinjer. (GRI 205-3)

Økonomisk kriminalitet

SpareBank 1 SMN arbeider systematisk med å avdekke og bekjempe økonomisk kriminalitet. Bankens overordnede retningslinjer for anti-hvitvasking legger tydelige føringer for hvordan SpareBank 1 SMN arbeider med temaet, med klare roller og ansvar for arbeidet.

Innsikt i banken og kundenes virksomhet er viktig for å sikre en risikobasert tilnærming til økonomisk kriminalitet og overholde kravene i lovverket. Banken skal kjenne til hvilke transaksjoner det er vanlig for kunden å foreta slik at vi effektivt kan avdekke uvanlige eller mistenkelige transaksjoner. Det må også dokumenteres at kontrolltiltak er tilpasset den aktuelle risikoen. Myndigheter, kunder og konkurrenter skal ha tillit til bankens profesjonalitet og redelighet.

Økt grad av organisert og grensekryssende kriminalitet har endret trusselbildet også for økonomisk kriminalitet. Banken ser flere transaksjoner over landegrensene, vekst i utenlandske kunder, økt utbredelse av virtuell valuta, samt nye produkter, nye tjenester og nye aktører i egen bransje. Oppsummert ser vi at hvitvasking, svindel og svindelforsøk mot bankens kunder blir mer utbredt og mer avansert for hvert år.

Banken skal bidra til at bankens produkter og tjenester ikke benyttes til kriminell aktivitet, og våre styringssystemer evalueres og oppdateres årlig for å tilpasses et oppdatert risikobilde og endringer i retningslinjer for hvitvasking. I tillegg gjennomfører banken løpende kontroller på ulike nivåer, fra internkontroll i forretningsområdene, via løpende transaksjonsovervåking, til kontroller utført av compliance-funksjonen. Avvik og forbedringstiltak vurderes løpende, og rapporteres til styret kvartalsvis.

I 2017 har banken jobbet med å operasjonalisere nye rutiner og prosesser fra bankens hvitvaskingsprosjekt, som ble avsluttet høsten 2016. Banken har økt treffsikkerheten på hvilke transaksjoner som flagges til overvåking, og styrket prosessene for kundeetablering og løpende kundekontroll. Eksempelvis undersøker banken kilder til kunders egenkapital og inntekter, spesielt der kunden har oppgradert en bolig vesentlig, og ønsker å belåne verdiøkningen. Banken ber da om informasjon og dokumentasjon på hvem som har utført arbeidet og hvordan oppgradering ble finansiert, med den hensikt å bekjempe økonomisk kriminalitet og svart arbeid.

I 2017 ble totalt 9191 transaksjoner fanget opp av bankens systemer for transaksjonsovervåking. Alle de flaggede transaksjonene ble vurdert av bankens egne anti-hvitvaskingsmedarbeidere, som rapporterte 105 av de mistenkelige transaksjonene til Økokrim. (GRI SMN-1)

Banken har også etablert egne ryddeprosjekter. Ryddeprosjektene innhenter tilstrekkelig informasjon fra kundeforhold banken etablerte før dagens krav til *kjenn-din-kunde* trådte i kraft.

Banken har fokus på kunnskap og trening for å bekjempe økonomisk kriminalitet. Alle medarbeidere skal regelmessig gjennomføre obligatorisk e-læring om hvitvasking og terrorfinansiering. I tillegg avholdes årlig klasseromsundervisning innen hvitvasking for et stort antall ansatte.

Ambisjonene for 2018 er ytterligere å styrke organiseringen og forankringen av roller og ansvar knyttet til hvitvasking. Banken vil iverksette tiltak for å sikre fortsatt etterlevelse av lover og retningslinjer når EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv trer i kraft.

Miljø i eget hus og ansvarlige innkjøp

Det er spesielt viktig for oss som regionbank å ta ansvar for bærekraft i investeringer og utlån. Vi er forpliktet til å gjøre det vi kan for å støtte opp om FNs bærekraftsmål, og vi er opptatt av at selskaper vi investerer i eller låner penger til tar bærekraftige valg. Dette er beskrevet i eget kapittel.

SpareBank 1 SMN har sertifisert eget miljøstyringssystem etter standarden for Miljøfyrtårn, Norges mest brukte miljøsertifisering. Banken rapporterer eget energiforbruk og klimautslipp hver vår til den norske Stiftelsen Miljøfyrtårn. Sertifiseringen innebærer systematisk, målsatt og kontinuerlig forbedring innenfor temaene arbeidsmiljø, innkjøp, avfall, transport, energi, utslipp og estetikk. Slik følger banken det bærekraftige føre-var prinsippet. (GRI 102-11) Banken bruker moderne miljørapporteringsystem med hyppig og konsistent logging av nøkkeltall. Her vurderes HMS og miljøindikatorer opp mot bankens målsettinger.

Forbruk og klima

SpareBank 1 SMN jobber kontinuerlig for å redusere forbruk av energi, papir, andre ressurser og reisevirksomhet. Alt teknologisk utstyr håndteres som spesialavfall og leveres i en godkjent miljøreturordning for gjenvinning. Banken arbeider for å sikre riktige innkjøp av teknologisk utstyr der banken legger energi og miljøkrav inn som spesifikke vurderingskriterier. Dette er forankret i en egen innkjøpsveileder og i bankens handlingsplaner for Miljøfyrtårn.

I dag har banken faset ut oljefyringer, og bruker kun elektrisk kraft i bankens oppvarmingsystemer, med en lokasjonsbasert utslippsfaktor på 0,016 kg CO² per kWh da det i all hovedsak er snakk om fornybar energi. SpareBank 1 SMNs totale energiforbruk var i løpet av regnskapsåret 5,7 GWh, ned fra 6,1 GWh i 2016. Det har vært et uttalt mål at både kontoret i Steinkjer og hovedkontoret i Trondheim skal være minimum lavenergibygg, hvilket har bidratt til å redusere energiforbruket vesentlig.

Norge har spredt bosetting og det ligger i lokalbankenes natur at det blir en del reise i jobbsammenheng. Medarbeidernes transport med bil og fly står for brorparten av bankens klimautslipp. Banken reduserer likevel stadig ressurskrevende reisevirksomhet gjennom å erstatte reiser med videokonferanser.

SpareBank 1 SMNs eget klimautslipp består i all hovedsak av energiforbruk, og transport. Andre klimautslipp er neglisjerbare i forhold. Med utslippsfaktorer fra Defra 2017, og NVEs lokasjonsbaserte kraftmikts har SpareBank 1 SMN et totalt klimautslipp på 320 tonn CO²-ekvivalenter.

Ansvarlige innkjøp

Bankens innkjøpspolicy krever at alle innkjøpsavtaler inkluderer dokumentert samfunnsansvar. Leverandørene skal rette seg etter lokale, nasjonale og internasjonale lover, regler og prinsipper (herunder

bestemmelser om forhold som lønn, arbeidstid, helse, miljø, sikkerhet og korrupsjon). Ved anbuds- og tilbudsforespørsler krever SpareBank 1 SMN at tilbydere dokumenterer godkjent miljøsertifisering.

Leverandører har varslingsplikt, og SpareBank 1 SMN kan foreta innsyn og revisjon. De forplikter seg til å opptre etisk korrekt i forbindelse med produksjon og leveranser til SpareBank 1 SMN. De samme krav gjelder for leverandørens underleverandør og samarbeidspartner tilknyttet leveranse til SpareBank 1 SMN. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

Leverandørene skal som et minimum tilfredsstillende og rette seg etter lokale, nasjonale og internasjonale lover, regler og prinsipper, herunder bestemmelser om forhold som lønn, arbeidstid og HMS (Helse, Miljø og Sikkerhet) samt miljø og anti-korrupsjon. Standard vedlegg om samfunnsansvar som ligger til grunn for våre innkjøp gjelder hele SpareBank 1-alliansen. Les vedlegget her (pdf).

Lokal næringsutvikling

SpareBank 1 SMN har tradisjonelt hatt en sterk lokal forankring, og en viktig del av SpareBank 1 SMNs samfunnsoppdrag er å legge til rette for vekst og utvikling som grunnlag for lokal felles velferd.

SpareBank 1 SMN dekker gjennom sin kjernevirksomhet mange viktige behov i samfunnet: Sparing, kreditt, betalingsformidling, forsikring, skadeforebygging, forvaltning av kapital og investeringer. Det faktum at banken drifter denne kjernevirksomheten langsiktig og bærekraftig, er kanskje bankens viktigste bidrag til lokal næringsutvikling. Utover den ordinære bankvirksomheten har SpareBank 1 SMN mange ekstraordinære tiltak, for å utvikle regionen banken operer i. SpareBank 1 SMN Invest utvikler lokal næringsvirksomhet ved å tilby kapital direkte i ny utvikling. SpareBank 1 SMN Invest investerer derfor utelukkende i unoterte aksjer og fond i bankens geografiske område.

Sparebankstiftelsen SMN er betydelig eier i SpareBank 1 SMN, og stiftelsens formål er å ivareta det samfunnsmessige eierskapet i SpareBank 1 SMN. Les mer om Sparebankstiftelsen SMN.

Sparebank 1 SMN Utvikling

Sparebank 1 SMN Utvikling investerer i prosjekter som skal bygge opp under positiv samfunnsutvikling. 60 millioner kroner er investert i infrastrukturprosjekter, såkorn og venture. (GRI 203-1)

I tillegg har SpareBank 1 SMN et samfunnsengasjement utenom det vanlige og støtter over tusen store og små formål i året gjennom gavefondet. Gavefondet fordeler årlig midler til breddeidrett, kultur og næringsutvikling.

SpareBank 1 SMN Utvikling og gavefondet har som mål å få på plass et samfunnsregnskap i 2018.

Styring og ledelse

Konsernledelsen

Finn Haugan (1953)

Konsernsjef

Siviløkonom fra BI (1977).

Tiltrådte som adm. dir. i SpareBank 1 SMN i 1991. Konsernsjef fra 2010. Styreleder i BN Bank og Sparebankforeningen, styremedlem Finans Norge (FNO). Styreleder i SpareBank 1 Gruppen fra 2017 samt styreleder i BankAxept.

Styreleder i EiendomsMegler 1 Midt-Norge og SpareBank 1 Markets. Styremedlem i Trondheim Stiftelse Til Nevrovitenskaplig Forskning (Kavlistiftelsen). Tidligere ansatt i Fokus Bank i 13 år, hvorav siste to år som viseadm. dir.

Vegard Helland (1975)

Konserndirektør Næringsliv

Siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bodø (1999) og Autorisert Finansanalytiker fra NHH (2007).

Styreleder i SpareBank 1 Finans Midt-Norge, SpareBank 1 Factoring, Conecto og SMB Lab. Styremedlem i SpareBank 1 Markets, SpareBank 1 Portefølje, SpareBank 1 SMN Card Solutions og Mavi XV.

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2003, og har primært jobbet med konsernkunder. Leder for næringsliv fra august 2010. Leder for konsernkredittutvalget i SpareBank 1 SMN siden 2007. Tidligere erfaring fra KPMG (havbruk og fiskeri).

Kjell Fordal (1957)

Konserndirektør Konsernfinans

Siviløkonom fra BI (1981) samt Master of Management BI (2004).

Styreleder i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN, SpareBank 1 SMN Pensjonskasse, SpareBank 1 Næringskreditt, SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 SMN Invest, GMA Invest og Prøven Eiendom. Styremedlem i SpareBank 1 Markets, SpareBank 1 Kredittkort, BN Kreditt og Trondhjems Turistforening. Ansatt i SpareBank 1 SMN i 1982.

Nelly S. Maske (1975)

Konserndirektør Organisasjon og utvikling

Master of Science fra South Bank University London 2000, Bachelor i Økonomi og administrasjon TØH 1998. Tidligere bred erfaring fra rådgivningselskapet Ernst & Young, senest som direktør i Ernst & Young Advisory 2010-2013. Styremedlem i BN Bolig og Odin Forvaltning. Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2013.

Svein Tore Samdal (1971)

Konserndirektør Privatmarked

Cand. polit. fra NTNU (1999).

I ledende funksjoner i EiendomsMegler 1 Midt-Norge fra 2006 til 2013. Tidligere landslagssjef for langrenn damer i Norges Skiforbund fra 2001 til 2006. Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2013.

Rolf Jarle Brøske (1980)

Konserndirektør Kommunikasjon og samfunn

Studier i statsvitenskap og historie fra Høgskolen i Molde og NTNU.

Medlem av konsernledelsen med ansvar for kommunikasjon i Det norske oljeselskap samt ledelsen i Danske Bank (Fokus Bank). Erfaring som rådgiver for tidligere næringsminister Børge Brende og for ordføreren i Trondheim. Har innehatt en rekke politiske verv. Ansatt i SpareBank 1 SMN i oktober 2016.

Styret

Kjell Bjordal (1953) styreleder

Siviløkonom fra NHH (1976), 1. avdeling jus og AMP Wharton Business School (1989).

Medlem av styret siden 2007 og styreleder siden 2013. Medlem av godtgjørelsesutvalget siden 2012 og leder siden 2013.

Selvstendig virksomhet.

Erfaring som adm. direktør i EWOS-Gruppen og leder fôrdivisjonen i Cermaq, administrerende direktør i NorAqua, økonomidirektør og konsernsjef i Glamox Gruppen samt direktør ved Trøndelag Teater.

Styreleder i Axess Holding, Axess Nordlaks Oppdrett, Nordlaks Smolt og Nordlaks produkter. Broodstock Capital Partners, BC SPV II og Norsk Landbrukskjemi. Nestleder i styret for Entra Eiendom samt styremedlem i Atlantic Sapphire og Hatlehols Grafiske.

Deltatt på 20 av 20 styremøter i 2017.

Bård Benum (1962) nestleder

Sivilingeniør fra NTNU (1987).

Styremedlem siden mars 2009 og nestleder siden 2013. Medlem av revisjonutvalget siden 2009 og medlem av risikoutvalget siden 2013.

Konsernsjef i Powel.

Erfaring fra ledende stillinger i Norsk Hydro, Statoil, Reitangruppen. Administrerende direktør i Cresco 1998-2000 og Vital Forsikring 2001-2007.

Deltatt på 20 av 20 styremøter i 2017.

Paul E. Hjelm-Hansen (1962)

MBA fra Universitetet i Denver, USA (1988), Autorisert Europeisk Finansanalytiker (AFA) fra NHH (1996) og Autorisert Porteføljeforvalter (Norske Finansanalytikeres Forening/NHH 2001).

Medlem av styret og leder av revisjonsutvalget siden 2008. Leder av risikoutvalget siden 2013.

Privat investor og selvstendig næringsdrivende innen rådgivning.

Har hatt stillinger som finansanalytiker, porteføljeforvalter i Christiania Bank og Kreditkasse og Fokus Bank samt finanssjef og finansdirektør i henholdsvis Bachke & Co og Det norske oljeselskap.

Styreleder i Arild og Emilie Bachkes Fond, Trondhjems Kunstforenings legatstyre og Generalkonsul Adolf Øiens Donationsfond. Styremedlem i Bachke & Co.

Detatt på 19 av 20 styremøter i 2017.

Arnhild Holstad (1963)

Cand. mag. og journalist.

Medlem av styret siden 2010.

Ordfører i Namsos kommune.

Leder i Midtre Namdal samkommune. Leder i fellesnemda i Nye Namsos (ifm. at Namdalseid, Fosnes og Namsos skal slås sammen samt en grensejustering med Nærøy).

Kommunikasjonssjef i Statskog 2007-2015. Politisk rådgiver i Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2005-2007. Prosjektleder i Olav Duun Innovasjon 2003-2005. Journalist i Namdalsavisa 1991-2003. Flyktningekonsulent i Aukra kommune 1988-1989. Lærer på Oppegård vg. skole 1987-1988.

Deltatt på 19 av 20 styremøter i 2017.

Aud Skrudland (1959)

Veterinær fra NVH (1984). Spesialist på fiskesykdommer. Videreutdanning innen markedsføring og offentlig rett.

Medlem av styret siden 2010. Medlem av godtgjørelsesutvalget siden 2012.

Ansatt som spesialinspektør ved regiondirektørens stab i Mattilsynet region midt.

Arbeidserfaring fra oppdrettsnæringen innen fiskehelse og produktutvikling, markedsføring og salg av legemidler til fisk.

Leder av programstyret for Havbruk II i Norges Forskningsråd. Tidligere medlem av kommunestyret og formannskapet i Averøy kommune, styret i Romsdal Fellesbank samt kontrollkomiteen og representantskapet i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 20 av 20 styremøter i 2017.

Morten Loktu (1960)

Sivilingeniør NTNU (1984)

Medlem av styret siden 2013. Medlem av godtgjørelsesutvalget siden 2013.

Senior Vice President med ansvar for LEAN & Operational Improvements i Statoil.

Begynte i Statoil i 1985, og har i perioden hatt ulike stillinger innen bl.a. forskning og utvikling. Konserndirektør med ansvar for teknologiorganisasjonen i Statoil 2000-2002. Senior Vice President for forskning og utvikling i Statoil 2005-2010. Områdedirektør for Statoils produksjon- og utviklingsaktivitet utenfor Midt-Norge og Nord-Norge 2011-2016.

Konsernsjef i SINTEF-gruppen 2002-2004.

Deltatt på 16 av 20 styremøter i 2017.

Janne Thyø Thomsen (1957)

Cand jur. Københavns Universitet (1981). HD i Finansiering og Kreditvæsen, CBS (1986).

Medlem av styret siden 2014. Medlem av revisjonsutvalget og risikoutvalget siden 2014.

Konsulent og eier i JTTargeting i Danmark.

Tidligere Senior Vice President i ratingbyrået Moody's fra 1997 til 2012. Har også jobbet i Yamaichi International (Europe) Limited 1987-1995, Finansministeriet, Statsgældskontoret 1984-1987 og Eksportkreditrådet, Industriministeriet 1981-1984. Styremedlem i Nordic Credit Rating AS.

Deltatt på 20 av 20 styremøter i 2017.

Erik Gunnes (1966)

3-årig handelshøyskole økonomi. Bankrelatert utdanning Bankakademiet/BI.

Fast møtende varamedlem for de ansatte siden 2014-2016. Styremedlem for de ansatte fra 2016.

22 års praksis i ulike posisjoner i SpareBank 1 SMN.

Styremedlem i Finansforbundet Trøndelag 2010-2012.

Deltatt på 20 av 20 styremøter i 2017.

Venche Johnsen (1952)

Diverse utdanning gjennom Bankakademiet og på høyskolenivå.

Medlem av styret 2004 - 2016.

Varamedlem for de ansatte 2016 – mars 2017. Fast medlem for de ansatte fra mars 2017.

Konserntillitsvalgt i Finansforbundet i SpareBank 1 SMN. 38 års praksis i ulike posisjoner i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 15 av 15 styremøter i 2017.

Tillitsvalgte

Medlemmer valgt av egenkapitalbeviserne

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Lars Bjarne Tvete	Trondheim	13 000
Marit Collin	Trondheim	4 655
Jøran Nyheim	Molde	3 965 391
Thor Arne Falkanger	Trondheim	179 255
Torgeir Svæ	Oslo	5 000
Knut Solberg	Trondheim	293 887
Therese Bjørstad Karlsen	Trondheim	170
Nina Kleven	Trondheim	1 100
Nils Martin Williksen	Rørvik	10 049
Randi Borghild Dyrnes (leder)	Smøla	1 000
Frithjof Andersen	Trondheim	26 797
Åsmund Skår	Nesbru	1200

Medlemmer valgt av innskyterne

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Anne Lise Aunaas	Trondheim	0
Elin Hagerup	Trondheim	0
Marit Dille	Kolvereid	3 339
Randi Bakken	Trondheim	0
Line Melkild	Sunnalsøra	0
Ragnhild Amundsen	Isfjorden	0
Per Olav Tyldum (nestleder)	Overhalla	0
Jan-Yngvar Kiel	Byneset	0
Wollert Krohn-Hansen	Trondheim	0

Medlemmer valgt av fylkestingene

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Jan Inge Kaspersen	Stjørdal	0
Stig Klomsten	Byneset	0
Tove-Lise Torve	Sunnalsøra	0

Medlemmer valgt av ansatte

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Anders Skrove	Inderøy	981
Linda Leer	Trondheim	2 662
Rolf Bratlie	Trondheim	923
Oddbjørn Kulseth	Stjørdal	3 793
Bjørn Kristian Dyrseth	Molde	2 463
Berit Bøifot	Torvikbukt	4 528
Bjørn Larsen	Trondheim	2 949
Geir Tore Mathisen	Trondheim	523

Styret

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Kjell Bjordal (leder)	Molde	130 000
Bård Benum (nestleder)	Trondheim	0
Arnhild Holstad	Namsos	0
Aud Skrudland	Averøy	6 765
Morten Loktu	Trondheim	5 000
Paul E. Hjelm-Hansen	Trondheim	49 219
Janne Thyø Thomsen	Danmark	3 000
Erik Gunnes	Trondheim	535
Venche Johnsen	Trondheim	24 716
Oddny Lysberg (varamedlem)	Grong	939

Valgkomiteen	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Lars Bjarne Tvette	Trondheim	13 000
Thor Arne Falkanger	Trondheim	179 255
Marit Dille	Kolvereid	3 339
Tove-Lise Torve	Sunnalsøra	0
Rolf Bratlie	Trondheim	923

* Antall egenkapitalbevis per 31. desember 2017 inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående, selskaper man kontrollerer og selskaper man er valgt på vegne av.

Eierstyring og selskapsledelse

Ledelsen og styret i SpareBank 1 SMN vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i konsernet. Prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse avlegges i samsvar med krav i regnskapslovens paragraf 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (NUES).

Regnskapslovens § 3-3b, 2. ledd

Nedenfor redegjøres det for hvordan regnskapslovens paragraf 3-3b, 2. ledd, er dekket i SpareBank 1 SMN. Inndelingen refererer til nummereringen i paragrafen.

1. En angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge.

Prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 SMN er basert på norsk lov.

Konsernet følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. Det henvises ellers til anbefalingens punkt 1 nedenfor.

2. Opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i punkt 1 er offentlig tilgjengelige.

Anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på nues.no.

3. En begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i punkt 1.

Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleveres.

4. En beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.

Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 10 nedenfor.

5. Vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5.

Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 6 nedenfor.

6. Sammensetningen til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjoner og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid.

Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 6, 7, 8 nedenfor.

7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer

Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 8 nedenfor.

8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis.

Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 3 nedenfor.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 gjeldende punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014 er fulgt opp.

Punkt 1: Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterlevs i SpareBank 1 SMN.

Anbefalingen gjelder så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Eventuelle avvik er det redegjort for i teksten nedenfor.

SpareBank 1 SMN har en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og det legges vekt på å videreutvikle policyen innenfor gjeldende lover og i tråd med anbefalinger fra ledende miljøer.

Banken skal gjennom sin eierstyring og selskapsledelse sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at dens uttalte mål og strategier blir nådd og realisert. God virksomhetsstyring omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, kundenes og andre gruppers interesser. Banken følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Anbefalingen er tilgjengelig på nues.no.

Gjennom bankens eierstyring og selskapsledelse er det særlig vektlagt:

- en struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- en effektiv risikostyring
- fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon
- likebehandling av egenkapitalbeviserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Medarbeiderne skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at de skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til de normer, regler og lover som gjelder i samfunnet. Etikreglene omhandler blant annet habilitet, forhold til kunder, leverandører og konkurrenter, verdipapirhandel, innsidereglene og relevante privatøkonomiske forhold. Regelverket gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i styrende organer.

Alle ansatte og tillitsvalgte er pålagt taushetsplikt om konsernets eller kundens forhold. Denne taushetsplikten gjelder ikke bare overfor utenforstående, men også overfor medarbeidere som ikke har behov for de aktuelle opplysningene i sitt arbeid. Videre skal ingen, via datasystemene eller på annen måte, hente opplysninger om kunder eller medarbeidere som ikke er nødvendig for vedkommende sitt arbeid. Bankens etikkregler slår fast at en medarbeider straks skal informere sin overordnede eller andre kontaktpersoner dersom han eller hun får kunnskap om forhold som er i strid med gjeldende lover og regler eller vesentlige brudd på interne bestemmelser. SpareBank 1 SMN ønsker å medvirke til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom ansvarlig forretningsdrift ved blant annet å ivareta hensynet til etikk, miljø og sosiale forhold. Det er etablert en egen strategi for forvaltning av bankens samfunnsansvar (CSR).

Samfunnsansvar er en integrert del av bankens virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom strategier, tiltak og aktiviteter. Samfunnsansvaret synliggjøres gjennom hvordan ressurser forvaltes og gjennom dialog med

ansatte, eiere, kunder, lokalsamfunn og øvrige interessenter. I tillegg er det etablert en innkjøpsstrategi som beskriver det etiske rammeverket, krav til leverandører og hvilke kriterier banken legger til grunn ved innkjøp.

Det vises ellers til eget kapittel om samfunnsansvar i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 1: Ingen

Punkt 2: Virksomhet

SpareBank 1 SMN sin virksomhet er tydeliggjort i selskapets vedtekter. SpareBank 1 SMN har som formål å drive virksomhet som bank og for øvrig drive og delta i virksomhet som sparebanken kan utføre i henhold til tillatelser og den til enhver tid gjeldende lovgivning. Vedtektene finnes i sin helhet på bankens hjemmeside, og SpareBank 1 SMN sine mål og hovedstrategier fremgår i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 2: Ingen

Punkt 3: Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av konsernets mål, strategi og ønsket risikoprofil. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2017 en kjernekapitaldekning på 16,9 prosent, og en ren kjernekapital på 14,9 prosent.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten. For nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper som legges til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til Pilar 3-rapportering som er publisert på smn.no.

Utbytte

SpareBank 1 SMN sitt mål er å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviserne en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbeviserne) og grunnfondskapitalen i samsvar med deres andel av bankens egenkapital.

SpareBank 1 SMN legger til grunn at om lag halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at om lag halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet benyttes til utdeling til allmennyttige formål eller overføres til Sparebankstiftelsen SMN. Dette forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser og behov for kjernekapital. Det er bankens representantskap som fastsetter det årlige utbytte basert på forslag fra styret. Utbyttepolitikken er publisert på bankens hjemmeside.

Kjøp av egne egenkapitalbevis

Styret har fullmakt til å kjøpe egne egenkapitalbevis for inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Slike kjøp skal skje ved handel i verdipapirmarkedet via Oslo Børs. Den samlede beholdningen av egenkapitalbevis som banken eier og/eller har avtalepant i kan ikke overstige ti prosent av bankens eierandelskapital. Hvert egenkapitalbevis kan kjøpes til kurser mellom 1 og 200 kroner. Fullmakten er gyldig i 13 måneder fra vedtaket ble fattet i representantskapets møte 28. mars 2017.

Kapitalforhøyelse

Styrefullmakter til kapitalforhøyelser gis på bakgrunn av konkrete og definerte formål. Per 31. desember 2017 foreligger det ingen styrefullmakt til å foreta kapitalforhøyelse i SpareBank 1 SMN.

Avvik fra anbefalingens pkt. 3: Ingen

Punkt 4: Likebehandling av aksjonærer og transaksjoner med nærstående

SpareBank 1 SMN har én egenkapitalbevisklasse. Gjennom vedtektene og i styrets og ledelsens arbeid legges det vekt på at alle egenkapitalbevisiere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for en sparebank med egenkapitalbevis.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende eiere ha fortrinnsrett med mindre særlige forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet. SpareBank 1 SMN har ved ujevne mellomrom gjennomført ansatteemisjoner og slike kapitalforhøyelser er gjennomført i den hensikt å styrke ansattes eierskap til egen bank og interesse for bankens kapitalinstrument. En eventuell utøvelse av styrets fullmakt til kjøp av egne egenkapitalbevis skal skje ved kjøp i verdipapirmarkedet via Oslo Børs.

For å styrke egenkapitalbeviset som et attraktivt finansielt instrument og gi investorer økt innflytelse ved beslutninger som berører eierandelskapitalen, vedtok representantskapet i 2017 å endre bankens vedtekter slik at et kvalifisert flertall innenfor representantene for egenkapitalbevisiere må stemme for endringer som gjelder eierandelskapitalen i tillegg til representantskapets kvalifiserte beslutning. En angivelse av hvilke saker dette gjelder for er angitt i bankens vedtekter § 10-1, som finnes på bankens hjemmeside.

Transaksjoner med nærstående

Styreinstruksen slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har betydning for egen del eller for noen nærstående. Dette gjelder saker hvor medlemmet må anses for å ha personlige, økonomiske eller andre særinteresser i saken. Det samme følger av de etiske retningslinjene i konsernet. Den enkelte plikter selv å påse at han eller hun ikke er inhabil i behandlingen av en sak.

Styret skal godkjenne avtaler mellom banken og et styremedlem eller med konsernsjefen. Styret skal også godkjenne avtaler mellom banken og tredjemann, der et styremedlem eller konsernsjefen måtte ha en særlig interesse. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller nærstående kan ha. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratrukke ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratrukke. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål skal protokolleres.

Avvik fra anbefalingens pkt. 4: Ingen

Punkt 5: Fri omsettelighet

Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker MING og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 5: Ingen

Punkt 6: Generalforsamling

Representantskap

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon. Styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene atskiller seg fra allmenaksjeselskaper, jfr. finansforetaksloven og hvilke organer en sparebank skal ha. Bankens øverste organ er representantskapet som er sammensatt av egenkapitalbevisiere, kunder, ansatte og representanter fra det offentlige.

Representantskapet skal se til at banken virker etter sitt formål og i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

Representantskapet har 32 medlemmer og 30 varamedlemmer med følgende representasjon:

- egenkapitalbevisiere: 12 medlemmer og 10 varamedlemmer
- fylkestingene i Trøndelag og Møre og Romsdal: 3 medlemmer og 3 varamedlemmer
- kunder: 9 medlemmer og 9 varamedlemmer
- ansatte: 8 medlemmer og 8 varamedlemmer

Representantskapet godkjenner konsernets årsregnskap og årsberetning, herunder disponering av årets overskudd/utdeling av utbytte, behandler styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte samt behandler redegjørelse for god foretaksstyring. Representantskapets oppgaver er ytterligere beskrevet i bankens vedtekter som er tilgjengelig på smn.no.

Til representantskapets møter innkalles også styrets medlemmer, konsernsjefen og revisor. Disse kan delta i forhandlingene, men har ikke stemmerett. Representantskapets leder er møteleder, eller ved dennes fravær nestlederen.

Innkalling til representantskapets møter sendes medlemmene og er tilgjengelig på bankens hjemmeside senest 21 dager før møtet avholdes. Målet er at forslag til vedtak og saksvedlegg er tilstrekkelig detaljert slik at medlemmene kan ta stilling til sakene før de behandles. Protokoll fra møtene gjøres tilgjengelig på bankens hjemmeside.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes på smn.no.

Avvik fra anbefalingens pkt. 6: Når det gjelder bankens sammensetning av organer, forholder SpareBank 1 SMN seg til lover og forskrifter som regulerer finansforetak.

Punkt 7: Valgkomité

Banken skal ha en valgkomité bestående av fem medlemmer og fem varamedlemmer som velges av representantskapet for en periode på to år. Valgkomiteen skal speile sammensetningen av medlemmer i representantskapet og være sammensatt som følger:

- To medlemmer med varamedlemmer velges fra egenkapitalrepresentantenes valgte medlemmer
- To medlemmer med to varamedlemmer velges fra egenkapitalrepresentantenes valgte medlemmer
- Ett medlem med ett varamedlem velges fra kunderepresentantenes valgte medlemmer
- Ett medlem med ett varamedlem velges fra fylkestingsrepresentantenes valgte medlemmer
- Ett medlem med ett varamedlem velges fra ansatterepresentantenes valgte medlemmer

Representantskapet fastsetter nærmere instruks for gjennomføring av valgene.

Valgkomiteen skal forberede kundenes og egenkapitalbevisierens valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet.

Valgkomiteen skal videre forberede valg av:

- leder og nestleder til representantskapet
- leder, nestleder og øvrige medlemmer til styret
- leder, medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen som omhandlet i dette kapittel

For de styremedlemmer med varamedlemmer som skal velges blant de ansatte, avgir bare representanter for de ansatte i valgkomiteen innstilling.

Valgkomiteens innstillinger skal begrunnes.

Valgkomiteen foreslår honorarer for medlemmer av de respektive organer.

Avvik fra anbefalingens pkt. 7: Alle medlemmene av valgkomiteen til representantskapet velges blant de gruppene som er representert i representantskapet, iht vedtektsbestemmelser.

Punkt 8: Representantskap og styret, sammensetning og uavhengighet

Det vises til punkt 6 for informasjon om representantskapet. Styret består per 31.12.2017 av ni fast møtende medlemmer, hvorav to er ansatterepresentanter. Fire av styrets ni medlemmer er kvinner. Medlemmene velges for to år av gangen, og kan maksimalt sitte i 20 år, hvorav 12 år sammenhengende i samme verv. Konsernsjefen er ikke medlem av styret. Ingen av styremedlemmene valgt av representantskapet, med unntak av de to ansatterepresentantene, er ansatt eller har oppdrag til konsernet, utover sine verv som tillitsvalgte. Styremedlemmenes uavhengighet er vurdert av valgkomiteen, og er vurdert som uavhengige, med unntak av de ansattevalgte. Leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg for to år av gangen.

Sammensetningen av styret skal være basert på bankens vedtekter. Ved valg av medlemmer vurderes kompetanse, kapasitet og mangfold. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten. Styret har minimum 11 møter i året og medlemmenes deltakelse er beskrevet i årsrapporten. Styrets medlemmer oppfordres til å eie egenkapitalbevis i banken og deres beholdning fremkommer under presentasjonen av styret i årsrapporten og på bankens hjemmeside.

Avvik fra anbefalingens pkt. 8: Ingen

Punkt 9: Styrets arbeid

Styrets arbeid og saksbehandling reguleres av en egen styreinstruks og det utarbeides årsplaner for styrets arbeid. Styret leder bankens virksomhet i samsvar med lover, vedtekter og vedtak i representantskapet. Styret er ansvarlig for at midler banken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret har også en plikt til å påse at regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret bankens strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter konsernsjef.

Styret mottar blant annet rapporter på resultat- og markedsutvikling, og status i risikobildet for konsernet. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid og egen kompetanse. De vurderer arbeidsform, saksbehandling, møtестruktur og prioritering av oppgaver som igjen gir grunnlag for eventuelle endringer og tiltak.

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg samt et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som består av medlemmer fra bankens styre. Medlemmene oppnevnes for en periode på to år. Utvalgene er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, og det er styret som fastsetter instruks for utvalgene.

Revisjonsutvalg

Revisjonsutvalgets oppgaver etter finansforetaksloven § 8-19 med tilhørende bokstav er å:

- forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen

- overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt bankens internrevisjon
- avgj uttalelse om valg av revisor
- ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet
- vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet

Revisjonsutvalget møtes minst fem ganger i året i forkant av styrebehandling av kvartals- og årsrapporter.

Risikoutvalg

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 13-6 (4) og finansforetaksforskriftens § 13-2. Risikoutvalget skal bidra til at risiko- og kapitalstyringen støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Risikoutvalget skal bidra til at styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Utvalget skal bl.a.:

- bidra til at risikostyringen er i tråd med beste praksis og styrets ambisjonsnivå
- gjennomgå risikostyringsstrategier og policyer som forberedelse til styrets behandling
- bidra til at konsernets kapitaldekning er tilfredsstillende innenfor vedtatte konsernstrategi
- bidra til at lover og forskrifter samt interne regler som regulerer konsernet identifiseres, implementeres, etterleves og kontrolleres.

Risikoutvalget møtes minst fem ganger årlig.

Godtgjørelsesutvalg

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som skal bestå av minst tre styremedlemmer. Styrets leder er fast medlem av utvalget og er også utvalgets leder. Medlemmene av utvalget utnevnes for to år av gangen av styret.

Utvalget skal være et forberedende organ for styret i saker som gjelder utforming og praktisering av retningslinjer og rammer for konsernets godtgjørelsespolitikk. Politikken skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking, oppfordre til langsiktighet, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift.

Godtgjørelsesutvalget skal innstille overfor styret på godtgjørelsespolitikk for konsernet samt vilkår for konsernsjef. Videre skal utvalget fastsette rammer for variabel godtgjørelse samt godkjenne godtgjørelsesordninger for alle forretningsområder og datterselskaper. Utvalget skal også kunne benyttes som rådgivende instans for konsernsjef ved fastsettelse av vilkår for konsernledelsen.

Utvalget møtes etter innkalling fra lederen, men minst en gang i året og ellers etter behov. Det kreves at minst to medlemmer av utvalget deltar.

Styret har fastsatt godtgjørelsesutvalgets mandat.

Avvik fra anbefalingens pkt. 9: Ingen

Punkt 10: Risikostyring og internkontroll

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i SpareBank 1 SMN sin langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå forretningsmessige mål.

Konsernets rapport om kapitalkrav og risikostyring, Pilar 3-rapport, inneholder en nærmere beskrivelse av risikostyring, kapitalstyring og kapitalberegning. Rapporten er tilgjengelig på smn.no.

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital samt regulatorisk kapitaldekning.

Styret gjennomgår kvartalsvis konsernets utvikling innenfor de viktigste risikoområdene og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen. Styret har hovedansvaret for å sette grenser for, og overvåke konsernets risikoeksponering. Risikoene måles og rapporteres i henhold til prinsipper og policy som styret har vedtatt. Risikostyringen støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Ledelsen i de ulike selskapene i konsernet har ansvar for risikostyring og internkontroll og dette skal bidra til å sikre:

- målrettet, sikker og kvalitets- og kostnadseffektiv drift
- pålitelig og rettidig rapportering
- overholdelse av gjeldende lover og regler samt interne rutiner og retningslinjer

Styret mottar årlig, fra intern- og ekstern revisor, en uavhengig vurdering av konsernets risiko og internkontroll. Styret følger opp vedtatte rammeverk, prinsipper, kvalitets- og risikomål gjennom:

- kvartalsvis rapport fra konsernsjef og avdeling for risikostyring
- kvartalsvis rapport fra compliance
- kvartalsrapport/årsrapport fra intern revisor

SpareBank 1 SMN benytter Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissions (COSO) rammeverk og Control Objectives for Information and related Technology (CobiT) rammeverk som grunnlag for prinsipper for internkontroll og risikostyring.

Risikostyringen er en integrert del av ledelsens beslutningsprosesser og et sentralt element hva angår organisering, rutiner og systemer. Det er etablert en egen avdeling for risikostyring i banken.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåkingen i konsernet og rapporterer periodisk til konsernsjefen og styret.

Bankens viktigste resultatmål er å oppnå en konkurransedyktig avkastning på egenkapitalen. Dette oppnås blant annet gjennom økt fokus på risikoprising og risikojustert avkastning. Prinsipper og rammer for internkontroll og risikostyring er nedfelt i egen policy. Policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risikostyring og skal sikre at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess.

Compliance

Compliance-funksjonen er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Funksjonen identifiserer, vurderer og gir anbefalinger samt overvåker og rapporterer innenfor regulatoriske rammeverk som gjelder SpareBank 1 SMN. Ansvarlig leder for funksjonen rapporterer periodisk til konsernsjefen og styret. Forretningsområder og støttefunksjoner samt datterselskap skal ivareta compliance ved operasjonalisering av policy for compliance og identifiserte compliance-risikoer vedtatt ved styret. Funksjonen for overvåking av tiltak mot hvitvasking (AML) er ivaretatt særskilt ved etablering av egen ansvarlig for operasjonalisering av AML.

Ansvarlig leder for compliance har ansvar for rapportering av compliance-risiko og eventuelle brudd på lover og forskrifter som SpareBank 1 SMN er underlagt. Det utarbeides kvartalsvise compliance-rapporter.

Internkontroll finansiell rapportering

Styret i SpareBank 1 SMN har gitt retningslinjer for konsernets finansielle rapportering. Disse er gitt innenfor gjeldende myndighetspålagte krav og skal bidra til å sikre relevant, pålitelig, tidsriktig og lik informasjon til bankens egenkapitalbeveiere og verdipapirmarkedet forøvrig. Konserntfinans ledes av konserndirektør finans og er organisert uavhengig av forretningsområdene. Enheten ivaretar den finansielle rapporteringen både på morbank- og konsernnivå, og fastsetter retningslinjer for månedlig, kvartalsvis og årlig rapportering fra de ulike forretningsområdene og datterselskaper. Konserndirektør finans vurderer løpende forretningsområdenes finansielle resultater og måloppnåelse, og påser at alle enhetene presterer i tråd med konsernets overordnede økonomiske målsettinger. Konserndirektør finans rapporterer direkte til konsernsjef.

Avdelingene Regnskap og Økonomi er organisert under Konserntfinans og utarbeider finansiell rapportering for konsernet. Avdelingene påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarder, konsernets regnskapsprinsipper og styrets retningslinjer.

Konserntfinans har etablert prosesser som sørger for at regnskapsrapporteringen kvalitetssikres og at eventuelle feil og mangler følges opp og rettes løpende. Til all finansiell rapportering er det etablert en rekke kontrolltiltak for å sikre korrekt, gyldig og fullstendig rapportering.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av konsernets delårsregnskap. I tillegg utføres full revisjon av konsernets årsregnskap.

For videre informasjon om risikostyring og internkontroll, se note 6 i årsrapporten vedrørende finansiell risikostyring samt konsernets rapport om kapitalkrav og risikostyring, Pilar 3-rapport, som er tilgjengelig på smn.no.

Internrevisjon

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for overvåking av at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Det er KPMG som leverer internrevisjonstjenester og leveransen omfatter morbanken og datterselskap underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll. Internrevisjonens hovedoppgave er å bekrefte at internkontrollen fungerer som forutsatt samt å påse at risikostyringstiltak er tilstrekkelige i forhold til bankens risikoprofil. Internrevisjonen rapporterer kvartalsvis til styret og revisors rapporter og anbefalinger blir gjennomgått og forbedringstiltak implementert fortløpende. Styret vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen.

Internrevisjonen utfører operasjonell revisjon av enheter og forretningsområder, og ingen finansiell revisjon for konsernet. Det utarbeides årlige revisjonsplaner som diskuteres med konsernledelsen, behandles i risikoutvalget og godkjennes av styret. Revisors risikovurderinger ligger til grunn for hvilke områder som skal gjennomgås. Det utarbeides særskilte revisjonsrapporter med resultater og forslag til forbedringstiltak som presenteres for ansvarlig leder og konsernets ledelse. Et sammendrag av rapportene sendes kvartalsvis til risikoutvalget og styret. Eventuelle konsulentoppdrag utføres innenfor standarder og anbefalinger som gjelder for internrevisorer (IIA).

Etikk og varsling

Det er utarbeidet etiske retningslinjer for konsernet og dets ansatte, og etikk er fast tema på kurs for alle nyansatte. Dette skal bidra til at verdigrunnet og de etiske retningslinjene blir godt kommunisert og gjort

kjent i hele organisasjonen. Det er etablert klare retningslinjer for varsling dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser, eller andre forhold som kan være med på å skade konsernets omdømme eller finansielle situasjon.

Avvik fra anbefalingens pkt. 10: Ingen

Punkt 11: Godtgjørelse til styret

Styrehonorarene som innstilles av valgkomiteen og som fastsettes av representantskapet, er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Styrets leder og nestleder godtgjøres særskilt og styremedlemmer som deltar i styreutvalg mottar egen godtgjørelse for dette. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for konsernet utover styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon for styret og styreutvalg fremgår av note 22 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 11: Ingen

Punkt 12: Godtgjørelse til ledende ansatte

Konsernets har etablert en godtgjørelsespolitikk som skal være i samsvar med konsernets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Denne skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med konsernets risiko, motvirke for høy eller uønsket risikotaking, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Jfr. krav i forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond inneholder konsernets godtgjørelsespolitikk særskilte regler for ledende ansatte. Disse reglene gjelder også for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver.

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som fungerer som et forberedende organ for styret i saker som gjelder vurdering av og kompensasjon til konsernsjefen. Videre skal utvalget innstille overfor styret på retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte (konsernledelsen). Se også omtale av styrets godtgjørelsesutvalg under pkt. 9.

En beskrivelse av godtgjørelse til konsernsjefen og ledende ansatte fremgår av note 22 i årsrapporten. Ytterligere beskrivelse av bankens godtgjørelsesordning finnes på bankens hjemmeside.

Avvik fra anbefalingens pkt. 12: Ingen

Punkt 13: Informasjon og kommunikasjon

Bankens informasjonspolitikk skal underbygge tillitsforholdet mellom eiere, styret og ledelsen samt sørge for at bankens interessegrupper har en løpende mulighet til å vurdere og forholde seg til banken. Bankens informasjonspolitikk er basert på en aktiv dialog der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus.

Den åpne informasjonspraksisen skal være i samsvar med interne og eksterne retningslinjer, med de begrensninger som følger av taushetsplikten og de til enhver tid gjeldende børsregler.

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise investorpresentasjoner, eget Investor Relations-område på bankens hjemmeside og børsmeldinger. Finanskalenderen offentliggjøres på bankens hjemmeside.

Det avholdes også regelmessige presentasjoner overfor internasjonale samarbeidspartnere, långivere og investorer. Styret har vedtatt en egen kommunikasjonsstrategi som gir føringer for hvem som kan uttale seg på vegne av SpareBank 1 SMN og i hvilke saker.

Avvik fra anbefalingens pkt. 13: Ingen

Punkt 14: Selskapsovertakelse

SpareBank 1 SMN er en selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og ingen kan eie mer enn ti prosent av bankens eierandelskapital. Ved kjøp utover dette må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. En oversikt over de 20 største egenkapitalbevisiere finneres på bankens hjemmeside smn.no.

Avvik fra anbefalingens pkt. 14: Lovpålagt eierbegrensning

Punkt 15: Revisor

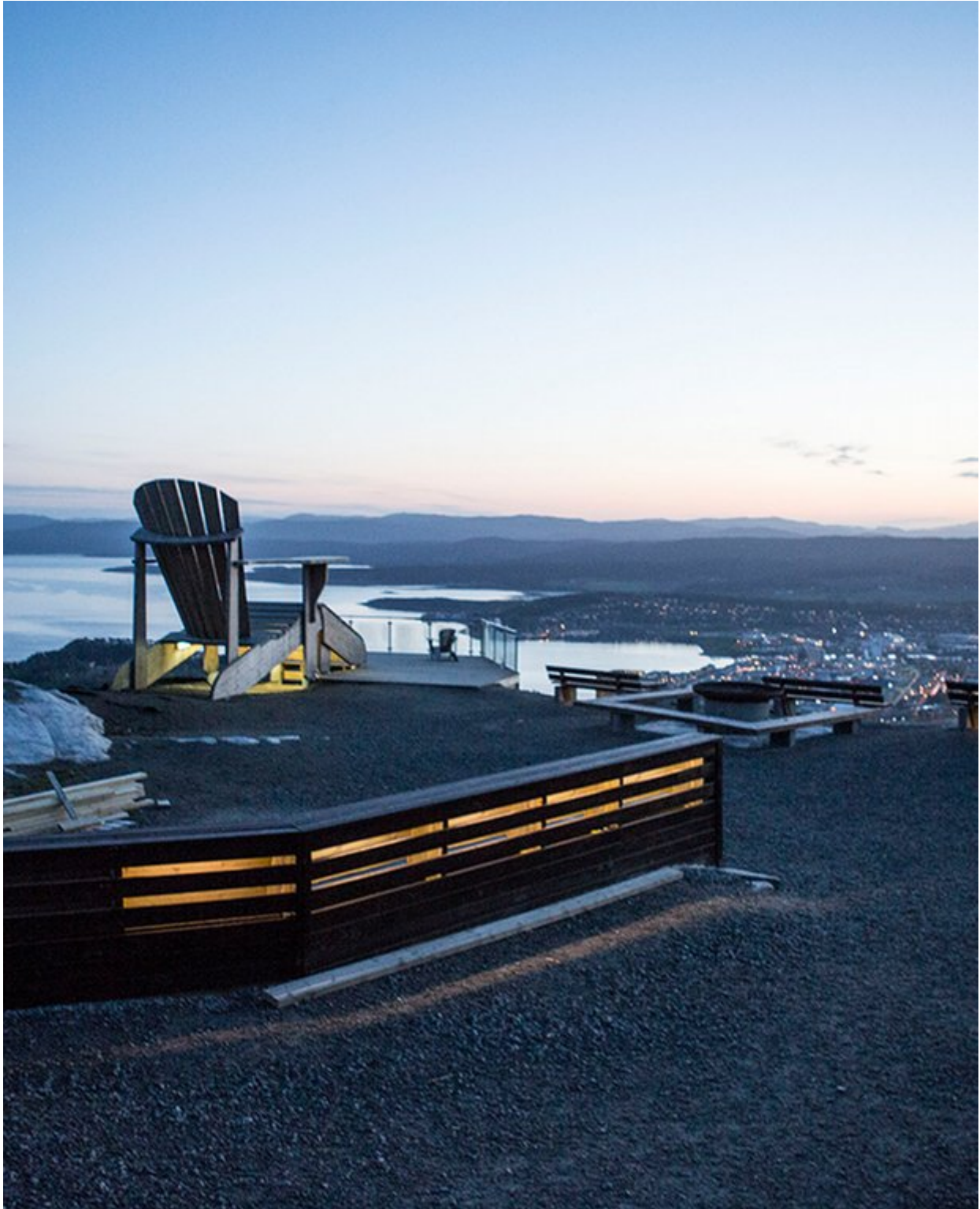
Ekstern revisor velges av representantskapet etter anbefaling fra revisjonsutvalget og innstilling fra styret, og ekstern revisor er den samme for alle selskap i konsernet. Ekstern revisor foretar den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon som gis i offentlige regnskap. Revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet samt i revisjonsutvalget ved behandling av regnskapet.

Styret avholder årlig minst ett møte med revisor uten at konsernsjefen eller andre fra den daglige ledelsen er til stede. Det er fastsatt egne retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon. Eventuell rådgivning fra ekstern revisor skal til enhver tid ligge innenfor rammene av revisorloven. Styret orienterer representantskapet om ekstern revisors godtgjørelse for revisjon og eventuelt andre tjenester.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i bankens interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. I tillegg bekrefter revisor sin uavhengighet og opplyser om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert i løpet av regnskapsåret.

Avvik fra anbefalingens pkt. 15: Ingen

MING

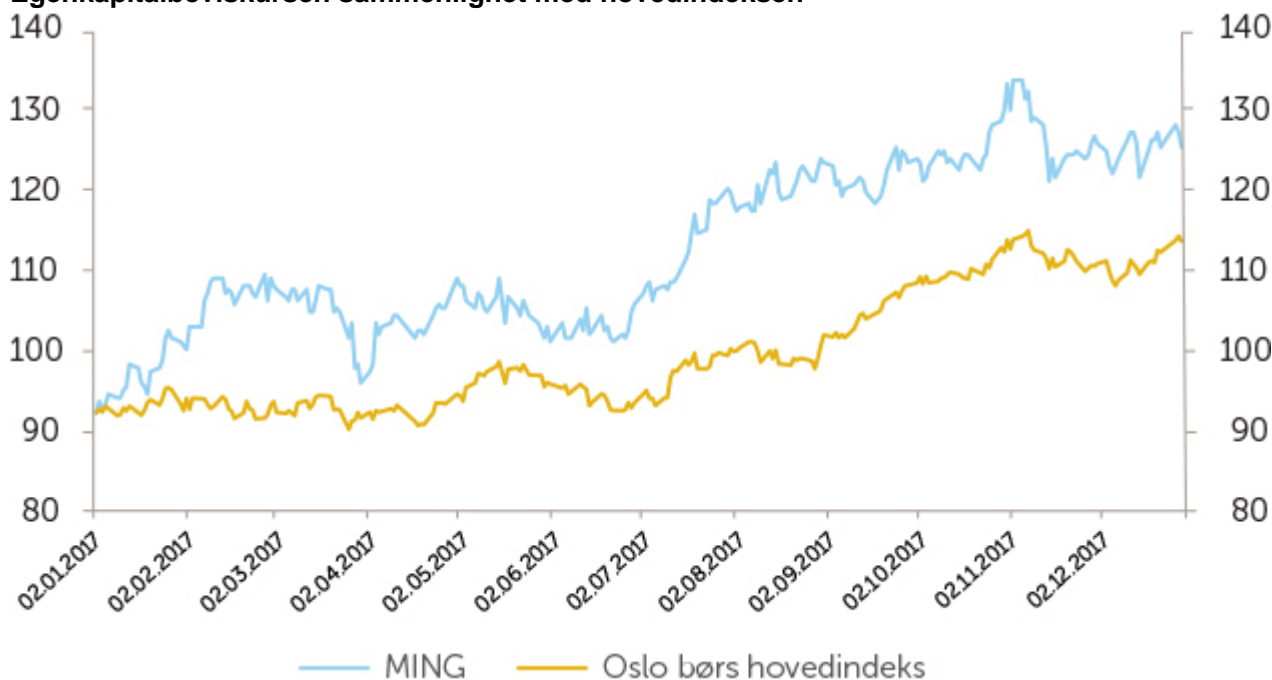
Egenkapitalbevis

Markedskursen for SpareBank 1 SMNs egenkapitalbevis (MING) var ved årsskiftet 82,25 kroner per bevis. Per 31. desember 2016 var kursen 64,75 kroner. Med et kontantutbytte på 4,40 kroner for 2017 blir direkteavkastningen for egenkapitalbeviset 5,3 prosent.

SpareBank 1 SMN hadde ved utgangen av 2017 en egenkapitalbeviskapital på 2597 millioner kroner fordelt på 129.836.443 egenkapitalbevis hvert pålydende 20 kroner. Banken hadde ved årsskiftet en egenbeholdning på 39.900 kroner fordelt på 1995 egenkapitalbevis.

Nøkkeltall	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Børskurs	82,25	64,75	50,50	58,50	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00
Antall utstedte EKB, mill	129,38	129,83	129,83	129,83	129,83	129,83	102,76	102,74	82,78	82,41
Børsverdi (mill kr)	10.679	8.407	6.556	7.595	7.141	4.518	3.731	5.124	3.749	1.750
Utbytte per EKB	4,40	3,00	2,25	2,25	1,75	1,50	1,85	2,77	2,10	2,77
Bokført verdi per EKB	78,81	73,26	67,65	62,04	55,69	50,09	48,91	46,17	42,11	38,07
Resultat per EKB	8,71	7,91	7,02	8,82	6,92	5,21	6,06	5,94	6,37	4,16
P/E (Børskurs / resultat per EKB)	9,44	8,19	7,19	6,63	7,95	6,68	5,99	8,40	7,29	5,09
P/BV (Børskurs / bokf EK per EKB)	1,04	0,88	0,75	0,94	0,99	0,69	0,74	1,07	1,09	0,57
Utdelingsforhold	50 %	38 %	25 %	25 %	25 %	29 %	30 %	47 %	34 %	34 %
Egenkapitalbevisprosent	64 %	64,0 %	64,0 %	64,6 %	64,6 %	64,6 %	60,6 %	61,3 %	54,8 %	56,3 %

Egenkapitalbeviskursen sammenlignet med hovedindeksen

OSEBX = Oslo Stock Exchange Benchmark Index (rebasert lik MING 1. januar 2017)

Utbyttepolitikk

Lov og forskrift om egenkapitalbevis som trådte i kraft 1. juli 2009 innebærer at egenkapitalbevis i sparebanker i større grad enn tidligere er sammenlignbare med aksjer. Regelverket medfører økt likebehandling av de ulike eiergrupperingene i sparebanker og minimerer i stor grad tidligere utfordringer knyttet til utvanning av egenkapitalbevisene ved betaling av kontantutbytte.

Som følge av den endrede lovgivningen ble følgende utbyttepolitikk fastsatt i desember 2009:

- SpareBank 1 SMNs mål er å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviserne en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene
- Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbeviserne) og grunnfondskapitalen (tidligere sparebankens fond) i samsvar med deres andel av bankens egenkapital
- Banken legger til grunn at *om lag** halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at *om lag** halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til en stiftelse. Dette forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser og behov for kjernekapital

* Representantskapet besluttet i 2017 å justere utbyttepolitikk med å oppheve utbyttebegrensningen. Tidligere formulering var «opp til» i stedet for «om lag».

Investorpolitikk

Banken legger vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise investorpresentasjoner og børsmeldinger. Det avholdes også regelmessige presentasjoner overfor internasjonale samarbeidspartnere, långivere og investorer.

På smn.no/ir er det til enhver tid oppdatert informasjon for investorer, analytikere og media.

Eierforhold

SpareBank 1 SMN har som mål å sikre god likviditet i egenkapitalbevisene og oppnå god spredning på eiere som representerer kunder, regionale investorer samt norske og utenlandske institusjoner.

Finansielle resultater

Styrets årsberetning

Makroøkonomiske forhold

Tiltakende, men ikke evigvarende høy vekst i global økonomi

Veksten i global økonomi tok seg opp gjennom 2017. Både USA, eurosonen og mange fremvoksende økonomier overrasket positivt.

I vestlige land har arbeidsledigheten falt overalt og den er nå lavere enn normalt – og til dels svært lav i mange land. Det er tegn på tiltakende lønnsvekst, særlig i USA, men prisveksten er fortsatt moderat til lav. I eurosonen er lønnsveksten også tiltakende, men fortsatt lav, og prisveksten er godt under prismålet.

Utsiktene for 2018 er positive, og investeringsnivået er godt over et normalt nivå i de fleste vestlige land.

Fremvoksende økonomier står nå for over 75 prosent av veksten i verdensøkonomien. Kina og India bidrar mest, langt mer enn alle rike land samlet. Mange land har slitt med tilpasningen til lavere råvarepriser, men det er nå et bredt omslag i denne delen av verdensøkonomien. Kina bremser trolig kun forsiktig ned og risikoen for et brått omslag er redusert etter en betydelig nedgang i investeringene holdt opp mot samlet BNP. En høy og fortsatt stigende gjeldsbyrde utgjør likevel en risiko.

Etter at arbeidsledigheten har blitt lav, har sentralbankene begynt å normalisere styringsrentene. I USA hevet Federal Reserve renten fire ganger i fjor. Den europeiske sentralbanken har signalisert at obligasjonskjøpene kan avsluttes i tredje kvartal 2018, men vil trolig vente til 2019 med å heve renten.

Selv om momentet i global økonomi er godt, er det som alltid flere risikofaktorer. USA har vedtatt en svært ekspansiv finanspolitikk, selv om budsjettunderskuddet allerede er stort og arbeidsledigheten lav. Det legger mer press på rentene. Det kan også skape ustabilitet i andre deler av finansmarkedet. USA har innført handelsrestriksjoner og truer med flere, noe som kan utløse handelskriger.

Norsk økonomi oppe i god marsjfart, utsiktene er gode, og renten forventes økt

Veksten i Fastlands-Norge steg fra 1,0 prosent i 2016 til 1,8 prosent i 2017. Sysselsettingen tok seg opp, og arbeidsledigheten falt videre. Oljeprisen er mer enn doblet fra bunnivået. Norge er igjen inne i en god oppgangskonjunktur. Dette reflekteres på aksjemarkedene, også for bankaksjer og egenkapitalbevis.

Veksten i privat forbruk og boliginvesteringer akselererte i fjor. Samtidig var reallønnsveksten fortsatt lav. Spareraten falt derfor videre, og ettersom boliginvesteringene også steg raskt økte husholdningenes netto lånebehov. Befolkningsveksten ble også ytterligere dempet. I 2018 vil trolig boliginvesteringene falle noe, ettersom igangsettingen av nye boliger ble redusert gjennom 2017 som følge av sviktende nyboligsalg etter nedgangen i boligprisene. Aktiviteten i byggebransjen er imidlertid fortsatt høy.

Boligprisene falt to til tre prosent fra toppen tidlig i vår til utgangen av året. Prisene falt rundt ti prosent i Oslo, hvor de hadde steget kraftig de to foregående årene, mens det var et moderat prisfall i alle de største byene. Ved inngangen til 2017 strammet myndighetene utlånsforskriften for boliglån til husholdningene ytterligere til med en ny maksimalgrense på fem ganger brutto inntekt i samlet gjeld og skjerpede krav til nedbetaling av store boliglån. Omsetningstakten steg imidlertid gjennom fjoråret og mot slutten av året falt beholdningen av usolgte bruktboliger. Det indikerer at nedgangen i boligprisene nå kan være tilbakelagt, i alle fall for denne gang. En høy og stigende gjeldsbyrde, en fortsatt høy boligbygging og utsikter til høyere

utlånsrenter utgjør mulige trusler mot stabiliteten på boligmarkedet, i verste fall også mot husholdningenes øvrige etterspørsel.

Fastlands-bedriftenes investeringer steg over fem prosent i fjor og deres låneetterspørsel tiltar. Investeringsnivået er fortsatt lavt selv om det øker, og bedriftsundersøkelsene indikerer videre oppgang i år. Eksporten steg i fjor, men bildet var likevel blandet. Bedrifter som eksporterer oljerelaterte varer og tjenester slet fortsatt, mens annen eksport klarte seg bedre blant annet fordi kronekursen er langt svakere enn før oljeprisen falt. Bra vekst internasjonalt og et lavere kostnadsnivået enn før tilsier at utsiktene er gode for 2018.

Investeringene i olje- og gassektoren falt 35 prosent fra toppen i 2013 til utgangen av fjoråret. Det har rammet oljerelaterte bedrifter og regioner hardt. Nå er bunnen i ferd med å passeres. Oljeprisen har kommet godt opp, og oljeselskapene vil nå øke investeringene ettersom mange utbyggingsprosjekter nå igjen er blitt lønnsomme. Ordreinngangen til oljerelatert industri har allerede økt.

Finanspolitikken har bidratt kraftig til å opprettholde veksten i norsk økonomi de tre foregående årene, men ettersom Statens pensjonsfond Utland ikke vokser så raskt som før, er det ikke rimelig å vente store stimulanter i form av økte overføringer fra fondet i årene som kommer.

Styringsrenten ble holdt uendret på rekordlave 0,5 prosent gjennom 2017. Norges Bank har signalisert at den trolig vil heve styringsrenten i løpet av 2018. Arbeidsledigheten faller raskt, prisveksten er ikke langt under målet, lønnsveksten tiltar trolig litt, og etterspørselen etter kreditt er god. Trolig kan bare et videre boligprisfall eller et markert tilbakeslag i verdensøkonomien hindre en gradvis økning av renten de neste årene.

Positiv utvikling for verdiskapingen i Midt-Norge

SpareBank 1 SMNs konjunkturbarometer viser at Trøndelag hadde høy og stabil verdiskaping i 2017, mens Møre og Romsdal fortsatt slet med omstilling i offshore service og deler av maritim industri. Det er likevel tegn til bedring i disse bransjene i tillegg til at svak krone og lav rente fortsetter å gi positive effekter for flere næringer i hele regionen. Havbruksnæringen gjør det særlig bra.

Arbeidsledigheten i Trøndelag er lav med 1,9 prosent av arbeidsstyrken, ned fra rundt 2,2 prosent i 2016. Ledigheten falt også i Møre og Romsdal, med 0,7 prosentpoeng til 2,4 prosent i 2017 prosent i tråd med bedringen i industrien.

I Trøndelag steg boligprisene med 2,1 prosent i 2017, langt lavere enn de foregående årene, men bedre enn Norge samlet, som hadde en tilbakegang på 1,1 prosent. Boligmarkedet Trøndelag og Nordvestlandet har store variasjoner innad hvor prisene steg 2,4 prosent i Trondheim, mens i Ålesund økte prisene med 1,1 prosent.

Sentios årlige forventningsbarometer viser økt optimisme hos bedriftslederne i både Trøndelag og Møre og Romsdal. Det forventes fortsatt vekst og økende kapasitetsutnyttelse i industrien, fallende arbeidsledighet og en moderat vekst i boligprisene

Årsregnskap 2017

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter med dette at grunnlaget for fortsatt drift er til stede.

(Konserntall. Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i fjor hvis ikke annet er nevnt).

SpareBank 1 SMN reklassifiserte to fondsobligasjoner fra gjeld til egenkapital fra og med 2017. Fondsobligasjonene ble reklassifisert da de ikke tilfredsstiller definisjonen av finansiell forpliktelse i henhold til IAS 32. Obligasjonene er evigvarende og SpareBank 1 SMN har rett til ikke å betale renter til investorene. Rentene presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i egenkapitalen. Endringen har medført reduserte rentekostnader i 2017 på totalt 44 millioner kroner før skatt og 33 millioner etter skatt. Sammenligningstall for 2016 er omarbeidet. Se note 3 for ytterligere detaljer.

Hovedtrekk for 2017

- Gode resultater fra bankdrift, datterselskaper og produktselskaper
- Resultatet var 1.828 millioner kroner og 147 millioner bedre enn i 2016. Bedringen skyldes hovedsakelig økte driftsinntekter, reduserte tap på utlån og godt resultat i SpareBank 1 Gruppen
- Sterk soliditet
- Betydelig flere kunder og høy vekst innenfor alle produktområder

Overskudd på 1.828 millioner kroner

- Resultat før skatt 2.279 millioner kroner (2.029 millioner)
- Resultat 1.828 millioner kroner (1.681 millioner)
- Avkastning på egenkapital 11,5 prosent (11,3 prosent)
- Ren kjernekapitaldekning 14,9 prosent (14,9 prosent)
- Vekst i utlån 8,2 prosent (8,0 prosent) og innskudd 13,9 prosent (4,8 prosent)
- Andel privatmarkedslån 66 prosent (65 prosent)
- Tap på utlån og garantier 341 millioner kroner (516 millioner)
- Resultat per egenkapitalbevis 8,71 kroner (7,93). Bokført verdi per egenkapitalbevis 78,81 kroner (73,35), inklusive foreslått utbytte for 2017
- Foreslått utbytte 4,40 kroner per egenkapitalbevis og avsetning til gaver på 322 millioner

Resultat 147 millioner kroner bedre enn i 2016

SpareBank 1 SMN oppnådde i 2017 et resultat før skatt på 2.279 millioner kroner (2.029 millioner). Overskuddet er 1.828 millioner kroner (1.681 millioner) og avkastning på egenkapitalen 11,5 prosent (11,3 prosent).

Samlede driftsinntekter i 2017 utgjorde 4.229 millioner kroner (3.603 millioner). Det er en økning på 626 millioner kroner fra året før.

Avkastning på finansielle eiendeler var 760 millioner kroner (944 millioner). Av dette var resultatandelen av eierinteresser og tilknyttede selskaper 437 millioner kroner (423 millioner).

Driftskostnadene ble 2.369 millioner kroner (2.003 millioner) i 2017. Kostnadsveksten er i stor grad i bankens datterselskaper og skyldes satsing på BN Bolig i EiendomsMegler 1 Midt-Norge, kapasitetsøkning i SpareBank 1 Markets og oppkjøp i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN.

Konsernet tapte 341 millioner kroner (516 millioner) på utlån og garantier til kunder. Dette er i hovedsak innenfor oljerelatert virksomhet.

Det var god vekst både i utlån og innskudd i 2017. Utlånene økte med 8,2 prosent (8,0 prosent) og innskuddene med 13,9 prosent (4,8 prosent).

Ren kjernekapitaldekning var per 31. desember 2017 14,9 prosent (14,9 prosent). Målsatt ren kjernekapitaldekning er 15,0 prosent.

Kursen på bankens egenkapitalbevis (MING) var ved årsskiftet 82,25 kroner (64,75). Det ble i 2017 utbetalt et kontantutbytte på 3,00 kroner per egenkapitalbevis for 2016.

Resultatet per egenkapitalbevis var 8,71 kroner (7,93). Bokført verdi var 78,81 kroner (73,35) per egenkapitalbevis inklusive foreslått utbytte på 4,40 kroner. Foreslått utbytte representerer en utdelingsgrad på 50 prosent (37 prosent) av konsernresultatet.

Forslag til overskuddsdisponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbankens disponible resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet, og er korrigert for rentekostnader på hybridkapital etter skatt.

I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskaper, mens resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Forskjell konsern - morbank	2017	2016
Årsoverskudd konsern	1.828	1.681
Resultat i datterselskaper	-196	-280
Utbytte og konsernbidrag datterselskap	364	147
Resultatandel tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	-437	-423
Utbytte fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	410	591
Elimineringer konsern	-119	-27
Årsoverskudd morbank	1.850	1.689
Overskuddsdisponering	2017	2016
Årsoverskudd morbank	1.850	1.689
Overført fond for urealiserte gevinster	-17	95
Renter hybridkapital ført mot egenkapital (e.skatt)	-33	-34
Årsoverskudd til disponering	1.800	1.750
Utbytte	572	389
Utjevningfond	580	730
Grunnfondskapital	327	411
Gaver	322	220
Sum disponert	1.800	1.750

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på 17 millioner kroner.

Samlet beløp til disponering er med dette 1.800 millioner kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utjevningfond utgjør 64,0 prosent av det disponerte resultatet.

Resultat per egenkapitalbevis ble 8,71 kroner. Av dette foreslår styret overfor bankens representantskap et kontantutbytte på 4,40 kroner, totalt 572 millioner. Dette gir en utdelingsgrad til egenkapitalbevisene på

50 prosent av resultat per egenkapitalbevis. Videre foreslår styret at bankens representantskap avsetter 322 millioner kroner i gaver, også tilsvarende en utdelingsgrad på 50 prosent. Av dette beløpet foreslås overført 252 millioner kroner til Sparebankstiftelsen SMN og 70 millioner til gaver til allmenntilgjengelige formål. Utjevningfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 580 millioner kroner og 327 millioner.

Etter disponering av resultatet for 2017 er egenkapitalbevisbrøken fortsatt 64,0 prosent.

Økte netto renteinntekter

Netto renteinntekter økte med 296 millioner kroner til 2.225 millioner (1.929 millioner) i 2017. Den sterke økningen fremkommer som følge av:

- Økte utlån og innskudd både til privat- og næringslivskunder
- Forbedrede marginer på utlån både til privat- og næringslivskunder
- Reduserte finansieringskostnader

Rentenetto fra lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt inntektsføres som provisjonsinntekter. Provisjonsinntektene for lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt utgjorde i 2017 samlet 370 millioner kroner (282 millioner).

Risikoprisering og oppmerksomhet mot regulatorisk kapitalbruk har gitt forbedrede marginer og arbeidet med dette videreføres i 2018. Bankens sterke vekst viser at banken har markedsriktige priser.

Økte andre inntekter

Provisjonsinntekter og øvrige driftsinntekter økte i 2017 med 330 millioner kroner til 2.005 millioner (1.674 millioner) i 2017.

Inntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt er økt med 88 millioner kroner som følge av vekst og forbedrede marginer på boliglån.

Styrking av SpareBank 1 Markets og oppkjøp i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har bidratt vesentlig til økningen i andre inntekter. Det er også en positiv utvikling i inntekter fra forsikrings salg, salg av spareprodukter og betalingstjenester.

Høy produktdekning hos kundene er viktig for banken. Det gir høy kundetilfredshet og en diversifisert inntektsstrøm for banken.

Provisjonsinntekter (mill. kr)	2017	2016	Endring
Betalingstjenester	207	196	11
Kredittkort	59	63	-3
Sparing og forvaltning	117	97	20
Forsikring	172	159	13
Garantiprovisjoner	69	77	-8
Eiendomsmegling	365	391	-27
Regnskapstjenester	357	213	144
Kurtasjeinntekt verdipapir	214	126	88
Øvrige provisjoner	75	69	6
Provisjoner eks. SB 1 Boligkreditt og SB 1 Næringskreditt	1.635	1.392	242
Provisjoner fra SB 1 Boligkreditt	353	271	83
Provisjoner fra SB 1 Næringskreditt	17	12	5
Sum provisjonsinntekter	2.005	1.674	330

God avkastning finansielle investeringer

Samlet avkastning på finansielle investeringer ble 317 millioner kroner (434 millioner). Dette fordeler seg slik:

- Gevinst på aksjer i banken og datterselskaper var 62 millioner kroner (76 millioner)
- Finansielle derivater har gitt gevinster på 124 millioner kroner (280 millioner). Dette er i all hovedsak gevinster på renteinstrumenter
- Øvrige finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi inkluderer verdiendring på bankens portefølje av fastrentelån og har gitt en gevinst på 7 millioner kroner (26 millioner)
- Inntekter fra valutaforretninger på 45 millioner kroner (51 millioner) er inntekter fra valutahandel i SpareBank 1 Markets og resultat av kurssvingninger på bankens finansiering i utenlandsk valuta
- Gevinster på aksjer og aksjederivater i SpareBank 1 Markets var samlet 43 millioner kroner (25 millioner)
- Konsernets beholdning av sertifikater og obligasjoner har gitt en gevinst på 58 millioner (-2 millioner) som følge av bedret avkastning på likviditetsporteføljen
- Prisene på finansielle instrumenter banken anvender som sikring er redusert og banken har regnskapsført et netto tap på 22 millioner kroner (21 millioner) på sikringsinstrumenter

Avkastning finansielle investeringer (mill. kr)	2017	2016	Endring
Gevinst/(tap) på aksjer	62	76	-14
Gevinst/(tap) på finansielle derivater	124	280	-156
<i>Herav verdiregulering av basisswapper</i>	<i>-50</i>	<i>-8</i>	<i>-42</i>
Gevinst/(tap) på øvrige finansielle instrumenter til virkelig verdi (FVO)	7	26	-19
Gevinst/(tap) på valuta	45	51	-6
Gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner	58	-2	60
Gevinst/(tap) på aksjer og aksjederivater i SpareBank 1 Markets	43	25	19
Gevinst/(tap) på finansielle instrumenter knyttet til sikringsbøker	-22	-21	-1
Netto resultat fra finansielle instrumenter	317	434	-117

Produktselskaper og andre tilknyttede selskaper

Gjennom produktselskapene får bankene tilgang til et bredere produktspekter og dermed provisjonsinntekter. Produktselskapene gir også bankene god avkastning på investert kapital.

SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1 Gruppen eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Forsikring, SpareBank 1 Skadeforsikring, ODIN Forvaltning og SpareBank 1 Gruppen Finans. SpareBank 1 SMN sin eierandel i SpareBank 1 Gruppen var ved utgangen av fjerde kvartal 2017 uendret på 19,5 prosent. SpareBank 1 Gruppens resultat etter skatt i 2017 ble 1.811 millioner kroner (1.575 millioner). SpareBank 1 Forsikring bidrar med 95 prosent av resultatet. Resultatøkningen forklares med:

- God underliggende utvikling både i liv- og skadevirksomheten
- Høye finansinntekter
- Positiv verdijustering på eiendom

SpareBank 1 SMNs andel av resultatet for 2017 ble 349 millioner kroner (317 millioner) inklusive en korreksjon av resultatet for 2016 med minus 4 millioner.

SpareBank 1 Boligkreditt

SpareBank 1 Boligkreditt er etablert av bankene i SpareBank 1-alliansen for å dra nytte av markedet for

obligasjoner med fortrinnsrett. Bankene selger godt sikrede boliglån til selskapet og oppnår reduserte finansieringskostnader.

Per 31. desember 2017 har banken solgt lån på samlet 34,9 milliarder kroner (33,1 milliarder) til SpareBank 1 Boligkreditt tilsvarende 35,3 prosent (37,1 prosent) av bankens samlede utlån til privatmarkedet.

Bankens eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt i 2017 var 19,1 prosent, og bankens andel av resultatet i selskapet i 2017 ble minus 41 millioner kroner (minus 17 millioner). Resultatandelen i 2017 er svekket av kurstap på selskapets basisswapper med 74 millioner kroner (29 millioner kroner).

Verdivurderingen av selskapets basisswapper er knyttet til valutasikring av selskapets innlån. Disse verdivurderes kvartalsvis og kan gi store resultatsvingninger fra kvartal til kvartal. Kurstap oppstår som følge av at markedskostnaden ved valutasikringen er redusert og effekten av kurstapet vil utlignes over valutasikringens løpetid.

Ny eierandel per 31. desember 2017 var 19,9 prosent.

SpareBank 1 Næringskreditt

SpareBank 1 Næringskreditt er etablert etter samme modell og med samme administrasjon som SpareBank 1 Boligkreditt. Per 31. desember 2017 er utlån på 1,8 milliarder kroner (2,1 milliarder) solgt til SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 SMN sin eierandel var i 2017 36,5 prosent av selskapet og bankens andel av resultatet for 2017 ble 19 millioner kroner (29 millioner). Bankens eierandel reflekterer bankens relative andel av solgte lån til næringsseidendom og bankens eierandel i BN Bank. Av utlånene i SpareBank 1 Næringskreditt er 42 prosent overført fra BN Bank. Ny eierandel per 31. desember 2017 var 33,5 prosent.

SpareBank 1 Kredittkort

Resultatet for 2017 ble 84 millioner kroner (128 millioner). SpareBank 1 Kredittkort eies av SpareBank 1-bankene, og SpareBank 1 SMN har en eierandel på 17,9 prosent. SpareBank 1 SMN sin andel av resultatet i 2017 ble 15 millioner kroner, og andel av porteføljen er 845 millioner kroner (829 millioner).

SpareBank 1 Kredittkort har siden første januar 2017 håndtert kredittkortprogrammet i LOfavør. Denne avtalen utvider det forretningsmessige forholdet mellom LO og SpareBank 1-alliansen.

I 2017 var arbeidet med LOfavør-porteføljen preget av oppstart og engangskostnader, men allerede i 2018 vil porteføljen gi SpareBank 1-alliansen et positivt bidrag. Ved utgangen av året besto porteføljen samlet av 45.250 konti hvorav 6.250 var tilordnet SpareBank 1 SMN.

På vegne av SpareBank 1-alliansen fikk Sparebank 1 Kredittkort i 2017 oppdraget på å levere kredittprodukter til et utvidet Vipps. Avtalen implementeres i løpet av 2018.

BN Bank

SpareBank 1 SMN eier 33,0 prosent av BN Bank per 31. desember 2017.

Resultatet i BN Bank i 2017 ble 298 millioner kroner (261 millioner) som gir en avkastning på egenkapitalen på 8,3 prosent (7,3 prosent). SpareBank 1 SMNs andel av resultatet i BN Bank i 2017 ble 98 millioner kroner (86 millioner) justert for resultatandel i BN Bolig og renter hybridkapital.

Etter beslutning om avvikling av satsingen på finansiering av næringsseiendom er næringslivsporteføljen redusert med 18,7 milliarder kroner tilsvarende 59 prosent siden 30. juni 2015. Dette har bidratt til bedring av soliditeten i SpareBank 1 SMN og til forbedret lønnsomhet i den resterende næringslivsporteføljen i BN Bank.

BN Bank skal utvikles til en digital privatmarkedsbank.

BN Bank har vedtatt å styrke produktplattformen gjennom en forsiktig satsing på forbrukslån. I tillegg har selskapet i samarbeid med EiendomsMegler 1 Midt-Norge etablert selskapet BN Bolig hvor BN Bank har en eierandel på 50 prosent. Satsingen på eiendomsmegling i Oslo-markedet skal bidra til sterkere boliglånsvekst for BN Bank. For å understøtte satsingen på eiendomsmegling har bankens styre også vedtatt en nysatsing på prosjektfinansiering av boligprosjekter. Dette vil være en kontrollert satsing med gradvis oppbygging av porteføljen.

SpareBank 1 Betaling (Vipps)

Høsten 2017 ble SpareBank1-alliansen sin mobilbetalingstjeneste mCASH slått sammen med Vipps. Flere norske bankgrupperinger gikk inn på eiersiden i selskapet, og samtlige norske banker har Vipps som sin mobilbetalingstjeneste. Bank ID og BankAxept skal fusjonere med Vipps for å ta opp kampen om de framtidige betalingsløsningene. Vipps har mål om å være Nordens ledende finansteknologimiljø, og for SpareBank 1 SMN vil eierandel og tett samarbeid med Vipps være viktig for å holde på kunderelasjoner etter innføringen av PSD2. Vipps vil i løpet av 2018 lansere flere tjenester som vil forenkle bankkundernes hverdag og med kontointegrasjon også sørge for å holde kostnadene nede.

Driftskostnader

Samlede kostnader i konsernet økte med 366 millioner kroner i 2017 og ble 2.369 millioner (2.003 millioner).

I morbanken er kostnadene økt med 58 millioner kroner til 1.209 millioner fra 2016 til 2017. Endringen forklares med:

- Effektivisering av banken har gitt lavere bemanning og reduserte kostnader. Siden 31. desember 2014 er antall årsverk i morbanken redusert med 90 årsverk til 595 ved utgangen av 2017
- I 2016 kostnadsførte banken 50 millioner kroner i omstillingskostnader knyttet til nedbemanning
- Ytelsespensjonsordningen for ansatte i morbanken og datterselskaper ble avviklet i 2016 slik at alle konsernets ansatte har innskuddspensjon. Avviklingen medførte en gevinst på 74 millioner kroner i morbanken i 2016
- Innføring av finansskatt i 2017 har økt kostnadene med 25 millioner kroner
- Endret kundeadferd og ny teknologi vil legge til rette for økt effektivisering i tiden som kommer
- Satsing på ny teknologi har økt kostnadene med 30 millioner kroner
- Målet om nullvekst i morbankens driftskostnader opprettholdes også for 2018

Samlede kostnader i datterselskapene var 1.159 millioner kroner og økte med 308 millioner i 2017. 140 millioner kroner er følge av SpareBank Regnskapshuset SMN oppkjøp i Møre og Romsdal, om lag 130 millioner oppbygging i SpareBank 1 Markets og 45 millioner kostnader ved EiendomsMegler 1 Midt-Norges satsing på BN Bolig. Kostnadene i 2016 i datterselskapene var positivt påvirket av engangseffekter på 16 millioner kroner knyttet til avvikling av ytelsespensjonsordningen.

Oppkjøpet i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har gitt betydelig inntektsvekst og resultatøkning i selskapet. Kapasitetsøkning gjennom nyansettelser har gitt sterk inntektsvekst i SpareBank 1 Markets og

potensialet for ytterligere vekst er høyt. Resultatet i BN Bolig er i tråd med plan preget av oppstartskostnader. Det forventes resultatforbedring 2018.

Kostnader i forhold til inntekter ble i konsernet 47 prosent (44 prosent), i morbanken 32 prosent (31 prosent).

Reduserte tap og lavt mislighold

I 2017 ble netto tap på utlån 341 millioner kroner (516 millioner). Netto tap på utlån utgjør 0,23 prosent av totale utlån (0,39 prosent).

På utlån til konsernets næringslivskunder er det i 2017 netto tapsført 323 millioner kroner (495 millioner), i all hovedsak knyttet til utlån til oljerelatert virksomhet.

På utlån til privatmarkedskunder er det i 2017 netto tapsført 18 millioner kroner (21 millioner).

Samlede individuelle nedskrivninger på utlån og garantier per 31. desember 2017 utgjør 769 millioner kroner (638 millioner).

Samlede problemlån (misligholdte og tapsutsatte) utgjør 1.468 millioner kroner (1.688 millioner) tilsvarende 0,99 prosent (1,23 prosent) av brutto utlån, inklusive lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

Mislighold over 90 dager var 284 millioner kroner (214 millioner). I prosent av brutto utlån er misligholdet 0,19 prosent (0,16 prosent). Av samlet mislighold er det tapsavsatt 55 millioner kroner (39 millioner), tilsvarende 20 prosent (18 prosent).

Misligholdet fordeler seg på næringslivskunder med 75 millioner kroner (38 millioner) og på privatmarkedskunder med 209 millioner (176 millioner).

Andre tapsutsatte engasjement utgjør 1.184 millioner kroner (1.474 millioner). Av brutto utlån utgjør andre tapsutsatte engasjement 0,80 prosent (1,07 prosent). 714 millioner kroner (599 millioner) tilsvarende 60 prosent (41 prosent) er nedskrevet.

Andre tapsutsatte engasjement fordeler seg på næringslivskunder med 1.164 millioner kroner (1.455 millioner) og på privatmarkedskunder med 21 millioner (19 millioner).

Det er god kredittkvalitet i utlånsporteføljen. En svært stor andel av årets tap på utlån er knyttet til oljerelatert virksomhet, men også i denne delen av porteføljen er utviklingen positiv.

Gruppevise tapsnedskrivninger

Beregning av gruppevise tapsnedskrivninger gjøres med utgangspunkt i:

- Hendelser som har påvirket bankens portefølje (som gir migrering mellom risikoklassene etter innvilgelse)
- Hendelser som ennå ikke har påvirket porteføljen på grunn av at bankens kredittrisikomodeller ikke fanger effektene raskt nok opp (for eksempel vesentlige skift i makroøkonomiske forhold)

Gruppevise tapsnedskrivninger er i 2017 økt med ni millioner kroner. Samlede gruppevise tapsnedskrivninger er 347 millioner kroner (339 millioner), som utgjør 0,23 prosent (0,25 prosent) av totale utlån. Gruppevise nedskrivninger fordeler seg med 104 millioner kroner på privatmarkedet og 243 millioner på næringsliv. Av avsetningen på 243 millioner kroner på næringslivsporteføljen utgjør avsetning knyttet til

oljerelatert virksomhet 60 millioner. Resterende gruppevise tapsnedskrivninger på næringslivsporteføljen på 173 millioner kroner fordeler seg relativt jevnt på øvrige sektorer.

IFRS 9

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstatter fra og med første januar 2018 IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. SpareBank 1 SMN har i samarbeid med øvrige SpareBank 1-banker arbeidet med modellverk samt avklaringer rundt verdsettelse og klassifisering de siste par årene. Våre beregninger viser et økt avsetningsbehov for tap per første januar 2018 på 17 millioner kroner for morbanken, og 20 millioner for konsernet. Det vises til note 2 og note 45 i årsregnskapet for 2017 for ytterligere detaljer.

Forvaltningskapital 153 milliarder

Bankens forvaltningskapital per 31. desember 2017 var 153 milliarder kroner (138 milliarder) og har økt med 15 milliarder tilsvarende 11,0 prosent det siste året. Forvaltningskapitalen har økt som følge av høyere utlånsvolum og høyere likviditetsbeholdning.

Per 31. desember 2017 er utlån på til sammen 37 milliarder kroner (35 milliarder) solgt fra SpareBank 1 SMN til SpareBank 1 Boligkreditt og til SpareBank 1 Næringskreditt. Disse lånene fremkommer ikke som utlån i bankens balanse. Kommentarene som omhandler vekst i utlån inkluderer dog utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

Høy vekst i utlån til bolig

Totale utlån har økt med 11,2 milliarder kroner (10,2 milliarder), tilsvarende 8,2 prosent (8,0 prosent) i 2017 og var 148,8 milliarder (137,5 milliarder) per 31. desember 2017.

- Utlån til personkunder økte i 2017 med 9,3 milliarder kroner (8,7 milliarder) til 98,7 milliarder (89,4 milliarder). Vekst på 10,4 prosent (10,7 prosent)
- Utlån til bedriftskunder økte i 2017 med 1,9 milliarder kroner (1,5 milliarder) til 50,1 milliarder (49,1 milliarder). Vekst på 4,1 prosent (3,2 prosent)
- Utlån til personkunder utgjorde 66 prosent (65 prosent) av totale utlån til kunder ved utgangen av 2017

Veksten i boliglån er høy, og bankens markedsandeler er økende. Det er ingen indikasjoner på økte taps- og misligholdsnivåer i bankens boliglånportefølje og kvaliteten i boliglånporteføljen er svært god.

Nye utlån til bedriftskunder er i hovedsak mindre bedrifter og er prioritert utfra kapitalbegrensninger og lønnsomhetskrav.

SpareBank 1 SMN har i løpet av de siste årene økt andelen lån til personkunder, og andelen personmarkedslån av totale utlån var 66 prosent (65 prosent) per 31. desember 2017.

(Fordelt i henhold til sektor – se note 5)

Innskudd

Innskudd fra kunder økte i 2017 med 9,3 milliarder kroner (3,1 milliarder) til 76,5 milliarder (67,2 milliarder). Dette tilsvarer en vekst på 13,9 prosent (5,6 prosent).

- Innskudd fra personkunder økte med 2,0 milliarder kroner (1,8 milliarder) til 31,8 milliarder, tilsvarende 6,8 prosent (6,9 prosent)

- Innskudd fra bedriftskunder økte med 7,3 milliarder kroner (1,6 milliarder) til 44,7 milliarder, tilsvarende 19,5 prosent (4,6 prosent). Veksten i innskudd fra bedriftskunder har vært svært høy, og forklares med høy vekst i de fleste segmenter. Som forventet er totale innskudd noe lavere ved utgangen av januar 2018.
- Innskuddsdekningen i SpareBank 1 SMN var 68 prosent per 31. desember 2017 (66 prosent)

Innskuddsveksten i banken var meget tilfredsstillende i 2017, både fra personkunder og bedriftskunder. (Fordelt i henhold til sektor – se note 9).

Investeringsprodukter

Samlet kundeportefølje av investeringsprodukter ført utenfor bankens balanse var 11,7 milliarder kroner (10,2 milliarder) ved utgangen av 2017. Økningen på 1,5 milliarder kroner er et resultat av godt salg og verdøkninger, særlig på aksjefond og aktiv forvaltning.

Investeringsprodukter, kundeporteføljer (mill. kr)	2017	2016	Endring
Aksjefond	7.870	6.612	1.258
Spareforsikring	840	762	78
Aktiv forvaltning	2.989	2.780	209
Totalt	11.699	10.154	1.545

Forsikring

Bankens forsikringsportefølje har hatt en vekst på 5,8 prosent i 2017. Veksten har vært størst på personforsikring som har økt med 7,9 prosent.

Forsikring, premievolum (mill. kr)	2017	2016	Endring
Skadeforsikring	769	738	31
Personforsikring	327	303	24
Tjenestepensjon	232	214	18
Totalt	1.328	1.255	73

Privatmarked

Totale utlån i privatmarkedet er 103 milliarder kroner og totale innskudd 37 milliarder kroner per 31. desember 2017. Dette er utlån til og innskudd fra lønnstakere, landbrukskunder og enkeltpersonsforetak.

I privatmarkedet ble samlede driftsinntekter 1.926 millioner kroner (1.633 millioner) i 2017. Netto renteinntekter utgjorde 1.137 millioner kroner (953 millioner) og provisjonsinntektene 789 millioner (679 millioner). Inntektene har økt i hovedsak som følge av økte utlån og forbedrede utlånsmarginer samt økte provisjonsinntekter fra andre finansieringsinntekter, investeringsprodukter, betaling og forsikring. Samlede inntekter økte med 293 millioner kroner. Avkastning på anvendt kapital i privatmarkedssegmentet ble 16,6 prosent (13,8 prosent). Anvendt kapital er regulatorisk kapital på 15,0 prosent, tilsvarende konsernets målsetting om ren kjernekapitaldekning.

Utlånsmarginen i 2017 ble 1,93 prosent (1,75 prosent), mens innskuddsmarginen ble 0,11 prosent (0,25 prosent) målt mot tremåneders NIBOR. Gjennomsnittlig tremåneders NIBOR er blitt redusert med om lag 0,30 prosentpoeng i løpet av 2017.

Utlåns- og innskuddsvekst i privatmarkedet i 2017 ble henholdsvis 10,0 prosent (10,3 prosent) og 6,7 prosent (3,9 prosent).

Det er gjennomgående lav direkte risiko i utlån til privatkunder, og dette reflekteres i fortsatt lave tap. Det er ingen indikasjoner på økte taps- og misligholdsnivåer i bankens boliglånportefølje. Låneporteføljen er sikret med pant i boligeiendom.

Næringsliv

Totale utlån til næringslivskunder er 39 milliarder kroner og totale innskudd 39 milliarder per 31. desember 2017. Dette er en diversifisert portefølje med utlån til og innskudd fra i næringslivskunder i Trøndelag og Møre og Romsdal.

Innen næringsliv ble driftsinntektene 1.315 millioner kroner (1.205 millioner) i 2017. Netto renteinntekter ble 1.108 millioner kroner (1.000 millioner) og provisjonsinntektene og avkastning på finansielle investeringer 207 millioner (205 millioner). Driftsinntektene i næringslivssegmentet har i all hovedsak økt på grunn av økte utlån og forbedrede utlånsmarginer.

Netto samlede tap i næringslivssegmentet er redusert og var 318 millioner kroner (490 millioner) i 2017. Tapene er i all vesentlighet knyttet til utfordringene innen oljerelatert virksomhet.

Avkastning på anvendt kapital for næringslivssegmentet ble 10,5 prosent i 2017 (6,9 prosent). Anvendt kapital er regulatorisk kapital på 15,0 prosent, tilsvarende konsernets målsetting om ren kjernekapitaldekning.

Utlåns- og innskuddsmargin ble henholdsvis 2,69 prosent (2,51 prosent) og minus 0,10 prosent (minus 0,08 prosent) per fjerde kvartal 2017.

Utlånene økte med 1,5 prosent (0,7 prosent) og innskuddene økte med 19,5 prosent (6,9 prosent) i 2017.

Datterselskaper

Samlet resultat i bankens datterselskaper i 2017 ble 242,7 millioner kroner (326,8 millioner) før skatt.

Resultat før skatt (mill. kr)	2017	2016	Endring
EiendomsMegler 1 Midt-Norge	2,6	66,7	-64,0
SpareBank 1 Finans Midt-Norge	128,3	103,4	24,9
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN	60,3	42,9	17,4
SpareBank 1 Markets (proforma inkl Allegro)	1,9	19,6	-17,8
SpareBank 1 SMN Invest	27,9	73,7	-45,9
Andre selskaper	21,6	20,4	1,2
Sum	242,7	326,8	-84,1

EiendomsMegler 1 Midt-Norge er markedsleder i Trøndelag og Møre og Romsdal med en svært sterk markedsposisjon og særlig i Trondheim. Ambisjonen er å fortsette og styrke markedsandelen i regionen. Selskapet har i samarbeid med BN Bank etablert selskapet BN Bolig, hvor EiendomsMegler 1 Midt-Norge og BN Bank har en eierandel på 50 prosent hver. Dette er en satsing på eiendomsmegling i Oslo-markedet som i tillegg til økte inntekter fra eiendomsmegling skal bidra til sterkere boliglånsvest for BN Bank i dette markedet.

EiendomsMegler 1 Midt-Norge sitt resultat før skatt i 2017 ble 2,6 millioner kroner (66,7 millioner). Resultatet er svekket av:

- Reduserte inntekter som følge av færre solgte boligenheter. Antall solgte boligenheter i 2017 var 6.719 mot 7.429 i 2016.

- 35 millioner kroner i negativt resultat knyttet til oppstartskostnader i BN Bolig. EiendomsMegler 1 Midt-Norge konsoliderer resultatet fra BN Bolig som datterselskap.

SpareBank 1 Finans Midt-Norge hadde et resultat på 128,3 millioner kroner i 2017 (103,4 millioner), og har positiv resultatutvikling som følge av sterk inntektsøkning, begrenset kostnadsvekst og god risikostyring. Selskapets forretningsområder er hovedsakelig leasing til SMB-markedet og billån til privatkunder. Selskapet har leasing- og billånsavtaler for til sammen 6,2 milliarder kroner, der leasingavtalene utgjør 2,8 milliarder (2,3 milliarder) og billån 3,4 milliarder (2,7 milliarder). Selskapet tilbyr også forbrukslån, og denne porteføljen var ved årsskiftet 208 millioner kroner (132 millioner).

Det har vært god vekst og spesielt på billån hvor veksten siste 12 måneder har vært 26 prosent. SamSpar-bankene i SpareBank 1 hadde per 31. desember 2017 en eierandel i SpareBank 1 Finans Midt-Norge på 27,9 prosent og Sparebanken Sogn og Fjordane en eierandel på 7,5 prosent. SpareBank 1 SMN eier 64,6 prosent av aksjene i SpareBank 1 Finans Midt-Norge.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN oppnådde i 2017 et overskudd før skatt på 60,3 millioner kroner (42,9 millioner). Resultatøkningen tilskrives god drift og at selskapet har utvidet virksomheten betydelig i Møre og Romsdal.

Selskapet retter seg mot SMB-segmentet med en teknologisk moderne distribusjonsmodell og et bredt tjenestespekter.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN overtok alle aksjer i Økonomisenteret med omlag 110 ansatte med virkning fra 2017. Selskapet har etter dette 372 ansatte og en årsomsetning på 360 millioner kroner. Dette har bidratt til resultatforbedringen i 2017 og betydelig økning i både inntekter og kostnader.

SpareBank 1 SMN Invest investerer i aksjer, hovedsakelig i regionale virksomheter. Selskapet hadde et overskudd i 2017 på 27,9 millioner kroner (73,7 millioner).

Verdiendringer og realisering av tap eller gevinster i selskapets samlede aksjeholdning utgjør 12,5 millioner kroner av selskapet netto totale inntekter. Selskapet har i tillegg eierinteresser i eiendomsselskapet Grilstad Marina og resultatandelen fra dette selskapet var 15,4 millioner kroner i 2017.

SpareBank 1 Markets er datterselskap av SpareBank 1 SMN med eierandel på 66,7 prosent. SpareBank 1 Markets har hovedkontor i Oslo og avdelinger i Trondheim, Ålesund og Stavanger. Det er 132 ansatte i selskapet. I fjerde kvartal kjøpte selskapet aksjebordet i SpareBank 1 SR-Bank Markets. I transaksjonen ble SpareBank 1 SR-Bank deleier i selskapet.

SpareBank 1 Markets kjøpte i 2017 også SpareBank 1 Kapitalforvaltning (tidligere Allegro Kapitalforvaltning og SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning). Selskapet er sentralt i SpareBank 1 Markets sin satsing på kapitalforvaltning med en samlet forvaltningskapital på ti milliarder kroner. Selskapet har 15 ansatte.

SpareBank 1 Markets (inkludert SpareBank 1 Kapitalforvaltning) sitt resultat før skatt i 2017 ble 1,9 millioner kroner (19,6 millioner). Det har vært positiv inntektsutvikling i konsernet det siste året, særlig innenfor aksjehandel og Investment Banking (Corporate).

SpareBank 1 Markets har i løpet av 2017 gjennomført flere ansettelses som forventes å bidra til å styrke inntjeningen i selskapet når ansettelsene når normalisert inntjeningskraft. Dette har gitt en betydelig kostnadsvekst i 2017.

I SpareBank 1 SMN sitt markedsområde er SpareBank 1 Markets det ledende kapitalmarkedsmiljøet. SpareBank 1 Markets har hovedfokus på kunder hvor konsernet selv har en sterk konkurranseposisjon alene eller i samspill med eierbankene.

Tilfredsstillende finansiering og god likviditet

Banken har en konservativ likviditetsstrategi. Strategien legger vekt på å ha likviditetsreserver som sikrer banken overlevelse i tolv måneder med ordinær drift og uten behov for ny ekstern finansiering.

Banken har likviditetsreserver på 27 milliarder kroner og er finansiert i 30 måneder med ordinær drift uten ny ekstern finansiering.

Myndighetene stiller krav til at alle kredittinstitusjoner skal ha tilstrekkelige likviditetsbuffer til å tåle perioder med begrenset tilgang på markedsfinansiering. Liquidity Coverage Ratio (LCR) måler størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon.

LCR er beregnet til 164 prosent per 31. desember 2017 (129 prosent). Kravet er 100 prosent.

Konsernets innskuddsdekning per 31. desember 2017 inklusive SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt var 51 prosent (49 prosent).

Banken har god diversifisering mellom ulike finansieringskilder og -produkter. Andelen av bankens samlede pengemarkedsfinansiering med over ett års løpetid var 80 prosent (88 prosent) per 31. desember 2017.

SpareBank 1 Boligkreditt er bankens viktigste finansieringskilde og lån på samlet 35 milliarder kroner er solgt per 31. desember 2017.

Rating

Bankens rating hos Moody's og Fitch Ratings er henholdsvis A1 (outlook negative) og A- (outlook stable). Moody's endret i juli 2017 utsiktene for SpareBank 1 SMN og andre norske banker fra «stable» til «negative» outlook. Endringen er utløst av forventning om innføring av EUs krisehåndteringsdirektiv, som trolig vil medføre lavere sannsynlighet for støtte fra offentlige myndigheter til norske banker.

Soliditet

Ren kjernekapitaldekning per 31. desember 2017 ble 14,9 prosent (14,9 prosent). Konsernets målsetting for ren kjernekapitaldekning er 15,0 prosent. Myndighetskravet til ren kjernekapitaldekning er 14,1 prosent.

Risikoveid balanse (beregningsgrunnlaget) økte med 5,4 prosent i 2017, men dette utlignes av økt ren kjernekapital som følge av et meget godt resultat i 2017 på 1,8 milliarder kroner og tilbakeholdelse av 50 prosent av dette.

Banken økte sine utlån med 8,2 prosent i 2017, men som følge av en bevisst vridning av sammensetningen av utlånene økte beregningsgrunnlaget med kun 5,3 prosent. Tilbakeholdt overskudd har medført at ren kjernekapital har økt med 5,3 prosent i 2017.

Ren kjernekapitaldekning er 0,1 prosentpoeng under målsatt nivå. Dette anes å være innenfor naturlige svingninger. Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio) er 7,2 prosent (7,4). Styret er fornøyd med bankens kapitaliseringsnivå.

Per 31. desember 2017 økte motsyklisk buffer fra 1,5 prosent til 2,0 prosent slik at krav til ren kjernekapital økte til 12,0 prosent, inkludert kombinerte bufferkrav. Inklusive et pilar 2-krav på 2,1 prosent er det samlede myndighetskrav 14,1 prosent.

Finanstilsynets endelige vurdering av tillegg for risikoer som ikke dekkes tilstrekkelig av pilar 1 ble fastsatt til 2,1 prosent i 2015. Påslaget er hovedsakelig knyttet til eierrisiko, markedsrisiko og konsentrasjonsrisiko på kreditt. Dette tillegget er gjenstand for vurdering fra Finanstilsynet hvert andre år, og Finanstilsynet vil fastsette nytt pilar 2-tillegg i løpet av 2018. SpareBank 1 SMN har mål om en ledelsesbuffer på om lag 1 prosent over samlede pilar 1 samt pilar 2-krav til å kunne absorbere svingninger i risikovektet balanse samt svingninger i konsernets resultat. På bakgrunn av dette er konsernets kapitalmål på 15 prosent.

Styret i SpareBank 1 SMN gjør løpende vurderinger av kapital situasjonen utfra fremtidige kapitalkrav.

Bankens egenkapitalbevis (MING)

Bokført verdi per egenkapitalbevis per 31. desember 2017 (inklusive et foreslått utbytte på 4,40 kroner) var 78,81 kroner (73,35) og resultatet per egenkapitalbevis ble 8,71 kroner (7,93).

Pris/Inntjening var 9,44 (8,17) og pris/bok 1,04 (0,88).

Kursen ved årsskiftet var 82,25 kroner og det er i 2017 utbetalt 3,00 kroner i utbytte per egenkapitalbevis for 2016.

SpareBank 1 SMNs vedtekter inneholder ikke begrensninger for eierne på omsetning av egenkapitalbevis.

Ved emisjoner rettet mot ansatte tilbys ansatte deltakelse etter gitte retningslinjer. I de tilfeller det gis rabatter i emisjoner rettet mot ansatte, vil bindingstid før eventuelt salg foreligge. Rettighetene til egenkapitalbevis utstedt ved emisjoner rettet mot ansatte kan ikke overdras.

SpareBank 1 SMN er ikke kjent med at det foreligger avtaler mellom egenkapitalbevisene som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for egenkapitalbevis.

Se for øvrig kapittel Eierstyring og selskapsledelse.

Risikoforhold

Konsernets problemlån preges av utfordringene knyttet til offshorenæringen. Lån til oljerelatert virksomhet utgjør per 31. desember 2017 3,2 prosent av konsernets samlede utlån. Kredittkvaliteten i bankens øvrige utlånsportefølje er tilfredsstillende. Det har ikke vært smitteeffekter fra oljerelatert virksomhet til andre bransjer, og det foreligger ingen øvrige vesentlige konsentrasjoner i misligholdte og tapsutsatte engasjement.

Det er positive vekstsignaler både internasjonalt og i Norge. En svakere norsk krone har virket positivt for norsk eksportnæring, men det forventes en viss styrking av kronen fremover. Reallønnsveksten forventes å øke noe. Kombinert med et fortsatt lavt rentenivå vurderer banken at tapsrisiko i bankens privatmarkedsportefølje vil være lav. Arbeidsledigheten er redusert i bankens markedsområde og banken legger til grunn at nivået vil være relativt moderat også fremover.

Kredittveksten blant norske husholdninger er fortsatt høyere enn lønnsveksten og vil over tid påvirkes av utviklingen i boligprisene. Husholdningenes gjeldsnivå er økt fra høye nivåer. Fallende boligpriser samt forventningen om høyere renter vil sannsynligvis føre til økt sparerate i norske husholdninger, noe som vil kunne gi redusert omsetning for deler av norsk næringsliv.

Bankens resultater påvirkes direkte og indirekte av svingningene i verdipapirmarkedene og særlig verdsettelse av basisswapper bidrar til volatilitet. Den indirekte effekten skyldes i all hovedsak bankens eierandel i SpareBank 1 Gruppen hvor både forsikringsvirksomheten og fondsforvaltningsaktivitetene påvirkes av svingningene.

Banken er også eksponert for risiko knyttet til tilgang på ekstern finansiering. Dette reflekteres i bankens konservative likviditetsstrategi (se avsnitt foran om finansiering og likviditet).

Samfunnsansvar

De fire kjerneverdiene helhjerta, ansvarlig, likandes og dyktig er alle knyttet til arbeidet med samfunnsansvar. Ansvarlig er den viktigste rettesnoren for SpareBank 1 SMN sitt arbeid med samfunnsansvar.

SpareBank 1 SMN arbeider med samfunnsansvar for å styrke konkurransekraften, redusere risiko, tiltrekke seg gode kunder, investorer og dyktige ansatte samt øke nyskapingen og utvikle regionen som konsernet er en del av. Slik skaper SMN verdier på en ansvarlig og bærekraftig måte for alle interessenter.

SpareBank 1 SMN rapporterer for første gang bankens prestasjoner innen samfunnsansvar og bærekraft i henhold til den globalt anerkjente standarden til Global Reporting Initiative (GRI). Les mer om bankens samfunnsansvar i eget kapittel i årsrapporten.

SpareBank 1 SMN har i 2017 også tilsluttet seg FNs Global Compact, med de forpliktelser det innebærer.

SpareBank 1 SMN utviklet i 2017 en ny strategi for samfunnsansvar. Strategien er bygget på bankens verdier, er vedtatt i styret og forankret i organisasjonen.

Strategien beskriver konkrete mål innen temaene

- Ansvarlige produkter og tjenester
- Kommunikasjon og åpenhet
- Etikk og antikorrupsjon
- Miljø og klima
- Medarbeidere og organisasjon

SpareBank 1 SMN har hatt en god bærekraftig utvikling i 2017. Banken har etablert nye strategier, policyer, retningslinjer og rutiner, og vil vise resultater av arbeidet i 2018. Banken vil årlig rapportere resultater innen samfunnsansvar i henhold til GRI-standard.

Ansvarlige produkter og tjenester

SpareBank 1 SMN har egne policyer for bærekraft i utlån, egne eierposisjoner og forvaltning. I tillegg utvikler banken egne bærekraftige produkter. I den daglige driften betyr policyene blant annet at SpareBank 1 SMN skal:

1. Ikke ta eierposisjoner eller yte lån til selskaper som ikke etterlever våre prinsipper, og medta forbehold om oppfølging og konsekvens ved avvik i finansiering der selskapene driver i bransjer, land og regioner med spesielt høy risiko
2. Legge press på kundene og selskapene vi investerer i slik at de har gode rutiner og prosesser for å gjøre riktige etiske, miljømessige og bærekraftige valg, og for å påvirke selskaper de har eierposisjoner i gjennom aktiv eierstyring
3. Kreve dokumentasjon på at kunder har fulgt opp forhold som bryter våre prinsipper
4. Ta konsekvensen av avvik som ikke følges opp gjennom å ikke fornye eller forlenge lån, eller avvikle eierposisjoner

Banken vil også gjøre en ESG-screening av alle bankens eksisterende fondsleverandører i løpet av 2018.

Kommunikasjon og åpenhet

SpareBank 1 SMNs strategi for samfunnsansvar definerer hvordan banken skal arbeide med interessentene. SMN forsøker kontinuerlig å identifisere og engasjere egne omgivelser, og integrere innspill i viktige beslutningsprosesser. SpareBank 1 SMN møter legitime krav og forventninger fra bankens interessenter på en åpen og konstruktiv måte. Banken har derfor en egen definert prosess for interessentarbeidet, forankret i styret. Strategien påpeker eksempelvis at SpareBank 1 SMN skal:

1. Definere interessenter bredt og strategisk og søke muligheter
2. Prioritere interessenter etter hvilken verdi interessenten har for banken
3. Være åpen, tydelig, nysgjerrig og konstruktiv i dialogen med interessentene
4. Søke etter partnerskap og dele suksesshistorier med interessentene
5. Inkludere interessentenes synspunkter i selskapsstyringen

I 2017 har SpareBank 1 SMN gjennomført en rekke strukturerte interessentintervjuer, som ledd i å kartlegge bankens mest vesentlige tema innen bærekraft.

Etikk og antikorrupsjon

Banken vedtok oppdaterte etiske retningslinjer i 2017. Retningslinjene regulerer bl.a. den enkelte medarbeiders forhold til kunder, leverandører, konkurrenter og omverden.

I tillegg til de etiske retningslinjene har SpareBank 1 SMN etablert en egen varslingsrutine. Varslingsrutinene ivaretar kravene i arbeidsmiljøloven, for varsling av kritikkverdige forhold i virksomheten.

Varslingsrutinen legger også til rette for at ansatte kan varsle til bankens eksterne varslingsmottak, samt varsle anonymt dersom varsleren ønsker dette.

SpareBank 1 SMN startet i 2017 en prosess for å etablere et nytt system for hendelsesrapportering i samarbeid med en ekstern leverandør. Det nye systemet vil bli implementert i første kvartal 2018.

Miljø og klima

Det er spesielt viktig for oss som regionbank å ta ansvar for bærekraft i investeringer og utlån. SpareBank 1 SMN er forpliktet til å gjøre det banken kan for å støtte opp om FNs bærekraftsmål, og banken er opptatt av at selskaper banken investerer i eller låner penger til tar bærekraftige valg.

SpareBank 1 SMN har sertifisert eget miljøstyringsystem etter standarden for Miljøfyrtårn. Banken rapporterer eget energiforbruk og klimautslipp hver vår til den norske Stiftelsen Miljøfyrtårn. Miljøstyringsystemet sørger for kontinuerlig forbedring av bankens egne miljøprestasjoner.

Medarbeidere og organisasjon

Det er store endringer i bransjen som skaper et stort behov for endring i bankens kompetanseprofil. Fremover vil banken ha behov for færre medarbeidere i produksjon, flere i digital utvikling og flere i digitalt salg, analyse og forretningsutvikling.

SpareBank 1-alliansen har en felles digital læringsplattform (LMS), som gjør kurs og treningsprogrammer tilgjengelig for medarbeidere. SpareBank 1 SMN har i 2017 i tillegg arbeidet med en ny prosess og nye verktøy for kompetanseutvikling og -styring. Prosjektet Ny arbeidshverdag skal sikre at banken, parallelt med utvikling og implementering av nye systemer og prosesser, utvikler riktig kompetanse. Det vises til kapittelet menneskene og note 22 Personalkostnader for mer informasjon om arbeidsmiljø, likestilling og andre medarbeiderrelaterte forhold.

Utsikter

SpareBank 1 SMN har i 2017 oppnådd gode resultater. De fleste forretningsområdene har hatt sterk utvikling. Spesielt fremheves høy kundetilgang i privatmarkedet og lavere tap på utlån.

Konsernet er meget solid med uvektet egenkapitalandel (leverage ratio) på 7,2 prosent. Styret er fornøyd med en ren kjernekapitaldekning på 14,9 prosent, omtrent som målsatt etter et år med sterk vekst. Målsettingen om 15 prosent ren kjernekapitaldekning opprettholdes.

Det er etter styrets vurdering fortsatt et betydelig potensial for ytterligere digitalisering og optimalisering av kanalsamspill i salgs- og rådgivningsarbeidet. Bankens kunder vil primært dekke sine behov for finansielle produkter, betalinger og enkel rådgivning digitalt. Samtidig opprettholdes et kompetent rådgiverapparat som ivaretar tyngre rådgivningsoppgaver og etablering av nye kundeforhold. I distribusjonsstrategien inngår relativt sett mange, men kostnadseffektive kontorer og førsteklasses selvbetjente kundeflater. Det investeres også betydelig i å standardisere og automatisere prosesser, for å effektivisere og forenkle etterlevelse av regulatoriske krav. Ved inngangen til 2018 står den norske finansbransjen foran store endringer. I løpet av året innføres betalingsdirektivet PSD2. Banken og SpareBank 1-alliansen har satt ambisiøse mål om å utnytte denne muligheten til å tilby bedre tjenester og tilføre mer verdi for eksisterende og nye kunder.

Banken vil fortsette innsatsen for å styrke markedsposisjonen blant små og mellomstore bedrifter. I 2018 vil banken lansere en digital plattform for små og mellomstore bedrifter. Plattformen kobler bank- og regnskapsdata og bidrar til at bedriften får en effektiv kommunikasjon med banken. Dette, sammen med lokal tilstedeværelse, vil gi banken konkurransefortrinn i markedet for små og mellomstore bedrifter.

De økonomiske utsiktene i Trøndelag og Møre og Romsdal er gode.

Tap på utlån de siste årene har nesten utelukkende vært knyttet til oljerelatert virksomhet. Det forventes lavere tap fremover. Tilnærmet alle kunder innenfor denne sektoren er restrukturert og opplever nå aktivitetsøkning som følge av økt oljepris og derigjennom økende aktivitet på norsk sokkel. Fortsatt grundig oppfølging av kundene gjør banken godt forberedt dersom man opplever en ny reduksjon av oljepris og etterspørsel.

Bankens eksponering i næringseiendom har vært stabil de siste årene, og det har vært marginale tap på utlån til denne næringen i perioden. Kontorledigheten i Trondheim har holdt seg stabil på om lag 9 prosent de siste to årene, etter økning i 2014 og 2015. I bankens næringseiendomsportefølje i Trondheim var tilsvarende ledighet 4,9% ved siste gjennomgang høsten 2017.

Styrets vurdering er at det er sannsynlighet for en viss reduksjon i etterspørselen etter bolig etter en lang periode med sterk etterspørsel og prisvekst. Prisveksten i regionen har vært lavere enn i andre pressområder. Banken har en god portefølje av boliglån og forventer at et eventuelt fall i boligprisene vil påføre banken beskjedne tap.

Bankens datterselskaper og tilknyttede selskaper har vist en god utvikling i 2017. Det legges til grunn at den positive utviklingen vil fortsette i 2018.

Styret er godt fornøyd med konsernets prestasjoner og resultater i 2017 og forventer at også 2018 blir et godt år for SpareBank 1 SMN.

Trondheim, 28. februar 2018
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Aud Skrudland

Morten Loktu

Janne Thyø Thomsen

Arnhild Holstad

Erik Gunnes
Ansatterepresentant

Venche Johnsen
Ansatterepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Resultatregnskap

Morbank		(mill. kr)	Noter	Konsern	
2016	2017			2017	2016
3.401	3.571	Renteinntekter	4,19	3.825	3.597
1.672	1.599	Rentekostnader	4,19	1.600	1.668
1.730	1.972	Netto renteinntekter		2.225	1.929
971	1.098	Provisjonsinntekter	4,20	1.390	1.251
85	98	Provisjonskostnader	4,20	168	133
36	38	Andre driftsinntekter	4,20	783	556
922	1.038	Netto provisjons- og andre inntekter		2.005	1.674
817	629	Utbytte	21,44	6	88
-	-	Netto resultat fra eierinteresser	4,21,39	437	423
188	146	Netto resultat fra finansielle instrumenter	4,21	317	434
1.006	776	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		760	944
3.658	3.786	Sum inntekter		4.989	4.547
536	575	Personalkostnader	22,24	1.426	1.159
615	634	Andre driftskostnader	23,32,33	943	844
1.151	1.209	Sum driftskostnader		2.369	2.003
2.506	2.577	Resultat før tap		2.621	2.544
502	323	Tap på utlån og garantier	4,11	341	516
2.004	2.253	Resultat før skatt		2.279	2.029
302	403	Skattekostnad	25	450	352
-13	-	Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt		-1	4
1.689	1.850	Resultat for regnskapsåret		1.828	1.681
34	33	Hybridkapitaleiernes andel av periodens resultat		33	34
1.058	1.162	Egenkapitalbeviserens andel av periodens resultat		1.128	1.027
597	655	Grunnfondskapitalens andel av periodens resultat		636	579
		Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av periodens resultat		32	41
1.689	1.850	Resultat for regnskapsåret		1.828	1.681
		Resultat/Utvannet resultat per egenkapitalbevis		8,71	7,93

Utvidet resultatregnskap

Morbank		(mill. kr)	Noter	Konsern	
2016	2017			2017	2016
1.689	1.850	Resultat for regnskapsåret		1.828	1.681
Poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat					
-75	-24	Aktuarielle gevinster og tap pensjoner	24	-20	-77
19	6	Skatt på estimatavvik pensjon		5	19
-	-	Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet		4	-1
-56	-18	Sum		-11	-58
Poster som vil bli reklassifisert til resultat					
-52	15	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	3,31	15	-50
-	-	Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet		4	-7
-	-	Skatt		-	-
-52	15	Sum		19	-58
1.581	1.847	Totalresultat for regnskapsåret		1.836	1.565
34	33	Hybrikapitaleiernes andel av periodens totalresultat		33	34
989	1.160	Egenkapitalbeveiseiernes andel av periodens totalresultat		1.132	953
558	654	Grunnfondskapitalens andel av periodens totalresultat		638	537
		Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av periodens totalresultat		32	41
1.581	1.847	Totalresultat for regnskapsåret		1.836	1.565

Utvidet resultatregnskap består av poster ført direkte mot egenkapitalen som ikke er transaksjoner med eiere, jfr IAS 1.

Balanse

Morbank		(mill. kr)	Noter	Konsern	
31.12.16	31.12.17			31.12.17	31.12.16
EIENDELER					
315	3.313	Kontanter og fordringer på sentralbanker	26,45	3.313	315
8.203	9.543	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7,15,26,28,45	4.214	3.892
96.499	104.769	Netto utlån til kunder	4,8,9,10,11,12, 15,26,28,45	110.959	101.354
17.636	19.895	Sertifikater og obligasjoner	15,26,27,29,45	19.736	17.557
4.812	4.328	Derivater	14,26,27,30,45	4.351	4.752
248	169	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	26,27,31,45	1.825	1.542
3.766	3.940	Investering i eierinteresser	39,40,41,44	5.760	5.638
3.005	3.120	Investering i konsernselskaper	39,41	-	-
226	82	Virksomhet holdt for salg	31,33,39	649	15
470	522	Immaterielle eiendeler	32	793	639
882	703	Andre eiendeler	4,24,25,33,34	1.654	2.376
136.062	150.383	Sum eiendeler	13,16,17	153.254	138.080
GJELD					
10.299	9.047	Innskudd fra kredittinstitusjoner	7,26,28,45	9.607	10.509
68.391	77.362	Innskudd fra og gjeld til kunder	4,26,28,35,45	76.476	67.168
36.317	42.194	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	26,28,36,45	42.194	36.317
3.973	3.341	Derivater	14,26,27,30	3.343	4.074
731	909	Annen gjeld	24,26,27,37	1.923	1.531
-	-	Virksomhet holdt for salg	39	1	0
2.186	2.159	Ansvarlig lånekapital	26,28,38,45	2.201	2.228
121.896	135.011	Sum gjeld	18	135.744	121.827
EGENKAPITAL					
2.597	2.597	Eierandelskapital	43	2.597	2.597
-0	-0	Egenbeholdning eierandelskapital	43	-8	-4
895	895	Overkursfond		895	895
4.490	5.079	Utjevningfond		5.072	4.487
389	571	Avsatt utbytte		571	389
220	322	Avsatt til gaver		322	220
4.499	4.831	Grunnfondskapital		4.831	4.499
126	126	Fond for urealiserte gevinster		126	139
-	-	Annen egenkapital		1.547	1.656
950	950	Hybridkapital		993	950
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		565	425
14.166	15.372	Sum egenkapital	5,44	17.510	16.253
136.062	150.383	Sum gjeld og egenkapital	16,17	153.254	138.080

Endring i egenkapital

Morbank (mill. kr)	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital						Sum egenkapital
	Eierandelskapital	Overkursfond	Hybridkapital	Grunnfonds-kapital	Utjevningsfond	Utbytte og gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egenkapital		
Egenkapital per 1.1.16	2.597	895	950	4.105	3.790	332	279	-	12.948	
Periodens resultat	-	-	34	411	730	609	-95	-	1.689	
Utvidede resultatposter										
Urealiserte verdier aksjer										
Tilgjengelig for salg	-	-	-	2	3	-	-57	-	-52	
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	-20	-36	-	0	-	-56	
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-18	-33	-	-57	-	-108	
Totalresultat for perioden	-	-	34	393	697	609	-152	-	1.581	
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2015	-	-	-	-	-	-292	-	-	-292	
Utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-40	-	-	-40	
Betalte renter hybridkapital	-	-	-34	-	-	-	-	-	-34	
Kjøp og salg egne egenkapitalbevis	0	-	-	-	0	-	-	-	0	
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	1	3	-	-	-	4	
Sum transaksjoner med eierne	0	-	-34	1	3	-332	-	-	-362	
Egenkapital per 31.12.16	2.597	895	950	4.499	4.490	609	126	-	14.166	
Egenkapital per 1.1.17	2.597	895	950	4.499	4.490	609	126	-	14.166	
Periodens resultat	-	-	33	327	580	893	17	-	1.850	
Utvidede resultatposter										
Urealiserte verdier aksjer										
Tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	-	-	15	15	
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	-	-	-	-	-18	-18	
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-	-	-	-	-3	-3	
Totalresultat for perioden	-	-	33	327	580	893	17	-3	1.847	
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2016	-	-	-	-	-	-389	-	-0	-390	
Utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-220	-	-	-220	
Betalte renter hybridkapital	-	-	-33	-	-	-	-	-	-33	
Kjøp og salg egne egenkapitalbevis	0	-	-	-	0	-	-	-	0	
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	5	9	-	-17	3	-	
Sum transaksjoner med eierne	0	-	-33	5	9	-609	-17	3	-642	
Egenkapital per 31.12.17	2.597	895	950	4.831	5.079	893	126	-	15.372	

Konsern (mill. kr)	Kontrollerende eierinteresser										
	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital							Sum egenkapital
	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Hybrid- kapital	Grunn- fonds- kapital	Utjevning- fond	Utbytte og gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	IKE*		
Egenkapital per 1.1.16	2.576	895	950	4.105	3.790	332	290	1.597	318	14.854	
Periodens resultat	-	-	34	411	730	609	-95	-49	41	1.681	
Utvidede resultatposter											
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	-8	-	-8	
Urealiserte verdier aksjer Tilgjengelig for salg	-	-	-	2	3	-	-56	-0	-	-50	
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	-20	-36	-	-	-1	-0	-58	
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-18	-33	-	-56	-9	-0	-116	
Totalresultat for perioden	-	-	34	393	697	609	-151	-58	41	1.565	
Transaksjoner med eierne											
Utbetalt utbytte for 2015	-	-	-	-	-	-292	-	-	-	-292	
Utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-40	-	-	-	-40	
Betalte renter hybridkapital	-	-	-34	-	-	-	-	-	-	-34	
Kjøp og salg av egne egenkapitalbevis	0	-	-	-	0	-	-	-	-	0	
Egne egenkapitalbevis i SB 1 Markets**)	17	-	-	-	-3	-	-	-2	-	11	
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	1	3	-	-	-12	-	-8	
Andre transaksjoner tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	132	-	132	
Endring ikke-kontrollerende eierinteresser	-	-	-	-	-	-	-	-	66	66	
Sum transaksjoner med eierne	17	-	-34	1	-1	-332	-	118	66	-165	
Egenkapital per 31.12.16	2.593	895	950	4.499	4.487	609	139	1.656	425	16.253	

*) Ikke-kontrollerende eierinteresser

***) Beholdning av egne egenkapitalbevis som ledd i SpareBank 1 Markets' tradingaktivitet

(mill. kr)	Kontrollerende eierinteresser									
	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital						
	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Hybrid- kapital	Grunn- fonds- kapital	Utjevnings- fond	Utbytte og gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egekapital	IKE*	Sum egekapital
Egenkapital per 1.1.17	2.593	895	950	4.499	4.487	609	139	1.656	425	16.253
Periodens resultat	-	-	33	327	580	893	17	-54	32	1.828
Utvidede resultatposter										
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	8	-	8
Urealiserte verdier aksjer	-	-	-	-	-	-	-	15	-	15
Tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	-	-	-16	1	-15
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum utvidede resultatposter	-	-	-	-	-	-	-	7	1	8
Totalresultat for perioden	-	-	33	327	580	893	17	-46	32	1.836
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2016	-	-	-	-	-	-389	-	-0	-	-390
Utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-220	-	-	-	-220
Betalte renter hybridkapital	-	-	-33	-	-	-	-	-	-	-33
Ny hybridkapital	-	-	43	-	-	-	-	-	-	43
Kjøp og salg av egne egenkapitalbevis	0	-	-	-	0	-	-	-	-	0
Egne egenkapitalbevis i SB 1 Markets*)	-4	-	-	-	-4	-	-	-12	-	-21
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	5	9	-	-30	-31	2	-44
Andre transaksjoner tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	-21	-	-21
Endring ikke-kontrollerende eierinteresser	-	-	-	-	-	-	-	-	105	105
Sum transaksjoner med eierne	-4	-	9	5	5	-609	-30	-63	107	-580
Egenkapital per 31.12.17	2.588	895	993	4.831	5.072	893	126	1.547	565	17.510

*) Ikke-kontrollerende eierinteresser

**) Beholdning av egne egenkapitalbevis som ledd i SpareBank 1 Markets' tradingaktivitet

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
1.689	1.850	Resultat etter skatt	1.828	1.681
34	50	+ Av- og nedskrivninger	102	98
502	323	+ Tap på utlån/garantier	341	516
2.225	2.223	Tilført fra årets virksomhet	2.271	2.295
2.310	656	Reduksjon/(økning) øvrige fordringer	480	2.234
-1.586	-455	Økning/(reduksjon) annen gjeld	-339	-1.601
-7.405	-8.593	Reduksjon/(økning) utlån	-9.946	-8.454
-2.318	-1.340	Reduksjon/(økning) utlån kredittinstitusjoner	-322	-1.485
3.299	8.972	Økning/(reduksjon) innskudd kunder	9.308	3.078
2.144	-1.252	Økning/(reduksjon) innskudd kredittinstitusjoner	-902	2.354
-1.885	-2.259	Reduksjon/(økning) sertifikater og obligasjoner	-2.179	-1.805
-3.215	-2.047	A) Netto likviditetsendring fra virksomhet	-1.629	-3.384
-26	-100	Brutto investeringer bygninger/driftsmidler	383	-52
-	5	Avgang bygninger/driftsmidler	5	-
-223	-145	Netto innbetalt kapital tilknyttede selskaper/datterselskaper	-685	33
36	94	Reduksjon/(økning) aksjer og eierinteresser	-249	-67
-213	-146	B) Netto likviditetsendring investeringer	-546	-86
-324	-27	Økning/(reduksjon) i ansvarlig lånekapital	-27	-281
0	0	Innbetalinger/(utbetalinger) knyttet til eierandelskapital	-21	-
-292	-390	Utbetalt utbytte	-390	-292
-40	-220	Besluttet gaveutdeling	-220	-40
-34	-33	Betalte renter hybridkapital	-33	-34
1.162	5.860	Økning/(reduksjon) annen langsiktig gjeld	5.862	1.162
473	5.191	C) Netto likviditetsendringer finansiering	5.173	515
-2.955	2.998	A) + B) + C) Netto endringer i likvider i året	2.998	-2.955
3.270	315	Likviditetsbeholdning per 1.1	315	3.270
315	3.313	Likviditetsbeholdning ved utgangen av året	3.313	315
-2.955	2.998	Endring	2.998	-2.955

Noter til regnskapet

Note	Side	
1	94	Generell informasjon
2	95	Regnskapsprinsipper
3	103	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper
4	105	Segmentinformasjon
5	107	Kapitaldekning og kapitalstyring
6	109	Risikoforhold
		Kredittrisiko
7	113	Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld
8	114	Utlån til og fordringer på kunder
9	119	Fraregning av finansielle eiendeler
10	121	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement
11	122	Tap på utlån og garantier
		Balanse
12	125	Kreditteksponering for hver interne risikorating
13	127	Maksimal kreditteksponering
14	130	Finansielle instrumenter og motregning
15	131	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler
		Markedsrisiko
16	134	Markedsrisiko knyttet til renterisiko
		Balanse
17	135	Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering
		Likviditetsrisiko
18	136	Likviditetsrisiko
		Resultatregnskap
19	137	Netto renteinntekter
20	138	Netto provisjons- og andre inntekter
21	139	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
22	140	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
23	144	Andre driftskostnader
		Balanse
24	145	Pensjon
25	149	Skatt
26	151	Klassifisering av finansielle instrumenter
27	152	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter
28	155	Virkelig verdi av finansielle instrumenter til amortisert kost
29	157	Sertifikater og obligasjoner
30	158	Finansielle derivater
31	160	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser
32	163	Immatrielle eiendeler
33	164	Eiendom, anlegg og utstyr

34	166	Øvrige eiendeler
35	167	Innskudd fra og gjeld til kunder
36	168	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer
37	169	Annen gjeld og forpliktelse
38	171	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
39	172	Investering i eierinteresser
		Øvrige opplysninger
40	176	Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning
		Balanse
41	177	Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper
		Øvrige opplysninger
42	178	Eierandelskapital- og eierstruktur
		Balanse
43	179	Resultat per egenkapitalbevis
44	180	Utbytte fra datterselskaper
45	181	Overgangsnote IFRS 9

Note 1 - Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

Se virksomhetsbeskrivelse presentert i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 SMN

SpareBank 1 SMN har sitt hovedkontor i Trondheim, Søndre gate 4. Bankens markedsområder er i hovedsak Trøndelag og Nordvestlandet.

Konsernregnskapet for 2017 ble godkjent av styret 28. februar 2018.

Note 2 - Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet 2017 for SpareBank 1 SMN er satt opp i overensstemmelse med internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med de unntak som er beskrevet nedenfor. Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2017.

Implementerte regnskapsstandarder og andre relevante endringer i regelverk i 2017

Anvendte regnskapsprinsipper er konsistente med prinsippene anvendt i foregående regnskapsperiode, med unntak av de endringene i IFRS som har blitt implementert av konsernet i inneværende regnskapsperiode. Nedenfor er det listet hvilke endringer i IFRS med virkning for 2017-regnskapet som har vært relevante for samt effekten dette har hatt på konsernets årsregnskap.

Følgende nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger er første gang anvendt i 2017:

IAS 12 Inntektsskatt - endringer

Endringene klargjør om en skal regnskapsføre eiendeler ved utsatt skatt knyttet til gjeldsinstrumenter målt til virkelig verdi. Konkret klargjør endringene blant annet at urealiserte tap på gjeldsinstrumenter målt til virkelig verdi i regnskapet, og til kost skattemessig, resulterer i skattereduserende midlertidige forskjeller uavhengig av hvordan eieren forventer å gjenvinne balanseført beløp. Endringen klargjør den regnskapsmessige behandlingen ved innregning av eiendel ved utsatt skatt knyttet til gjeldsinstrument som måles til virkelig verdi i visse tilfeller.

Endringen har regnskapsmessig effekt fra 1. januar 2017 og er implementert retrospektivt.

IFRS 12 Opplysninger om interesser i andre foretak - endringer

Endringene avklarer at enkelte notekrav i standarden gjelder for et foretaks interesser i datterselskap, felleskontrollert virksomhet eller tilknyttede foretak som er klassifisert som (eller inkludert i en avhendingsgruppe som er klassifisert som) holdt for salg.

Endringen er implementert retrospektivt.

IAS 7 Oppstilling over kontantstrømmer - endringer

IAS 7 er endret ved at det er innført et noteopplysningskrav knyttet til endringer i finansielle forpliktelser som oppstår som følge av finansieringsaktiviteter. Endringen medfører ingen endring i innregning og måling av finansielle forpliktelser.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendet i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskap. Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises ikke-kontrollerende eierinteressers andel som en egen post.

Tilknyttet foretak

Tilknyttet foretak er foretak der banken har betydelig innflytelse. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Investeringen førstegangsinnregnes

til anskaffelseskost og justeres deretter for endring i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Banken resultatfører sin andel av resultatet i det tilknyttede foretaket. I morbankens regnskap regnskapsføres tilknyttede foretak til kostmetoden. Se også note 39 Investering i eierinteresser.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at banken gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert drift og felleskontrollerte eiendeler regnskapsføres ved at bankens forholdsmessige andel av eiendeler, forpliktelser og balanseposter innregnes i bankens regnskap. Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. Konsernet klassifiserer sin deltakelse i enkelte selskaper som investeringer i felleskontrollerte foretak og vurderer disse etter egenkapitalmetoden. Se note 39 Investering i eierinteresser.

Utlån og tap på utlån

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder regnskapsføres til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi innregnes over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoen i fastrenteutlåne styres med renteswapper som regnskapsføres til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler blir gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimater som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Individuelle nedskrivninger på finansielle eiendeler

Verditap på utlån er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- ikke uvesentlig mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og tapet innregnes i resultatregnskapet.

Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn til verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i beregning av gruppevise nedskrivninger.

Gruppevise nedskrivninger på utlån

For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet fastslår at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

I vurderingen av gruppevise nedskrivninger hensyntas blant annet:

- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden førstegangsinnregning, selv om reduksjonen ennå ikke fullt ut kan identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
 - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
 - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler ved å følge utviklingen i negativ migrering og endring i forventet tap over porteføljens løpetid.

Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens porteføljeovervåkingssystemer.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, og det derved er foretatt individuell nedskrivning, klassifiseres som tapsutsatte.

Verdireduksjon på lån bokført til virkelig verdi

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer bevis på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler bokført til virkelig verdi er utsatt for verdireduksjon. Tap som følge av verdireduksjon er innregnet i resultatregnskapet i den perioden de oppstår.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstatert. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger, føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger, resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier, overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtakelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendelens art i regnskapet.

Anleggsmidler holdt for salg og avvirket virksomhet

Eiendeler som bankens styre har besluttet skal selges, blir behandlet etter IFRS 5 dersom det er svært sannsynlig at eiendelen vil bli solgt innen tolv måneder. Denne typen eiendeler er i hovedsak overtatte eiendeler i forbindelse med tapsengasjement samt investering i datterselskap holdt for salg. Anleggsmidler og grupper av anleggsmidler og gjeld klassifisert som holdt for salg måles til den laveste verdien av tidligere balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgskostnader. Resultat fra slik virksomhet samt tilhørende eiendeler og gjeld, presenteres på egen linje som holdt for salg.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres til amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner og derivative valuta- og renteinstrumenter. Aksjer og andeler klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet, lån og fordring eller i kategorien holde til forfall. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet med mindre de inngår i en kontantstrømsikring. Banken benytter seg imidlertid ikke av kontantstrømsikringer.

Alle finansielle instrumenter klassifisert som til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra andre finansielle investeringer. Finansielle eiendeler holdt for tradingformål karakteriseres av at instrumenter i porteføljen omsettes hyppig og at posisjoner etableres med mål om kortsiktig gevinst. Øvrige slike finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er investeringer som ved førstegangsinnregning blir definert som vurdert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon).

Finansielle derivater presenteres som en eiendel når virkelig verdi er positiv og som en forpliktelse når virkelig verdi er negativ.

Aksjer og andeler klassifisert som tilgjengelig for salg måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i konsernets totalresultat. Aksjer som ikke kan måles pålitelig, vurderes til kostpris etter IAS 39.46 c. Det er etablert rutiner for løpende verdivurdering av alle aksjeinvesteringer. Disse vurderingene gjøres med ulike intervaller i forhold til størrelsen på investeringen.

Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall, måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, jfr. omtale av denne metoden under avsnittet om utlån.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består hovedsakelig av goodwill i konsernet SpareBank 1 SMN. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser, jfr. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Immaterielle eiendeler ervervet separat balanseføres til kost. Økonomisk levetid er enten bestemt eller ubestemt. Immaterielle eiendeler med bestemt levetid avskrives over økonomisk levetid og testes for nedskrivning ved indikasjoner på dette. Avskrivningsmetode og -periode vurderes minst årlig.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr samt eierbenyttet eiendom regnskapsføres i samsvar med IAS 16. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet.

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives er gjenstand for nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Konsernet har ingen investeringseiendommer.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer. For rentebærende instrumenter som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall (HTM) og ikke inngår i sikringsrelasjoner, amortiseres over-/underkurs som renteinntekt over løpetiden på kontrakten.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning optjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres. Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt oppnår. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i måling av sikringseffektiviteten. Ved virkelig verdi sikring blir både sikringsinstrumentet og sikringsobjektet regnskapsført til virkelig verdi, og endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Øremerking til virkelig verdi over resultatet

Morbankens fastrentelån er øremerket til virkelig verdi over resultatet i samsvar med IAS 39 og morbanken styrer renterisikoen knyttet til disse utlånene gjennom bruk av derivater.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Ved beregningen av utsatt skatt benyttes til enhver tid gjeldende skattesats. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Kildeskatt presenteres som periodeskatt. Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån som ikke inngår i sikringsbokføring, førstegangsinnregnes til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Det benyttes ikke øremerking til virkelig verdi over resultatet for konsernets gjeld.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner utstedt før 2012 er klassifisert som forpliktelser i balansen og måles til amortisert kost som andre langsiktige lån. Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. En fondsobligasjon er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har under nærmere gitte vilkår ikke plikt til å betale ut renter, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjoner utstedt etter 2012 er klassifisert som hybridkapital under egenkapital da disse ikke tilfredsstiller definisjonen av finansiell forpliktelse i henhold til IAS 32. Obligasjonene er evigvarende og SpareBank 1 SMN har rett til ikke å betale renter til investorene. Rentene presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i egenkapitalen. Se også nærmere beskrivelse i note 3. Behandling av ansvarlige lån og fondsobligasjoner i beregningen av konsernets kapitaldekning er omtalt i note 5 Kapitaldekning og kapitalstyring.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN-konsernet har etablert pensjonsordning for sine ansatte som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon. SpareBank 1 SMN hadde tidligere ytelsespensjon. Ytelsesordningen ble avviklet med virkning fra 1. januar 2017. Gevinst ved avviklingen ble behandlet som en planendring og i tråd med IAS 19 resultatført i 2016 da beslutningen ble tatt. Konsernet gikk over på innskuddsordning.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. Eventuelle forskuddsbetalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger. Innskuddene er gitt til pensjonsplanen for heltidsansatte, og tilskuddet utgjør fra sju prosent fra 0 - 7,1 G og 15 prosent fra 7,1 - 12 G. Pensjonspremien kostnadsføres når den påløper.

Se også note 24 Pensjoner.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010. Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjongivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker en tredel av pensjonsutgiftene og to tredeler skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 SMN har Privatmarked og Næringsliv samt de vesentligste datterselskapene og tilknyttede selskaper som sine primære rapporteringssegmenter. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er i samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver regnskapsføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet årsregnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette. Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital.

Nye eller reviderte regnskapsstandarder som er godkjent, men ikke implementert i 2017

Standardene og fortolkningene som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av konsernregnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunkt er frem i tid, er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra første januar 2018 og er godkjent av EU. For en oversikt over kvantitative effekter ved implementering av IFRS 9 vises det til note 45.

En beskrivelse av nye krav i IFRS 9 og endringer fra tidligere standard følger under. Videre følger en beskrivelse av hvilke valg SpareBank1 SMN har tatt.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: Virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsinnregning av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter og egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer. Finansielle instrumenter til virkelig verdi vil være omtrent på samme nivå som i dag.

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater skal måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhetsoverdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal til resultatet verken løpende eller ved avhendelse.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. Som hovedregel skal finansielle forpliktelser fortsatt måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, mens sikringseffektiviteten etter IAS 39 må vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt. Bankens vurdering er at sikringsbokføring vil bli videreført om lag i samme utstrekning som i dag.

Tapsnedskrivning utlån

Etter dagens regler under IAS 39 skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene derimot innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Målingen av avsetningen for forventet tap avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Metodikken i IFRS 9 standarden innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene, og det forventes at nedskrivninger kommer tidligere enn ved dagens praksis. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

Nærmere beskrivelse av bankens nedskrivningsmodell

Tapsanslaget skal lages kvartalsvis, og vil bygge på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Banken har besluttet å benytte tre makroøkonomiske scenarier for å ta hensyn til ikke-lineære aspekter av forventede tap. De ulike scenarier vil bli benyttet for å justere aktuelle parametre for beregning av forventet tap, og et sannsynlighetsvektet gjennomsnitt av forventet tap i henhold til respektive scenarier vil bli innregnet som tap.

Tapsestimatene vil bli beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er

objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig. Sparebank1 SMN har besluttet å benytte både absolutte og relative endringer i PD som kriterie for flytting til trinn 2. Den viktigste driveren for en vesentlig endring i kredittrisiko er kvantitativ endring i PD på balansedagen sammenlignet med PD ved første gangs innregning. En endring i PD med over 150 prosent er vurdert å være en vesentlig endring i kredittrisiko. I tillegg må endringen i PD minimum være over 0,6 prosentpoeng. Kunder med mer enn 30 dagers betalingsforsinkelse vil alltid flyttes til trinn 2. Det gjøres også en kvalitativ vurdering basert på hvorvidt engasjementet har vesentlig økt kredittrisiko dersom det settes på særskilt overvåking.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under gjeldende regelverk defineres som misligholdte og nedskrevne.

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers / IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter (uoffisiell norsk oversettelse)

IASB og FASB har gitt ut en ny, felles standard for inntektsføring, IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers. Standarden erstatter alle eksisterende standarder og fortolkninger for inntektsføring. Kjerneprinsippet i IFRS 15 er at inntekter innregnes for å reflektere overføringen av avtalte varer eller tjenester til kunder, og da til et beløp som gjenspeiler vederlaget selskapet forventer å ha rett til i bytte for disse varene eller tjenestene. Standarden gjelder med noen få unntak, alle inntektsbringende kontrakter med kunder og inneholder en modell for innregning og måling av salg av enkelte ikke-finansielle eiendeler (f. eks. salg av eiendom, anlegg og utstyr).

IFRS 15 skal implementeres enten ved bruk av full retrospektiv eller modifisert retrospektiv metode. Standarden har regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2018. Standarden har ikke vesentlig betydning for konsernets inntektsføringsprinsipper.

IFRS 16 Leases / IFRS 16 Leiekontrakter (uoffisiell norsk oversettelse) IASB publiserte IFRS 16 i januar 2016. Standarden krever at leietaker balansefører eiendeler og gjeld for de fleste leieavtaler på samme måte som finansielle leieavtaler regnskapsføres etter IAS 17 Leieavtaler. Leietaker regnskapsfører en "rett til bruk"-eiendel og en tilhørende forpliktelse i balansen. Eiendelen avskrives over leieperioden, og forpliktelsen måles til amortisert kost. For utleier er det små endringer i forhold til dagens regnskapsstandard, IAS 17 Leieavtaler.

Basert på leieavtalene som er inngått per 31. desember 17 ville implementering av IFRS 16 gi en "rett til bruk" -eiendel på omkring 110 millioner kroner. Salget av bankens hovedkontor som er forventet i løpet av første kvartal 2018 vil medføre en reduksjon i eiendeler på 600 millioner kroner. Basert på forventet leieavtale som vil inngås med kjøper av kvartalet vil implementering av IFRS 16 gi en "rett til bruk" -eiendel som balanseføres fra 1. januar 2019 på ca 330 millioner kroner.

Note 3 - Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Tap på utlån og garantier

Bankens utlånsportefølje reklassifiseres månedlig. Kunder med svak risikoklasse, betalingsmislighold, negativ migrering eller andre objektive kriterier vurderes med tanke på behov for individuell nedskrivning. Dersom bankens beregninger viser at nåverdien av diskonterte kontantstrøm basert på effektiv rente på estimeringstidspunktet er lavere enn lånets bokførte verdi foretas en individuell nedskrivning. De nedskrevne lånene er gjenstand for kvartalsvis vurdering.

Vurdering av behov for nedskrivning gjøres for eksponeringer større enn 250.000 kroner som er misligholdt eller hvor det foreligger andre objektive kriterier. Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet og justeres for forventet løpetid i porteføljene.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Banken benytter historisk informasjon som grunnlag for å estimere nedskrivningsbehov.

Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Se også note 2 Regnskapsprinsipper og note 6 Risikoforhold.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Et aktivt marked er definert som et marked for omsetning av ensartede produkter hvor det normalt finnes villige kjøpere og selgere til enhver tid, og hvor prisene er tilgjengelige for allmennheten. Aksjer notert på en regulert markedsplass faller inn under definisjonen på et aktivt marked. Det kan være utfordringer knyttet til aksjer hvor det er stor forskjell mellom kjøps- og salgskurs, omtalt som spread, og hvor aksjen omsettes sjeldent. Noen vesentlige aksjer vil være basert på interne verddivurderinger, transaksjonspriser eller eksterne analyser av selskapet. Slike aksjer vedsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker. Dette kan være bruk av diskonterte kontantstrømmer eller ved hjelp av sammenligningsprising hvor en benytter lignende selskaper som er børsnoterte og benytter multipelprising for å fastslå verdien på det unoterte selskapet. Slike verdsettelse vil kunne være beheftet med usikkerhet. Eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg blir også vurdert til virkelig verdi med føring mot totalresultatet (utvidet resultatregnskap). Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verddivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen. De aksjene som ikke lar seg verddivurdere med rimelig stor sikkerhet blir videreført til kostpris.

Virkelig verdi på finansielle derivater og andre finansielle instrumenter

Virkelig verdi av derivater fastsettes ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende instrument, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet. Ved måling av finansielle instrumenter hvor observerbare markedsdata ikke er tilgjengelig, gjør konsernet antagelser om hva markedsaktører vil legge til grunn ved verdsettelse av tilsvarende finansielle instrumenter. I verdsettelsene kreves det utstrakt bruk av skjønn blant annet ved beregning av likviditetsrisiko, kredittrisiko og volatilitet. En endring i de nevnte faktorene vil påvirke fastsatt virkelig verdi på konsernets finansielle instrumenter. For mer informasjon se note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter.

For opsjoner vil volatiliteter være enten observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende instrument. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I den utstrekning markedsprisene som innhentes tar utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittrisiko, vil dette hensyntas ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittrisiko amortiseres over løpetiden.

Goodwill

Konsernet gjennomfører tester for å vurdere mulig verdifall på goodwill årlig eller ved indikasjon på verdifall. Vurderingen er basert på konsernets bruksverdi. Gjenvinnbart beløp fra kontantstrømgenererende enheter er fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Kontantstrømmene er basert på historisk inntjening og forventninger om fremtidige forhold og inkluderer antagelser og

estimerer om usikre forhold. Utfallet av nedskrivningstestene avhenger av anslag på avkastningskrav. Avkastningskravene er skjønnsmessig fastsatt på bakgrunn av tilgjengelig informasjon på balansedagen.

Ved nedskrivningstest av goodwill knyttet til Romsdals Fellesbank anses porteføljen å være integrert med bankens øvrige utlåns- og innskuddsvirksomhet, og laveste nivå for kontantgenererende enhet er fra og med 2009 morbanknivå. Det estimeres en netto kontantstrøm med utgangspunkt i inntjeningen i bankens utlåns- og innskuddsportefølje. Inntjeningen estimeres ut i fra snitt portefølje og margin samt snitt provisjonsinntekter. Det beregnes allokerte kostnader i henhold til morbankens kostnadsprosent i forhold til total forvaltningskapital. Det benyttes fem års snitt i beregningen da man mener dette gir det beste estimatet på fremtidige kontantstrømmer. Videre beregnes det et forventet tap på utlånsporteføljen (0,3 prosent).

Kontantstrømmen beregnes over 20 år og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (før skatt rente 10 prosent). Beregninger viser at verdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer overstiger balanseført goodwill med god margin.

Øvrig goodwill i konsernet beregnes ut i fra snitt inntjening i markedsområdet og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (12-14 prosent).

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap skal regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, inntektsføres i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill). Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstidspunktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er underbygget av beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv. Se også note 40 Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning.

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg. Se også note 39 Investering i eierinteresser.

Salg av låneporteføljer

Ved salg av låneporteføljer til Eksportfinans, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt vurderer konsernet om kriteriene for fraregning er oppfylt i henhold til IAS 39. Ved utgangen av regnskapsåret er alle solgte porteføljer fraregnet morbankens balanse. Se også note 9 Fraregning av finansielle eiendeler.

Klassifisering av fondsobligasjoner

Sparebank1 SMN har utstedt to fondsobligasjoner i 2013 hvor vilkårene tilfredstiller kravene i CRD IV for å regnes med som ren kjernekapital. Fra 2017 er disse klassifisert som egenkapital i regnskapet da de ikke tilfredstiller definisjonen av finansiell forpliktelse i henhold til IAS 32. Obligasjonene er evigvarende og SpareBank 1 SMN har rett til ikke å betale renter til investorene. Rentene presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i egenkapitalen. Endringen har medført reduserte rentekostnader i 2017 på totalt 44 mill. Sammenligningstall for 2016 er omarbeidet som vist under.

Effekter av omarbeidingen

2016	Morbank			Konsern		
	Rapportert tidligere	Korreksjon hybridkapital	Omarbeidet	Rapportert tidligere	Korreksjon hybridkapital	Omarbeidet
Resultat						
Rentekostnader	1.717	-45	1.672	1.714	-45	1.668
Skattekostnad	290	11	302	341	11	352
Resultat etter skatt	1.655	34	1.689	1.647	34	1.681
Balanse						
Ansvarlig lånekapital	3.140	-954	2.186	3.182	-954	2.228
Hybridkapital	0	950	950	0	950	950

Note 4 - Segmentinformasjon

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 31.12.17

Resultatregnskap (i mill kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB1		SB1	SB1-	SB1	BN	Øvrige/ elim	Total
			Markets	EM 1	Finans	Regnskaps- huset SMN				
Netto renteinntekter	993	977	-15	3	228	-1	-	-	38	2.225
Renter av anvendt kapital	144	131	-	-	-	-	-	-	-274	-
Sum renteinntekter	1.137	1.108	-15	3	228	-1	-	-	-236	2.225
Netto provisjons- og andre inntekter	789	199	369	473	55	377	-	-	-257	2.005
Netto avkastning på finansielle investeringer (**))	0	9	82	-0	-	-	349	94	224	758
Sum inntekter	1.926	1.315	437	477	283	376	349	94	-269	4.988
Sum driftskostnader	794	365	435	474	137	315	-	-	-152	2.369
Resultat før tap	1.132	950	2	3	146	61	349	94	-117	2.619
Tap på utlån, garantier m.v.	5	318	-	-	18	-	-	-	-0	341
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	1.127	632	2	3	128	61	349	94	-117	2.278
EK avkastning*)	16,6 %	10,5 %								11,5 %
Balanse										
Utlån til kunder	103.131	39.482	-	-	6.740	-	-	-	-569	148.784
Herav solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	-35.047	-1.666	-	-	-	-	-	-	0	-36.713
Individuell nedskrivning utlån	-22	-729	-	-	-12	-	-	-	-2	-765
Gruppenedskrivning utlån	-90	-218	-	-	-24	-	-	-	-15	-347
Andre eiendeler	168	4.141	2.242	612	20	323	1.569	1.149	32.070	42.295
Sum eiendeler	68.141	41.010	2.242	612	6.724	323	1.569	1.149	31.483	153.254
Innskudd fra og gjeld til kunder	37.182	38.719	-	-	-	-	-	-	574	76.476
Annen gjeld og egenkapital	30.959	2.290	2.242	612	6.724	323	1.569	1.149	30.909	76.778
Sum egenkapital og gjeld	68.141	41.010	2.242	612	6.724	323	1.569	1.149	31.483	153.254

Konsern 31.12.16

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB1		SB1		SB1-		BN	Øvrige/ elim	Total
			Markets	EM 1	Finans MN	Regnskaps- huset SMN	Gruppen	Bank			
Netto renteinntekter	906	960	-8	4	183	0	-	-	-	-117	1.929
Renter av anvendt kapital	47	40	-	-	-	-	-	-	-	-86	-
Sum renteinntekter	953	1.000	-8	4	183	0	-	-	-	-204	1.929
Netto provisjons- og andre inntekter	679	196	212	426	-11	234	-	-	-	-62	1.674
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	1	9	88	-	-	-	317	86	448	949	949
Sum inntekter	1.633	1.205	292	430	172	235	317	86	182	4.552	
Sum driftskostnader	770	332	282	363	55	191	-	-	11	2.003	
Resultat før tap	863	873	10	68	117	44	317	86	170	2.549	
Tap på utlån, garantier m.v.	13	490	-	-	13	-	-	-	-	1	516
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	850	384	10	68	104	44	317	86	170	2.033	
EK avkastning *)	13,8 %	6,9 %									11,3 %
Balanse											
Utlån til kunder	93.757	38.938	-	-	5.430	-	-	-	-	-590	137.535
Herav solgt SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	-33.307	-1.903	-	-	-	-	-	-	-	-0	-35.211
Individuell nedskrivning utlån	-24	-596	-	-	-11	-	-	-	-	-2	-632
Gruppenedskrivning utlån	-90	-228	-	-	-20	-	-	-	-	-0	-339
Andre eiendeler	177	35	1.702	322	16	218	1.476	1.186	31.594	36.726	36.726
Sum eiendeler	60.514	36.245	1.702	322	5.414	218	1.476	1.186	31.002	138.080	
Innskudd fra og gjeld til kunder	34.856	32.401	-	-	-	-	-	-	-	-89	67.168
Annen gjeld og egenkapital	25.658	3.845	1.702	322	5.414	218	1.476	1.186	31.091	70.912	70.912
Sum egenkapital og gjeld	60.514	36.245	1.702	322	5.414	218	1.476	1.186	31.002	138.080	

*) Regulatorisk kapital er lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i Privatmarked og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 15,0 prosent for å være i tråd med bankens kapitalmål per 31. desember 2017

**)	Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)	31.12.17	31.12.16
Utbytte		6	88
	Gevinst/(tap) på aksjer	62	76
	Gevinst/(tap) på finansielle derivater	124	280
	Gevinst/(tap) på øvrige finansielle instrumenter til virkelig verdi (FVO)	7	26
	Gevinst/(tap) på valuta	45	51
	Gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner	58	-2
	Gevinst/(tap) på aksjer og aksjederivater i SpareBank 1 Markets	43	25
	Gevinst/(tap) på finansielle instrumenter knyttet til sikringsbøkføring ***)	-22	-21
	Sum verdiendringer finansielle eiendeler	317	434
	SpareBank 1 Gruppen	349	317
	SpareBank 1 Boligkreditt	-41	-17
	SpareBank 1 Næringskreditt	19	29
	BN Bank eks. resultatandel BN Bolig	98	86
	SpareBank 1 Kredittkort	15	24
	SpareBank 1 Mobilbetaling	-14	-27
	Andre selskaper	10	15
	Sum avkastning på eierinteresser	436	427
	Sum netto avkastning på finansielle eiendeler	758	949

***)	Spesifikasjon av virkelig verdi-sikring	31.12.17	31.12.16
	Virkelig verdi-ændringer på sikringsinstrumentet	-215	-302
	Virkelig verdi-ændringer på den sikrede posten henførbart til sikret risiko	192	281
	Gevinster el. tap fra sikringsbøkføring, netto	-22	-21

Note 5 - Kapitaldekning og kapitalstyring

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Fra 31. mars 2015 har banken tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretakporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

Per 31. desember 2017 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og den norske motsyklisk kapitalbuffer 2,0 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 12,0 prosent. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et pilar 2-krav for SpareBank 1 SMN på 2,1 prosent med virkning fra fjerde kapital 2016. Totalt minstekrav til ren kjernekapital, inklusive pilar 2-kravet, er dermed 14,1 prosent.

Motsyklisk kapitalbuffer økte fra 1,5 prosent til 2,0 prosent med virkning fra 31. desember 2017.

SpareBank 1 SMN har reklassifisert to fondsobligasjoner fra og med fjerde kvartal 2017. Sammenligningstall er omarbeidet. For ytterligere detaljer se note 1 Regnskapsprinsipper.

Fra fjerde kvartal 2016 er differensierte satser på motsyklisk buffer trådt i kraft. For engasjementer i andre land benyttes den motsykliske kapitalbuffersatsen som er fastsatt av myndighetene i vedkommende land. Dersom landet ikke har fastsatt sats benyttes samme sats som for engasjementer i Norge med mindre Finansdepartementet fastsetter en annen sats. For fjerde kvartal 2017 er morbanken under unntaksgrensen slik at den norske satsen benyttes på alle aktuelle engasjementer. For konsern er beregnet vektet motsyklisk kapitalbuffer på 2,0 prosent.

Deler av konsernets fondsobligasjoner og ansvarlig lån er utstedt i henhold til gammelt regelverk. Disse har vært gjenstand for nedtrapping med 40 prosent i 2016 og 50 prosent i 2017. Nedtrappingen øker med ytterligere ti prosent for hvert år. Per 31. desember 2017 hadde morbanken 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping. Tilsvarende for ansvarlig lån er 659 millioner kroner.

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	(mill. kr)	31.12.17	31.12.16
14.166	15.372	Sum balanseført egenkapital	17.510	16.253
-950	-950	Hybridkapital inkludert i egenkapital	-993	-950
-470	-522	Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-984	-741
-	-	Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	117	117
-609	-893	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-893	-609
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser bokført i annen egenkapital	-565	-425
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	324	220
-29	-30	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-41	-48
-190	-350	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-333	-248
-	-	Verdiendring på sikringsinstrumenter ved kontantstrømsikring	7	-
-	-	Fradrag ren kjernekapital for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-212	-337
11.917	12.627	Sum ren kjernekapital	13.938	13.233
950	950	Fondsobligasjon	1.427	1.358
483	459	Fondsobligasjon omfattet av overgangsbestemmelser	459	483
13.350	14.036	Sum kjernekapital	15.824	15.073
		Tilleggs kapital utover kjernekapital		
1.000	1.000	Ansvarlig kapital	1.615	1.698
673	561	Ansvarlig kapital omfattet av overgangsbestemmelser	561	673
-256	-254	Fradrag for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-254	-256
1.418	1.307	Sum tilleggs kapital	1.922	2.116
14.768	15.343	Netto ansvarlig kapital	17.746	17.189

Minimumskrav ansvarlig kapital				
1.065	978	Spesialiserte foretak	1.107	1.206
1.064	1.098	Foretak	1.113	1.102
1.270	1.370	Massemarked eiendom	1.892	1.753
85	90	Massemarked øvrig	91	88
1.223	1.198	Egenkapitalposisjoner IRB	1	3
4.707	4.733	Sum kredittrisiko IRB	4.205	4.153
5	3	Stater og sentralbanker	3	5
73	80	Obligasjoner med fortrinnsrett	146	130
426	429	Institusjoner	331	340
5	0	Lokale og regionale myndigheter, offentlige foretak	4	7
45	44	Foretak	245	253
0	1	Massemarked	388	179
13	13	Engasjementer med pant i fast eiendom	193	342
245	232	Egenkapitalposisjoner	344	338
86	70	Øvrige eiendeler	166	178
898	872	Sum kredittrisiko standardmetoden	1.820	1.772
35	16	Gjeldsrisiko	18	36
-	-	Egenkapitalrisiko	22	5
-	-	Valutarisiko	1	1
334	341	Operasjonell risiko	510	479
51	52	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	117	84
-	-	Overgangsordning	784	574
6.026	6.015	Minimumskrav ansvarlig kapital	7.478	7.103
75.325	75.182	Beregningsgrunnlag	93.474	88.786
3.390	3.383	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	4.206	3.995
Bufferkrav				
1.883	1.880	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.337	2.220
2.260	2.255	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	2.804	2.664
1.130	1.504	Motsykliskbuffer, 2,0 prosent (1,5 prosent)	1.869	1.332
5.273	5.639	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	7.011	6.215
3.255	3.605	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	2.721	3.022
Kapitaldekning				
15,8 %	16,8 %	Ren kjernekapitaldekning	14,9 %	14,9 %
17,7 %	18,7 %	Kjernekapitaldekning	16,9 %	17,0 %
19,6 %	20,4 %	Kapitaldekning	19,0 %	19,4 %
Uvektet kjernekapitalandel				
133.514	145.821	Balanseposter	210.764	194.324
8.234	7.112	Poster utenom balansen	9.295	10.068
-690	-902	Øvrige justeringer	-1.580	-1.388
141.058	152.032	Beregningsgrunnlag for uvektet kjernekapitalandel	218.479	203.005
13.350	14.036	Kjernekapital	15.824	15.073
9,5 %	9,2 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	7,2 %	7,4 %

Note 6 - Risikoforhold

Risikostyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, konsentrasjon, risikjustert avkastning, misligholdssannsynlighet, tapsgrader, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital, regulatorisk kapitaldekning samt forventede likviditetsmessige regulatoriske krav.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette skape bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikjustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en tolv måneders periode. Risikjustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikjusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikjustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav. For ytterligere detaljer vises det til bankens Pilar III-rapportering som er tilgjengelig på bankens hjemmeside.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet.

Konsernet er eksponert for kredittrisiko gjennom alle sine fordringer på kunder og motparter. Hovedsakelig er konsernet eksponert gjennom ordinær utlånsvirksomhet og leasingaktiviteter, men i tillegg er konsernets kredittrisiko knyttet til likviditetsreserveporteføljen samt gjennom motpartsrisiko som oppstår gjennom rente- og valutaderivater.

Kredittrisiko knyttet til konsernets utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde.

Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje. Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Privatmarked og Næringsliv, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal regulatorisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved fordeling mellom Privatmarked og Næringsliv, begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement, rammer for maksimal eksponering innenfor bransjer samt rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag fra utlån til Privatmarked og Næringsliv.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av avdeling for risikostyring og rapporteres kvartalsvis til styret.

Banken har godkjenning til å benytte interne modeller i sin risikostyring og kapitalberegning (IRB), og fikk i februar 2015 tillatelse til å benytte avansert IRB-metode.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikjusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef, som kan videre delegerer fullmakter under konserndirektørnivå. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementsstørrelse og risikoprofil.

Banken har en egen avdeling for kredittstøtte som bistår eller tar over behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Banken bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprisering og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Misligholdssannsynlighet (PD)

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-orienterte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturførhold. Banken har i tillegg utviklet en kontantstrømsbasert PD-modell som benyttes for eksponeringer mot utleie av næringseiendom. Banken er i dialog med Finanstilsynet med tanke på å kunne anvende denne modellen i kapitalkravsberegningen (IRB).

For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser. I tillegg har banken to risikoklasser for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Modellene valideres løpende og minimum årlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

2. Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et eventuelt fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes en myndighetsbestemt KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Privatmarked og Næringsliv. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

3. Tap gitt mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet tilfriskningsgrad, realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. Verdiene fastsettes etter faste modeller og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet.

Estimert tapsgrad skal ta hensyn til en framtidig lavkonjunktur. Med et begrenset datagrunnlag fra lavkonjunktur har banken lagt inn betydelige sikkerhetsmarginer i sine estimater for å sikre konservative anslag ved beregning av kapitalkrav.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk og regulatorisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler med de finansinstitusjoner som utgjør bankens største motparter. ISDA regulerer oppgjør mellom finansielle motparter. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller minimum overføringsbeløp. Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler med finansielle motparter for å styre motpartsrisikoen. Se note 14 Finansielle instrumenter og motregning for ytterligere beskrivelse av disse avtalene.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til enhver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger 80 prosent av sikkerhetene.

Datterselskapet SpareBank 1 Markets clearer ordinære aksjehandler utført på Oslo Børs gjennom CCP oppgjør. Selskapet er Direct Clearing Member på Six X-Clear slik at motpartsrisikoen er mot Six X-Clear.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter. Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, inklusive finansiering. SpareBank 1 SMN har outsourcet kundehandel med rente- og valutainstrumenter til SpareBank 1 Markets. Denne kundeaktiviteten samt SpareBank 1 Markets anvendelse av bankens balanse, påvirker også bankens markedsrisiko.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Bankens strategi for markedsrisiko legger grunnlaget for utarbeidelse av ledelsesrapportering, kontroll og oppfølging av rammer og retningslinjer.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets modul for markedsrisiko. Rammene gjennomgås minst årlig og vedtas av bankens styre. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret.

Renterisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedsrentene i finansielle markeder. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt (0,01 prosentpoeng). Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd og samlet. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Spreadrisiko er risikoen for at tap oppstår som følge av endringer i markedsverdi/virkelig verdi av obligasjoner grunnet generelle endringer i risikopåslag (kredittspread). Obligasjonsporteføljen styres med utgangspunkt i en evaluering av de enkelte utstedere. I tillegg har banken en egen ramme for samlet spreadrisiko for samtlige obligasjoner. Banken beregner spreadrisiko basert på Finanstilsynets modul for markeds- og kredittisiko. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i rating og durasjon.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta.

Aksjerisiko er risikoen for tap i posisjoner som følge av endringer i aksjekurser. Denne risikoen er knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter. Aksjer i datterselskaper og aksjer som inngår i en konsolidert eller strategisk vurdering inkluderes ikke.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Per 31. desember 2017 var innskuddsdekningen 51 prosent inklusive solgte lån til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, mot 49 prosent per 31. desember 2016 (konserntall).

Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. For stor konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Finansavdelingen i banken er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1-alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Banken har som mål å kunne overleve i tolv måneder i ordinær drift uten tilgang på ny ekstern finansiering. Dette forutsetter at banken fortsatt kan overføre kvalifiserte lån til SpareBank 1 Boligkreditt, og at det til enhver tid skal være tilstrekkelig kapasitet i utlånsmassen til å kunne dekke et boligprisfall på inntil 30 prosent for å opprettholde finansieringen gjennom kredittforetaket. I tillegg skal banken klare en overlevelse på 30 dager i det mest ekstreme krisescenariet. I et slikt scenario kan kun bankens beholdning av høylikvide aktiva anvendes.

Tilgangen til finansiering har fungert tilfredsstillende i 2017.

Konsernets likviditetssituasjon per 31. desember 2017 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Mennesker: Brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: Svikt i IT og andre systemer
- Eksterne årsaker: Kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

Styring av operasjonell risiko har fått økt betydning i finansnæringen gjennom de senere årene. Faktorer som spiller inn er internasjonalisering, en sterk teknologisk utvikling og stadig økende krav fra både kunder, myndigheter og andre interessegrupper. Internasjonalt har mange betydelige tapshendelser i finansnæringen hatt sin bakgrunn i svikt innenfor dette risikoområdet.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Ledelsen vurderer foretakets IT-systemer som sentrale for drift, regnskapsføring og rapportering av gjennomførte transaksjoner samt fremskaffing av grunnlag for viktige estimater og beregninger. IT-systemene er hovedsakelig standardiserte, og forvaltningen og driften er i stor grad utkontraktert til tjenesteleverandører.

Banken har tatt i bruk et eget registrerings- og oppfølgingsverktøy (Risiko Informasjonssystem) for bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder i konsernet.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret. Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende. Styret vurderer den operasjonelle risikoen i foretaket som moderat, herunder risikoen knyttet til regnskaps- og rapporteringsprosessen.

For ytterligere informasjon vises til bankens Pilar III-rapportering som er tilgjengelig på www.sparebank1.no/nb/smn/om-oss/investor/finansiell-info/kapitaldekning samt følgende noter:

Note 13 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Note 10 Finansielle instrumenter og motregning

Note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 17 Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Note 7 - Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld

Morbank			Konsern		
31.12.16	31.12.17	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (mill. kr)	31.12.17	31.12.16	
7.066	6.903	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.575	2.756	
1.136	2.639	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2.639	1.136	
8.203	9.543	Sum	4.214	3.892	
Spesifikasjon på de vesentligste valutasorter					
1.466	231	EUR	231	1.466	
101	7	GBP	7	101	
25	7	JPY	7	25	
6.059	9.074	NOK	3.747	1.749	
365	68	USD	68	365	
148	119	SEK	119	148	
38	36	Andre	34	38	
8.203	9.543	Sum	4.214	3.892	
1,9 %	1,5 %	Gjennomsnittlig rente *)	0,9 %	1,8 %	
31.12.16	31.12.17	Gjeld til kredittinstitusjoner (mill. kr)	31.12.17	31.12.16	
7.378	7.729	Innskudd og gjeld uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	8.289	7.588	
2.920	1.318	Innskudd og gjeld med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.318	2.920	
10.299	9.047	Sum	9.607	10.509	
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter					
2.859	2.098	EUR	2.098	2.859	
7.421	6.919	NOK	7.479	7.631	
13	19	USD	19	13	
19	29	Andre	29	19	
10.299	9.047	Sum	9.607	10.509	
0,6 %	0,6 %	Gjennomsnittlig rente *)	0,6 %	0,6 %	
31.12.16	31.12.17	Øvrige engasjementer til kredittinstitusjoner (mill. kr)	31.12.17	31.12.16	
5.000	2.288	Ubenyttede kreditter	2.288	5.000	
55	55	Garantier	55	55	
5.055	2.344	Sum	2.344	5.055	

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

*) Gjennomsnittrenten er beregnet med utgangspunkt i renteinntekt/rentekostnad i forhold til beholdningskontienes gjennomsnittssaldo for det aktuelle år. Dog begrenset til beholdning i konti i valuta NOK.

Note 8 - Utlån til og fordringer på kunder

Morbank		Utlån til og fordringer på kunder (mill. kr)	Konsern	
31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16
97.437	105.843	Brutto utlån	112.071	102.325
-620	-751	Individuelle nedskrivninger	-765	-632
-318	-323	Gruppevise nedskrivninger	-347	-339
96.499	104.769	Sum utlån til og fordringer på kunder	110.959	101.354
Tilleggsinformasjon				
33.142	34.885	Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	34.885	33.142
779	615	- herav utlån til ansatte	956	1.167
2.069	1.828	Utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	1.828	2.069
32	48	Ansvarlig kapital i øvrige finansinstitusjoner	48	32
631	648	Utlån til ansatte*)	1.149	1.123

*) Rentesubsidiering ved utlån til ansatte inngår i rentenetto. Lånerenten til ansatte er 75 prosent av beste boliglånsrente til øvrige kunder

Utlån og engasjementer fordelt på type

Morbank		Utlån og engasjementer fordelt på type (mill. kr)	Konsern	
31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16
Brutto utlån				
-	-	Leiefinansieringsavtaler (Finansiell lease)	2.839	2.421
11.635	12.797	Kasse-/drifts- og brukskreditter	12.330	11.635
3.313	4.186	Byggelån	4.186	3.313
82.489	88.860	Nedbetalingslån	92.716	84.956
97.437	105.843	Sum brutto utlån	112.071	102.325
Øvrige engasjementer				
5.409	4.210	Finansielle garantier, herav:	4.210	5.409
776	714	<i>Betalingsgarantier</i>	714	776
1.167	1.286	<i>Kontraktsgarantier</i>	1.286	1.167
3.249	1.994	<i>Lånegarantier</i>	1.994	3.249
81	84	<i>Garantier for skatter</i>	84	81
135	132	<i>Annet garantiansvar</i>	132	135
1.061	1.018	Ubenyttede garantitilsagn	1.018	1.061
12.337	11.677	Ubenyttede kreditter	11.688	12.420
1.720	1.896	Innvilgede lånetilsagn	2.148	1.957
82	62	Remburser	62	82
20.609	18.863	Sum øvrige engasjementer	19.126	20.929
118.046	124.706	Sum totale engasjementer	131.197	123.253

Utlån og engasjementer fordelt på sektor og næring

Morbank (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer
Lønnstakere o.l	60.099	6.193	66.292	53.371	6.057	59.428
Offentlig forvaltning	226	855	1.081	273	898	1.171
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	11.305	1.002	12.307	10.290	1.048	11.338
Havbruk	1.311	978	2.289	1.599	536	2.135
Industri og bergverk	2.850	1.625	4.475	2.701	1.975	4.676
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	2.794	1.398	4.193	2.980	2.481	5.461
Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.432	2.399	4.830	2.288	1.641	3.929
Sjøfart og offshore	4.639	1.510	6.149	4.983	1.675	6.657
Eiendomsdrift	12.462	1.203	13.665	11.619	1.706	13.324
Forretningsmessig tjenesteyting	2.510	797	3.307	2.442	1.013	3.455
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.547	593	4.140	3.220	998	4.218
Øvrige sektorer	1.669	310	1.978	1.670	582	2.252
Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	105.843	18.863	124.706	97.437	20.609	118.046

Konsern (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer
Lønnstakere o.l	63.812	6.332	70.144	56.260	6.183	62.443
Offentlig forvaltning	240	855	1.095	288	898	1.186
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	11.606	1.013	12.619	10.499	1.057	11.556
Havbruk	1.697	992	2.689	1.985	553	2.538
Industri og bergverk	3.157	1.637	4.794	2.985	1.988	4.973
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.419	1.421	4.841	3.532	2.506	6.038
Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.700	2.409	5.109	2.510	1.650	4.161
Sjøfart og offshore	4.639	1.510	6.149	4.983	1.675	6.657
Eiendomsdrift	12.521	1.205	13.726	11.675	1.708	13.383
Forretningsmessig tjenesteyting	2.260	811	3.070	2.072	1.089	3.161
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.322	630	4.951	3.836	1.040	4.875
Øvrige sektorer	1.699	310	2.010	1.700	583	2.282
Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	112.071	19.126	131.197	102.325	20.929	123.253

Utlån og øvrige engasjementer fordelt på geografiske områder

Morbank (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer
Trøndelag	70.137	12.106	82.243	62.003	13.117	75.120
Møre og Romsdal	22.319	5.078	27.397	20.832	5.522	26.354
Sogn og Fjordane	608	333	941	665	188	853
Nordland	1.216	37	1.253	956	35	991
Oslo	5.037	653	5.690	4.700	1.067	5.767
Landet for øvrig	6.070	615	6.685	5.804	677	6.481
Utlandet	456	42	498	2.476	4	2.480
Sum	105.843	18.863	124.706	97.437	20.609	118.046

Konsern (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer
Trøndelag	73.017	12.227	85.243	64.211	13.279	77.490
Møre og Romsdal	23.670	5.128	28.798	21.930	5.586	27.516
Sogn og Fjordane	981	347	1.328	889	201	1.090
Nordland	1.295	40	1.334	1.031	40	1.071
Oslo	4.710	658	5.368	4.788	1.072	5.861
Landet for øvrig	7.942	685	8.627	6.998	747	7.745
Utlandet	456	42	498	2.476	4	2.480
Sum	112.071	19.126	131.197	102.325	20.929	123.253

Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt

(mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer
Trøndelag	25.483	1.934	27.418	23.776	2.168	25.943
Møre og Romsdal	5.645	439	6.084	4.917	462	5.379
Sogn og Fjordane	317	21	339	297	16	313
Nordland	124	7	131	111	12	123
Oslo	1.270	47	1.317	1.113	61	1.174
Landet for øvrig	1.997	89	2.087	1.756	98	1.854
Utlandet	48	1	49	1.172	108	1.280
Sum	34.885	2.539	37.424	33.142	2.925	36.067

Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt

(mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer	Brutto utlån	Øvrige engasjementer	Totale engasjementer
Trøndelag	1.164	-	1.164	1.171	-	1.171
Møre og Romsdal	158	-	158	541	-	541
Sogn og Fjordane	0	-	0	0	-	0
Nordland	87	-	87	50	-	50
Oslo	366	-	366	250	-	250
Landet for øvrig	52	-	52	56	-	56
Utlandet	0	-	0	0	-	0
Sum	1.828	-	1.828	2.069	-	2.069

Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler

Konsern (mill. kr)	31.12.17	31.12.16
Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler		
- Inntil 1 år	233	195
- Mellom 1 og 5 år	2.105	1.602
- Over 5 år	581	624
Sum brutto fordringer	2.919	2.421
Mottatt, ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler	80	73
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler	2.839	2.348
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte:		
- Inntil 1 år	185	179
- Mellom 1 og 5 år	2.081	1.559
- Over 5 år	573	610
Sum netto fordringer	2.839	2.348

Utlån og øvrige engasjement fordelt på risikogrupper

Banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgelsestidspunkt. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Se note 12 for inndeling av risikoklasser.

Kundene rescores månedlig i bankens porteføljestyringssystem.

Engasjementsoppfølging gjøres utfra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risikoprising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste tolv måneder. Forventet tap ligger innenfor de styrevedtatte rammene for maksimalt forventet tap, i morbank 408 millioner kroner (326 millioner) og konsern 445 millioner (356 millioner) per 31. desember 2017.

Gruppevis nedskrivninger beregnes med utgangspunkt i kunder som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet, men hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning.

Banken benytter makrobaserte stresstester for å estimere nedskrivningsbehov knyttet til objektive hendelser som ikke har gitt utslag i porteføljekvalitet på måletidspunktet.

Risikogruppe misligholdt består av kunder med 90 dagers mislighold samt kunder med individuell nedskrivning.

Morbank (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement
Laveste risiko	69.528	10.852	80.379	66.543	11.340	77.882
Lav risiko	16.855	3.693	20.548	10.973	3.441	14.413
Middels risiko	12.676	3.294	15.970	14.652	4.690	19.342
Høy risiko	2.507	419	2.926	1.931	793	2.723
Høyeste risiko	2.708	478	3.185	1.873	58	1.931
Misligholdt og nedskrevet	1.570	128	1.698	1.466	288	1.754
Sum	105.843	18.863	124.706	97.437	20.609	118.046

Konsern (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement
Laveste risiko	69.415	10.868	80.283	66.909	11.356	78.265
Lav risiko	18.307	3.750	22.057	12.298	3.539	15.837
Middels risiko	15.696	3.413	19.109	16.512	4.824	21.336
Høy risiko	3.532	460	3.991	2.557	835	3.393
Høyeste risiko	3.470	508	3.978	2.522	87	2.609
Misligholdt og nedskrevet	1.651	128	1.779	1.527	288	1.815
Sum	112.071	19.126	131.197	102.325	20.929	123.253

Utlån og øvrige engasjement solgt til SpareBank 1 Boligkreditt

Risikogrupper (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement
Laveste risiko	30.082	2.523	32.604	29.122	2.871	31.993
Lav risiko	3.556	12	3.568	2.940	42	2.982
Middels risiko	865	2	868	831	7	838
Høy risiko	227	1	228	121	3	123
Høyeste risiko	147	0	147	124	0	125
Misligholdt og nedskrevet	8	1	9	5	1	6
Sum	34.885	2.539	37.424	33.142	2.925	36.067

Utlån og øvrige engasjement solgt til SpareBank 1 Næringskreditt

Risikogrupper (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement	Brutto utlån	Øvrige engasjement	Totale engasjement
Laveste risiko	1.465	-	1.465	1.795	-	1.795
Lav risiko	96	-	96	273	-	273
Middels risiko	267	-	267	-	-	-
Høy risiko	-	-	-	-	-	-
Høyeste risiko	-	-	-	-	-	-
Misligholdt og nedskrevet	-	-	-	-	-	-
Sum	1.828	-	1.828	2.069	-	2.069

Note 9 - Fraregning av finansielle eiendeler

Som et ledd i sin ordinære virksomhet foretar banken transaksjoner som resulterer i salg av finansielle eiendeler. Banken overfører slike finansielle eiendeler i hovedsak gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt eller næringsleilingslån til SpareBank 1 Næringskreditt.

Mottatt vederlag for lån som er solgt til Sparebank 1 Boligkreditt og Sparebank 1 Næringskreditt tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på salgstidspunktet.

I henhold til inngått forvaltningsavtale med kredittforetakene forestår banken forvaltning av lånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene.

Kredittforetakene kan selge lånene som er kjøpt fra banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake lån under gitte betingelser.

Hvis kredittforetakene får tap på kjøpte lån har de en viss rett til å avregne dette i provisjoner fra samtlige banker som har solgt lånene. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte lån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne muligheten til avregning anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte lånene er overført til kredittforetakene. Dette innebærer full fraregning av solgte lån. Banken innregner eventuelle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved salget separat som eiendeler eller forpliktelser. Det er ikke innregnet eiendeler eller forpliktelser per 31. desember 2017.

SpareBank 1 Boligkreditt

SpareBank 1 Boligkreditt eies av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 19,85 prosent per 31. desember 2017 (19,09 prosent per 31. desember 2016). SpareBank 1 Boligkreditt erverver lån med pant i boliger og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett, (OMF) innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt og banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte lånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på lånene banken har solgt og kostnadene i kredittforetaket.

Det er i 2017 kjøpt og solgt boliglån til en netto verdi av 1,7 milliarder kroner (1,2 milliarder i 2016) til Sparebank 1 Boligkreditt. Totalt er det fraregnet boliglån til Sparebank 1 Boligkreditt for 34,9 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret (33,1 milliarder i 2016).

Likviditetsfasilitet

SpareBank 1 SMN har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene forplikter seg til å kjøpe OMF utstedt at foretaket begrenset til en samlet verdi av de neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt.

Forpliktelsen er begrenset til foretakets forpliktelser til å innfri utstedte OMF etter at foretakets egen beholdning av likviditet på forfallstidspunktet er trukket fra. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. I henhold til sin likviditetsstrategi holder SpareBank 1 Boligkreditt likviditet iht. kravene etter Net Stable Funding Regime. Denne likviditetsreserven hensyntas ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun i de tilfeller hvor foretaket ikke lenger har tilstrekkelig likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Soliditet

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 SMN også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minst ni prosent. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen tre måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette, med mindre det foretas andre grep for å redusere behovet for kapital.

Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være iht. til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det

primære ansvaret i henhold til samme avtale. Foretaket har ved årsskiftet ca 16,7 prosent ansvarlig kapital, hvorav ca 14,5 prosent er kjernekapital. Sammenholdt med den svært lave risikoprofilen i foretaket har banken vurdert det som usannsynlig at det blir innkalt kapital iht. denne avtalen og har valgt å ikke holde noen reserver for dette.

SpareBank 1 Næringskreditt

SpareBank 1 Næringskreditt eies av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 33,53 prosent per 31. desember 2017 (36,47 prosent per 31. desember 2016). SpareBank 1 Næringskreditt erverver lån med pant i næringsseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt er sikret med pant i næringsseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt og banken har, utover retten til å forestå forvaltning og å motta provisjon for dette og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte lånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på lånene banken har solgt og kostnadene i kredittforetaket.

Samlede lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt er i 2017 redusert med 241 millioner kroner (økt med 608 millioner i 2016). Totalt er det fraregnet næringsseidomsån til SpareBank 1 Næringskreditt for 1,8 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret (2,1 milliarder i 2016).

Likviditetsfasilitet

Som beskrevet ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt er det inngått tilsvarende avtale med SpareBank 1 Næringskreditt.

Soliditet

Det er på samme måte inngått avtale om å sikre kjernekapital i SpareBank 1 Næringskreditt på minimum ni prosent. Se omtale ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10 - Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Morbank

31.12.17 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	1.415	256	42	124	1.836
Næringsliv	307	11	4	8	331
Sum	1.721	267	46	132	2.167

31.12.16 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	942	220	53	100	1.315
Næringsliv	134	8	2	2	147
Sum	1.076	229	56	102	1.463

Av det totale beløp av brutto forfalte, men ikke nedskrevet utlån var realisasjonsverdien på tilhørende pantestillelser 1.844 millioner kroner (1.307 millioner) per 31. desember 2017.

Konsern

31.12.17 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	1.420	290	51	162	1.924
Næringsliv	311	37	9	51	409
Sum	1.732	328	60	213	2.333

31.12.16 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	946	244	61	130	1.380
Næringsliv	139	38	6	33	217
Sum	1.085	282	67	163	1.597

Av det totale beløp av forfalte, men ikke nedskrevet utlån til kunder var virkelig verdi på tilhørende pantestillelser 1.943 millioner kroner (1.381 millioner) per 31. desember 2017.

Note 11 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	2017			2016		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-2	127	125	0	449	450
Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	5	5	-	-40	-40
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	146	155	8	34	42
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	3	41	45	10	49	59
Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-5	-1	-6	-6	-3	-8
Sum tap på utlån og garantier	5	318	323	13	490	502

Individuelle nedskrivninger	31.12.17			31.12.16		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01. *)	24	602	625	28	148	176
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	8	146	155	8	34	42
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	4	8	13	3	36	39
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	0	191	191	2	6	8
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	6	100	106	4	518	523
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	18	738	755	24	602	625

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 4,2 millioner kroner (5,6 millioner), er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

Gruppenedskrivninger	31.12.17			31.12.16		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	90	228	318	90	268	358
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	5	5	-	-40	-40
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	90	233	323	90	228	318

Tap og nedskrivninger fordelt på sektor og næring	Tap		Individuelle- og gruppenedskrivninger	
	2017	2016	31.12.17	31.12.16
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-2	6	5	9
Havbruk	-	-	-	-
Industri og bergverk	4	15	14	17
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	7	6	13	11
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	3	9	23	21
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	258	490	617	520
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	37	16	58	23
Lønnstakere	11	1	20	19
Ufordelt *)	5	-40	323	318
Sum sektor og næringsfordelt	323	502	1.074	938

*) Ufordelt er i sin helhet knyttet til gruppevisse nedskrivninger. Se egen tabell for segmentfordeling av gruppevisse nedskrivninger.

Misligholdte utlån (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager	170	50	220	144	29	173
- Individuelle nedskrivninger	12	39	50	17	18	36
Netto misligholdte utlån	159	11	170	127	11	138
Avsetningsgrad	7 %	77 %	23 %	12 %	62 %	21 %
Andre tapsutsatte engasjement						
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	21	1.146	1.167	19	1.435	1.453
- Individuelle nedskrivninger	6	699	705	6	584	590
Netto andre tapsutsatte engasjement	15	448	462	13	851	863
Avsetningsgrad	29 %	61 %	60 %	33 %	41 %	41 %

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for morbanken 32,1 millioner kroner (57,8 millioner).

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for morbanken per 31. desember 2017 528,0 millioner kroner (844,2 millioner).

Konsern

Tap på utlån (mill. kr)	2017			2016		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-2	129	127	0	454	454
Periodens endring i gruppenedskrivninger	5	4	9	4	-42	-38
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	146	155	8	36	44
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	13	45	58	14	50	64
Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-6	-1	-7	-6	-3	-9
Sum tap på utlån og garantier	18	323	341	21	495	516

Individuelle nedskrivninger	31.12.17			31.12.16		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01. *)	27	611	638	31	153	184
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	9	147	157	8	36	44
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	5	9	14	3	36	39
+Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	0	191	191	2	6	8
+Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	7	104	111	4	523	528
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	20	750	769	27	611	638

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 4,2 millioner kroner (5,6 millioner), er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

Gruppenedskrivninger	31.12.17			31.12.16		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	100	239	339	96	281	376
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	5	4	9	4	-42	-38
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	104	243	347	100	239	339

Tap og nedskrivninger fordelt på sektor og næring	Tap		Individuelle- og gruppenedskrivninger	
	2017	2016	31.12.17	31.12.16
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-2	6	6	10
Havbruk	-	-	-	-
Industri og bergverk	7	15	16	18
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	8	7	15	12
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	4	9	25	23
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	259	492	624	525
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	37	17	58	23
Lønnstakere	18	5	20	21
Ufordelt *)	9	-37	347	339
Sum sektor og næringsfordelt	341	516	1.112	971

*) Ufordelt er i sin helhet knyttet til gruppevis nedskrivninger. Se egen tabell for segmentfordeling av gruppevis nedskrivninger.

Misligholdte utlån (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager	209	75	284	176	38	214
- Individuelle nedskrivninger	14	42	55	20	19	39
Netto misligholdte utlån	195	33	229	156	18	174
Avsetningsgrad	7 %	55 %	20 %	12 %	51 %	18 %
Tapsutatte engasjement (ikke misligholdt)	21	1.164	1.184	19	1.455	1.474
- Individuelle nedskrivninger	6	708	714	6	592	599
Netto andre tapsutsatte engasjement	15	456	470	13	863	875
Avsetningsgrad	29 %	61 %	60 %	33 %	41 %	41 %

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for konsernet 37,2 millioner kroner (65,7 millioner).

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for konsernet per 31. desember 2017 540,0 millioner kroner (853,6 millioner).

Note 12 - Kredittesponering for hver interne risikorating

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. I tabellen er denne inndelingen sammenholdt med tilsvarende ratingklasser hos Moody's.

Historisk mislighold er tall for morbank og viser default ratio (DR) per risikoklasse. Tallene er et uvektet snitt for normalscorede kunder i perioden 2011-2017.

Sikkerhetsdekning representerer forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier. Verdiene fastsettes etter faste modeller, og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet. I samsvar med kravene i kapitalkravsforskriften er estimatene «down-turn»-estimer. Basert på sikkerhetsdekningen (RE-verdi / EAD) klassifiseres engasjementet i en av sju klasser, hvor beste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på over 120 prosent, og laveste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på under 20 prosent.

Risiko-klasse	Misligholdssansynlighet		Moody's	Historisk mislighold	Mislighold 2017	Sikkerhetsdekning		
	Fra	Til				Sikkerhets-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %	Aaa-A3	0,01 %	0,02 %	1	120	
B	0,10 %	0,25 %	Baa1-Baa2	0,04 %	0,02 %	2	100	120
C	0,25 %	0,50 %	Baa3	0,07 %	0,08 %	3	80	100
D	0,50 %	0,75 %	Ba1	0,25 %	0,37 %	4	60	80
E	0,75 %	1,25 %	Ba2	0,36 %	0,39 %	5	40	60
F	1,25 %	2,50 %		0,92 %	1,24 %	6	20	40
G	2,50 %	5,00 %	Ba2-B1	2,20 %	1,88 %	7	0	20
H	5,00 %	10,00 %	B1-B2	4,45 %	4,50 %			
I	10,00 %	99,99 %	B3-Caa3	11,08 %	11,62 %			
J	mislighold							
K	nedskrevet							

Bankens engasjementer klassifiseres i risikogrupper på bakgrunn av risikoklasse.

Risikoklasse	Risikogrupper
A - C	Laveste risiko
D - E	Lav
F - G	Middels
H	Høy
I	Høyeste risiko
J - K	Mislighold og nedskrevet

	Gjennomsnittlig usikret eksponering i		Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i		Totalt engasjement
	%			%		
Morbank (mill. kr)		31.12.17	31.12.17	31.12.16	31.12.16	
Laveste risiko	9,5 %		80.379	12,3 %		77.882
Lav risiko	9,9 %		20.548	21,3 %		14.413
Middels risiko	12,2 %		15.970	15,7 %		19.342
Høy risiko	8,6 %		2.926	15,5 %		2.723
Høyeste risiko	4,2 %		3.185	11,3 %		1.931
Mislighold og nedskrevet	32,0 %		1.698	40,4 %		1.754
Totalt			124.706			118.046

Konsern (mill. kr)	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %		Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	
	31.12.17	Totalt engasjement 31.12.17	31.12.16	Totalt engasjement 31.12.16
Laveste risiko	9,5 %	80.283	12,2 %	78.265
Lav risiko	9,2 %	22.057	19,2 %	15.837
Middels risiko	10,2 %	19.109	14,2 %	21.336
Høy risiko	6,3 %	3.991	12,3 %	3.393
Høyeste risiko	3,4 %	3.978	8,3 %	2.609
Mislighold og nedskrevet	30,5 %	1.779	40,4 %	1.815
Totalt		131.197		123.253

Realisasjonsverdien på stilte sikkerheter fastsettes slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Note 13 - Maksimal kreditteksponering

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank

31.12.17 (mill. kr)	Maksimal eksponering mot kredittisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet *)
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	3.231	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	9.543	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	104.769	83.692	1.620	15.910
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	20.014	-	-	10.092
Derivater	4.328	-	-	2.408
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	50	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	61	-	-	-
Fordringer verdipapirer	35	-	-	-
Sum eiendeler	142.032	83.692	1.620	28.409
Forpliktelser, ikke balanseført				
Stilte garantier og remburser	5.346	-	-	-
Ubenyttede kreditter	13.965	4.817	47	2.010
Lånetilsagn	1.896	-	-	-
Andre engasjement	579	-	-	-
Sum forpliktelser	21.786	4.817	47	2.010
Sum total kredittisikoeksponering	163.817	88.509	1.667	30.420

31.12.16 (mill. kr)	Maksimal eksponering mot kredittisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet *)
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	236	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	8.203	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	96.499	74.519	1.595	15.426
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	17.861	-	-	9.809
Derivater	4.812	-	-	3.363
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	24	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	37	-	-	-
Fordringer verdipapirer	20	-	-	-
Sum eiendeler	127.692	74.519	1.595	28.597
Forpliktelser, ikke balanseført				
Stilte garantier og remburser	6.607	-	-	-
Ubenyttede kreditter	17.337	4.917	213	1.919
Lånetilsagn	1.720	-	-	-
Andre engasjement	2.034	-	-	-
Sum forpliktelser	27.698	4.917	213	1.919
Sum total kredittisikoeksponering	155.390	79.436	1.807	30.516

Konsern	Maksimal eksponering mot kreditrisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet *)
31.12.17 (mill. kr)				
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	3.231	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4.214	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	110.959	83.692	1.620	22.614
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	21.494	-	-	10.092
Derivater	4.351	-	23	2.408
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	66	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	104	-	-	-
Fordringer verdipapirer	322	-	84	203
Sum eiendeler	144.741	83.692	1.726	35.316
Forpliktelser, ikke balanseført				
Stilte garantier og remburser	5.346	-	-	-
Ubenyttede kreditter	13.976	4.817	47	2.021
Lånetilsagn	2.148	-	-	251
Andre engasjement	764	-	63	-
Sum forpliktelser	22.233	4.817	110	2.272
Sum total kreditrisikoeksponering	166.974	88.509	1.836	37.589

	Maksimal eksponering mot kreditrisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet *)
31.12.16 (mill. kr)				
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	236	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	3.892	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	101.354	74.519	1.595	20.312
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	19.039	-	-	9.809
Derivater	4.752	-	18	3.363
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	60	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	63	-	-	-
Fordringer verdipapirer	220	-	33	167
Sum eiendeler	129.616	74.519	1.645	33.651
Forpliktelser, ikke balanseført				
Stilte garantier og remburser	6.607	-	-	-
Ubenyttede kreditter	17.420	4.917	213	1.949
Lånetilsagn	1.957	-	-	-
Andre engasjement	2.211	-	-	-
Sum forpliktelser	28.195	4.917	213	1.949
Sum total kreditrisikoeksponering	157.810	79.436	1.858	35.600

*) Øvrig sikkerhet inkluderer blant annet kontanter, løsøre, skip og mottatte garantier. For obligasjoner med fortrinnsrett består sikkerhetsmassen av utlån til kunder i selskapet som har utstedt obligasjonen.

Bankens maksimale kreditteksponering fremgår av oppstillingen ovenfor. SpareBank 1 SMN utfører engrosbanktjenester for BN Bank og Samspar-bankene. I tilknytning til dette er det etablert garantiavtale som sikrer fullt oppgjør for eksponeringer knyttet til disse avtalene.

For privat- og næringslivskunder anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse ved derivathandel. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Kunder stiller kontantdepot og/eller pant i eiendeler som sikkerhet for kunders handel av strøm- og laksederivater på NASDAQ OMX Oslo ASA og Fish Pool ASA. For nærmere beskrivelse av NASDAQ se note 37 Annen gjeld og øvrige forpliktelser.

Sikkerhetsstillelsene er vurdert til markedsverdi, begrenset til maksimal kreditteksponering for den enkelte motpart.

Kreditrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	(mill. kr)	31.12.17	31.12.16
Bankaktiviteter				
89.046	90.076	Trøndelag	87.759	87.092
26.704	27.073	Møre og Romsdal	28.483	27.867
851	939	Sogn og Fjordane	1.324	1.087
997	1.248	Nordland	1.334	1.084
5.990	8.953	Oslo	8.987	6.399
6.475	7.895	Landet for øvrig	9.925	7.796
2.631	3.241	Utlandet	3.251	2.636
132.693	139.424	Totalt bankaktiviteter	141.062	133.960
Finansielle instrumenter				
15.931	16.988	Norge	18.485	17.145
1.922	3.065	Europa/Asia	3.065	1.922
13	5	Oseania	5	13
19	7	Nord-Amerika	7	19
4.812	4.328	Derivater	4.351	4.752
22.697	24.393	Sum	25.912	23.851
155.390	163.817	Totalt fordelt på geografiske områder	166.974	157.810

Note 14 - Finansielle instrumenter og motregning

I den finansielle oppstillingen har konsernet ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 SMN inngår standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler om netting av derivater der finansielle institusjoner er motparter. I tillegg har banken inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA) mot de mest brukte motpartene. Per 31. desember 2017 har banken rundt 25 aktive ISDA-avtaler. Fra 1. mars 2017 måtte banken i henhold til EMIR ha en CSA med daglig utveksling av marginsikkerhet mv. med alle finansielle motparter som banken handler med hjemhørende (blant annet) i et EU-land. Banken inngår utelukkende avtaler med kontanter som sikkerhet. Håndteringen av sikkerhetsstillelsen under disse avtalene har banken satt ut til SEB Prime Collateral Services, det vil si at de håndterer marginkravene på vegne av banken. Mer om sikkerheter og pantstillelser i note 37 Annen gjeld og forpliktelser.

Mor og konsern er lik.

31.12.17 (mill. kr)	a) Brutto beløp for eiendel i balansen	b) Brutto beløp av gjeld som kan nettes	c (a-b) Netto beløp av eiendeler i balansen	d) Beløp som ikke er nettoført		e (c-d) Netto eksponering
				Finansielle instrumenter *)	Kontantsikkerhet mottatt d (ii)	
Derivater eiendeler	1.638	-	1.638	-835	-581	222

	a) Brutto beløp for gjeld i balansen	b) Brutto beløp av eiendeler som kan nettes	c (a-b) Netto beløp av gjeld i balansen	d) Beløp som ikke er nettoført		e (c-d) Netto eksponering
				Finansielle instrumenter *)	Kontantsikkerhet avgitt d (ii)	
Derivater gjeld	1.076	-	1.076	-835	-	242

31.12.16 (mill. kr)	a) Brutto beløp for eiendel i balansen	b) Brutto beløp av gjeld som kan nettes	c (a-b) Netto beløp av eiendeler i balansen	d) Beløp som ikke er nettoført		e (c-d) Netto eksponering
				Finansielle instrumenter*)	Kontantsikkerhet mottatt d (ii)	
Derivater eiendeler	1.678	-	1.678	-928	-526	225

	a) Brutto beløp for gjeld i balansen	b) Brutto beløp av eiendeler som kan nettes	c (a-b) Netto beløp av gjeld i balansen	d) Beløp som ikke er nettoført		e (c-d) Netto eksponering
				Finansielle instrumenter *)	Kontantsikkerhet avgitt d (ii)	
Derivater gjeld	1.216	-	1.216	-928	-	288

*) Innregnede finansielle instrumenter som ikke oppfyller enkelte av eller alle kriteriene for nettoppresentasjon iht. IAS 32 eller betingende motregningsretter som bare kan håndheves og utøves i tilfelle av mislighold, ved insolvens eller konkurs hos de enkelte motpartene.

Note 15 - Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at banken benytter sine interne retningslinjer for kredittrater. Se avsnitt kredittrisiko under note 6 Risikoforhold.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er misligholdt. Misligholdt er i noten definert til betalingsmislighold over tusen kroner over 90 dager.

31.12.17 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	9.543	-	-	-	-	-	9.543
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		55.734	6.917	3.485	822	923	233	68.115
Næringsliv		13.793	9.939	9.190	1.685	1.784	1.336	37.728
Sum utlån		69.528	16.855	12.676	2.507	2.708	1.570	105.843
Finansielle investeringer	29							
Noterte stat og statsgaranterte obligasjoner		4.339	-	-	-	-	-	4.339
Noterte andre obligasjoner		10.056	263	640	-	-	-	10.959
Unoterte stat og statsgaranterte obligasjoner		53	-	-	-	-	-	53
Unoterte andre obligasjoner		4.545	-	-	-	-	-	4.545
Sum finansielle investeringer		18.993	263	640	-	-	-	19.895
Totalt		98.063	17.118	13.315	2.507	2.708	1.570	135.281

31.12.16 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	8.203	-	-	-	-	-	8.203
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		48.506	6.557	3.547	761	915	220	60.507
Næringsliv		18.037	4.415	11.105	1.169	958	1.245	36.930
Sum utlån		66.543	10.973	14.652	1.931	1.873	1.466	97.437
Finansielle investeringer	29							
Noterte stat og statsgaranterte obligasjoner		4.220	-	-	-	-	-	4.220
Noterte andre obligasjoner		9.056	700	485	26	-	-	10.267
Unoterte stat og statsgaranterte obligasjoner		1.783	-	-	-	-	-	1.783
Unoterte andre obligasjoner		1.240	105	21	-	-	-	1.366
Sum finansielle investeringer		16.300	805	506	26	-	-	17.636
Totalt		91.045	11.778	15.158	1.956	1.873	1.466	123.276

Konsern		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
31.12.17 (mill. kr)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	4.214	-	-	-	-	-	4.214
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		55.855	7.773	5.477	1.142	1.366	269	71.882
Næringsliv		13.560	10.533	10.219	2.389	2.105	1.382	40.189
Sum utlån		69.415	18.307	15.696	3.532	3.470	1.651	112.071
Finansielle investeringer	29							
Noterte stat og statsgaranterte obligasjoner		4.339	-	-	-	-	-	4.339
Noterte andre obligasjoner		10.056	263	640	-	-	-	10.959
Unoterte stat og statsgaranterte obligasjoner		53	-	-	-	-	-	53
Unoterte andre obligasjoner		4.385	-	-	-	-	-	4.385
Sum finansielle investeringer		18.833	263	640	-	-	-	19.736
Totalt		92.463	18.569	16.336	3.532	3.470	1.651	136.021

31.12.16 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet				Høyeste risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	3.892	-	-	-	-	-	3.892
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		48.607	7.320	5.181	994	1.236	250	63.588
Næringsliv		18.302	4.978	11.331	1.563	1.287	1.276	38.737
Sum utlån		66.909	12.298	16.512	2.557	2.522	1.527	102.325
Finansielle investeringer	29							
Noterte stat og statsgaranterte obligasjoner		4.220	-	-	-	-	-	4.220
Noterte andre obligasjoner		9.056	700	485	26	-	-	10.267
Unoterte stat og statsgaranterte obligasjoner		1.783	-	-	-	-	-	1.783
Unoterte andre obligasjoner		1.160	105	21	-	-	-	1.286
Sum finansielle investeringer		16.220	805	506	26	-	-	17.557
Totalt		87.020	13.103	17.018	2.583	2.522	1.527	123.774

*) Garantier stilt av GIEK er ikke hensyntatt

Note 16 - Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Noten er en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31. desember og fremover i tid for det aktuelle året. Konsernets renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på ett prosentpoeng for hele rentekurven på alle balanseposter.

Risikoen har gjennom hele 2017 vært lav og innenfor den totale rammen fastsatt av bankens styre, 600.000 basispunkter per 31. desember 2017. For ytterligere detaljer vedrørende renterisiko se note 6 Risikoforhold.

Basisrisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2017	2016
<i>Valuta</i>		
NOK	-39	-34
EUR	-8	2
USD	-1	-1
CHF	-1	-1
Andre	-3	0
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-52	-34

Total renterisiko viser for 2017 at banken vil få et tap på en renteoppgang. Tilsvarende for 2016.

Tabellen under viser hvordan rentekurven forskyver seg innenfor de ulike tidsintervallene med tilhørende gevinst og tap innenfor de enkelte løpetider.

Rentekurverisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2017	2016
Løpetid		
0 - 1 mnd	-17	-11
1 - 3 mndr	9	7
3 - 6 mndr	-12	-11
6 - 12 mndr	-8	10
1 - 2 år	-5	-1
2 - 3 år	-3	-6
3 - 4 år	15	-5
4 - 5 år	-27	-5
5 - 7 år	2	8
7 - 10 år	-5	-19
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-52	-34

Note 17 - Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta. Handelsaktiviteten knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal nettoeksponering i valuta, målt i kroner.

Konsernet har utarbeidet rammer for nettoeksponering i hver enkelt valuta samt rammer for aggregert netto valutaeksponering (uttrykt som den høyeste av sum lange og korte posisjoner). Overnatten kursrisiko for spothandel i valuta må netto ikke overstige 127,5 millioner kroner per enkeltvaluta og 150,0 millioner aggregert.

Valutarisikoen har gjennom året vært lav. For ytterligere detaljer se note 6 Risikoforhold.

Morbank		Netto valutaeksponering NOK (mill. kr)	Konsern	
2016	2017		2017	2016
-15	-8	EUR	-8	-15
-4	0	USD	0	-4
-11	-19	SEK	-19	-11
-4	-32	Andre	-32	-4
-34	-59	Sum	-59	-34
100	150	Total valutaramme på bruttoposisjoner	150	100
85	128	Total ramme per valutasort	128	85
1,0	1,8	Res. effekt e. skatt ved 3 % endring	1,8	1,0

Note 18 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. For detaljert beskrivelse henvises til note 6 Risikoforhold.

Konsern

31.12.17 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	8.288	737	-	491	90	9.607
Innskudd fra og gjeld til kunder	62.284	6.783	2.171	5.238	-	76.476
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	3.922	5.668	28.753	3.644	41.987
Derivater - kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	4.334	3.139	29.475	2.607	39.555
Andre forpliktelser	2	1.210	554	153	5	1.924
Ansvarlig lånekapital ^{*)}	-	10	659	1.157	250	2.076
Sum kontantstrøm forpliktelser	70.574	16.996	12.191	65.267	6.596	171.624
Kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	4.334	3.139	29.475	2.607	39.555
Kontraktmessige kontantstrømmer inn	-	-3.597	-2.646	-29.587	-2.804	-38.633
Netto kontraktmessige kontantstrømmer	-	737	494	-112	-197	922

Konsern

31.12.16 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	7.588	2.138	-	682	100	10.509
Innskudd fra og gjeld til kunder	56.804	5.376	1.581	3.406	-	67.168
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	2.561	3.783	26.041	3.479	35.863
Derivater - kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	783	7.216	21.313	2.389	31.701
Andre forpliktelser	2	886	524	120	-	1.532
Ansvarlig lånekapital ^{*)}	-	14	1.000	1.154	-	2.168
Sum kontantstrøm forpliktelser	64.394	11.759	14.104	52.716	5.969	148.941
Kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	783	7.216	21.313	2.389	31.701
Kontraktmessige kontantstrømmer inn	-	-363	-6.704	-21.181	-2.406	-30.654
Netto kontraktmessige kontantstrømmer	-	420	512	132	-17	1.047

Inkluderer ikke verdjusteringer for finansielle instrumenter til virkelig verdi

^{*)} For ansvarlig lånekapital benyttes call dato for kontantoppgjør

Note 19 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
		Renteinntekter		
124	137	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	44	48
2.986	3.150	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	3.476	3.240
292	284	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	281	289
-	-	Andre renteinntekter	23	19
3.401	3.571	Sum renteinntekter	3.825	3.597
		Rentekostnader		
152	133	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	137	153
652	654	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	636	636
708	668	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	668	708
99	95	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital *)	97	101
2	-0	Andre rentekostnader	13	13
58	49	Avgift Sparebankenes sikringsfond	49	58
1.672	1.599	Rentekostnader og lignende kostnader	1.600	1.668
1.730	1.972	Netto renteinntekter	2.225	1.929

*) SpareBank 1 SMN har fra og med fjerde kvartal 2017 reklassifisert to fondsobligasjoner fra gjeld til egenkapital. Endringen har medført reduserte rentekostnader i 2017 på totalt 44 millioner kroner og for 2016 på 45 kroner. Sammenligningstall for 2016 er omarbeidet. Det vises til note 3 for ytterligere detaljer.

Note 20 - Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Provisjonsinntekter		
78	82	Garantiprovisjon	80	76
-	-	Meglerprovisjon	223	247
48	56	Porteføljeprovisjon spareprodukter	115	74
271	353	Provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt	353	271
12	17	Provisjon fra SpareBank 1 Næringskreditt	17	12
362	369	Betalingsformidling	362	355
159	172	Provisjon fra forsikringstjenester	172	159
42	49	Andre provisjonsinntekter	67	57
971	1.098	Sum provisjonsinntekter	1.390	1.251
		Provisjonskostnader		
82	83	Betalingsformidling	103	96
3	16	Andre provisjonskostnader	65	37
85	98	Sum provisjonskostnader	168	133
		Andre driftsinntekter		
31	31	Driftsinntekter fast eiendom	47	29
-	-	Eiendomsforvaltning og -omsetning	118	121
0	-0	Verdipapiromsetning	227	149
-	-	Regnskapsførerhonorarer	342	202
4	7	Andre driftsinntekter	49	56
36	38	Sum andre driftsinntekter	783	556
922	1.038	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	2.005	1.674

Note 21 - Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
		Vurdert til virkelig verdi over resultatet		
-122	-49	Verdiendring på renteinstrumenter	62	0
		Verdiendring på derivater/sikring		
-1	-22	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater	-22	-59
26	7	Netto verdiendring på sikrede fastrente utlån og derivater	7	26
245	117	Øvrige derivater	167	33
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
-	-	Inntekter fra eierinteresser	437	423
738	626	Utbytte fra eierinteresser	-	-
-36	48	Verdiendring og gevinst fra eierinteresser	30	-11
79	3	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	6	88
25	3	Verdiendring og gevinst på egenkapitalinstrumenter	31	392
955	733	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi	718	893
		Vurdert til amortisert kost		
-2	-4	Verdiendring på renteinstrumenter holdt til forfall	-4	-2
-2	-4	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til amortisert kost	-4	-2
		Vurdert til virkelig verdi - tilgjengelig for salg		
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
3	1	Gevinst/tap ved realisasjon av finansielle eiendeler	1	3
3	1	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	1	3
51	45	Netto inntekter fra valutahandel	45	51
1.006	776	Sum netto resultat fra finansielle eiendeler	760	944

Note 22 - Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Godtgjørelsesutvalget skal foreta en årlig gjennomgang av praktiseringen av godtgjørelsesordningen, og det skal utarbeides en skriftlig rapport som oversendes styret for gjennomgang og godkjenning. Godtgjørelsesutvalget skal besørge at praktiseringen av godtgjørelsesordningen minst en gang i året gjennomgås av uavhengige kontrollfunksjoner.

Styret skal godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsesordningen samt påse at dokumentasjonen som ligger til grunn for beslutninger er ivaretatt. I tillegg skal styret godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra godtgjørelsesordningen.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever de risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen. Dette innebærer blant annet at grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets risikjusterte resultat skal være en periode på minst ett år og at opptjeningsperioden ikke skal være kortere enn ett år. SpareBank 1 SMN har ikke godtgjørelsesordninger for kundenheter som stimulerer til adferd som utfordrer bankens risikotoleranse, etiske retningslinjer eller kan bidra til interessekonflikter. Banken har ikke godtgjørelsesordninger for kontrollfunksjoner som stimulerer til adferd som utfordrer habilitet.

Godtgjørelsesordningen i SpareBank 1 SMN inneholder også særskilte regler for ledende ansatte. For disse gruppene er grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets risikjusterte resultat over en periode på minst to år. Minimum 50 prosent av den variable godtgjørelsen tildeles i form av egenkapitalbevis, som bindes og tildeles med en tredjedel per år over tre år.

Vurderingen av hvem som er omfattet av bestemmelsene for ledende ansatte, er basert på de kriterier som er fastsatt i gjeldende lover, forskrifter og regelverk.

Det er etablert klausuler om avkorting dersom det avdekkes brudd på gjeldende regelverk eller retningslinjer. Grunnlag for avkorting bygger på konsernets sanksjonssystem.

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
534	501	Lønn	1.284	1.137
-30	40	Pensjonskostnader (Note 24)	79	-22
32	35	Sosiale kostnader	62	43
536	575	Sum personalkostnader	1.426	1.159
680	656	Gjennomsnittlig antall ansatte	1.405	1.313
630	595	Antall årsverk per 31.12.	1.399	1.254
675	637	Antall ansatte per 31.12.	1.482	1.328

Ytelser til konsernledelsen

2017 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Lønn mv.	Herav bonus	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år ¹⁾	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan	Konsernsjef	7.041	-	2.297	-	12.653	115	3.693	200.521
Kjell Fordal	Konserndir. Finans	3.269	-	424	-	11.304	115	8.925	244.945
Vegard Helland	Konserndir. Næringsliv	2.822	-	246	-	1.338	115	1.254	33.835
Svein Tore Samdal	Konserndir. Privatmarked	2.936	-	275	-	-	115	7.344	23.141
Nelly Maske	Konserndir. Organisasjon og utvikling	2.377	-	171	-	-	115	6.864	20.305
Rolf Jarle Brøske	Konserndir. Kommunikasjon og Samfunn	1.960	-	137	-	-	115	9.937	5.305

2016 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Lønn mv.	Herav bonus	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år ¹⁾	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan	Konsernsjef	6.542	-	2.297	-	14.788	165	8.883	200.658
Kjell Fordal	Konserndir. Finans	3.385	-	812	-	9.279	872	6.890	244.640
Vegard Helland	Konserndir. Næringsliv	2.705	-	328	-	1.228	151	1.969	33.530
Svein Tore Samdal	Konserndir. Privatmarked	2.916	-	366	-	-	83	8.551	22.836
Nelly Maske	Konserndir. Organisasjon og utvikling	2.198	-	227	-	-	85	6.000	20.000
Rolf Jarle Brøske	Konserndir. Kommunikasjon og Samfunn	461	-	-	-	-	-	3.585	5.000

¹⁾ Innskuddsbasert pensjonsordning, opptjente pensjonsrettigheter er årets innbetalte sparebeløp.

SpareBank 1 SMN har inntil 30. juni 2017 hatt en individuell topp-pensjonsordning for ansatte med lønn over 12 G. Ansatte mottok 16 prosent av lønn over 12 G som et pensjonstilskudd. Pensjonstilskuddet måtte benyttes til pensjonssparing i produkter levert av SpareBank 1, og kan ikke disponeres før oppnådd pensjonsalder (62 år). For å sikre likeverdighet med en tidligere ordning som ble avviklet i 2007, ble også skatten på pensjonstilskuddet kompensert. Denne ordningen ble lukket 30. juni 2017.

Det ble fra første juli 2017 etablert en ny ordning for ansatte som på denne dato hadde lønn over 12 G. Ansatte med lønn over 12 G per første juli 2017 har nå en topp-pensjonsordning som innebærer at arbeidsgiver sparer 15 prosent av lønn over 12G på en individuell pensjonskonto i SpareBank 1 Forsikring. Ansatte kan selv bestemme investeringsprofil, og pengene er låst til pensjonskontoen frem til pensjonsalder.

Det er inngått førtidspensjonsavtale med konsernsjef ved fratredelse før fylte 67 år, med en pensjon på 68 prosent av pensjongivende lønn. Avtalen gjelder fram til utløpet av den måneden konsernsjefen fyller 67 år. I pensjonsforpliktelsen til konsernsjef inngår bankens kollektive tjenestepensjon. Konsernsjef har i tillegg avtale om ytelse til etterlatte.

Konserndirektører har etterlønsavtaler på inntil tolv måneder fra avtalt fratreden. Størrelsen på eventuell etterlønn vil være gjenstand for vurdering i henhold til det til enhver tid gjeldende godtgjørelsesregelverk. Det er inngått en førtidspensjonsavtale med en av konserndirektørene, med rett til å fratre ved fylte 62 år. Pensjon er 68 prosent av pensjonsgivende lønn. Ytelsen knyttet til denne ordningen inngår i grunnlaget for opptjente pensjonsrettigheter i tabellen over.

Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

Ytelser til styret og representantskapet

2017 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons-, risiko-, og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Kjell Bjordal	Styreleder	442	34	5	-	130.000
Bård Benum	Nestleder styret	234	79	-	8.578	-
Aud Skrudland	Styremedlem	203	23	1	-	6.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	203	-	2	2.229	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	203	105	0	-	49.219
Janne Thyø Thomsen	Styremedlem	203	79	-	-	3.000
Morten Loktu	Styremedlem	203	23	-	-	5.000
Venche Johnsen ²⁾	Styremedlem, ansatterepresentant	154	-	757	577	24.716
Erik Gunnes ²⁾	Styremedlem, ansatterepresentant	203	-	787	966	535
Oddny Lysberg ²⁾	Varamedlem, ansatterepresentant	49	-	540	2.515	939

²⁾ Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold

2016 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Kjell Bjordal	Styreleder	425	32	6	-	110.000
Bård Benum	Nestleder styret	225	75	6	4.000	-
Aud Skrudland	Styremedlem	195	22	6	-	4.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	195	-	6	2.962	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	195	100	5	-	49.219
Janne Thyø Thomsen	Styremedlem	195	75	1	-	3.000
Morten Loktu	Styremedlem	195	22	6	-	5.000
Venche Johnsen ²⁾	Varamedlem, ansattrepresentant	48	-	667	-	24.716
Erik Gunnes ²⁾	Styremedlem, ansattrepresentant	178	-	760	1.025	230
Oddny Lysberg ²⁾	Styremedlem, ansattrepresentant	146	-	512	2.605	634
Terje Lium ³⁾	Leder kontrollkomiteen	40	-	1	-	-
Anders Lian ³⁾	Nestleder kontrollkomiteen	27	-	1	-	1.500
Terje Ruud ³⁾	Medlem kontrollkomiteen	27	-	1	-	-

²⁾ Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold

³⁾ Kontrollkomiteen ble avvirket i mars 2016

Styrets leder har verken bonusavtale eller avtale om etterlønn. Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

**Honorar til representantskapet
(1.000 kr)**

	2017	2016
Randi Dyrnes, representantskapets leder	81	78
Øvrige medlemmer	277	288

Note 23 - Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
197	203	IT-kostnader	266	252
18	17	Porto og verditransport	22	22
55	50	Markedsføring	104	98
34	50	Ordinære avskrivninger (note 32 og 33)	102	98
124	118	Driftskostnader faste eiendommer	118	109
70	77	Kjøpte tjenester	139	108
116	118	Andre driftskostnader	192	156
615	634	Sum andre driftskostnader	943	844
Godtgjørelse til revisor (i 1000 kroner)				
850	877	Lovpålagt revison	2.028	1.911
173	62	Andre attestasjonstjenester	204	248
4	8	Skatterådgivning	239	250
56	29	Andre tjenester utenfor revisjonen	580	76
1.084	976	Sum inklusive merverdiavgift	3.051	2.485

Note 24 - Pensjon

Ytelsesbasert ordning

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer. I tillegg ble det i styremøte i oktober 2016 besluttet at ansatte som var igjen i den sikrede ytelsesbaserte pensjonsavtalen må gå over til innskuddsbasert pensjonsordning fra 1. januar 2017. Ved overgang til innskuddsbasert pensjonsordning fikk ansatte som var med i ytelsesordningen fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Endringen har medført reduksjon i pensjonsforpliktelsen. Dette ble behandlet som en avviklingsgevinst og reduserte pensjonskostnaden i 2016.

Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1. januar 2017 er en fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SMN og pensjonskassen som blant annet omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SMN fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. Ved utgangen av 2017 er ordningen overfinansiert med 171 millioner kroner.

Styret i pensjonskassen skal være sammensatt av representanter fra konsernet og deltakere i pensjonsordningene i henhold til vedtektene i pensjonskassen.

I tillegg til pensjonsforpliktelsene som dekkes gjennom pensjonskassen, har konsernet udekkede pensjonsforpliktelser som ikke kan dekkes av midlene i de kollektive ordningene. Forpliktelsene gjelder personer som ikke er innmeldt i pensjonskassen, tilleggspensjoner utover 12 G, ordinære førtidspensjoner og førtidspensjoner etter AFP (Avtalefestet pensjon).

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 22 personalkostnader.

Økonomiske forutsetninger	2017		2016	
	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser
Diskonteringsrente	2,6 %	2,4 %	2,7 %	2,6 %
Forventet avkastning på midlene	2,6 %	2,4 %	2,7 %	2,6 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %
Forventet G-regulering	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %
Forventet pensjonsregulering	0%/2,25%	0%/2,25%	0%/2,25%	0%/2,25%
Arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %
Forventet AFP-uttak fra 62/64 år	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %

Dødelighetstabell K2013BE
Uførhet IR73

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	Netto pensjonsforpliktelse i balansen (mill. kr). Finansiell status 1.1	31.12.17	31.12.16
662	602	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	641	711
-753	-789	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-842	-797
-12	11	Korrigerings mot EK IB	15	-11
-103	-176	Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-186	-97
3	4	Arbeidsgiveravgift	4	4
-2	0	Planendring/avkortning	0	-2
-102	-172	Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	-182	-96

Fordeling av forpliktelsen mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern 1.1

Konsern	31.12.17			31.12.16		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	619	22	641	689	22	711
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-842	-	-842	-797	-	-797
Korrigerings mot EK IB	15	0	15	-11	-	-11
Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-208	22	-186	-119	22	-97
Arbeidsgiveravgift	0	4	4	1	3	4
Planendring/avkortning	0	0	0	-2	0	-2
Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravg.	-208	26	-182	-121	25	-96

2016	2017	Periodens pensjonskostnad	2017	2016
20	1	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	1	23
-2	-5	Netto renteinntekt	-5	-2
17	-4	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravg.	-4	21
6	0	Periodisert arbeidsgiveravgift	0	6
-74	0	Gevinst ved avvikling	-	-90
-51	-4	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	-4	-63
7	7	Avtalefestet pensjon, ny ordning	10	9
13	37	Innskuddsbasert pensjonskostnad	74	31
-30	40	Periodens pensjonskostnad	79	-22

Aktuarielle tap og gevinster ført over andre inntekter og kostnader	2017			2016		
	Usikret	Sikret	Sum	Usikret	Sikret	Sum
Endring diskonteringsrente	0	18	18	0	9	9
Endring i andre økonomiske forutsetningene	-	-	-	0	0	-
Endring i dødelighetstabell	-	-	-	-	-	-
Endring i andre demografiske forutsetninger	-	-	-	-	-	-
Endring i andre forhold DBO	-2	3	1	0	4	5
Endring i andre forhold pensjonsmidler	-	-15	-15	-	11	11
Aktuarielle tap (gevinst) i perioden	-2	6	4	0	24	24

31.12.16	31.12.17	Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen	31.12.17	31.12.16
-100	-172	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	-182	-94
23	24	Aktuarmessige tap og gevinster gjennom året	21	24
-51	-4	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl curtailment/settlement	-4	-63
-1	-1	Utbetalinger over drift	-1	-1
-	36	Overføring til innskuddspensjon	36	0
-44	-17	Innbetalt pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger	-17	-48
-172	-134	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	-147	-182

31.12.16	31.12.17	Finansiell status 31.12	31.12.17	31.12.16
602	611	Pensjonsforpliktelse	651	641
-778	-749	Verdi av pensjonsmidler	-803	-827
-176	-138	Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-151	-186
4	4	Arbeidsgiveravgift	4	4
-172	-134	Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift *	-147	-182

* Presenteres brutto i konsernregnskapet.

Fordeling av finansiell status 31.12 mellom sikret og usikret pensjonsordning konsern

Konsern	31.12.17			31.12.16		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse	631	20	651	619	22	641
Verdi av pensjonsmidler	-803	-	-803	-827	-	-827
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-171	20	-151	-208	22	-186
Arbeidsgiveravgift	-	4	4	0	4	4
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-171	24	-147	-208	26	-182

Virkelig verdi av pensjonsforpliktelsen konsern	31.12.17	31.12.16
IB pensjonsforpliktelser (PBO)	641	711
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	1	23
Utbetaling/utløsning fra ordning	-26	-29
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	16	18
Planendring/ avkortning	0	-94
Aktuariell tap/(gevinst)	19	12
UB pensjonsforpliktelser (PBO)	651	641

Virkelig verdi av pensjonsmidlene konsern	31.12.17	31.12.16
IB pensjonsmidler	842	797
Innbetalinger	1	43
Utbetalinger/utløsning fra fond	-62	-29
Forventet avkastning	22	21
Planendring/ avkortning	0	-6
Aktuarielle endringer	-	0
UB markedsverdi av pensjonsmidler	803	827

Sensitivitet konsern	+ 1 %-poeng diskonteringsrente	- 1 %-poeng diskonteringsrente	+ 1 %-poeng lønnsjustering	- 1 %-poeng lønnsjustering	+ 1 %-poeng pensjonsregulering
2017					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	0	0	0	0	0
Endring i pensjonsforpliktelse	-83	104	0	0	105
2016					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-4	6	4	-3	3
Endring i pensjonsforpliktelse	-82	103	0	0	105

2016	2017	Medlemmer	2017	2016
779	764	Antall personer som er med i pensjonsordningen	799	815
265	253	herav aktive	286	298
514	511	herav pensjonister og uføre	513	517

Plassering av pensjonsmidlene i pensjonskassen, prosentvis fordeling	2017	2016
Omløpsobligasjoner	31 %	21 %
Anleggsobligasjoner	10 %	19 %
Pengemarked	20 %	26 %
Aksjer	33 %	29 %
Eiendom	7 %	6 %
Sum	100 %	100 %

Pensjonsordningen er plassert i egen pensjonskasse, som har en langsiktig horisont på forvaltning av kapitalen. Pensjonskassen søker å oppnå en høyest mulig avkastning ved å sette sammen en investeringsportefølje som gir den maksimale risikjusterte avkastningen. Pensjonskassen søker å spre plasseringene på ulike utstedere og aktivaklasser for å redusere den selskaps- og markeds spesifikke risikoen. Porteføljen er således sammensatt av aksjeinvesteringer i norske og utenlandske aksjer. Obligasjonsporteføljen er i all hovedsak plassert i norske obligasjoner. Bankinnskudd er plassert i norske banker.

Note 25 - Skatt

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
1.991	2.236	Resultat før skattekostnad	2.269	2.029
-858	-630	+/- permanente forskjeller	-242	-703
-24	-215	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	-	236
-	-	+ underskudd til fremføring	45	-
1.109	1.391	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	2.073	1.562
277	348	Betalbar skatt av årets overskudd	378	330
-	-	Skatteeffekt poster ført direkte mot egenkapital	1	0
25	55	+/- endring i utsatt skatt	72	22
302	403	Årets skattekostnad	450	352
Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt				
25	55	Resultatført utsatt skatt	72	22
-19	-2	Utsatt skatt ført mot egenkapital	1	-19
-	-	Eiendeler ved utsatt skatt anskaffet i virksomhets sammenslutning	-	1
6	54	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	72	4

Balanseført			Balanseført	
31.12.16	31.12.17	Sammensetning av balanseført utsatt skatt	31.12.17	31.12.16
-	6	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	199	212
172	134	- Leasingobjekter	250	198
24	221	- Netto pensjonsforpliktelse	148	186
359	79	- Verdipapirer	225	24
-	-	- Sikringsinstrumenter	79	359
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	5	1
556	440	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	906	979
139	110	Utsatt skatt	226	245
Midlertidige forskjeller på:				
-6	-2	- Driftsmidler	-14	-16
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	-	-
-107	-28	- Verdipapirer	-28	-111
-494	-267	- Sikringsinstrumenter	-267	-494
-58	-55	- Andre midlertidige forskjeller	-111	-454
-	-	- Fremførbart underskudd	-867	-561
-665	-352	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-1.288	-1.636
-166	-88	Utsatt skattefordel	-322	-408
-27	21	Netto utsatt skatt/skattefordel	-97	-162

Tabellen ovenfor består av midlertidige forskjeller fra alle konsoliderte selskaper vist brutto. På selskapsnivå er skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller nettoført. På konsernivå bruttoføres dette i samsvar med IAS 12 ved at hvert selskap presenteres separat ved beregning av konsernets skattefordel og utsatt skatt:

	31.12.17	31.12.16
Skattefordel balanseført 31.12	178	196
Utsatt skatt balanseført 31.12	-81	-33

Resultatført		Sammensetning av resultatført utsatt skatt	Resultatført	
2016	2017		2017	2016
		Midlertidige forskjeller på:		
4	-12	- Driftsmidler	13	-161
-	-	- Leasingobjekter	-52	-49
-148	37	- Netto pensjonsforpliktelse	10	-157
-17	-280	- Verdipapirer	-200	101
-295	-236	- Sikringsinstrumenter	280	225
31	-20	- Andre midlertidige forskjeller	-4	0
-424	-511	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	47	-40
-106	-128	Endring i utsatt skatt	11	-10
		Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	-	-4
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	-	-6
101	4	- Verdipapirer	-83	-13
225	288	- Sikringsinstrumenter	-227	-295
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	-202	221
-	-	- Fremførbart underskudd	124	53
326	293	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-345	-43
82	73	Endring i utsatt skattefordel	-83	-11
-	-	Effekt av endret skattesats fra 25 % til 24 %	0	-1
-25	-55	Netto	-72	-22

2016	2017	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2017	2016
498	559	25 % av resultat før skatt	639	507
-215	-158	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-191	-176
19	2	Skatteeffekt av poster ført direkte mot egenkapital	-	20
-	-	Effekt av endret skattesats fra 25 % til 24 %	1	1
302	403	Resultatført periodeskatt	450	352
15 %	18 %	Effektiv skattesats i %	20 %	17 %

* Inkluderer ikke fradragsberettigede kostnader samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap)

Note 26 - Klassifisering av finansielle instrumenter

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi			Tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter målt til amortisert kost	Total
	Holdt for omsetning iht. IAS 39	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
31.12.17 (mill. kr)						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	-	-	-	3.313	3.313	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	4.214	4.214	
Utlån til og fordringer på kunder	-	3.278	-	107.680	110.959	
Aksjer	1.202	557	66	-	1.825	
Sertifikater og obligasjoner	-	19.736	-	-	19.736	
Derivater	-	4.351	-	-	4.351	
Sum finansielle eiendeler	1.202	27.921	66	115.207	144.397	
Forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	9.607	9.607	
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	76.476	76.476	
Verdipapirgjeld	-	-	-	42.194	42.194	
Derivater	3.343	-	-	-	3.343	
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	2.201	2.201	
Egenkapitalinstrumenter	244	-	-	-	244	
Sum finansielle forpliktelser	3.586	-	-	130.478	134.064	

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi			Tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter målt til amortisert kost	Total
	Holdt for omsetning iht. IAS 39	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
31.12.16 (mill. kr)						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	-	-	-	315	315	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	3.892	3.892	
Utlån til og fordringer på kunder	-	3.826	-	97.528	101.354	
Aksjer	878	605	60	-	1.542	
Sertifikater og obligasjoner	-	17.557	-	-	17.557	
Derivater	-	4.752	-	-	4.752	
Sum finansielle eiendeler	878	26.739	60	101.735	129.412	
Forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	10.509	10.509	
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	67.168	67.168	
Verdipapirgjeld	-	-	-	36.317	36.317	
Derivater	4.074	-	-	-	4.074	
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	2.228	2.228	
Egenkapitalinstrumenter	181	-	-	-	181	
Sum finansielle forpliktelser	4.255	-	-	116.221	120.476	

Note 27 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdssettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskasserveksler.

Nivå 2: Verdssettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdssettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2017:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	16	4.334	-	4.351
- Obligasjoner og sertifikater	2.547	17.189	-	19.736
- Egenkapitalinstrumenter	1.339	-	419	1.759
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.236	3.278
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	66	66
Sum eiendeler	3.902	21.566	3.722	29.190
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	14	3.328	-	3.343
- Egenkapitalinstrumenter	239	4	-	244
Sum forpliktelser	254	3.332	-	3.586

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2016:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	44	4.708	-	4.752
- Obligasjoner og sertifikater	2.511	15.046	-	17.557
- Egenkapitalinstrumenter	959	-	524	1.483
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.783	3.826
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	60	60
Sum eiendeler	3.514	19.796	4.367	27.676
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	48	4.026	-	4.074
- Egenkapitalinstrumenter	173	8	-	181
Sum forpliktelser	221	4.034	-	4.255

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2017:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.17	3.783	524	60	4.367
Tilgang	304	20	-	323
Avhending	-849	-157	-20	-1.026
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-2	33	27	57
Utgående balanse 31.12.17	3.236	419	66	3.722

I løpet av rapporteringsperioden, var det ingen endring i virkelig verdi måling som medførte overføringer mellom nivå 1 og nivå 2, og ingen overføringer inn og ut av nivå 3.

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2016:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.16	4.405	574	108	5.087
Tilgang	770	28	1	799
Avhending	-1.347	-66	-	-1.413
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-44	-13	-50	-106
Utgående balanse 31.12.16	3.783	524	60	4.367

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Utlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestrømmer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med ti punkter.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Disse omfatter blant annet 365 millioner kroner i private equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SpareBank 1 SMN Invest AS. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger. Fastsettelse av virkelig verdi for aksjene i Polaris er basert på verdsettelse foretatt av SpareBank1 Markets. Denne er foretatt basert på verdjustert egenkapital.

Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg. SpareBank 1 SMN har beregnet virkelig verdi på sin andel av Visa Norge FLI til 31,5 millioner kroner. Sensitivitet på nivå 3 måling: Ettersom estimert verdi av Visa Norge FLI er beregnet av foreningen har vi ikke tilgang til alle vesentlige input, men SpareBank 1 SMN har hensyntatt en likviditetsrabatt på aksjene i Visa Inc, på 20 prosent. Dersom denne hadde vært justert til 25 prosent, ville målingen av virkelig verdi blitt 1,6 millioner lavere.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutawapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	3.236	-7
Aksjer til virkelig verdi over resultatet *	419	-
Aksjer tilgjengelig for salg	66	-2

* Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig

Note 28 - Virkelig verdi av finansielle instrumenter til amortisert kost

Finansielle instrumenter til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres enten til amortisert kost eller er i sikringsrelasjon. For nærmere beskrivelse se note 2 Regnskapsprinsipper. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, justert for nedskrivninger. Amortisert kost vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurderinger av de samme finansielle instrumentene. Dette kan bl.a skyldes ulik oppfatning av markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav.

Hvilke metoder som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost beskrives nedenfor:

Utlån til og fordringer på kunder

P.t. prisede utlån er utsatt for konkurranse i markedet. Dette tilsier at mulige merverdier i porteføljen ikke vil bli opprettholdt over lengre tid. Virkelig verdi av p.t.-prisede utlån er derfor satt til amortisert kost. Effekten av endringer i kredittkvaliteten i porteføljen hensyntas gjennom gruppevis nedskrivninger, og gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi i den delen av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger.

Individuelle nedskrivninger fastsettes gjennom en vurdering av fremtidig kontantstrøm, neddiskontert med effektiv rente. Nedskrevet verdi gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi av disse utlånene.

Obligasjoner klassifisert til holde til forfall

Endring til virkelig verdi er beregnet ut fra en teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurver.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

For utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder, estimeres virkelig verdi til å samsvare med amortisert kost.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital

Verdivurderingen i nivå 2 baseres på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver og kredittmarginer der det er tilgjengelig.

(mill. kr)		Nivå ¹⁾	31.12.17		31.12.16	
			Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Morbank						
Eiendeler						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2		9.543	9.543	8.203	8.203
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	3		101.490	101.490	92.673	92.673
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost			111.033	111.033	100.876	100.876
Forpliktelseser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2		9.047	9.047	10.299	10.299
Innskudd fra og gjeld til kunder	2		77.362	77.362	68.391	68.391
Verdipapirgjeld til amortisert kost	2		11.003	11.040	10.689	10.700
Verdipapirgjeld, sikring	2		31.191	31.472	25.627	25.307
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2		1.102	1.104	1.103	1.100
Ansvarlig lånekapital, sikring	2		1.057	1.060	1.083	1.075
Sum finansielle forpliktelseser til amortisert kost			130.762	131.085	117.192	116.872

Konsern		31.12.17		31.12.16	
		Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
(mill. kr)					
Eiendeler					
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2	4.214	4.214	3.892	3.892
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	3	107.680	107.680	97.528	97.528
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost		111.894	111.894	101.420	101.420
Forpliktelser					
Gjeld til kredittinstitusjoner	2	9.607	9.607	10.509	10.509
Innskudd fra og gjeld til kunder	2	76.476	76.476	67.168	67.168
Verdipapirgjeld til amortisert kost	2	11.003	11.040	10.689	10.700
Verdipapirgjeld, sikring	2	31.191	31.472	25.627	25.307
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2	1.144	1.148	1.145	1.143
Ansvarlig lånekapital, sikring	2	1.057	1.060	1.083	1.075
Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost		130.478	130.802	116.221	115.902

1) Virkelig verdi fastsettes etter ulike metoder innenfor tre nivåer. Se note 27 for nærmere definisjon av nivåene.

Note 29 - Certifikater og obligasjoner

Sertifikater og obligasjoner er klassifisert i kategorien virkelig verdi over resultatet per 31. desember 2017.

Morbank		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor (mill. kr)	Konsern	
31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16
		Stat		
2.260	1.974	Pålydende verdi	1.974	2.260
2.375	2.520	Bokført verdi	2.520	2.375
		Annen offentlig utsteder		
2.856	4.940	Pålydende verdi	4.940	2.856
2.962	4.955	Bokført verdi	4.955	2.962
		Finansielle foretak		
11.089	10.753	Pålydende verdi	10.598	11.011
12.132	12.327	Bokført verdi	12.168	12.053
		Ikke-finansielle foretak		
91	20	Pålydende verdi	20	91
95	30	Bokført verdi	30	95
16.295	17.686	Sum rentepapirer, pålydende verdi	17.531	16.218
72	63	Påløpte renter	62	71
17.636	19.895	Sum rentepapirer, bokført verdi	19.736	17.557

Note 30 - Finansielle derivater

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Urealiserte gevinster blir ført som eiendeler og urealiserte tap ført som gjeld. Dette gjelder både derivater benyttet til sikringsformål og holdt for handelsformål. Banken benytter seg ikke av kontantstrømsikring.

Kontraktssum viser absoluttverdier for alle kontrakter.

For beskrivelse av motpartsrisiko og markedsrisiko se beskrivelse i note 6 Risikoforhold. Ytterligere detaljer vedrørende markedsrisiko knyttet til renterisiko se note 16, og for markedsrisiko knyttet til valutaeksponering se note 17.

Morbank

Til virkelig verdi over resultatet (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter						
Valutaterminer (forwards)	3.661	86	-51	3.176	21	0
Valutabytteavtaler (swap)	11.654	321	-70	15.100	163	-5
Valutaopsjoner	59	0	-0	36	0	-0
Sum valutainstrumenter	15.375	407	-122	18.312	184	-5
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	178.023	2.532	-2.463	170.417	3.213	-3.282
Korte rentebytteavtaler (FRA)	9.000	2	-1	50.423	101	-110
Andre rentekontrakter	-	-	-	124	-0	0
Sum renteinstrumenter	187.023	2.534	-2.464	220.964	3.314	-3.393
Varerelaterte kontrakter						
Børsomsatte standardiserte forwards- og futures- kontrakter	246	60	-60	109	14	-14
Sum varerelaterte kontrakter	246	60	-60	109	14	-14
Benyttet til sikringsformål						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	33.623	780	-230	25.249	807	-127
Sum renteinstrumenter	33.623	780	-230	25.249	807	-127
Sum						
Sum renteinstrumenter	220.645	3.314	-2.693	246.213	4.121	-3.520
Sum valutainstrumenter	15.375	407	-122	18.312	184	-5
Sum varerelaterte kontrakter	246	60	-60	109	14	-14
Påløpte renter		548	-466		493	-434
Sum finansielle derivater	236.266	4.328	-3.341	264.634	4.812	-3.973

Konsern

Til virkelig verdi over resultatet (mill. kr)	31.12.17			31.12.16		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter						
Valutaterminer (forwards)	3.661	86	-51	3.176	21	0
Valutabytteavtaler (swap)	11.654	321	-70	15.100	163	-5
Valutaopsjoner	59	0	-0	36	0	-0
Sum valutainstrumenter	15.375	407	-122	18.312	184	-5
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	178.023	2.532	-2.463	170.094	3.137	-3.282
Korte rentebytteavtaler (FRA)	9.000	2	-1	50.423	101	-110
Andre rentekontrakter	-	-	-	124	-0	0
Sum renteinstrumenter	187.023	2.534	-2.464	220.640	3.239	-3.393
Egenkapitalinstrumenter						
Aksjeopsjoner	37	12	-13	32	17	-14
Aksjeterminer/futures	1.535	10	11	909	1	-87
Sum egenkapitalinstrumenter	1.573	23	-2	940	18	-101
Varerelaterte kontrakter						
Børsomsatte standardiserte forwards- og futures- kontrakter	246	60	-60	109	14	-14
Sum varerelaterte kontrakter	246	60	-60	109	14	-14
Benyttet til sikringsformål						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	33.623	780	-230	25.249	807	-127
Sum renteinstrumenter	33.623	780	-230	25.249	807	-127
Sum						
Sum renteinstrumenter	220.645	3.314	-2.693	245.890	4.046	-3.520
Sum valutainstrumenter	15.375	407	-122	18.312	184	-5
Sum egenkapitalinstrumenter	1.573	23	-2	940	18	-101
Sum varerelaterte kontrakter	246	60	-60	109	14	-14
Påløpte renter		548	-466		490	-434
Sum finansielle derivater	237.839	4.351	-3.343	265.251	4.752	-4.074

Note 31 - Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Konsernet klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi over resultatet og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg.

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	Aksjer og andeler (mill. kr)	31.12.17	31.12.16
225	119	Til virkelig verdi over resultat	1.758	1.483
43	73	Børsnoterte	1.492	1.109
182	46	Unoterte	266	373
23	50	Tilgjengelig for salg	67	60
23	50	Unoterte	67	60
248	169	Sum aksjer og andeler	1.825	1.542
		Virksomhet holdt for salg - herav aksjer		
226	82	Unoterte	49	15
226	82	Sum aksjer holdt for salg (se note 39)	49	15
43	73	Sum børsnoterte selskaper	1.492	1.109
431	178	Sum unoterte selskaper	382	447

Spesifikasjon av morbank

Børsnoterte selskap	Prinsipp *	Eierandel over 10%	Vår be- holdning (antall)	Ansk. kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Visa Inc. C-aksjer	VV		63.536	6.750	59.872
Sum børsnoterte aksjer				6.750	59.872
SpareBank 1 Nordvest	VV		69.423	7.455	7.880
SpareBank 1 Søre Sunnmøre	VV		48.070	4.999	4.999
Sum børsnoterte finansinstitusjoner				12.454	12.879
Unoterte selskap					
Eksportfinans	VV		1.857	16.406	41.060
Molde Kunnskapspark	VV		2.000	2.030	2.083
Spama	VV		2.305	-	1.563
Swift Eur	VV		38	589	1.280
Trondheim Spektrum	TFS		1.067	-	1.608
Visa Norge	TFS		-	-	47.701
Diverse selskap				1.120	1.122
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler				20.146	96.417
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis morbank				39.350	169.168

Spesifikasjon av konsern

Børsnoterte selskap	Prinsipp *	Eierandel over 10%	Vår beholdning (antall)	Ansk. Kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Aker BP	VV		184.406	13.641	37.217
Aker Solutions	VV		446.773	19.214	20.636
Austevoll Seafood	VV		201.150	15.000	13.728
Axactor	VV		12.802.844	36.297	36.744
B2Holding	VV		3.500.000	51.612	73.150
Bonheur	VV		1.245.500	87.167	111.784
Frontline	VV		500.000	23.352	19.050
Kongsberg Gruppen	VV		417.797	54.336	63.087
Link Mobility Group	VV		810.000	94.384	117.045
Marine Harvest	VV		178.481	24.797	24.809
Norway Royal Salmon	VV		1.263.267	78.737	169.909
Norwegian Air Shuttle	VV		329.600	75.115	58.010
Norwegian Property	VV		1.300.000	12.948	13.780
Olav Thon Eiendomsselskap	VV		343.700	56.600	56.023
Polaris Media	VV	11,4	5.584.508	153.457	145.197
Sevan Marine	VV		4.116.987	55.514	58.379
Solstad Farstad	VV		5.729.026	39.473	34.489
Storebrand	VV		168.825	10.607	11.294
Subsea 7	VV		348.212	43.394	42.830
Thin Film Electronics	VV		4.137.500	10.167	10.261
Torghatten	VV		210.000	16.640	16.590
Webstep	VV		401.000	9.825	10.226
Yara International	VV		160.393	60.546	60.420
Diverse selskap				66.697	61.511
Sum børsnoterte aksjer				1.109.521	1.266.170
Helgeland Sparebank	VV		120.000	10.590	10.560
Komplett Bank	VV		27.000	500	513
Norwegian Finans Holding	VV		133.208	12.356	12.255
Pareto Bank	VV		200.000	7.999	7.860
Sbanken	VV		350.000	20.505	28.350
SpareBank 1 BV	VV		722.988	24.682	24.509
SpareBank 1 Nord-Norge	VV		21.901	900	1.363
SpareBank 1 Ringerike Hadeland	VV		35.859	6.873	6.903
SpareBank 1 SR-Bank	VV		36.904	2.673	3.211
SpareBank 1 Østfold Akershus	VV		58.727	10.878	11.276
SpareBank 1 Østlandet	VV		516.600	40.541	46.752
Sum børsnoterte finansinstitusjoner				138.496	153.552

Unoterte selskap

Avexxin	VV		67.786	4.731	3.084
Crayo Nano	VV		10.138	5.432	5.432
Granåsen Utvikling	VV	10,0	2.160	1.681	1.681
Herkules Capital III	VV		1	35.785	29.943
Moldekraft	TFS		10.545	11.600	14.837
Norsk Innovasjonskapital III	VV		600	10.200	19.372
North Bridge Nordic Property II	VV		51.340	1.996	2.153
Novelda	VV		18.280	6.143	5.814
Numascale	VV		3.382.117	5.320	5.320
Real Estate Central Europe	VV		3.000	5.500	4.000
Salvesen & Thams	VV		199	21.290	34.814
Sintef Venture	VV		13.830	7.056	7.056
Vectron Biosolutions	VV		220.000	6.000	6.000
Viking Venture II	VV		250.972	19.123	2.535
Viking Venture II B	VV		30.000	2.495	1.140
Viking Venture III	VV	17,0	862.878	43.337	76.603
Wellcem	VV		40.036	1.361	2.965
Diverse selskap				17.521	13.682
Sum ikke børsnotere aksjer og andeler				206.571	236.431
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis konsern				1.493.938	1.825.321

*) Forklaring prinsipp: VV - virkelig verdi over resultatet, TFS - tilgjengelig for salg

Note 32 - Immatrielle eiendeler

31.12.17

Morbank				Konsern		
Andre immatrielle eiendeler	Goodwill	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Goodwill	Andre immatrielle eiendeler
59	447	506	Anskaffelseskost 1.1	737	573	164
70	-	70	Tilgang	239	108	131
-0	-	-0	Avgang	-2	-	-2
-	-	-	Utgang datter	-39	-	-39
128	447	575	Anskaffelseskost 31.12	935	681	254
36	-	36	Akkumulert av-og nedskrivning 1.1	97	7	90
18	-	18	Årets avskrivning	24	-	24
-	-	-	Årets nedskrivning	1	1	-
-0	-	-0	Avgang	-0	-	-0
-	-	-	Tilgang datter	19	19	-
54	-	54	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	141	28	113
75	447	522	Balanseført verdi 31.12	793	653	141

31.12.16

Morbank				Konsern		
Andre immatrielle eiendeler	Goodwill	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Goodwill	Andre immatrielle eiendeler
44	447	491	Anskaffelseskost 1.1	636	530	106
24	-	24	Tilgang	118	43	75
-9	-	-9	Avgang	-17	-	-17
59	447	506	Anskaffelseskost 31.12	737	573	164
25	-	25	Akkumulert av-og nedskrivning 1.1	74	2	72
15	-	15	Årets avskrivning	21	-	21
-	-	-	Årets nedskrivning	8	5	3
-4	-	-4	Avgang	-6	-	-6
36	-	36	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	97	7	90
23	447	470	Balanseført verdi 31.12	639	565	74

447 millioner kroner av balanseført goodwill i morbank knytter seg til merverdi i forbindelse med kjøp av 100 prosent av Romsdals Fellesbank i 2005. Goodwill på konsernnivå gjelder morbankens kjøp av Romsdals Fellesbank som omtalt ovenfor, fusjon og oppkjøp fra EiendomsMegler 1 Midt-Norge av eiendomsmeglerforetak samt SpareBank 1 Regnskapshuset SMN sine oppkjøp av regnskapskontorer. Årets økning på konsernnivå med 108 millioner kroner gjelder ytterligere oppkjøp foretatt i 2017.

Goodwillpostene vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det. EiendomsMegler 1 Midt-Norge foretok en nedskrivning av goodwill på 1,2 millioner kroner i 2017.

Se note 3 kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper for beskrivelse av verddivurderingsmodellen for goodwill.

Note 33 - Eiendom, anlegg og utstyr

31.12.17

Morbank				Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygg, tomter og annen fast eiendom	
117	198	315	Anskaffelseskost 1.1	1.431	266	1.164	
-	-	-	Ansk.kost som følge av virksomhetssammenslutninger	191	11	180	
-	-	-	Reklassifisering av eiendeler til holdt for salg	-854	-9	-845	
5	24	29	Tilgang	55	50	5	
-8	-34	-42	Avgang	-223	-40	-182	
-2	-0	-2	Korreksjon	-2	0	-2	
112	188	300	Anskaffelseskost 31.12	598	277	320	
54	140	194	Akkumulert av-og nedskrivning 1.1	525	198	327	
-	-	-	Akk.avskrivning som følge av virksomhetssammenslutninger	76	27	49	
-	-	-	Reklassifisering av eiendeler til holdt for salg	-211	-	-211	
8	19	27	Årets avskrivning	44	25	19	
3	1	4	Årets nedskrivning	4	1	3	
-4	-34	-38	Avgang	-101	-53	-48	
-2	-0	-2	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	-2	-0	-2	
60	126	186	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	335	197	137	
52	63	115	Balansført verdi 31.12	263	79	183	

31.12.16

Morbank				Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygg, tomter og annen fast eiendom	
117	205	322	Anskaffelseskost 1.1	1.503	252	1.251	
4	23	27	Tilgang	49	43	6	
-4	-30	-34	Avgang	-121	-31	-91	
-	-	-	Korreksjon	-	2	-2	
117	198	315	Anskaffelseskost 31.12	1.431	266	1.164	
50	139	189	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01	474	182	292	
8	20	29	Årets avskrivning	78	26	53	
-	-	-	Årets nedskrivning	2	0	2	
-3	-20	-23	Avgang	-39	-20	-19	
-	-	-	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	10	10	-	
55	140	194	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	525	198	327	
63	59	121	Balansført verdi 31.12	906	69	837	

Avskrivning

Med utgangspunkt i anskaffelseskost fratrukket eventuell restverdi avskrives eiendelene lineært over forventet levetid innenfor følgende rammer:

- Teknisk anlegg 10 år
- Maskiner 3 - 5 år
- Inventar 5 - 10 år
- IT-utstyr 3 år
- Transportmidler 10 år
- Bygg og annen fast eiendom 25 - 33 år

Sikkerhetsstillelse

Konsernet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler med unntak av SpareBank 1 Markets som har sikkerhetsstilt blant annet driftsmidler til DNB i forbindelse med banktjenester tilknyttet verdipapiroppkjøret.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2017 utgjør 119 millioner kroner (127 millioner).

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift

Konsernet har ikke vesentlige anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31. desember 2017.

Note 34 - Øvrige eiendeler

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	(mill. kr)	31.12.17	31.12.16
27	-	Utsatt skattefordel	178	196
121	115	Varige driftsmidler *)	263	906
37	61	Opptjente ikke motatte inntekter	104	63
20	35	Fordringer verdipapirer	322	220
198	158	Pensjonsmidler	171	207
479	333	Andre eiendeler	615	785
882	703	Sum øvrige eiendeler	1.654	2.376

*) Bygningene i SpareBank 1 SMN Kvartalet er omklassifisert til holdt for salg og utgjør en nedgang i varige driftsmidler på 600 millioner kroner fra 31. desember 2016. Se nærmere beskrivelse i note 39.

Note 35 - Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank		Innskudd fra og gjeld til kunder (mill. kr)	Konsern	
31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16
58.027	63.180	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	62.293	56.804
10.364	14.182	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	14.182	10.364
68.391	77.362	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	76.476	67.168
1,0 %	0,9 %	Gjennomsnittlig rente	0,9 %	1,0 %

Av totale innskudd utgjør fastrenteinnskudd 4,4 prosent (2,7 i 2016) .

31.12.16	31.12.17	Innskudd fordelt på sektor og næring	31.12.17	31.12.16
29.769	31.797	Lønnstakere o.l.	31.797	29.769
8.627	11.284	Offentlig forvaltning	11.284	8.627
2.791	3.061	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	3.061	2.791
420	1.021	Havbruk	1.021	420
1.727	2.736	Industri og bergverk	2.736	1.727
2.416	3.046	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.046	2.416
4.067	4.152	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	4.152	4.067
1.740	1.269	Sjøfart og offshore	1.269	1.740
4.387	4.595	Eiendomsdrift	4.405	4.153
5.550	6.429	Forretningsmessig tjenesteyting og lignende	6.429	5.550
4.848	5.846	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	5.414	4.339
2.048	2.127	Øvrige sektorer	1.863	1.569
68.391	77.362	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	76.476	67.168

31.12.16	31.12.17	Innskudd fordelt på geografiske områder	31.12.17	31.12.16
43.913	49.685	Trøndelag	48.822	42.885
14.028	14.898	Møre og Romsdal	14.898	14.028
1.657	2.067	Sogn og Fjordane	2.067	1.657
486	563	Nordland	563	486
5.109	5.876	Oslo	5.853	4.914
2.470	3.449	Landet for øvrig	3.449	2.470
728	824	Utlandet	824	728
68.391	77.362	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	76.476	67.168

Note 36 - Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	(mill. kr)	31.12.17	31.12.16
36.317	42.194	Obligasjonsgjeld	42.194	36.317
36.317	42.194	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer	42.194	36.317
1,8 %	1,5 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	1,5 %	1,8 %

31.12.16	31.12.17	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt *)	31.12.17	31.12.16
6.336	-	2017	-	6.336
9.414	9.266	2018	9.266	9.414
5.642	5.983	2019	5.983	5.642
3.956	9.386	2020	9.386	3.956
6.739	7.600	2021	7.600	6.739
375	5.785	2022	5.785	375
1.682	2.075	2023	2.075	1.682
482	-	2024	-	482
237	-	2025	-	237
400	498	2029	498	400
273	295	2031	295	273
-	246	2032	246	-
-	255	2035	255	-
-	275	2044	275	-
31	20	Valutaagio	20	31
422	187	Over- og underkurs, markedsverdi strukturerte obligasjoner	187	422
328	324	Påløpte renter	324	328
36.317	42.194	Sum verdipapirgjeld	42.194	36.317

*) Fratrukket egne obligasjoner. Sum nominell egenbeholdning 2017 utgjør 505 millioner kroner (369 millioner i 2016)

31.12.16	31.12.17	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	31.12.17	31.12.16
14.237	13.683	NOK	13.683	14.237
18.955	25.360	EUR	25.360	18.955
602	1.114	USD	1.114	602
2.522	2.037	Øvrige	2.037	2.522
36.317	42.194	Sum verdipapirgjeld	42.194	36.317

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	31.12.17	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.16
Obligasjonsgjeld	41.663	11.490	6.332	970	35.535
Verdijusteringer	207	-	-	-246	453
Påløpte renter	324	-	-	-4	328
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	42.194	11.490	6.332	720	36.317

Endring i verdipapirgjeld	31.12.16	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.15
Obligasjonsgjeld	35.535	8.158	5.492	-1.145	34.014
Verdijusteringer	453	-	-	-322	775
Påløpte renter	328	-	-	-37	365
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	36.317	8.158	5.492	-1.504	35.154

Note 37 - Annen gjeld og forpliktelse

Morbank		Annen gjeld og balanseført forpliktelse (mill. kr)	Konsern	
31.12.16	31.12.17		31.12.17	31.12.16
3	16	Leverandørgjeld	82	39
90	88	Trasseringsgjeld	88	90
0	0	Gjeld verdipapirer	162	147
-	21	Utsatt skatt	81	33
266	337	Betalbar skatt	367	319
8	9	Formuesskatt	9	8
26	24	Pensjonsforpliktelser	24	26
118	112	Avsetninger	112	118
73	70	Tidsavgrensninger	444	367
-	-	Egenkapitalinstrumenter	244	181
146	232	Annet	311	203
731	909	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	1.923	1.531
		Andre forpliktelser ikke balanseført		
2.034	579	Kredittrammer, trading	731	2.170
-	-	Øvrige forpliktelser	33	41
2.034	579	Sum andre forpliktelser	764	2.211
2.765	1.488	Totale forpliktelser	2.686	3.742

Pantstillelser

SpareBank 1 SMN ble fra 1. mars 2017 i henhold til EMIR pålagt å ha en CSA avtale med daglig utveksling av marginsikkerhet mv. med alle finansielle motparter som banken handler med hjemhørende (blant annet) i et EU-land.

Emir-forordningen regulerer blant annet OTC- og FRA-derivater og innebærer at SpareBank 1 SMN vil ha krav om å cleare visse derivattransaksjoner gjennom en sentral motpart (Central counterparty). Dette gjelder rentederivater i de største valutaene (Euro, US Dollar, britiske Pund og japanske Yen) samt norske kroner, svenske kroner og polske zloty. FRA-kontrakter handles hovedsakelig i norske kroner. Derivater cleares gjennom London Clearing House som sentral motpart hvor sikkerheten per i dag kun er kontanter. SpareBank 1 SMN er ikke direkte medlem i London Clearing House, men har inngått avtale med Commerzbank som clearingbroker. Banken har også signert en avtale med SEB som clearingbroker nr to, og planlegger for å integrere med dem i løpet av 2018.

SpareBank 1 SMN er registrert på GCM på NASDAQ OMX Clearing. Banken tilbyr kunder clearingpresentasjon knyttet til kundens handel av strøm- og laksederivater på NASDAQ OMX Oslo og Fish Pool. Clearingpresentasjon innebærer at banken trer inn i kundens sted som motpart overfor NASDAQ OMX Clearing og blir forpliktet overfor NASDAQ til å stille marginsikkerhet og å gjennomføre oppgjør av kontrakter og betale gebyrer. Kundene vil for bankens eksponering stille sikkerheter bestående av kontantdepot og/eller pant i eiendeler.

SpareBank 1 Markets clearer ordinære aksjehandler utført på Oslo Børs gjennom CCP oppgjør. Selskapet er Direct Clearing Member på SIX X-Clear. Selskapet stiller kontanter som sikkerhet for den daglige margineringen.

Morbank		Pantstillelser	Konsern	
Kontanter	Sum		Sum	Kontanter
1.157	1.157	Pantstillelse 31.12.17	1.204	1.204
1.226	1.226	Tilhørende forpliktelse 31.12.17	1.273	1.273
1.264	1.264	Pantstillelse 31.12.16	1.291	1.291
1.264	1.264	Tilhørende forpliktelse 31.12.16	1.291	1.291

Pågående rettstvister

Konsernet er ikke part i rettstvister med et økonomisk omfang som vurderes å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er ikke foretatt tapsavsetninger per 31. desember 2017.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet har inngått flere forskjellige operasjonelle leieavtaler av lokaler, parkeringsplass, alarmsystemer, IT-systemer og software.

De fleste leieavtalene har en opsjon for forlengelse.

Leiekostnad bestod av følgende:

Morbank			Konsern	
2016	2017	(mill. kr)	2017	2016
98	92	Ordinære leiebetalinger	83	75
28	28	Mottatt vederlag fra fremleie	44	26
70	64	Sum leiekostnad	39	49

Fremtidig minimumsleie knyttet til ikke kansellerbare leieavtaler forfaller som følger:

(mill. kr)	Morbank	Konsern
Innen 1 år	85	106
1 til 5 år	342	387
Etter 5 år	414	473
Sum	841	965

Avsetninger

Konsernet har gjort avsetninger for pensjonsforpliktelser (se note 24), tap på garantier (se note 11), restruktureringskostnader og gavefond. Avsetning for restruktureringskostnader er gjort med bakgrunn i nedbemanningsplan. Avsetning til gavefond er den delen av tidligere års overskudd som skal deles ut til almennyttige formål. Mer om dette i avsnittet Samfunnsansvar.

Morbank/konsern (mill. kr)	Pensjonsforpliktelser	Spesifisert tap på garantier	Restruktureringskostnader	Gavefond
Balansført verdi 1.1.	26	6	59	54
Ekstra avsetninger foretatt i perioden	2	-	-	60
Beløp som er benyttet i perioden	-1	-	-20	-44
Ubenyttede beløp som er reversert i perioden	-2	-2	-	-
Balansført verdi 31.12.	24	4	39	69

Note 38 - Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

SpareBank 1 SMN har i 2017 reklassifisert to fondsobligasjonslån fra gjeld til egenkapital. Sammenligningstall er omarbeidet. For ytterligere opplysninger se note 3.

Morbank			Konsern	
31.12.16	31.12.17	(mill. kr)	31.12.17	31.12.16
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital				
1.000	-	2022 3mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	-	1.000
662	659	2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018)*	659	662
-	-	2026 SpareBank 1 Finans Midt-Norge 16/26	43	43
-	150	2027 flytende rente NOK (Call 2022)	150	-
-	600	2027 flytende rente NOK (Call 2022)	600	-
-	250	2029 flytende rente NOK (Call 2024)	250	-
22	11	Over-/underkurs/markedsverdi	11	22
9	4	Valuta agio tidsbegrenset	4	9
2	1	Påløpte renter	1	2
1.695	1.676	Sum tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	1.718	1.737
Fondsobligasjonslån				
350	350	Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020)*	350	350
100	100	Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100
33	25	Underkurs evigvarende	25	33
8	8	Påløpte renter	8	8
491	483	Sum fondsobligasjonslån	483	491
2.186	2.159	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	2.201	2.228
5,0 %	4,5 %	Gjennomsnittlig rente NOK	4,5 %	5,0 %
4,2 %	4,2 %	Gjennomsnittlig rente JPY	4,2 %	4,2 %

* Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler

Konsern					
Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.17	Emittert - nominell verdi	Forfalt/ innløst-nominell verdi	Valutaendringer og over-/ underkurs	31.12.16
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.000	1.000	1.000	-	1.000
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	701	-	-	-3	704
Fondsobligasjonslån, NOK	450	-	-	-	450
Verdijusteringer	40	-	-	-24	64
Påløpte renter	10	-	-	-1	10
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	2.201	1.000	1.000	-27	2.228

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.16	Emittert - nominell verdi	Forfalt/ innløst-nominell verdi	Valutaendringer og over-/ underkurs	31.12.15
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.000	-	-	-	1.000
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	704	43	-	2	660
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	-	-	300	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	450	-	-	-	450
Verdijusteringer	64	-	-	-26	89
Påløpte renter	10	-	-	0	10
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	2.228	43	300	-24	2.509

Note 39 - Investering i eierinteresser

Datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollert virksomhet og selskaper holdt for salg.

Firma	Org.nr	Forretningskontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	936159419	Trondheim	87,0
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	936285066	Trondheim	95,4
SpareBank 1 Invest AS	990961867	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	938521549	Trondheim	64,6
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	934352718	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Card Solution AS	990222991	Trondheim	100,0
St. Olavs Plass AS	999263380	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	979945108	Trondheim	100,0
Jernbanegata 19 AS	912514005	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Markets AS	992999101	Oslo	66,7
Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper			
GMA Invest AS	994469096	Trondheim	100,0
Sentrumsgården AS	975856828	Leksvik	24,0
Aqua Venture AS	891165102	Trondheim	37,6
BrainImage AS	917956146	Trondheim	34,5
Omega-3 Invest AS	996814262	Namsos	33,6
Tjeldbergodden Utvikling AS	979615361	Aure	35,3
Grilstad Marina AS	991340475	Trondheim	35,0
GMN 6 AS	994254707	Trondheim	35,0
GMN 51 AS	996534316	Trondheim	30,0
GMN 52 AS	996534413	Trondheim	30,0
GMN 53 AS	996534502	Trondheim	30,0
BN Bolig AS	917463069	Oslo	50,0
Brauten Eiendom AS	917066221	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Kapitalforvaltning AS	980300609	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Capital Markets Inc		New York	100,0
Leksvik Regnskapskontor AS	980491064	Leksvik	50,0
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	Tromsø	19,5
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	986401598	Oslo	18,0
SpareBank 1 Betaling AS	919116749	Oslo	19,7
Investeringer i tilknyttede selskaper			
SpareBank 1 Boligkreditt AS	988738387	Stavanger	19,9
BN Bank ASA	914864445	Trondheim	33,0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894111232	Stavanger	33,5
Bjerkeløkkja AS	998534976	Oppdal	40,7
SpareBank 1 Kredittkort AS	975966453	Trondheim	17,9
SMB Lab AS	917143501	Trondheim	20,0
Proaware AS	995756080	Tromsø	20,0
Investering i selskaper holdt for salg			
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	990283443	Trondheim	100,0
Mavi XV AS	890899552	Trondheim	100,0
Mavi XI AS	990899568	Trondheim	100,0
Mavi XXV AS	999239242	Trondheim	100,0
Mavi XXVIII AS	999239455	Trondheim	100,0
Byscenen Kongensgt 19 AS	992237899	Trondheim	90,0

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringen er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet. Sum kostnader er inkludert skattekostnad. Bokført verdi av datterselskaper i tabellene under er morbankens bokførte verdi. Resultatkolonnen viser selskapets årsresultat.

2017 (mill. kr)	Selskapets aksjekapital (1.000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	EK	IKE av EK *)	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	IKE av res. *)	Bokført 31.12
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	612.590	61.259	10,0	6.724	5.745	-	304	392	295	96	34	499
Sum investeringer i kredittinstitusjoner												499
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	4.788	10,5	281	91	3	28	395	367	27	-8	120
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS **)	326.160	30.200	10,8	869	-	-	-	78	64	14	2	994
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	17.850	238	75,0	323	110	0	10	377	315	62	-	154
SpareBank 1 Invest AS	457.280	457.280	1,0	854	49	-	-	48	5	43	-	739
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	49	1	-	-	4	3	1	-	53
SpareBank 1 Card Solution AS	200	2.000	0,1	7	1	-	-	5	4	1	-	9
St. Olavs Plass AS	10.000	100.000	0,1	77	1	-	-	6	6	0	-	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	32	28	-	-	112	112	0	-	9
Jernbanegata 19 AS	1.000	10.000	0,1	10	0	-	-	-	0	0	-	13
SpareBank 1 Markets AS	529.221	3.168.991	0,2	2.242	1.573	-0	223	452	440	12	4	456
Sum investering i andre datterselskaper												2.621
Sum investeringer i konsernselskap morbank												3.120

*) IKE : Ikke-kontrollerende eierinteresser

***) Deler av selskapets eiendeler er klassifisert som holdt for salg

2016 (mill. kr)	Selskapets aksjekapital (1.000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	EK	IKE av EK*)	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	IKE av resultat*)	Bokført 31.12
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	534.290	53.429	10,0	5.414	4.651	-5	270	313	234	78	28	448
Sum investeringer i kredittinstitusjoner												448
SpareBank 1 SMN Invest AS	457.280	457.280	1,0	869	49	-	-	77	3	74	-	739
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	4.788	10,5	322	112	0	27	426	377	49	6	120
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	326.160	30.200	10,8	765	92	-	-	44	34	10	-	919
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	17.136	238	72,0	216	59	-	-	235	192	43	-	121
Allegro Kapitalforvaltning ASA	6.000	6.000	1,0	50	14	-	4	63	54	10	1	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	48	1	-	-	4	3	1	-	53
SpareBank 1												

Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	193	8	-	-	31	27	4	-	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	7	1	-	-	6	5	1	-	9
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	77	1	-	-	7	6	0	-	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	32	28	-	-	123	123	0	-	9
Jernbanegata 19 SMN AS	1.000	10.000	0,1	10	0	-	-	2	3	-1	-	13
SpareBank 1 Markets AS	378.347	2.265.553	167,0	1.702	1.234	0	124	306	282	25	7	363
SMB Lab AS	5.000	50.000	0,1	51	2	-	-	1	2	-1	-	50
Sum investering i andre datterselskaper												2.557
Sum investeringer i konsernselskap morbank												3.005

*) IKE : Ikke-kontrollerende eierinteresser

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i selskapsregnskapet. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern		
31.12.16	31.12.17	(mill. kr)	31.12.17	31.12.16	
3.624	3.766	Balanseført verdi per 1.1.	5.638	5.522	
156	104	Tilgang/avgang	104	186	
-14	70	Omklassifiseringer, mv	64	-3	
-	-	EK-føringer	-74	101	
-	-	Resultatandel	437	423	
-	-	Utbetalt utbytte	-410	-591	
3.766	3.940	Balanseført verdi per 31.12	5.760	5.638	

Spesifikasjon av årets endring på konsern	Tilgang/avgang	EK-endring
SpareBank 1 Gruppen AS	-	-28
SpareBank 1 Banksamarbeidet AS	0	5
SpareBank 1 Boligkreditt AS	163	-1
SpareBank 1 Næringskreditt AS	-54	-3
SpareBank 1 Kredittkort AS	-3	-0
BN Bank ASA	-	-6
SMB Lab AS	-5	0
Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest AS	-	-42
Proaware AS	3	-
Sum	104	-74

Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest

Aktiviteten har i løpet av 2017 vært stor i utbyggingsselskapene Grilstad Marina AS, Grilstad Energi AS, GMN 51 AS, GMN 52 AS, GMN 53 AS og GMN 6 AS.

I tredje kvartal ble aksjene i Grilstad Energi AS solgt.

Ovennevnte utbyggingsselskaper er i konsernregnskapet bokført til 67,2 millioner kroner per 31. desember 2017.

Utbytte fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er spesifisert i tabell nedenfor.

Utbytte (mill. kr)	Morbank	
	2017	2016
SpareBank 1 Gruppen AS	228	486
SpareBank 1 Boligkreditt AS	22	19
BN Bank ASA	132	56
SpareBank 1 Næringskreditt AS	29	30
Sum inntekt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	410	591

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel, med unntak av resultatandel som oppgis som SMN-konsernets andel. Badwill og amortiseringseffekter knyttet til oppkjøp er inkludert i resultatandelen. Bokført verdi er konsernverdi i SMN-konsern.

2017 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen AS	70.650	62.385	17.911	15.703	349	1.569	19,5 %	381.498
BN Bank ASA	26.168	22.285	646	363	98	1.147	33,0 %	4.658.389
SpareBank 1 Boligkreditt AS	262.196	250.924	3.529	3.709	-41	2.003	19,9 %	13.039.586
SpareBank 1 Næringskreditt AS	12.479	10.426	274	213	19	629	33,7 %	4.895.248
SpareBank 1 Kredittkort AS	5.972	4.806	1.049	965	15	209	17,9 %	517.253
Øvrige selskaper					-2	202		
Sum					437	5.760		

2016 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen AS	63.089	55.300	14.077	12.479	317	1.476	19,5 %	364.728
BN Bank ASA	27.797	24.202	591	330	86	1.186	33,0 %	4.658.389
SpareBank 1 Boligkreditt AS	252.251	241.198	3.798	3.981	-17	1.904	19,1 %	12.081.960
SpareBank 1 Næringskreditt AS	13.642	11.559	353	269	29	696	36,5 %	5.325.271
SpareBank 1 Kredittkort AS	5.401	4.323	1.020	853	24	197	18,3 %	532.205
Øvrige selskaper					-16	178		
Sum					423	5.638		

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMN eier 100 prosent av Mavi XV AS som følge av misligholdt engasjement. Bankens strategi er at denne type eierskap i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lenger enn et år. Investeringen bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, mens det i konsernregnskapet foretas en enlinjes konsolidering (skatteeffekt hensyntatt).

Eiendeler og gjeld relatert til bankens hovedkontor i Søndre Gate 4-10 i Trondheim sentrum (Sparebank 1 SMN Kvartalet AS) er klassifisert som holdt for salg fra fjerde kvartal 2017 basert på konsernledelsens og styrets godkjenning av salget av eiendommen. SpareBank 1 SMN aksepterte den 9. november 2017 et bud på eiendommen og transaksjonen er forventet slutført i løpet av første kvartal 2018 i form av salg av eiendomsselskapet SpareBank 1 SMN Kvartalet AS.

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall, 100 prosent eierandel.

2017 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Mavi XV AS konsern	-1	92	6	-7	-1	100 %	60.000
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	600	-	6	7	-0	100 %	30.200

2016 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Mavi XV AS konsern	15	249	1	-2	-1	100 %	60.000
Brannstasjonen SMN AS	-	-	1	-3	-2	100 %	100.000

Note 40 - Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning

Generelt

Ved oppkjøp av selskaper utarbeides oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser vurderes til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet.

Oppkjøp av regnskapskontor

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har i 2017 overtatt samtlige aksjer i SpareBank 1 Regnskapshuset Brekstad (tidligere Fosen Rådgivning) og Økonomisenteret Kunderegnskap. Disse virksomhetene integreres fullt ut med SpareBank 1 Regnskapshuset SMN i 2018.

SpareBank 1 Regnskapshuset Hareid, SpareBank 1 Regnskapshuset Ørsta, SpareBank 1 Regnskapshuset Volda, Areto Solutions, Datainformasjon og PR Regnskap er i 2017 fusjonert inn i Sparebank 1 Regnskapshuset SMN.

Det er utarbeidet oppkjøpsanalyser i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler er allokert til goodwill.

Med virkning fra første januar 2018 er det inngått avtale om oppkjøp av Tinde Økonomi, Rauma Regnskapsservice og Aktiva Regnskap.

Oppkjøp i SpareBank 1 Markets

SpareBank 1 Markets kjøpte i 2017 Allegro Kapitalforvaltning og SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning. Selskapene er fusjonert til SpareBank 1 Kapitalforvaltning, og er et datterselskap av SpareBank 1 Markets. Selskapet er sentralt i SpareBank 1 Markets sin satsing på kapitalforvaltning med en samlet forvaltningskapital på ti milliarder kroner. Selskapet har 15 ansatte.

Det er utarbeidet oppkjøpsanalyser i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler er allokert til kundeportefølje. Merverdier knyttet til Allegro Kapitalforvaltning er eliminert i SpareBank 1 SMN konsernet ettersom dette var et datterselskap i konsernet også før oppkjøpet.

I fjerde kvartal kjøpte selskapet aksjebordet i SpareBank 1 SR-Bank Markets. Dette ble finansiert med en emisjon (176.341 aksjer til kroner 167 samt overkurs på 37 millioner kroner). I transaksjonen ble SpareBank 1 SR-Bank deleier i selskapet. Kjøpesummen er i sin helhet allokert til kundeportefølje.

	Allegro Kapital- forvaltning	SNN Kapital- forvaltning	Aksjebord i SR-Bank
Eiendeler			
Virkelig verdi av kundeportefølje	34	15	37
Netto identifiserbare eiendeler til virkelig verdi	17	3	0
Kjøpesum	50	18	37
Kapitalforhøyelse	-	-	37
Kontanter	50	18	-
Kjøpesum	50	18	37

Note 41 - Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og selskaper holdt for salg hvor morbanken har betydelig innflytelse. I tillegg medregnes SpareBank 1 SMN Pensjonskasse og selskaper eid av morbankens personlige nærstående. Morbankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 Utlån til og fordringer på kunder samt i note 22 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte. Inngående balanse kan avvike fra utgående balanse året før da det kan ha skjedd endringer i hvilke selskaper som er nærstående.

Lån (mill. kr)	Datterselskaper		Øvrige nærstående selskaper	
	31.12.17	31.12.16	31.12.17	31.12.16
Lån utestående per 1.1.	4.780	3.951	4.049	4.541
Lån innvilget i perioden	1.445	894	515	37
Tilbakebetaling	317	65	3	431
Lån per 31.12.	5.909	4.780	4.561	4.147
Renteinntekter	119	71	121	150
Obligasjoner og ansvarlige lån per 31.12	2.033	79	4.759	1.315
Innskudd (mill. kr)				
Innskudd per 1.1.	1.158	1.079	3.950	1.932
Nye innskudd i perioden	30.304	30.162	53.459	45.542
Uttak	30.514	29.827	55.346	43.643
Innskudd per 31.12.	947	1.413	2.063	3.831
Rentekostnader	14	21	14	9
Verdipapirhandel	25	-15	468	-213
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Boligkreditt	-	-	322	250
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Næringskreditt	-	-	17	12
Utstedte garantier og kausjonsansvar	110	110	89	91

Lån og innskudd

Alle lån og innskudd for nærstående parter er bokført i morbanken.

Handel med verdipapirer

SpareBank 1 SMNs finansavdeling og Sparebank 1 Markets, via utkontrahert virksomhet, utfører et betydelig antall transaksjoner med bankens nærstående selskaper. Det gjøres løpende transaksjoner innenfor rente- og valutaområdet, betalingsformidling, obligasjonshandel mv. Disse inngår som en del av den ordinære bankdrift og alle avtaler er inngått på markedsmessige vilkår. Rapporterte tall i tabellen ovenfor inkluderer nettoinvestering i derivater, kjøp og salg av obligasjoner og deposit.

Andre transaksjoner

SpareBank 1 SMN har inngått leveranseavtaler med flere nærstående selskaper for å sikre ordinær bankdrift og videreutvikling av SpareBank 1-alliansen. Dette omfatter utvikling av datatekniske løsninger i alliansesamarbeidet, provisjoner fra forsikrings- og spareprodukter, administrative tjenester, leie av lokaler mv. Avtalene er vurdert å være på markedsmessige vilkår. I tillegg deltar banken i kapitalforhøyelser i nærstående selskaper, se note 39 om investering i eierinteresser.

Note 42 - Eierandelskapital- og eierstruktur

Eierandelskapital

Bankens eierandelskapital utgjør 2.596.728.860 kroner fordelt på 129 836 443 egenkapitalbevis, hvert pålydende 20,00 kroner. Per 31. desember 2017 var det 8 788 egenkapitalbevisiere (8 498 per 31. desember 2016).

Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte (i hele kroner):

År	Endring	Endring i eierandelskapital	Total eierandelskapital	Antall egenkapitalbevis
1991	Rettet emisjon	525.000.000	525.000.000	5.250.000
1992	Rettet emisjon	75.000.000	600.000.000	6.000.000
2000	Ansatt emisjon	5.309.900	605.309.900	6.053.099
2001	Ansatt emisjon	4.633.300	609.943.200	6.099.432
2002	Ansatt emisjon	4.862.800	614.806.000	6.148.060
2004	Fondsemisjon	153.701.500	768.507.500	7.685.075
2005	Rettet emisjon	217.424.200	985.931.700	9.859.317
2005	Ansatt emisjon	23.850.000	1.009.781.700	10.097.817
2005	Splitt	-	1.009.781.700	40.391.268
2005	Fortrinnsemisjon	252.445.425	1,262,227.125	50.489.085
2007	Utbytteemisjon	81.752.950	1.343.980,075	53.752.203
2007	Ansatt emisjon	5.420.000	1.349.400.075	53.976.003
2008	Utbytteemisjon	90.693.625	1.440.093.700	57.603.748
2008	Ansatt emisjon	6.451.450	1.446.545.150	57.861.806
2009	Fondsemisjon	289.309.025	1.735.854.175	69.434.167
2010	Ansatt emisjon	12.695.300	1.748.549.475	69.941.979
2010	Fortrinnsemisjon	624.082.675	2.372.632.150	94.905.286
2011	Fortrinnsemisjon	625.000	2.373.257.150	94.930.286
2012	Nedsettelse av pålydende	-474.651.430	1.898.605.720	94.930.286
2012	Fortrinnsemisjon	569.543.400	2.468.149.120	123.407.456
2012	Ansatt emisjon	16.220.200	2.484.369.320	124.218.466
2012	Rettet emisjon	112.359.540	2.596.728.860	129.836.443

20 største eiere	Antall	Andel
VPF Nordea Norge Verdi	6.572.299	5,06 %
State Street Bank and Trust CO (nominee)	4.013.854	3,09 %
Sparebankstiftelsen SMN	3.965.391	3,05 %
VPF Odin Norge	3.726.686	2,87 %
VPF Danske Invest Norske Aksjer Inst. II	3.334.265	2,57 %
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	2.961.197	2,28 %
JP Morgan Chase Bank (nominee)	2.669.005	2,06 %
VPF Pareto Aksje Norge	2.356.459	1,81 %
State Street Bank and Trust CO (nominee)	2.203.038	1,70 %
Morgan Stanley And Co Intl plc	2.098.751	1,62 %
VPF Alfred Berg Gambak	1.924.604	1,48 %
Pareto AS	1.821.202	1,40 %
VPF Danske Invest Norske Aksjer Inst. I	1.772.092	1,36 %
Forsvarets Personellservice	1.717.046	1,32 %
JP Morgan Chase Bank (nominee)	1.714.638	1,32 %
MP Pensjon PK	1.568.771	1,21 %
VPF Nordea Kapital	1.423.991	1,10 %
VPF Nordea Avkastning	1.289.111	0,99 %
VPF Storebrand Norge I	1.208.665	0,93 %
JP Morgan Chase Bank (nominee)	1.163.440	0,90 %
Sum for de 20 største eiere	49.504.505	38,13 %
Øvrige eiere	80.331.938	61,87 %
Utstedte egenkapitalbevis	129.836.443	100,00 %

Note 43 - Resultat per egenkapitalbevis

Egenkapitalbeviserens andel av resultatet er beregnet som resultat etter skatt fordelt i forhold til gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis i regnskapsåret. Det foreligger ikke opsjonsavtaler knyttet til egenkapitalbevisene slik at utvannet resultatet er overensstemmende med resultat per egenkapitalbevis. Ved avleggelsen av regnskapet for 2016 var resultat per egenkapitalbevis feilaktig oppgitt til 8,11. Dette er nå korrigert i sammenligningstallene.

(mill. kr)	31.12.17	31.12.16
Grunnlag årsresultat som fordeles mellom EK-bevisiere og grunnfondskapital 1)	1.763	1.606
Resultat til egenkapitalbevisiere, fordelt etter egenkapitalbevisbrøk 2)	1.128	1.027
Gjennomsnittlig antall utstedte egenkapitalbevis fratrukket egne bevis	129.507.851	129.534.387
Resultat per egenkapitalbevis	8,71	7,93

1) Korrigert årsresultat	31.12.17	31.12.16
Konsernets årsresultat	1.828	1.681
- ikke-kontrollerende eierinteressers andel av årsresultat	-32	-41
- korrigert for renter på hybridkapital ført direkte mot EK	-33	-34
Korrigert årsresultat	1.763	1.606

2) Beregning av egenkapitalbevisbrøk (morbank)	31.12.17	31.12.16
(mill. kr)		
Eierandelskapital	2.597	2.597
Utjevningsfond	5.079	4.490
Overkursfond	895	895
Fond for urealiserte gevinster	81	81
Annen egenkapital	-	-
A. Sum egenkapitalbevisierens kapital	8.652	8.063
Grunnfondskapital	4.831	4.499
Fond for urealiserte gevinster	45	45
Annen egenkapital	-	-
B. Sum grunnfondskapital	4.877	4.545
Avsetning gaver	322	220
Avsatt utbytte	571	389
Egenkapital ekskl. hybridkapital	14.422	13.216
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	63,95 %	63,95 %
Egenkapitalbevisbrøk til disponering	63,95 %	63,95 %

Note 44 - Utbytte fra datterselskaper

Utbytte (mill. kr)	2017	2016
Mottatt utbytte fra:		
SpareBank 1 Finans Midt-Norge	51	45
EiendomsMegler 1 Midt-Norge	42	29
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN	30	26
Allegro Kapitalforvaltning	20	1
MAVI XV	148	-
SpareBank 1 SMN Invest	58	39
SpareBank 1 SMN Card Solutions	1	1
SpareBank 1 SMN Kvartalet	10	4
Sparebank 1 Bygget Trondheim	4	3
Sparebank 1 Bygget Steinkjer	1	1
Sum utbytte	364	147
Disponeringer (mill. kr)	2017	2016
Årsoverskudd til disponering morbank	1.800	1.750
Avsatt til utbytte	572	389
Avsatt til gaver	322	220
Overført til utjevningsfond	580	730
Overført til grunnfondskapital	327	411
Totalt disponert	1.800	1.750

Note 45 - Overgangsnote IFRS 9

Følgende tabell viser endringer i klassifisering av finansielle instrumenter etter IFRS 9

Konsern

Finansielle instrumenter	Klassifisering etter IAS 39	Balanseført beløp etter IAS 39	Klassifisering etter IFRS 9	Balanseført beløp etter IFRS 9
Kontanter og fordringer på sentralbanker	Utlån og fordringer	3.313	Amortisert kost	3.313
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	Utlån og fordringer	4.214	Amortisert kost	4.214
Utlån til og fordringer på kunder	Utlån og fordringer	107.681	Virkelig verdi over totalresultat	60.600
			Amortisert kost	47.060
	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	3.278	Virkelig verdi over resultatet	3.278
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	19.736	Virkelig verdi over resultatet	19.736
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet	4.351	Virkelig verdi over resultatet	4.351
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Tilgjengelig for salg	66	Virkelig verdi over resultatet	1.825
	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	557		
	Virkelig verdi over resultatet (trading)	1.202		
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	Amortisert kost	9.607	Amortisert kost	9.607
Innskudd fra og gjeld til kunder	Amortisert kost	76.476	Amortisert kost	76.476
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Amortisert kost	42.194	Amortisert kost	42.194
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet	3.343	Virkelig verdi over resultatet	3.343
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	2.201	Amortisert kost	2.201

Følgende tabell viser effekter ved implementering av IFRS 9

Konsern

Finansielle eiendeler	Note	Balanseført beløp etter IAS 39 31.12.17	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9 1.1.18
Amortisert kost					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		3.313	-	-	3.313
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		4.214	.	-	4.214
Utlån til og fordringer på kunder	A	107.680	-60.561	-59	47.060
Sum effekt amortisert kost		115.207	-60.561	-59	54.587
Virkelig verdi over resultatet					
Utlån til og fordringer på kunder		3.278	-	-	3.278
Sertifikater og obligasjoner	C	19.736	-	-	19.736
Finansielle derivater		4.351	-	-	4.351
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	B	1.759	66	-	1.825
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		29.124	66	-	29.190
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering					
Utlån til og fordringer på kunder	A	-	60.561	39	60.600
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	B	66	-66	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- med resirkulering		66	60.495	39	60.600
Sum finansielle eiendeler	D	144.397	0	-20	144.378

Finansielle forpliktelser

Amortisert kost				
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	9.607	-	-	9.607
Innskudd fra og gjeld til kunder	76.476	-	-	76.476
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	42.194	-	-	42.194
Ansvarlig lånekapital	2.201	-	-	2.201
Sum effekt amortisert kost	130.478	-	-	130.478
Virkelig verdi over resultatet				
Finansielle derivater	3.343	-	-	3.343
Egenkapitalinstrumenter	244	-	-	244
Sum effekt virkelig verdi over resultatet	3.586	-	-	3.586
Sum finansielle forpliktelser	134.064	-	-	134.064

Note A

SpareBank 1 SMN benytter seg av deleid obligasjonsutstedende boligkredittforetak som finansieringsverktøy. Dette innebærer at når banken gir et lån med pant i bolig som tilfredstiller gitte kriterier kan dette bli solgt til boligkredittforetaket enten med en gang eller på et senere tidspunkt. Salg av lånet til SpareBank 1 Boligkreditt medfører fraregning av lånet i SpareBank 1 SMN og innregning av lånet i SpareBank 1 Boligkreditt. Lån med flytende rente måles etter IAS 39 til amortisert kost. Etter IFRS 9 skal bare gjeldsinstrumenter som inngår i en forretningsmodell som innebærer å holde instrumentene for å motta kontraktmessige kontantstrømmer måles til amortisert kost. Utlån som inngår i en forretningsmodell som innebærer at instrumentene både holdes både for å motta kontraktmessige kontantstrømmer og for salg skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Renteinntekt og nedskrivning skal resultatføres, og verdiendringer ført mot OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhending (fraregning) av utlånene.

SpareBank 1 SMN har som følge av dette fra 1. januar 2018 reklassifisert boliglånporteføljen fra amortisert kost til virkelig verdi over OCI.

Note B

Tilgjengelig for salg-kategorien som eksisterer i IAS 39 blir ikke videreført i IFRS 9. Aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg etter IAS 39 er reklassifisert til virkelig verdi med verdiendringer over resultat.

Note C

Sertifikater og obligasjoner utgjør deler av bankens likviditetsreserve. Porteføljen styres og måles på virkelig verdi basis og skal etter IFRS 9 klassifiseres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Note D

Implementeringseffekten per 1. januar 2018 føres mot egenkapital, netto etter skatt. Effekten som føres mot egenkapital som følge av endret tapsavsetning blir minus 15 millioner.

Endring tapsavsetninger	Tapsavsetning etter IAS 39 31.12.17	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning etter IFRS 9 1.1.18
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	-1.113	112	8	-993
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9	-1.113	112	8	-993
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	-112	39	-73
Sum instrumenter målt til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	-112	39	-73
Finansielle garantikontrakter	-4	-	-58	-62
Ubenyttede kreditter	-	-	-7	-7
Lånetilsagn	-	-	-1	-1
Sum finansielle garantier, ubenyttede kreditter og lånetilsagn	-4	-	-66	-70
Sum endring tapsavsetninger	-1.117	-	-20	-1.136

31.12.17

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Kjøpte eller utstedte lån med objektive bevis på tap	Total	Individuelle	Gruppe	Total
Tapsavsetning per 1.1.2018	-74	-217	-776	-	-1.067	-765	-347	-1.113
Garantier, lånetilsagn og ubenyttet kreditt	-13	-52	-6	-	-70	-4	-	-4
Sum	-86	-269	-782	-	-1.137	-769	-347	-1.117

Analyse av regnskapet (konsern)

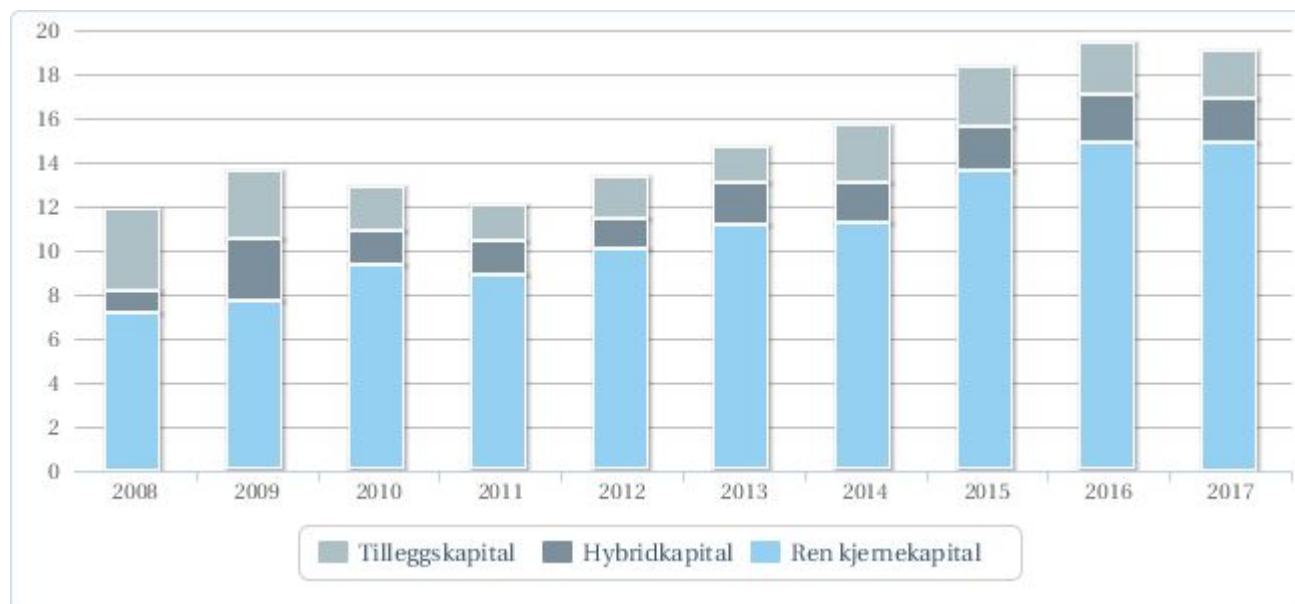
Resultatanalyse, mill kr	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Renteinntekter	3.825	3.597	4.031	4.265	4.118	3.928	3.891	3.422	3.462	4.827
Rentekostnader	1.600	1.668	2.111	2.424	2.483	2.451	2.499	2.105	2.137	3.477
Rentenetto	2.225	1.929	1.920	1.841	1.635	1.477	1.392	1.317	1.325	1.350
Provisjonsinntekter	2.005	1.674	1.545	1.512	1.463	1.139	919	855	756	610
Resultat eierinteressert	437	423	448	527	355	244	248	276	349	393
Resultat finansielle investeringer	322	521	11	193	147	207	186	133	247	-186
Sum inntekter	4.989	4.547	3.924	4.073	3.599	3.067	2.746	2.582	2.677	2.167
Personalkostnader	1.426	1.159	1.093	1.002	914	924	810	583	725	623
Andre driftskostnader	943	844	838	787	807	730	672	557	528	571
Sum kostnader	2.369	2.003	1.931	1.789	1.722	1.654	1.482	1.140	1.253	1.194
Resultat før tap	2.621	2.544	1.993	2.284	1.877	1.413	1.264	1.441	1.424	975
Tap på utlån og garantier	341	516	169	89	101	58	27	132	277	202
Resultat før skatt	2.279	2.029	1.827	2.195	1.776	1.355	1.236	1.309	1.147	773
Skatt	450	352	383	376	393	295	255	260	210	156
Resultat virksomhet holdt for salg	-1	4	-1	0	30	16	43	-27		
Overskudd	1.828	1.681	1.441	1.819	1.413	1.077	1.024	1.022	937	617
Utbytte	571	389	292	292	227	195	190	285	201	116
Balanseutvikling, mill kr										
Konter og innskudd i finansinstitusjoner	7.527	4.207	5.677	5.965	5.984	4.091	4.075	2.532	1.260	4.548
Verdipapirer og derivater	31.672	29.489	30.282	27.891	26.358	25.614	21.485	22.948	19.302	12.035
Brutto utlån	112.071	102.325	93.974	90.578	80.548	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016
- Individuelle nedskrivninger utlån	765	632	183	172	173	144	172	222	219	215
- Gruppevisse nedskrivninger utlån	347	339	376	295	295	295	290	290	289	245
Øvrige aktiva	3.096	3.030	2.540	2.080	2.938	3.766	3.251	3.182	2.704	4.540
Eiendeler	153.254	138.080	131.914	126.047	115.360	107.975	101.455	97.997	84.541	84.679
Innskudd fra finansinstitusjoner	9.607	10.509	8.155	9.123	6.581	7.410	9.118	13.062	11.310	9.000
Innskudd fra kunder	76.476	67.168	64.090	60.680	55.927	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og derivater	45.537	40.390	40.569	39.254	36.806	33.121	31.306	29.625	24.070	29.680
Øvrig gjeld	1.924	1.532	1.734	1.095	1.485	2.070	2.122	1.922	1.876	2.045
Ansvarlig lånekapital	2.201	2.228	2.509	2.417	2.365	3.040	2.690	2.756	3.875	3.156
Egenkapital	17.510	16.253	14.857	13.478	12.197	10.082	8.348	7.846	6.183	5.518
Gjeld og egenkapital	153.254	138.080	131.914	126.047	115.360	107.975	101.455	97.997	84.541	84.679
Nøkkeltall										
Forvaltningskapital	153.254	138.080	131.914	126.047	115.360	107.919	101.455	97.997	84.541	84.679
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	145.948	137.060	128.355	117.794	111.843	105.500	98.465	91.317	86.679	75.820
Utlån (brutto)	112.071	102.325	93.974	90.578	80.548	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016
Brutto utlån inkl. SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	148.784	137.535	127.378	120.435	112.283	104.925	95.232	87.665	77.429	71.317
Brutto utlån til lønnskakere	98.697	89.402	80.725	74.087	68.591	62.587	55.034	49.619	45.157	42.679
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	50.087	48.133	46.653	46.348	43.692	42.322	40.198	38.046	32.272	28.638
Innskudd	76.476	67.168	64.090	60.680	55.927	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280
Innskudd fra lønnskakere	31.797	29.769	28.336	26.496	23.891	22.279	20.860	19.052	17.898	17.566
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	44.678	37.398	35.754	34.184	32.036	29.973	27.011	23.734	19.330	17.715
Innskuddsdekning (innskudd / utlån i balansen)	68 %	66 %	68 %	67 %	69 %	70 %	65 %	61 %	60 %	55 %

Innskuddsdekning (innskudd / utlån inkl SpareBank 1 Boligkreditt og Næringskreditt)	51 %	49 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	49 %	48 %	49 %
Ren kjernekapital	13.938	13.229	12.192	10.679	9.374	8.254	6.687	6.177	4.938	4.356
Kjernekapital	15.824	15.069	13.988	12.382	10.989	9.357	7.856	7.286	6.730	4.967
Ansvarlig kapital	17.746	17.185	16.378	14.937	12.417	10.943	9.055	8.646	8.730	7.312
Risikoveid volum	93.474	88.788	89.465	95.317	84.591	82.446	75.337	66.688	64.400	61.538
Minimumskrav ansvarlig kapital	7.478	7.103	7.157	7.625	6.767	6.596	6.027	5.335	5.152	4.923
Ren kjernekapitaldekning	14,9 %	14,9 %	13,6 %	11,2 %	11,1 %	10,0 %	8,9 %	9,3 %	7,7 %	7,1 %
Kjernekapitaldekning	16,9 %	16,9 %	15,6 %	12,9 %	12,9 %	11,3 %	10,4 %	10,9 %	10,4 %	8,1 %
Kapitaldekning	18,9 %	19,4 %	18,3 %	15,6 %	14,7 %	13,3 %	12,0 %	12,9 %	13,5 %	11,9 %
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	7,24 %	7,42 %	6,69 %	6,03 %						
Kostnader i % av inntekter	47 %	44 %	50 %	44 %	48 %	54 %	53 %	44 %	47 %	55 %
Tapsprosent utlån (inkl lån SpareBank 1 Boligkreditt og Næringskreditt)	0,23 %	0,39 %	0,14 %	0,08 %	0,09 %	0,06 %	0,03 %	0,16 %	0,31 %	0,21 %
Egenkapitalavkastning - etter skatt	11,5 %	11,3 %	10,7 %	15,1 %	13,3 %	11,7 %	12,8 %	14,6 %	16,2 %	11,9 %
Utlånsvekst (brutto utlån inkl overført SB1 Boligkreditt)	8,2 %	8,0 %	5,8 %	7,3 %	7,0 %	10,2 %	8,6 %	13,2 %	8,6 %	15,2 %
Innskuddsvekst	13,9 %	4,8 %	5,6 %	8,5 %	7,0 %	9,2 %	11,9 %	14,9 %	5,5 %	8,8 %
Antall ansatte	1.328	1.328	1.298	1.273	1.238	1.216	1.153	1.117	1.108	1.062
Antall årsverk	1.403	1.254	1.208	1.192	1.159	1.135	1.109	1.035	1.017	973
Antall bankkontor	48	48	49	49	50	51	54	54	55	56

Resultat per år

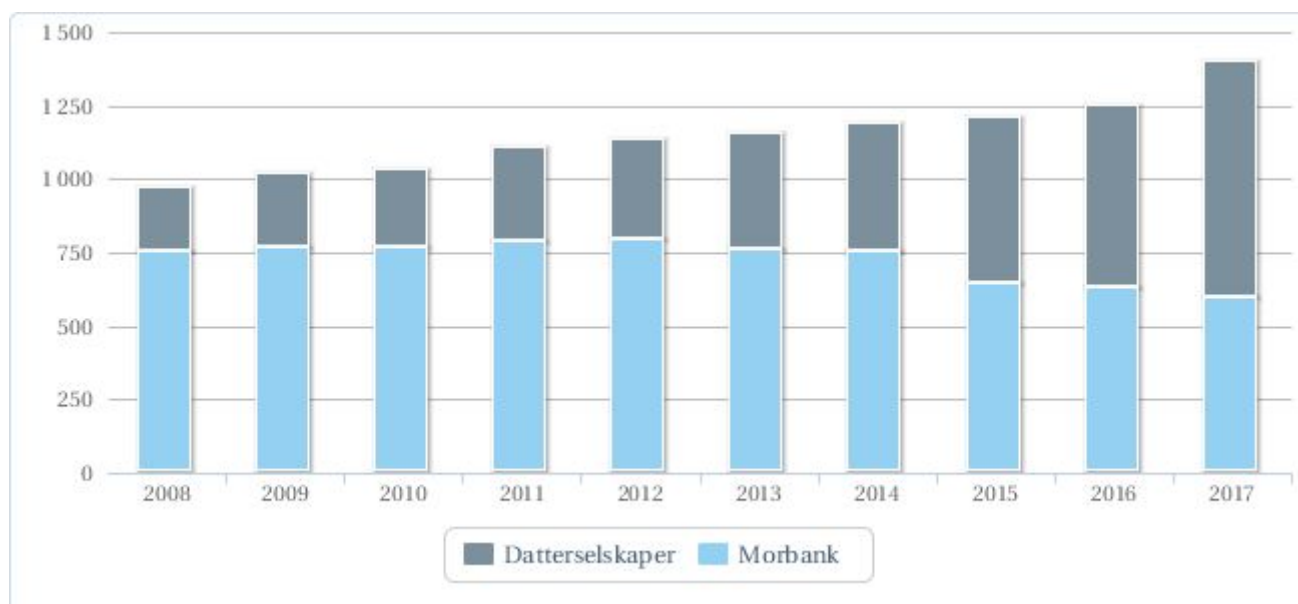
Kapitaldekning i prosent

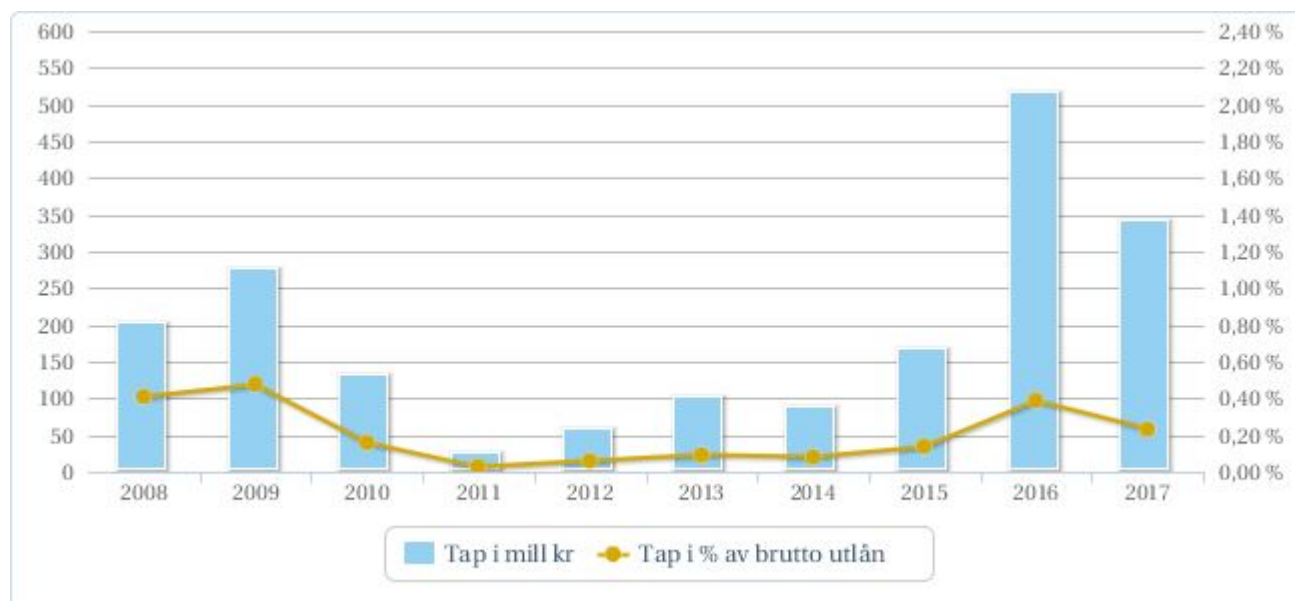
Utlån - innskudd (mrd kroner)

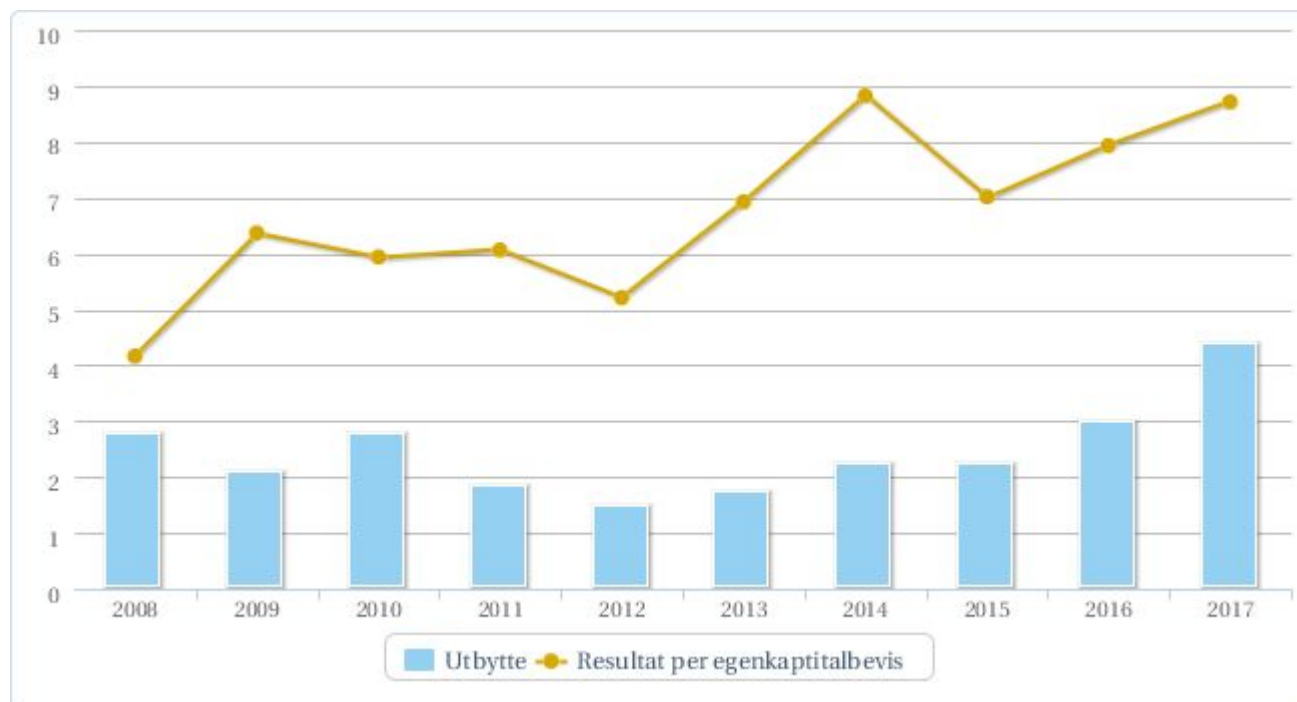
Årsverksutvikling

Tap på utlån

Utbytte og resultat per egenkapitalbevis

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Erklæring fra styret og konsernsjef

Vi erklærer etter beste overbevisning at

- årsregnskapet for morbanken og konsernet for 2017 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med de tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven
- årsregnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av morbanken og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet samt at
- årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til morbanken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet står overfor.

Trondheim, 28. februar 2018
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Aud Skrudland

Morten Loktu

Janne Thyø Thomsen

Arnhild Holstad

Erik Gunnes
Ansatterepresentant

Venche Johnsen
Ansatterepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Til representantskapet i SpareBank 1 SMN

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 SMNs årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 SMN per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 SMN per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Sentrale forhold i revisjonen	Håndtering av forholdet i revisjonen
IT- systemer og kontroller relevant for finansiell rapportering	
SpareBank 1 SMNs IT-systemer er helt sentrale for regnskapsføringen og rapporteringen av gjennomførte transaksjoner, for å fremskaffe grunnlag for viktige estimater og beregninger, og for å fremskaffe relevant tilleggsinformasjon. IT- systemene er standardiserte, og forvaltningen og driften er i stor grad utkontraktet til tjenesteleverandører. Det vises til nærmere beskrivelse om utvikling, forvaltning og drift av IT-systemene i SpareBank 1 SMN, se note 6 i årsregnskapet. God styring og kontroll med IT-systemene både i SpareBank 1 SMN og hos tjenesteleverandørene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering og er derfor et sentralt forhold i revisjonen.	SpareBank 1 SMN har etablert internkontrollaktiviteter knyttet til sine IT-systemer. Vi har opparbeidet oss en forståelse av SpareBank 1 SMNs IT-miljø relevant for finansiell rapportering. Vi vurderte og testet utformingen av internkontrollaktivitetene som er knyttet til IT-systemene og som er relevante for den finansielle rapporteringen, herunder utvalgte kontroller knyttet til drift, endringshåndtering og informasjonssikkerhet. For et utvalg av disse kontrollene testet vi om de fungerte effektivt i perioden. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte automatiserte kontroller knyttet til bl.a. beregninger, avstemminger og oppgjør av transaksjoner. For et utvalg av disse kontrollene testet vi om de fungerte effektivt i perioden. Vi vurderte attestasjonsuttalelser utstedt av uavhengig revisor (ISAE 3402-rapporter) for SpareBank 1 SMNs tjenesteleverandører med hensyn til om disse hadde tilfredsstillende internkontroll på områder som kan ha betydning for SpareBank 1 SMNs finansielle rapportering. Vi har benyttet egne IT-spesialister i arbeidet med å forstå den overordnede styringsmodellen for IT og i vurderingen og testingen av internkontrollaktivitetene knyttet til IT.
Nedskrivning for tap på utlån næringsliv	
Balanseførte utlån per 31. desember 2017 utgjør kroner MNOK 112.071, individuelle nedskrivninger utgjør kroner MNOK 765 og gruppenedskrivninger utgjør kroner MNOK 347, se note 7-15 for en omtale av kredittrisiko og nedskrivninger på utlån og garantier. Det er knyttet betydelig skjønn til bankens vurderinger av størrelsen på nedskrivningene både for enkelt lån og for grupper av lån innen segment næring. Som følge av markedssituasjonen innenfor oljerelatert virksomhet er det vurdert at det ligger en særlig usikkerhet knyttet til nedskrivning på utlån innenfor denne næringen. Skjønnsutøvelsen knytter seg både til vurderinger av sannsynligheten for mislighold og tap gitt mislighold. Forutsetningene og estimatene som benyttes i vurderingene er avgjørende for størrelsen på nedskrivningene og nedskrivninger innen segmentet næring, herunder oljerelatert	Sparebank 1 SMN har etablert ulike internkontrollaktiviteter knyttet til nedskrivninger på utlånene og avsetning for tap på garantiene innen segment næring. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte sentrale kontrollaktiviteter knyttet til prosessen for nedskrivninger på utlån innen segment næring. Kontrollaktivitetene vi vurderte og testet var knyttet til identifikasjon av tapsutsatte lån og vurdering av kontantstrømmer for disse lånene. For et utvalg av disse kontrollene testet vi om de fungerte effektivt i perioden. For et utvalg lån med individuelle nedskrivninger testet vi om tapshendelsen var tidsriktig identifisert og vurderte de kontantstrømmer som ledelsen hadde estimert, herunder at sikkerhetsverdier var satt med utgangspunkt i eksterne takster. For nedskrivninger på grupper av lån beregnet ved bruk av modeller testet vi modellenes tekniske beregninger ved å etterregne

virksomhet, er derfor et sentralt forhold i revisjonen.	utvalgte beregninger. Videre kontrollerte vi nøyaktigheten av utvalgte deler av benyttede grunnlagsdata benyttet i beregningene mot informasjon fra bankens IT systemer. Vi vurderte også vesentlige forutsetninger benyttet i modellene mot våre forventninger basert på generell kunnskap om markedet og bankens virksomhet. Vi vurderte også om noteopplysningene om nedskrivninger på utlån og garantier innen segmentet næring var tilfredsstillende.
Noteinformasjon om kapitaldekning	
SpareBank 1 SMN er underlagt reglene om kapitaldekning i Finansforetaksloven med tilhørende forskrifter. Forskrift om årsregnskap for banker stiller krav til opplysninger om kapitaldekning i note til årsregnskapet. I note 5 til regnskapet gis det informasjon om blant annet benyttede metoder, netto ansvarlig kapital, totalt beregningsgrunnlag og kapitaldekning. Med unntak av engasjementer mot stater og sentralbanker, benytter SpareBank 1 SMN interne målemetoder (IRB) for beregning av kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. SpareBank 1 SMN må til enhver tid tilfredsstillende minimumskravet til kapitaldekning på selskaps og konsernivå. Det forhold at overholdelse av kravet til minimum kapitaldekning er et vilkår for bankens virksomhet og at beregningene er komplekse og bygger på en rekke forutsetninger og estimater, gjør at den er et sentralt forhold i revisjonen.	SpareBank 1 SMN har etablert ulike internkontrollaktiviteter knyttet til beregningene av netto ansvarlig kapital, totalt beregningsgrunnlag og kapitaldekning. Vi vurderte og testet utformingen av de internkontrollaktiviteter som vi oppfattet som de mest sentrale. Internkontrollaktivitetene vi testet var knyttet til fullstendighet i dataoverføring og beregning av risikovektet beregningsgrunnlag. For et utvalg av disse kontrollene testet vi om de fungerte effektivt i perioden. Vi vurderte SpareBank 1 SMNs fortolkninger av kapitaldekningsregelverket innenfor utvalgte områder opp mot kapitaldekningsregelverket og praksis i bransjen. Videre kontrollerte vi nøyaktigheten av beregningen av utvalgte poster som inngår i ansvarlig kapital. Vi vurderte også om øvrig informasjon i noten om kapitaldekning var tilfredsstillende.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsrapporten for 2017, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- Identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- Opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- Evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- Konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- Evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- Innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Trondheim 28. februar 2018

Deloitte AS

Mette Estenstad
statsautorisert revisor